

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ ЛАПОВО

ГОДИНА XIX БРОЈ 5 ЛАПОВО, 26. март 2025. год.
ГЛАСНИК ИЗЛАЗИ ПО ПОТРЕБИ. РОК ЗА РЕКЛАМАЦИЈУ 10 ДАНА. ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЈЕ 1.000,00 Д

С А Д Р Ж А Ј

Ред. број		стр. Бр.
	АКТИ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ	
34.	Одлука о доношењу Стратегије и Акционог плана за друштвену интеграцију Рома у општини Лапово за период 2025-2030. године	1
35.	Стратегија и Акциони план за друштвену интеграцију Рома у општини Лапово за период 2025-2030. године	2
36.	Одлука о доношењу Локалног Акционог плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године	46
37.	Локални Акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године	47
38.	Одлука о доношењу Локалног Акционог плана за родну равноправност у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године	121
39.	Локални Акциони план за родну равноправност у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године	122
40.	Одлука о усвајању Стратегије у области безбедности саобраћаја општине Лапово са Акционим планом за период од 2025-2030. године	179
41.	Стратегија у области безбедности саобраћаја општине Лапово са Акционим планом за период од 2025-2030. године	180

Службени гласник издаје и штампа Скупштина општине Лапово, ул. Његошева
бр. 18

Главни и одговорни уредник - Марина Спасојевић, телефон: 853-159
Гласник је регистрован код Министарства за информисање Србије бр. 1800

34.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА**ОПШТИНА ЛАПОВО****СКУПШТИНА ОПШТИНЕ****Број: 001390403 2025 08233 001 000 060 107 04 046****Датум: 25. 03. 2025. године**

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 11. и 18. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 14/24), Скупштина Општине Лапово, на седници одржаној дана 25. марта 2025. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА
ЗА ДРУШТВЕНУ ИНТЕГРАЦИЈУ РОМА У ОПШТИНИ ЛАПОВО
ЗА ПЕРИОД 2025-2030. ГОДИНЕ**

Члан 1.

Доноси се Стратегија са Акционим планом за друштвену интеграцију Рома у општини Лапово за период 2025-2030. године.

Члан 2.

Стратегија са Акционим планом за друштвену интеграцију Рома у општини Лапово за период 2025-2030. године чини саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

**ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.**

35.

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО**

**СТРАТЕГИЈА И АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ДРУШТВЕНУ
ИНТЕГРАЦИЈУ РОМА У ОПШТИНИ ЛАПОВО
2025-2030**

Лапово, 2025

САДРЖАЈ

Уводна реч председника општине Лапово	4
Преглед кључних појмова.....	5
Преглед табела, слика и графикона	7
1.ЗАКОНОДАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ	7
1.1.Национални стратешки и плански документи од значаја за питања Рома.....	10
2.ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА	11
2.1.Роми у свету.....	12
2.2.Роми у Републици Србији	13
2.2.1.Ромска застава	14
2.2.2.Ромски језик.....	15
2.2.3.Књижевност Рома.....	15
3.НАЈВАЖНИЈИ НАЛАЗИ ИСТРАЖИВАЊА СПРОВЕДЕНОГ У 30 ОПШТИНА У СРБИЈИ.....	16
4.ПРОБЛЕМИ И ОГРАНИЧЕЊА ВЕЗАНИ ЗА РОМСКУ ПОПУЛАЦИЈУ	16
5.ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ЛАПОВО	17
5.1.Демографске карактеристике Ромске популације.....	23
6.МИСИЈА И ВИЗИЈА	23
7. SWOT анализа.....	24
8. АНАЛИЗА СТАЊА.....	26
8.1.Социјални статус и здравље	28
8.2.Здравствена заштита деце.....	29
8.2.1. Здравствена заштита одраслих.....	30
8.3.Образовање	31
8.3.1.Предшколско васпитање и образовање	32
8.3.2. Основно школско васпитање и образовање	32
8.4.Запошљавање	33
8.4.1. Проблеми и препреке у запошљавању Рома.....	33
8.4.2. Побољшање услова за запошљавање Рома	34
8.4.3.Побољшање услова за развој предузетништва код Рома.....	35
8.5.Култура, информисање и развој цивилног сектора.....	35
8.5.1. Информисање Рома.....	36
9.ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	36
10. АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЛАПОВО ЗА ДРУШТВЕНУ ИНТЕГРАЦИЈУ РОМА 2025-2030	37
11. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА,МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	40
РЕФЕРЕНЦЕ.....	41

Уводна реч председника општине Лапово

Драги грађани општине Лапово,

Са великим задовољством вам представљам „Стратегију и акциони план за друштвену интеграцију Рома у општини Лапово за период 2025-2030“. Овај документ је резултат нашег заједничког труда да обезбедимо једнаке могућности за све наше грађане, без обзира на њихову етничку припадност.

Роми су нераскидиви део наше заједнице, и наша обавеза је да радимо на уклањању свих препрека које стоје на путу њиховој пуној интеграцији у друштво. Стратегија коју смо развили поставља јасне циљеве и акције које ће нам омогућити да унапредимо услове живота Рома у Лапову, посебно у областима образовања, запошљавања, здравствене заштите и становања.

Овај план је резултат сарадње са бројним стручњацима, невладиним организацијама и представницима ромске заједнице. Заједно смо идентификовали кључне изазове и дефинисали мере које ће допринети постизању инклузивног и праведног друштва.

Позивам све вас, драги суграђани, да нам се придружите у остварењу ових циљева. Само кроз заједнички рад можемо обезбедити бољу будућност за све нас и учинити Лапово примером друштвене хармоније и солидарности.

Хвала вам на подршци и сарадњи.

Срдачно,

Професор Бобан Миличић

Председник општине Лапово

Преглед кључних појмова

Преглед кључних појмова који се односе на Роме, њихову историју, културу, права и положај у друштву:

1. Роми

- Етничка група пореклом из Индије, која се вековима насељавала у различитим деловима света.
- У Европи, Роми представљају највећу етничку мањину.

2. Ромски језик

- Језик ромске заједнице припада индоарјској језичкој групи.
- Дијалекти се разликују у зависности од региона.
- У Србији, ромски језик може се учити као изборни предмет у школама.

3. Ромска култура

- Богата културна баштина која укључује музику, плес, занатство и традиционалне обичаје.
- Позната по доприносу музици (нпр. ромска музика је инспирисала бројне композиторе и уметнике).

4. Положај Рома

- Роми су често изложени социјалној и економској маргинализацији.
- Суочавају се са изазовима у образовању, запошљавању, здравству и становању.
- У Србији постоје стратегије за социјално укључивање Рома (нпр. Стратегија за период 2022–2030. године).

5. Ромски национални савет

- Тело које заступа интересе ромске заједнице у Србији.
- Ради на очувању језика, културе и права Рома.

6. Светски дан ромског језика

- Обележава се 5. новембра.
- Установљен од стране УНЕСКО-а 2015. године.

7. ЕРИАК

- Европски ромски институт за уметност и културу.
- Промовише ромску културу и уметност широм Европе.

8. Ромска историја

- Роми су мигрирали из Индије пре више од хиљаду година.

- Током историје често су били изложени прогону и дискриминацији.

9. Антициганизам

- Облик расизма и дискриминације према Ромима.
- Препознат као друштвени и правни проблем у многим државама.

10. образовање Рома

- Унапређење приступа образовању је кључно за побољшање њиховог положаја.
- Постоје програми подршке (нпр. стипендије, педагошки асистенти у школама).

Преглед табела, слика и графикана

- Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци
- Графикон 1. Становништво по петогодиштима и полу општине Лапово, 2023. (%)
- Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022—2023
- Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023
- Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021—2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)
- Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)
- Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)
- Графикон 8. Демографија Лапова

1. ЗАКОНОДАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР ЗА ИЗРАДУ

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године ("Службени гласник РС", бр. 26/2016), је документ настао из потребе да се на један системски и свеобухватан начин питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња унапреде, како на националном, тако и на локалном нивоу. Приликом њене израде коришћена су искустава у спровођењу претходне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији (2009- 2015), као и полазне основе утврђене за нову Стратегију.

Локалне самоуправе располажу механизмима на основу којих могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике, а осим тога Закон о локалној самоуправи их обавезује да се старају о остваривању људских и мањинских права. Овакво усмерење стратешких мера омогућава праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика, у локалној заједници, а потом и широј друштвеној заједници. На основу непосредних података и информација, локалне самоуправе могу да унапреде инструменте и механизме помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња.

С тим циљем, Влада РС путем Стратегије истиче потребу да локалне самоуправе припремају и усвајају локалне акционе планове, усклађене са реалним, општим и локалним економским и социјалним развојем, да обучавају стручне тимове у локалној самоуправи који би били способни да припреме, спроводе и управљају локалном стратегијом и да обезбеде средства у локалним буџетима за спровођење мера социјалног укључивања Рома и Ромкиња, те осигурају доследно утврђивање одговорности за њихово спровођење.

За процес припреме Стратегије и акционог плана за инклузију Рома, нарочито су значајна следећа два закона:

- Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018); – којим се уређују јединице локалне самоуправе, критеријуми за њихово оснивање, надлежности, органи, надзор над њиховим актима и радом, заштита локалне самоуправе и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе. Поред ових основних питања, овај закон дефинише поступак јавне расправе, односно обавештавања јавности о отпочињању припреме прописа који доноси скупштина града, односно општине;
- Закон о планском систему Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 30/2018); – којим се уређује плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа. У самом

закону је, међу другим документима, дефинисано шта је акциони план, на који период се усваја, које елементе обавезно садржи и сл.

Области, односно теме којима Стратегија и акциони план за инклузију Рома може да се бави дефинисанису, поред Устава Републике Србије, и у следећим законима:

- Закон о заштити праваи слобода националних мањина („Службени лист СРЈ”, број 11/02, „Сл. лист СЦГ”, број 1/03 - Уставна повеља и „Службени гласник РС” бр. 72/09 - др. закон, 97/13 – одлука УС, 47/2018.);
- Закон о националним саветима националних мањина („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 20/14 – УС, 55/14 и 47/2018.);
- Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09.);
- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС”, број 24/11.);
- Закон о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС”, бр. 113/2017 и 50/2018.);
- Закон о основама система образовањаи васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/2017и27/2018 – др. закони 6/2020);
- Закон о предшколском образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број. 18/2010, 101/2017, 113/2017-др.закон, 95/2018-др.закон и 10/2019);
- Закон о уџбеницима („Службени гласник РС”, број 27/2018);
- Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 55/13, 101/2017 и 27/2018 – др. закон. и 10/2019);
- Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 55/13, 101/2017,27/2018 – др. закони 6/2020.);
- Закон о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 88/2017,73/2018 и 27/2018 – др. закон, 67/2019 и 6/2020-др. закони.);
- Законом ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС” бр. 18/10, 55/13 и 27/2018 – др. закон и 10/2019);
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15,113/17-др.закони
- Закон о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/2018 и 30/2018 – др. закон.);
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020.године („Службени гласник РС”, број 88/10.);
- Закон о социјалном становању („Службени гласник РС”, број 72/09.);
- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр. 25/2019);
- Закон о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 25/2019);
- Закон о правима пацијената („Службени гласник РС”, број 45/13и 25/2019-др.закон);
- Закон о јавном здрављу („Службени гласник РС”, број 15/2016.);
- Закон о младима („Службени гласник РС”, број 50/11.);
- Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14,94/2016 и 35/2019).

Као што је већ наведено, Република Србија има усвојену „Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016–2025. године“.

Општи циљ Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године је да се побољша социјално - економски положај ромске националне мањине у Републици Србији, уз пуно уживање мањинских права, елиминисање дискриминације и постизање веће социјалне укључености Рома и Ромкиња у све сегменте друштва. Национална стратегија има пет посебних циљева у кључним областима који доприносе остваривању општег циља, а то су образовање, становање, запошљавање, здравље и социјална заштита.

Национална стратегија је заснована на постојећим стратешким, правним и институционалним ресурсима – стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања унапређења положаја Рома и Ромкиња, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња.

1.1. Национални стратешки и плански документи од значаја за питања Рома

а) Национална стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији (2009)

- Стратегија за унапређење положаја Рома у Републици Србији поставља основе за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и смањење разлике између ромске популације и осталог становништва. Такође, овим документом ствара се основа за идентификовање и примену мера афирмативне акције, пре свега у областима образовања, здравља, запошљавања и становања;

б) Стратегија за смањење сиромаштва (2003) - ССС представља целовит план активности усмерен на смањивање кључних аспекта сиромаштва стварањем материјалних и других предуслова и пружање шанси сваком да обезбеди егзистенцију себи и својој породици. Постоји довољно ресурса, пре свега људских, материјалних и природних, да се у релативно кратком року, сопственим снагама и уз подршку међународне заједнице, елиминишу најизраженији облици сиромаштва, посебно присутни у неразвијеним подручјима и концентрисани међу социјално најугроженијим групама;

ц) Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2015-2020) - Национална стратегија дефинише два основна начина решавања стамбеног проблема: прво, приступачна стамбена изградња којом се омогућава куповина и изградња стамбених објеката под кредитним условима повољнијим од тржишних (стамбене јединице у власништву); друго, социјално становање које обухвата станове у државном власништву за смештај најугроженијих категорија становништва, укључујући ромску популацију, као и њихово трајно збрињавање.

д) Национална стратегија запошљавања (2021-2026) - којом се дефинишу правац и опсег активности које треба предузети да би се успешно решавали проблеми и развијало ефикасно тржиште рада у складу са осталим развојним циљевима земље. Овом стратегијом је предвиђено веће укључивање Рома у процес образовања, описмењавања и стручног оспособљавања, као и на подстицање samozapošljavanja лица која се баве старим занатима, што веће укључивање у одговарајуће програме активних мера на тржишту рада – обука, преквалификације, АТП, samozapošljavanje са посебним нагласком на психолошку помоћ и помоћ при професионалној оријентацији за инвалиде и промовисање флексибилних облика запошљавања;

е) Стратегија развоја социјалне заштите - Ефикасан систем социјалне заштите треба да одговори на потребе грађана у новим околностима и да подржава рањиве и маргинализоване појединце и групе којима је неопходна организована помоћ заједнице и државе, као и грађане који нису у стању да учешћем у економској активности обезбеде своју егзистенцију;

ф) Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности (2016-2020) - обухваћене су области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука у области економије, образовања, здравља, насиља над женама, као и питања средстава јавног информисања и јавног мњења, пошто је кроз широку и демократску дискусију процењено да су ове области кључне за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности;

г) Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља (2020-2023) - Визија која се промовише овом Стратегијом, јесте да сва деца у Републици Србији, без обзира на узраст, пол, национално или етничко порекло, породични статус и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета и његове породице, одрастају у окружењу безбедном од сваке врсте насиља, у коме се поштују личност и достојанство детета, уважавају потребе и развојне могућности детета, и омогућава детету да развија толеранцију и користи ненасилне видове комуникације;

и) Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године – поставља као главни циљ сузбијање сиромаштва кроз укључивање значајних друштвених циљева: побољшање здравства и образовања;

ј) Национална стратегија одрживог развоја (2008) - Један од најважнијих циљева одрживог развоја јесте отварање нових радних места и смањење стопе незапослености, као и смањење родне и друштвене неједнакости маргинализованих група, подстицање запошљавања младих и лица са инвалидитетом, као и других ризичних група;

к) Национална стратегија за младе (2023-2030) – Овом стратегијом омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.

2. ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА

Иако о пореклу Рома и њиховој историји не постоје систематизовани писани историјски изводи, на основу постојећих писаних трагова, литературе и на основу проучавања легенди и усменог предања, истраживачи су сагласни да Роми воде порекло из Индије. Томе у прилог иде и језик Рома у коме постоје очувани трагови њиховог индијског порекла. Такође је, на основу постојећих трагова, јасно да су се Роми током векова селили из Индије. О разлозима покретања Рома из Индије говоре многе легенде, али је извесно да су њихове сеобе биле условљене ратовима и сталним прогонима којима су Роми били изложени. Наиме, походи освајача натерали су Роме да се склањају пред непријатељима. Због тога су напустили своју постојбину, а та судбина их је пратила током свих каснијих кретања. Према неким подацима, велика сеоба Рома из Индије је била покренута страшним нападима моћних арапских освајача почетком XI века. Прва

дестинација је била Блиски Исток. Одатле је једна група, преко Кавказа, дошла у Русију, други до Северне Африке (отуд за Роме постоји и назив Египћани).

Једна група се упутила ка Грчкој. Одатле су кренули ка балканским и другим европским земљама. На основу неких података, Роми су живели у Персији већ у IV веку. Поједини научници сматрају да су се Роми доселили у земље Византијског Царства у IX веку. Међутим, први поуздани писани траг о Ромима потиче из 1068. године. Ради се о тексту о животу св. Ђорђа Антонског, састављеном у манастиру Ивирон на Атосу, у коме се говори о Адсинканима у Цариграду и у вези са овим записом постоји сагласност истраживача да се ради о Ромима.

Из Источне и Јужне Европе Роми су се даље расељавали у земље Централне и Западне Европе, а стигли су, у мањем броју, и до Скандинавије. На просторе Јужне Америке Роми су долазили из Шпаније између XVI и XIX века, а на просторе Северне Америке и Аустралије стигли су тек у XIX и XX веку као печалбари. Мапа миграција Рома из Индије.

Роми се међу собом деле по територијалним, културолошким и дијалектолошким разликама на 3 главне групе:

- Калдераши (ковачи који су дошли са Балкана у Централну Европу, а затим се селили и до Северне Америке). Представљају најбројнију ромску групацију;
- Мануши (познати и као Синти), углавном насељавају Алзас и околне регионе Француске и Немачке. Познати су као путујући забављачи и циркусанти;
- Ромничали (углавном насељавају Велику Британију и Северну Америку).

2.1. Роми у свету

Роми данас живе у свим земљама света. Тешко је са сигурношћу утврдити број. Према неким проценама, само у Европи живи између 10 и 15 милиона Рома. Људи слични Ромима и данас живе у Индији. Комисија за људска права у Женеви је 1977. године донела резолуцију по којој су Роми индијска историјска, културна и језичка мањина и да, сходно, уживају заштиту и права која су утврђена документима Уједињених нација. Од тада се међународна организација Рома, основана 1971. год. у Лондону, обраћа Уједињеним нацијама и њеним органима, захтевајући да као невладина организација постане чланица међународне заједнице, тражећи заштиту припадника Рома у свим земљама где они живе и залаже се да Роми, као етничка, културна, језичка и социјална мањина имају право на свој национални и културни идентитет.

Међународна ромска заједница, као невладина организација Рома, 1979. године добија консултативни статус при Економском и социјалном савету Уједињених нација, те на тај начин заступа интересе Рома на међународном нивоу. Али, заштита људских и мањинских права Рома није само у домену права и примене права како извештава Европски комитет за миграције 1995. године који се бави положајем Рома у Европи, Роми су у неповољном положају у скоро свим областима живота: у образовању, запошљавању, здравству, становању, учешћу у јавном животу. Ромски покрет у Лондону је 8. Априла 1971. године одржао Први светски конгрес Рома и на њему је први пут у историји усвојена одлука да је Ром-званичан назив за припаднике ове заједнице, призната је ромска застава и ромска химна. Од тада се 8. април обележава као Светски дан Рома.

2.2.Роми у Републици Србији

Укупан друштвени положај Рома, не само код нас него готово у свим земљама у којима живе изразито је неповољан. По свим показатељима друштвеног положаја (запосленост, образовање, друштвени углед, животни стандарди сл.), Роми се налазе на најнижој друштвеној лествици.

Ромска популација у Србији и даље се налази у незавидном положају, као најугроженија и најмаргинализованија национална мањина, суочавајући се са низом препрека, које настављају да онемогућавају њен развој. Проблеми, са којима се Роми суочавају, присутни су у свим областима, у скоро сваком аспекту јавног и приватног живота, почевши од немогућности испуњавања основних потреба, као што су адекватна здравствена заштита, основно образовање и социјална помоћ, па све до баријера на које наилазе у приступу тржишту рада. Ромску популацију карактерише значајно виша стопа сиромаштва, незапослености и болести у односу на остатак становништва у Србији. Будући да Роми нису довољно присутни у политици и институцијама, мали је број оних који могу да заступају интересе ромске популације.

Роми чине посебну социјалну групу (етно-класу), која има „сва обележја субпролетерског слоја, који у зачараном кругу беде репродукује генерацијско сиромаштво“. Наиме, Роми нису укључени у рад зато што нису школовани, а нису школовани зато што су сиромашни, односно немају никакве услове за школовање. Да би доживели елементарну друштвену промоцију, за шта је потребно имати стабилност прихода, Роми, као и остали, морају имати бар основну школу, а основну школу многи не завршавају, јер немају услова за то. тако у круг. Резултати многих истраживања показују да су Роми, у односу на остале сиромашне групе најсиромашнији.

Величина Ромске популације представља предмет полемике. Према званичним бројкама, добијеним на основу пописа из 2002. године, у Србији живи 108.193 Рома или 1,44 % од укупног броја становника. Међутим, претпоставља се да је овај број знатно мањи од реалног. Основни разлози за овакву несигурност јесу недостатак документације, нерегистровано становање и опште неповерење између власти и Рома.

Према последњем попису становништва из 2022. године, ромска национална заједница у Србији броји 131.936 припадника.

Процене стварног броја су различите: недавна истраживања показују да у насељима широм земље живи најмање 270.000 Рома. Међутим, често се наводи процена да у Србији има између 450.000 и 500.000 Рома. Неслагање око тачног броја Рома, као и изражено одступање између званичних и широко прихваћених бројки, представља добар пример степена маргинализације и отуђења ромске популације у Србији.

Србија кроз нормативне акте, као што је Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији за период 2022–2030. године и пратећи Акциони план, настоји да побољша положај и интегрише у друштво ту често маргинализовану друштвену групу.

Роми у Србији имају право на свој језик и писмо, а деца ромске националности могу да га уче у школи као изборни предмет. О правима, језику, култури и традицији, као и очувању идентитета ромског становништва, брине њихово самоуправно тело

Национални савет ромске националне мањине у Србији и културни центри чији је оснивач Национални савет. Поред Националног савета, културу и традицију ромске заједнице, уз коришћење специфичне уметности које ромска заједница уважава, развија и ЕРИАК (Европски ромски центар за уметност и културу). Светски дан ромског језика установљен је одлуком УНЕСКО-а 2015. године, а као такав постоји и у Акционим планом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији.

Тежак положај ромске популације у Србији најбоље се изражава на најрелевантнијим чињеницама: између 35% и 60% ромске деце није уписано у школу, док између 60% и 80% Рома нема завршену основну школу. Овакав тренд води ка томе да мање од 1% Рома заврши више или високо образовање. Цифре нису боље ни у економском аспекту, будући да скоро половина ромске популације живи у сиромаштву, док се процењује да око 2/3 деце из ромских насеља живи испод границе сиромаштва. Нешто мање од 1/3 ромских жена је запослено. Данас између 60% и 80% Рома живи у нехигијенским изолованим насељима, од којих 70% чине неформална насеља. У Србији живи и око 45.000 интерно расељених лица (ИРЛ) ромске националности са Косова, док је само половина њих званично регистрована као ИРЛ.

Статистике о просечној старости Рома можда најбоље илуструју њихов положај: према независним проценама, мање од једног процента Рома живи дуже од 60 година. Ромске жене и деца представљају нарочито угрожене групе и мете оних који се баве трговином људима, где Роми чине више од 30% идентификованих жртава. Ситуација је још драматичнија када су у питању малолетна лица, јер 72% свих идентификованих малолетних жртава трговине људима у Републици Србији чине ромска деца и млади људи.

Наведени проблеми не постоје независно један од другог већ се међусобно преплићу, при чему је најизраженија дубоко укореењена дискриминација са којом се Роми суочавају у односима са државном администрацијом, будућим и садашњим послодавцима, даваоцима услуга и приватним лицима, што најбоље показују следећи подаци: ромска популација је око 7,5 пута изложенија сиромаштву у односу на остатак становништва у Републици Србији; стопа незапослености у ромској заједници је четири пута већа од националног просека.

Један од кључних елемената који ромској популацији онемогућава приступ социјалним службама, јесу потешкоће са којима се многи Роми суочавају у добијању личних докумената који су неопходни за потпуно остваривање њихових права. Овај недостатак приступа личним документима доводи до тога да су многи Роми у Србији без држављанства, што их онемогућава да у потпуности остваре своја права која им као грађанима припадају. Постоји много узрока овог проблема, као што су: недостатак цивилне регистрације, немогућност пријаве пребивалишта услед недостатка правно признатог боравишта, недостатак финансијских средстава за плаћање неопходних такси, неинформисаност о процедурама, уништене матичне књиге на Косову, институционална дискриминација Рома, дуге и сложене административне процедуре.

2.2.1. Ромска застава

На ромској застави је плавом бојом представљено небо, као симбол слободе, безграничног пространства и живота под ведрим небом. Зеленом бојом је представљена трава, пут, друм, као симбол живота који је обележен сталним путовањем, на путу без

граница који је увек „ отворен“ Ромима. Црвени точак представља симбол сталног кретања и живота на точковима. Број паока на точку је број векова који је проведен у изгнанству. Под ромском заставом никад није вођен ни један рат.

2.2.2.Ромски језик

Ромски језик је једина “књига” коју су Роми понели из Индије. Ромски језик и његови дијалекти сродни су језику племена Дарди и Кафистрану, као и језику племена Хидукушу у Индији. По својој основи, он представља варијанту Пали језика, који је развијена форма Санскрита.Класични санскрит има 48 звукова. Не рачунајући алофоне, санскрит има 35 фонема.Ромски језик такође има 35 фонема.

Језик којим се служе Роми у Србији има два рода: мушки и женски, а од бројева једину и множину, са поједностављеном деклинацијом, са осам падежа и просте и сложене адвербе за негирање.

Три главна дијалекта: лејашки, арлијски и тамарски.

Романосрпски језик или ромско-српски језик је мешани језик у коме учествују елементи српског језика саједне стране и ромског са друге. Овај језик говоре Роми у Србији.Октобра 2005. године објављена је прва граматика ромског језика у Србији, коју је написао лингвиста Рајко Ђурић.

2.2.3.Књижевност Рома

Највећа етничка промена наступила је за време Другог светског рата, када су Немци протерали готово целокупно јеврејско становништво града. Роми су народ који је познат по својим честим селидбама, отуда и точак на њиховој застави који представља симбол сталног кретања. Одувек су били добри трговци, ковачи, љубитељи коња и добре музике, и тиме се и претежно баве све до данас.

Све до данашњих дана, Роми су очували низ културних елемената који недвосмислено сведоче о њиховом етничком самосвојству у области материјалне и духовне културе, укључујући пре свега веровања, обичаје, навике, норме, законе, језик и симболе. Осим ромског језика, за проучавање историје и културе овог народа, велику улогу имају и језици других народа, нарочито оних преко чијих су територија Роми пролазили, или на њима и са њима живели током вишевековног путовања од Индије до садашњих станишта.

Материјална и духовна култура Рома, иако они на овим просторима живе више од десет векова, још је непознаница, чак и за научне раднике који се овом проблематиком баве. Обичан свет, а неретко и они који себе сматрају образованим, о Ромима углавном знају само оно што се о њима могло сазнати путем предрасуда.

3. НАЈВАЖНИЈИ НАЛАЗИ ИСТРАЖИВАЊА СПРОВЕДЕНОГ У 30 ОПШТИНА У СРБИЈИ¹

Програми социјалне заштите на локалном нивоу су недовољно развијени, а из локалних буџета је одваја мање од 2% за социјалну заштиту. Та средства су углавном намењена за једнократну помоћ; услуге у надлежности локалне самоуправе помоћ у кући или дневни боравци за особе са инвалидитетом су присутни у свега трећини општина (укључујући и оне које се финансирају из ванбуџетских средстава).

Приближно трећина општина из буџета издваја и средства за хуманитарну помоћ и сличне типове помоћи (народне кухиње, помоћ за набавку основних животних намирница, набавку огрева, школског прибора, итд.)

Велика већина општина нема потпуну и систематизовану представу о социјалним потребама. Подаци који постоје се углавном су парцијални и воде се у више различитих установа. Углавном се свде на кориснике законом регулисаних права а на такав начин се воде и финансијска средства која се издвајају у те сврхе, без обзира да ли је извор републички или локални буџет, или пак ванбуџетска средства.

Социјална заштита најчешће не представља значајну компоненту постојећих планова локалног развоја. Такође, већина општина нема стратегијска, нити друга документа која се односе на развој социјалне заштите или социјалне политике у својој средини.

Локалне власти у највећем броју не знају довољно о потенцијалним и актуелним програмима или трендовима у развоју социјалне заштите на локалном нивоу. Утисак је да се тим програмима или услугама не придаје већи политички значај, односно да се ово питање не сматра значајним са аспекта привлачења бирача.

Партнерство између локалних власти, релевантних секторских институција и невладиног сектора, што је од велике важности за интегрисан приступ сиромаштву и угрожености је недовољно развијено у локалним срединама. Сарадња између установа и организација у већини општина није институционализована и често се своди само на формално достављање извештаја о раду.

4. ПРОБЛЕМИ И ОГРАНИЧЕЊА ВЕЗАНИ ЗА РОМСКУ ПОПУЛАЦИЈУ

Као и остале сиромашне групе и Роми имају бројне проблеме. Ипак, постоје и они проблеми, који се могу означити као специфични ромски проблеми, то су предрасуде, које представљају својеврсну баријеру, нарочито у остваривању права при запошљавању, у образовању и лечењу. Томе треба додати и резиденцијалну (просторну) сегрегацију до које је дошло делимично насилним путем, али и на спонтан начин, тако да данас Роми живе у засебним насебинама (махале), које карактерише посебан начин живота. Просторна изолованост отежава и успорава комуникације са осталима и свакако, ограничава могућност осавремењивања начина живота.

Када је реч о проблемима, који на најнепосреднији начин производе генерацијско сиромаштво код Рома, они се јављају пре свега у сфери запошљавања, образовања, здравствених и стамбених потреба.

---

¹ Истраживање спровели: Центар за истраживање јавних политика и Фактор Плус:
ПЕРЦЕПЦИЈА
РОМСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ О ДИСКРИМИНАЦИЈИ

Роми на територији општине Лапова се сусрећу са истим проблемима као и цела ромска популација у Србији.

Пет најзначајних чињеница о Ромима:

- Роми су познати као најмлађа популација на свету.
- Само један од сто Рома доживи 60-ту годину.
- Ромска деца се разбољевају 3-10 пута више од својих вршњака.
- Због лоших услова, недостатка здравственог осигурања, необразованости и лоше комуникације, касно се јављају лекару, зато велики број излечивих болести, оставља последице и прелази у хроничне.
- Просечна старост Рома знатно је нижа од просечне старости укупног становништва Србије (40,2 године) и износи око 28,4 година, што недвосмислено потврђује да су Роми, у демографском смислу, изузетно млада етничка заједница.

5.ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ЛАПОВО

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

Површина и Број насеља: Област покрива 55 км² и садржи два насеља, што указује на релативно мању територију са малим бројем насељених места.

Становништво и Густина насељености: Са 6541 становником и густином насељености од 119 становника по км², област је умерено насељена. Ова густина сугерише да је област углавном рурална или малог градског типа.

Стопа живорођених (8) и Стопа умрлих (17) указују на негативан природни прираштај од -9 на 1000 становника, што значи да је број умрлих знатно већи од броја новорођених.

Очекивано трајање живота од 77 година је у складу са глобалним трендовима дуговечности.

Просечна старост од 46 година и Индекс старења од 193 указују на старије становништво, што може значити да је млађе становништво или мигрирало или је стопа наталитета ниска.

Домаћинства: Просечан број чланова домаћинства је 2,73, што је типично за модерна домаћинства са мањим бројем чланова, вероватно због трендова као што су смањење броја деце по породици и повећање броја самачких домаћинстава.

Пројекције становништва до 2041:

Без миграција, очекује се да ће број становника пасти на 5787, што указује на негативан демографски тренд.

Са миграцијама, број становника би могао бити нешто већи, али и даље недовољан да надомести пад у природном прираштају, што ће резултирати укупним смањењем на 6369 становника.

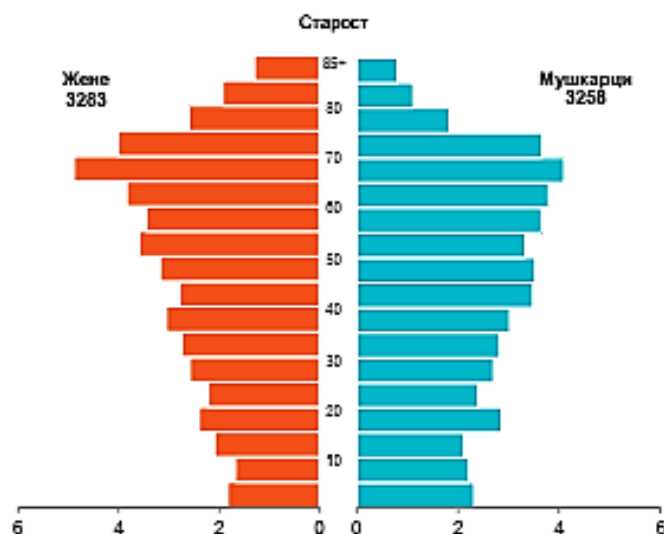
Подаци сугеришу да се област суочава са изазовима као што су старење популације и смањење броја становника. Ови трендови би могли захтевати интервенције у облику подстицаја за младе породице, подршке за старије особе и стратегије за привлачење нових становника кроз миграције.

Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци²

Параметар	Вредност	Година
Површина (км ²)	55	2022
Број насеља	2	2022
Становништво — процена средином године	6541	2023
Густина насељености (број становника/км ²)	119	2023
Стопа живорођених	8	2023
Стопа умрлих	17	2023
Стопа природног прираштаја	-9	2023
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	77	2023
Просечна старост (у годинама)	46	2023
Индекс старења (60+ год. / 0—19 год.)	193	2023
Просечан број чланова домаћинства	2,73	2022
Пројектован број становника (нулти миграциони салдо)	5787	2041
Пројектован број становника (са миграцијама)	6369	2041

² Извор: Републички завод за Статистику

Графикон 1. Становништво по петогодишњима и полу општине Лапово, 2023. (%)

Ова слика приказује старосну пирамиду за популацију подељену на мушкарце (десно) и жене (лево).

Укупно је 3283 жена и 3258 мушкараца, што указује на готово једнаку заступљеност оба пола, с тим што има нешто више жена.

Деца и млади (0-19 година): У овој групи приметан је мањи број становника у поређењу са осталим старосним групама, што указује на смањену стопу наталитета.

Одрасли (20-59 година): Ова група је најбројнија и чини већину популације, што је типично за популације које су у радно активном добу.

Старе особе (60+ година): Значајан број људи је у овој старосној групи, посебно жена, што доприноси високом индексу старења.

Приметно је да у старијим узрасним групама (посебно 70+) има више жена него мушкараца, што је уобичајено због дужег животног века жена.

Старосна пирамида је проширена на врху, што указује на старију популацију, док је сужење у доњем делу знак ниске стопе рађања.

Популација је релативно стара, са значајним уделом старијих особа, нарочито жена. Ово би могло да доведе до демографских изазова као што су опадање радне снаге и повећане потребе за услугама за старије особе.

Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022—2023

Опис	2022		2023	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	158	209	159	213
Деца старости 7—14 година (узраст основне школе)	212	227	208	223
Деца старости 15—18 година (узраст средње школе)	131	151	127	150
Деца старости 0—17 година	470	552	465	546
Број младих (15—29 година)	480	525	471	521
Радни контингент становништва (15—64 година)	1996	2096	1953	2068
Укупан број становника	3323	3272	3283	3258

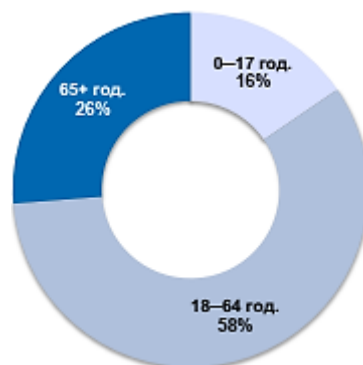
Постоји благо смањење броја становника у готово свим категоријама.

Радна популација се такође смањује, што може утицати на економски развој и услуге за старије особе.

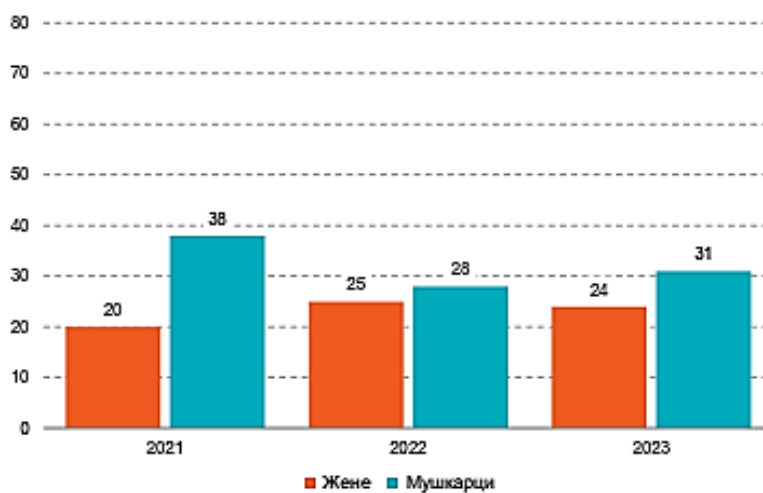
Број младих (15—29 година) такође опада, што може указивати на проблеме са задржавањем млађих генерација у области.

Овај тренд сугерише потребу за демографским политикама које би могле да подстакну повећање броја становника, посебно међу младима и радно активним становништвом.

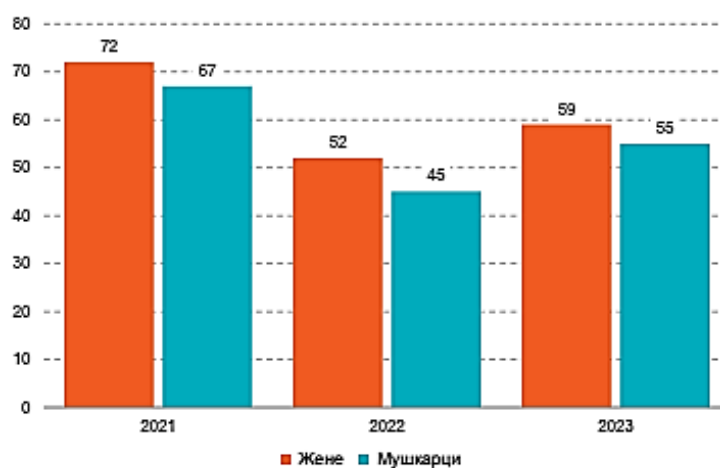
Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023

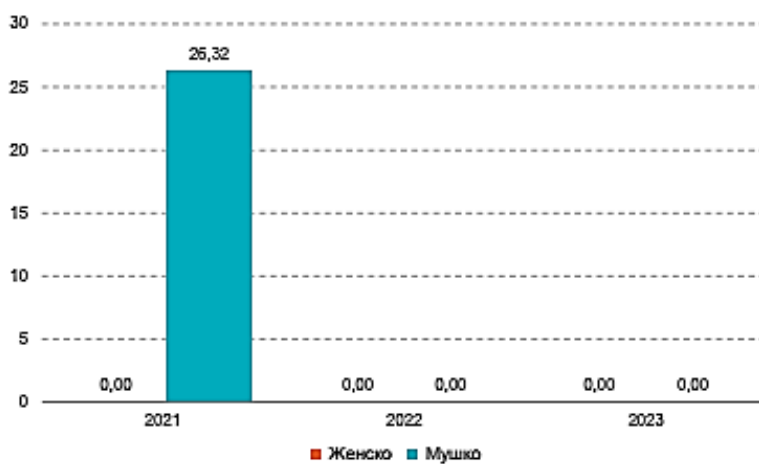
Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021—2023

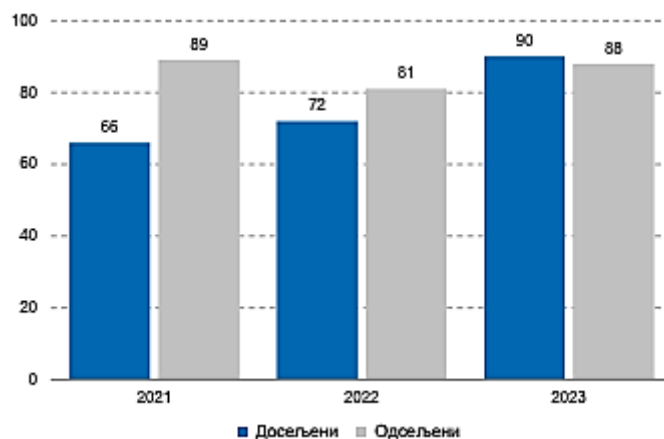
Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021—2023

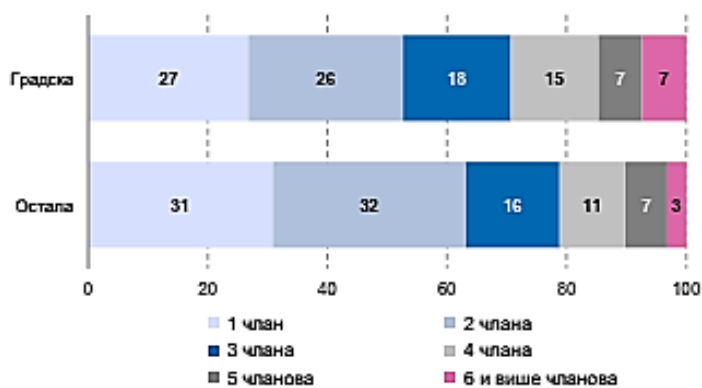
Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021—2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)

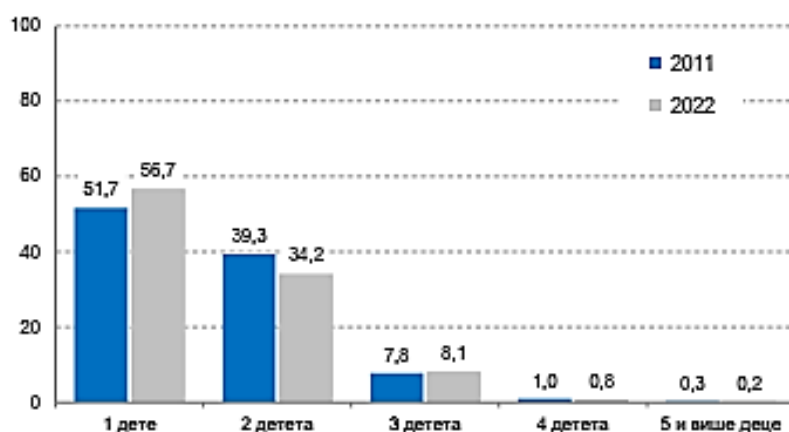
Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021—2023.

Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)

Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)

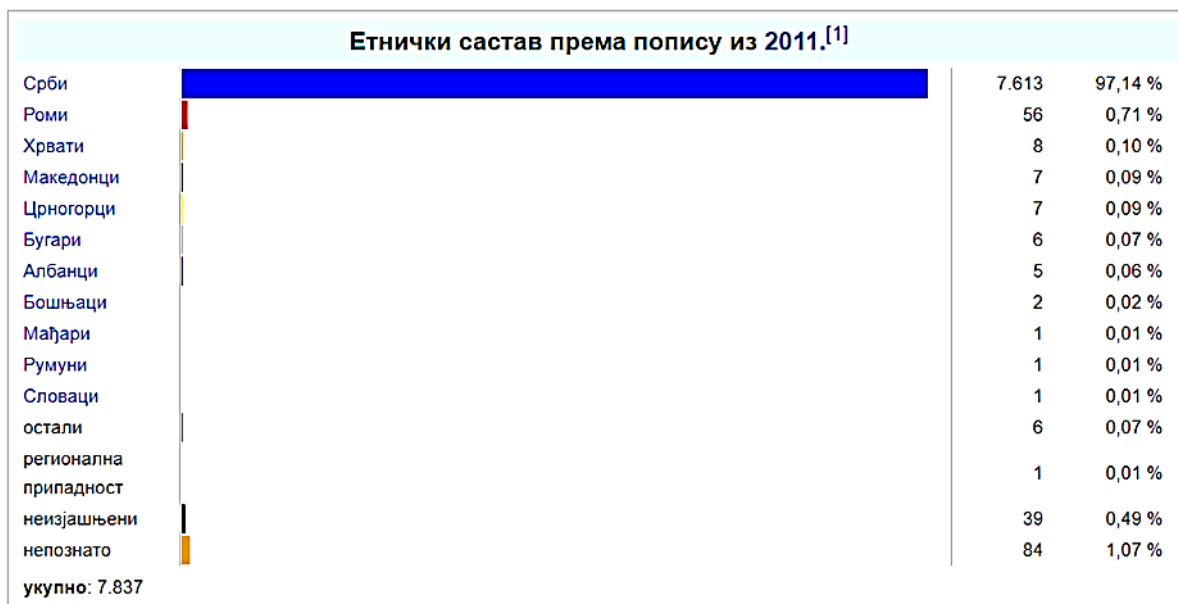

5.1. Демографске карактеристике Ромске популације

Старосна структура и просечна старост Рома се значајно разликују у односу на општу популацију. Највећи број Рома чине деца млађа од шест година (нешто више од 11% укупног ромског становништва), а заступљеност по старосним групама затим прогресивно опада. Индекс старења ромске популације износи 0,15 потпуно супротно од индекса старења укупне популације у Републици Србији, који износи 1,01. Просечна старост ромских жена и мушкараца је приближно иста (27,6 година за жене и 26,7 година за мушкараце), што је за 14 односно за 12 година ниже од просечне старости жена и мушкараца у Републици Србији.

Процењује се да је животни век Рома за око 10 до 12 година краћи у односу на општу популацију. Посебно су угрожени најмлађа деца, жене у генеративном периоду и стари.

Графикон 8. Демографија Лапова

6. МИСИЈА И ВИЗИЈА

Укључивање у образовни систем и квалитетно образовање, олакшан приступ здравственим услугама и запошљавању, побољшани услови живота у насељима, смањено сиромаштво, уважавање различитости и чување и неговање културе Рома.

Наша мисија је да применом савремених метода пословне политике и едукације помогнемо Ромима да се укључе у образовни систем и имају квалитетно образовање, да им је олакшан приступ здравственим услугама и запошљавању, да им се побољшају услови живота у насељима, да се смањи сиромаштво, да се уважавају различитости и очува и негује култура Рома.

Визија – модерна општина у којој ће сви Роми живети пристојно и имати перспективну будућност.

7. SWOT анализа

Циљ SWOT анализе је да се целовито оцене и истакну они елементи и фактори развоја неке области, који могу да представљају или подршку или ограничење. На основу уочених предности и слабости, овом анализом сагледавају се будуће шансе и ризици (опасности) у процесу унапређивања нечега. При томе, циљ анализе је да се селектују оне предности које могу највише да допринесу будућем развоју, односно да се укаже на оне елементе код којих су развојне шансе највеће. На тај начин се и указује и на оне субјекте и потенцијалне носиоце развоја који својим додатним активностима треба да допринесу реализацији утврђених предности и шанси у развоју.

Снаге (Strengths)	Слабости (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Образовна подршка за ромску децу 2. Могућност запошљавања у локалној индустрији: <ul style="list-style-type: none"> ○ Индустијске зоне и мала предузећа у Лапову могу пружити могућности за радно ангажовање Рома. ○ Програми преквалификације и обуке су доступни за незапослене. 3. Културна промоција: <ul style="list-style-type: none"> ○ Лапово је познато по организовању културних и спортских догађаја, што омогућава Ромима да покажу своју традицију, музику и уметност. ○ Локални догађаји могу подстаћи дијалог између заједница и смањити предрасуде. 4. Приступ здравственим услугама: <ul style="list-style-type: none"> ○ Спровођење иницијатива за побољшање здравствене заштите Рома, укључујући превентивне здравствене програме. 5. Програми подршке за младе Роме: <ul style="list-style-type: none"> ○ Омладинске иницијативе усмерене на едукацију, креативност и развој вештина 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низак степен образовања: <ul style="list-style-type: none"> ○ Недовољан број Рома са завршеним средњим или високим образовањем. 2. Сиромаштво: <ul style="list-style-type: none"> ○ Висок степен незапослености и економске зависности у ромској заједници. 3. Лоши услови становања: <ul style="list-style-type: none"> ○ Неадекватна инфраструктура у ромским насељима. 4. Социјална изолација: <ul style="list-style-type: none"> ○ Предрасуде и дискриминација доводе до изолације од већинске заједнице. 5. Недовољна информисаност: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ограничена доступност информација о правима и доступним програмима подршке.

<p>код младих из ромске заједнице.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Подршка у учешћу у спортским активностима и културним програмима. <p>6. Доступност државних и европских фондова:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Лапово има могућност коришћења средстава из националних програма и ЕУ фондова за унапређење живота Рома (нпр. програми за становање, образовање, запошљавање). <p>7. Толеранција и мултикултуралност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Роми у Лапову су део мултинационалне средине, што омогућава лакше укључивање у локалну заједницу. <p>8. Успостављени механизми локалне подршке:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Програмски приступ решавању проблема Рома (нпр. израда локалних акционих планова) који омогућавају фокусиране и ефикасне мере. 	
Прилике (Opportunities)	Претње (Threats)
<p>1. Државни програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Стратегија за социјално укључивање Рома (2022–2030) и пратећи акциони планови. <p>2. Европски фондови:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Приступ пројектима ЕУ који подржавају социјалну инклузију и образовање Рома. <p>3. Едукација и обука:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Омогућавање програма за стручно оспособљавање и запошљавање. 	<p>1. Дискриминација:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Антициганизам и предрасуде које ограничавају приступ образовању, здравству и тржишту рада. <p>2. Економска нестабилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Општа економска ситуација утиче на способност локалне власти да инвестира у ромску заједницу. <p>3. Миграције:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Одлазак ромских породица у потрази за бољим условима

<p>4. Културна промоција:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Организовање културних догађаја који промовишу ромску традицију и доприносе уклањању стереотипа. 	<p>живота смањује могућност локалног развоја.</p> <p>4. Недовољна имплементација закона:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Иако постоје стратегије и акциони планови, њихова примена често је спора. <p>5. Недостатак поверења:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Недовољна сарадња између ромске заједнице и институција због историјског неповерења.
---	--

8. АНАЛИЗА СТАЊА

Један од најтежих је свакако проблем становања Рома. По свим истраживањима, која су се бавила становањем Рома, условима у којима живе, урбанистичким и грађевинским условима, Роми су далеко испод стандарда у којима живи већинско становништво.

У Министарству за капиталне инвестиције РС 2007.године формирана је радна група која је припремила «Смернице за унапређивање и легализацију ромских насеља», које је методолошко и правно упутство за локалне самоуправе у решавању проблема становања Рома у неформалним насељима. У овом документу дата су решења на који начин локалне самоуправе, општине и градови, треба да приступе овој проблематици.

Роми у Србији, било да станују у граду или на селу, живе у крајње лошим стамбеним условима. Насеља у којима они живе, имају следеће карактеристике:

- правно нерегулисан статус,
- недовољна опремљеност инфраструктуром,
- пренасељеност и веома лош стамбени фонд,
- сиромашно окружење и по правилу,
- велика удаљеност од основних друштвених садржаја и сервиса.

Већина Рома, не поседује ни одговарајућу документацију о власништву над својим домовима и земљиштем - најчешће живе у нелегално саграђеним стамбеним објектима. Из разлога што велики број њих нема адресе пребивалишта не могу се пријављивати у матичне евиденције грађана, не могу имати личне исправе (лична карта, пасош...), не могу се венчавати, остваривати право на здравствену и различите облике социјалне заштите (немају здравствене легитимације), не остварују право гласа. Ромска насеља могу се наћи широм Србије. Када се погледа карта ромских насеља у Србији, види се да је број Рома у Србији барем четири пута већи од броја у статистичким подацима.

Роми нису једини који су нелегално или неформално градили своје куће и насеља, али је разлика у односу на друге категорије становништва у томе што су ромска насеља додатно оптерећена дискриминацијом, која је проузроковала њихово искључење из градског система.

Унапређивање ромских неформалних насеља подразумева решавање проблема у неколико главних подручја:

- решавање проблема власништва и закупа земљишта
- убрзање друштвеног напретка ромског насеља
- просторно-урбанистичко и инфраструктурно унапређивање насеља
- истовремено унапређивање значи и подизање поверења и толеранције, као и борбу против дискриминације и гетоизације

Под појмом "легализације" овде треба подразумевати накнадно озакоњивање претходно нелегално изграђеног објекта, (било да је реч о читавом нелегално изграђеном подручју – насељу, било о појединачном објекту, без обзира да ли је приватне намене као становање, или јавне као улица) у циљу његовог уклапања у социјални, економски и просторни систем града и друштва.

Израз "неформално насеље" је уведен у праксу преко Пакта за стабилност и «Бечке декларације» чији је потписник и наша земља. Карактеристике "неформалних насеља" или нелегалних насеља су:

- недостатак одговарајуће инфраструктуре,
- неукљученост у друштвени систем града,
- природно или људским радом створену лошу животну средину.

Резултат процеса унапређивања треба да буде изједначавање статуса ромских насеља са другим деловима града, али у складу са специфичностима и потребама ромске популације.

Процене су да је број Рома у Србији четвороструко већи у односу на податке из Пописа, јер се Роми из различитих разлога декларишу као припадници других нација, а један број њих није пријављен у матичне евиденције грађана, јер живе у насељима у којима не постоје улице и бројеви стамбених објеката.

Роми најчешће живе на периферији, као и на периферији насељених места, често на узурпираном општинском или државном земљишту, у дивљим, неуређеним и нехигијенским насељима без основне комуналне инфраструктуре, изоловани од осталих насеља због чега ромске махале представљају мала локална гета. Насеља су расута, неушорена, а стамбени објекти грађени од приручног материјала и потпуно небезбедни за живот људи.

Иако ромска насеља имају карактер гета, један број људи не жели да живи другачијим начином живота и доприноси самоизолацији. Остало већинско становништво није на прави начин упознато са начином живота, проблемима и потребама Рома.

8.1. Социјални статус и здравље

Здравствена заштита, јесте организована и свеобухватна делатност друштва са основним циљем да се оствари највиши могући ниво очувања здравља грађана и породице. Здравствена заштита, обухвата спровођење мера за очување и унапређење здравља грађана, спречавање, сузбијање и рано откривање болести, повреда и других поремећаја здравља и благовремено и ефикасно лечење и рехабилитацију. Здравствена делатност је делатност којом се обезбеђује здравствена заштита грађана, а која се, у складу са здравственом доктрином и уз употребу здравствених технологија, користе за очување и унапређење здравља људи, а коју обавља здравствена служба.

Појединац је дужан да се у границама својих могућности и знања укључи у друштвену бригу за здравље, као и да повређеном и болесном у хитном случају пружи прву помоћ и омогући му доступност до хитне службе. Појединац је дужан да се подвргне обавезној имунизацији у међународном саобраћају против одређених заразних болести утврђених законом којим се уређује област заштите становништва од заразних болести, као и да сноси трошкове вакцинације настале у поступку спровођења те мере.

Начело правичности здравствене заштите остварује се забраном дискриминације приликом пружања здравствене заштите остварује се забраном дискриминације приликом пружања здравствене заштите по основу расе, пола, старости, националне припадности, социјалног порекла, вероисповести, политичког или другог убеђења, имовног стања, културе, језика, врсте болести, психичког и телесног инвалидитета.

Полазне основе за дефинисање здравствене политике Републике Србије, посебно за давање приоритета здравственој заштити Ромске популације, налазе се у следећим међународним документима и препорукама:

- Универзална декларација о људским правима,
- Декларација Светске здравствене организације о одговорности државних здравствених органа сваке земље,
- Препорука Светског самита УН о превазилажењу социјалних разлика,
- Миленијумски циљеви развоја (од осам дефинисаних циљева, три су директно повезана са здравственом заштитом становништва: смањење смртности деце предшколског узраста, смањење смртности и спречавање ширења ХИВ-а/Сиде и других болести),
- Резолуција „Здравље за све“ регионалног Светске здравствене организације (у којој је формулисана нова здравствена политика са 21 циљем за 21 век; издвајају се циљеви који дефинишу праведност у здрављу, а посебно се истиче потреба за побољшањем животних услова, доступношћу здравствене заштите и промоцијом здравља.

Основни циљеви нове здравствене политике су очување и унапређење здравственог стања становништва, правичан и једнак приступ здравственој заштити за све грађане, унапређење здравствене заштите угрожених популација и постављање корисника у центар система здравствене заштите.

Остваривање здравствене заштите заснива се на начелима приступачности, правичности, свеобухватности, континуираности, ефикасности, као и сталном унапређењу квалитета здравствене заштите.

Лица Ромске националности остварују права из обавезног здравственог осигурања у садржају, обиму, на начин и по поступку прописаном овим законом и прописима који су донети. Лица Ромске националности стичу статус обавезно осигураних лица и право на здравствену заштиту остварују у истом садржају и обиму као и друга осигурана лица.

Један од основних проблема ромске популације и у овој области је недостатак евиденција ромског становништва. Велики број ромске деце није пријављен у матичној евиденцији, тако да нису обухваћени обавезним и другим видовима здравствене заштите. Нарочито је проблем вакцинација. Због ниског животног стандарда, Роми живе у лошим хигијенским условима живота, немају развијене хигијенске навике, а због непросвећености рано ступају у сексуалне односе и склапају брачне заједнице.

Порађање Ромкиња се често не одвија у здравственим установама, јер немају здравствене књижице. Један број деце није нигде евидентиран, присутан је проблем утврђивања мајчинства, а самим тим и утврђивање законских родитељских обавеза према деци. Не постоји планирање породице и заштита Ромкиња од нежељене трудноће. Жене су неинформисане о могућностима контрацепције, рађање је неконтролисано, а често су нестручне интервенције у вези са прекидом трудноће.

Није познат број људи који су хронично оболели, врсте обољења, појава инфективних и других болести због нејављања лекару. Недостају валидни подаци о свим аспектима везаним за здравље Рома.

Присутно је опште сиромаштво и глад значајног дела ромских породица. 70% људи из ромских насеља су корисници социјалне помоћи, што је индикатор велике концентрације сиромаштва.

Недовољно се остварују породична права. Веома је присутно насиље у породици над женама и децом. Ромкиње се ретко обраћају за помоћ због насиља у породици, а такође нису доступни ни подаци ни о насиљу над децом. Један део ромске популације, углавном неписмених одраслих, је ван система социјалне заштите, иако се налазе у стању различитих социјалних потреба.

Велики је број напуштене деце из ромских породица, као и "деце улице" од којих породица тражи да просе или су напуштена од стране породице. Присутна је појава трговине децом, која није у довољној мери под контролом државе. Један број људи не жели да пријави своју децу због могућности трговине децом.

Велики број није обухваћен системом социјалне заштите, иако се налази у стању социјалних потреба.

8.2.Здравствена заштита деце

Истраживања показују да сиромаштво, лоши животни услови, друштвена искљученост и смањена доступност здравствене заштите представљају основне узроке повећане смртности деце. Када се ови фактори удруже са потхрањеношћу, инфективним обољењима, повредама, злостављањем и занемаривањем деце, вероватноћа умирања се

повећава. Нажалост, сви наведени фактори су веома заступљени у ромским насељима. Сиромаштво је око шест пута распрострањеније и чак десет пута дубље него у општој популацији. Око 93% ромске деце рађа се уз присуство здравственог радника.

Позитивни показатељи здравља, стање ухрањености деце и телесна тежина на рођењу, такође показују неповољне тенденције у односу на просек опште популације. Неухрањеност деце из ромских насеља је неколико пута већа у односу на просек за Републику Србију (8% потхрањене деце у односу на нешто мање од 2% у општој популацији). Са телесном тежином преко 2500 грама роди се 95% деце у Републици Србији. У ромској популацији се око 90% деце измери на рођењу, а од тога 9% има телесну тежину мању од 2500 грама. Потхрањеност је највећи појединачни фактор ризика који доприноси глобалном оптерећењу болестима и повезан је са више од половине деље смртности у свету. Како је преваленција застоја у расту ромске деце три пута већа од националног просека, то је један од најзначајнијих фактора који доприносе већој смртности ромске деце. Нега и васпитање ромске деце такође нису идеални – свако треће ромско дете се храни на одговарајући начин, свако треће ромско дете добија оралну рехидрациону терапију када има дијареју. Свега 12% ромских мајки препознаје најопасније клиничке знаке болести деце када дете хитно треба одвести лекару. Преваленција најчешћих дечијих болести, дијареје и акутних респираторних инфекција три пута је већа код ромске деце у односу на национални просек. Све то заједно довело је до тога да је смртност ромске деце у првој години живота и у предшколском узрасту три пута већа у односу на општу популацију деце. Основни узроци смртности ромске деце јесу асфиксија на рођењу, пнеумонија, дијареја и непознати узроци смрти. Увид у базу података националне статистике о морталитету указује на слично стање.

Међу највећим препрекама за коришћење здравствене заштите наводе се административне процедуре, родитељи који нису упознати са својим правима, који не препознају или занемарују здравствене проблеме, али и дискриминаторски ставови појединих здравствених радника.

8.2.1. Здравствена заштита одраслих

Ризик од умирања код одраслог ромског становништва је један и по (код мушкараца) до два пута (код жена) већи од националног просека. Узроци смрти се не разликују битније у односу на општу популацију, доминирају кардиоваскуларна обољења, а за њима следе малигне болести, уз нешто већу заступљеност инфективних и респираторних болести као узрока смрти.

Коришћење здравствених услуга ромске популације у односу на укупно становништво се незнатно разликује у сегменту коришћења болничке здравствене заштите (60,8% Роми, 66,5% општа популација). Нешто више одступања постоји када је у питању коришћење услуга примарне здравствене заштите (25% Роми, 35% општа популација, посматрано на месечном нивоу), а разлике су највише изражене у коришћењу стоматолошких здравствених услуга (3,3% Роми, 9% општа популација). Роми се ређе обраћају лекару чак и када препознају своје здравствене потребе односно појаву обољења, а као разлоге најчешће наводе то да је болест прошла сама од себе или да су се сами лечили, али и да је цена услуга превисока и да немају здравствено осигурање. Ипак, уочена је тенденција повећања коришћења здравствених услуга и редовног узимања терапије код Рома који болују од хроничних болести (65,5% у 2017. години у односу на 52,3% у 2013. години).

Уз лоше животне услове, Роми су у већој мери од остале популације одраслих изложени водећим појединачним факторима ризика за настанак кардиоваскуларних и бројних малигнух болести, пушењу и алкохолизму.

8.3.Образовање

У нашем законодавству образовање је признато као друштвено, економско и културно право. Главни међународни документ, Конвенција о правима детета, чији је потписник Република Србија, установљава веома високи стандард за право детета на образовање. Она обавезује државе потписнице да обезбеде бесплатно основно образовање и прецизира да право детета на образовање такође укључује право на услове за редовно школовање које је тесно повезано са животним стандардом у непосредном окружењу детета.

Образовање Рома је један од значајних предуслова и путева њихове еманципације и интеграције као равноправних грађана у друштво. Остваривање права на образовање доприноси, не само развоју ромске заједнице, већ и грађанског, демократског друштва као целине. Већим укључивањем Рома у васпитно образовни систем унапређује се општи образовни и културни статус и може повећати његову економску моћ. На националном нивоу, око 80% ромске популације је потпуно или функционално неписмено, међу њима највећи број жена. Међутим, проблем образовања Рома се може решавати само укључивањем и осталих сектора, као што су социјална политика и становање, здравство, финансије, привредна, културна политика и медији. Неопходно је да сви ови сектори буду системски и функционално повезани да би се остварио значајнији помак у процесу интеграције Рома у васпитно образовни систем.

Поред великог броја међународних и националних правних докумената, декларација и конвенција којима су дефинисани образовни стандарди, а основно образовање обавезно, у школама је процентуално мали број уписане ромске деце. Они који започну школовање рано га напуштају, посебно девојчице, нередовно похађају наставу и имају слаб успех, често не знају језик на коме се настава одвија, немају предзнања, јер су слабије укључена у припремно предшколско образовање, немају потребну подршку од породице, а често ни од школе. Већ дуго се сматра да је довољно што Роми декларативно имају једнака права и да је њихово неучествовање у образовању везано за начин живота, традицију и ниску мотивацију. Овакав став је прерастао у масовну предрасуду појединаца и читавих институција, што доприноси процесу дискриминације Рома, односно отежава њихово укључивање у друштво.

8.3.1. Предшколско васпитање и образовање

Због великог броја непријављене ромске деце у матичне књиге грађана, предшколска установа нема валидне податке о обухвату деце припремним програмом за полазак у основну школу. Ромска деца укључена у предшколски програм се много лакше сналазе и са мање тешкоћа настављају школовање у односу на осталу ромску децу. Због тога је потребно створити услове за већи обухват ромске деце предшколским васпитањем и образовањем.

8.3.2. Основно школско васпитање и образовање

У процени готовости за полазак у школу користе се тестови стандардизовани за већинску популацију, тако да, осим језичке баријере, ромска деца имају проблем да одговоре на задатке који одражавају карактеристике социокултурне средине, одређена искуства и знања која нису у прилици да стекну у средини у којој живе. На слабе резултате утиче и неукљученост у предшколске припремне програме и мало или нимамало социјалних контаката са децом из већинске и других заједница.

Скоро трећина ромске деце нема потребан школски прибор, уџбенике нити друге услове за учење, што их потпуно онемогућује у праћењу наставе и напредовању у учењу.

Тешкоће у учењу, према проценама наставника, су најизразитије у првом и петом разреду. Број слабих оцена је 1 до 2 по ученику. Највећи број слабих оцена је у петом разреду и креће се од 3 до 4 слабе оцене по ученику. Највећи број ученика без слабих оцена је у трећем разреду што значи да је то преломни моменат у процесу школовања ромске деце у којем она постижу максимум, а затим започиње деловање различитих фактора и опадање школског успеха, интереса за школу и одговорности према школи (потребно је у школама детаљно проучити факторе утицаја на овом разредном и узрасном нивоу).

Врсте помоћи и подршке које школе пружају ромским ученицима су најчешће:

- набавка бесплатних уџбеника и прибора
- допунска настава
- бесплатна ужина
- покушај успостављања сарадње са родитељима
- подршка у васпитном процесу
- прикупљање одеће и обуће
- бесплатне екскурзије и школе у природи,
- стални разговори са осталим ученицима о разумевању и толеранцији.

У појединим школама сматрају да би требало пружити ученицима ромске популације и неке друге видове подршке и помоћи, које школа није у могућности да пружи. У школама сматрају да ромским ученицима треба редовна материјално-финансијска подршка кроз књиге, приборе и ужину. Затим школе процењују да је приоритетна редовна помоћ у учењу и индивидуални рад у школи и код куће. Такође издвајају подршку родитељима у васпитном процесу и бесплатне екскурзије.

У већини школа се редовно одвијају различите активности које имају социјално интегративни карактер као што су школске забаве, радне акције, спортске активности, секције.

8.4.Запошљавање

Отежано је укључивање Рома у различите програме запошљавања, јер је велики проценат оних који нису завршили основну школу. С обзиром на низак ниво образовања и стручне спреме Рома, у центру пажње треба да буду различити видови подршке за стицање квалификација и обуке, како би се Ромима омогућило да у пуној мери учествују у привредном животу. Посебан нагласак треба ставити на обезбеђивање запослења и могућности обуке за Ромкиње. За даљи развој Рома је од највећег значаја да се створи "критична маса" образованих и обучених људи како би били у стању да у пуној мери узму учешћа у привредном животу локалне заједнице.

Висок је степен дискриминације Рома, јер и када су образовани тешко се запошљавају на одговарајућим пословима. Предности које Национална служба запошљавања даје предузећима која запосле радника ромске националности, недовољно се користе, јер мало образованих и стручно оспособљених Рома. Програми за преквалификацију и доквалификацију, подстицајна средства за самозапошљавање се такође недовољно користе из истих разлога.

Роми који су корисници средстава за материјално обезбеђење породице (МОП) су немотивисани за прихватање понуђених послова, чиме губе право на МОП а послови који им се нуде су слабије плаћени.

Послови на којима се запошљавају Роми су слабије плаћени. Недовољна подршка локалне самоуправе у вези стварања услова за самозапошљавање Рома. Неадекватно коришћење развојних фондова за самозапошљавање Рома.

8.4.1. Проблеми и препреке у запошљавању Рома

Лоша привредна ситуација у општини (мали број предузећа), па тиме и проблеми везани за запошљавање, недостатак образовања и неинформисаност самих Рома, као и „нетолерантно друштво“, које се у највећој мери огледа у предрасудама и дискриминацији према ромској популацији, је оно што карактерише ситуацију у општини, али и у држави. Док представници институција наглашавају да је са недостатком образовања највише повезане недостатак радних навика и негативан став према раду и запошљавању. Сами Роми сматрају да су већи проблеми у томе што су Роми незаинтересовани и неинформисани, те да из тих разлога не користе и оне шансе које имају.

Проблеми огледају се пре свега у недостатку стратешког приступа решавању проблема Рома, па тиме и запошљавања, али и недостатку капацитета (финансијских пре свега, као и специфичних знања и вештина за прикупљање средстава и писање пројеката) да се континуирано ради на овом проблему.

Једна од препорука, поред интензивнијег укључивања у активне мере запошљавања кроз програме НСЗ, је и укључивање Рома и Ромкиња у изради и аплицирању пројеката, који за крајњи ефекат имају субвенционисано запошљавање од стране страних донатора и невладиних организација.

Не треба заборавити и на особе са инвалидитетом ромске националности, као и на лица која излазе из хранитељских породица након завршеног школовања, јер смо мишљења да и њих треба ставити као приоритет у запошљавању.

Предложене мере и активности за унапређење процеса запошљавања Рома односе се пре свега на стварање услова за равноправно учешће Рома, како у привреди тако и у јавном сектору. Посебну пажњу треба обратити на запошљавање жена, будући да су Ромкиње најчешће изложене двострукој дискриминацији када је у питању запошљавање.

Такође, спровођење постојећих стратегија и израда акционих планова и њихово спровођење виде се као пресудни за побољшање положаја Рома.

Пропоруке за унапређивање положаја Рома у области запошљавања могу се сврстати у четири области:

- побољшање услова за запошљавање Рома,
- побољшање услова за развој предузетништа код Рома,
- информисање Рома,
- смањење дискриминације и предрасуда према Ромима

8.4.2. Побољшање услова за запошљавање Рома

а) Додатне обуке, преквалификације и доквалификације виде се као шанса како за побољшање услова за запошљавање, тако и за развој предузетништа код Рома. Роми наводе да је поред бесплатних курсева често неопходно обезбедити и средства за путне трошкове, јер је недостатак средстава чест узрок непохађања курсева, чак и када су обуке бесплатне,

б) Побољшање услова за запошљавање Рома види се, поред наведеног, пре свега у мерама које би требале да буду окренуте послодавцима,

ц) Обезбедити подстицајна средства, субвенције за послодавце, посебно подстицаје послодавцима приликом запошљавања Рома,

д) Смањити одређене доприносе и порезе које плаћају послодавци.

е) Локална самоуправа би могла да донесе одлуку о афирмативним мерама при запошљавању Рома, те да на пример обезбеди субвенције за предузећа која би запослила Роме. Такође, једна таква афирмативна мера могла би да се односи на стварање услова веће укључености Рома у структуре управе и јавних служби, па да се, на пример, омогући да се у јавним предузећима и установама (предшколске и школске установе, локална самоуправа итд.) запосле Роми.

ф) Сами Роми и ромске невладине организације требали би да се активније укључе у проблеме решавања незапослености Рома, а предлози за унапређење постојећег стања на том пољу су следећи:

- Повећати значај и улогу ромског Координатора/ке – треба обезбедити већу координацију и бољи проток информација између ромске популације и доносиоца одлука,

- Више радити на информисању Рома о радним обавезама и правима,
- Радити на мотивисању Рома за запошљавање и укључивање у програме активне политике запошљавања.

8.4.3.Побољшање услова за развој предузетништва код Рома

Побољшање услова за развој предузетништва код Рома препознато је као важна мера у циљу побољшања ситуације у којој Роми живе, те је потребно:

а)Обезбедити стимулативне кредите за отпочињање посла и унапређивање предузетништва Рома (повећати износе подстицајних кредита и број кредита, смањити камате, олакшати систем гаранција за враћање кредита). Поједноставити процедуре.

б) Обезбедити повољне кредите или издвојити наменска средства из буџета општине за унапређење пословања постојећих предузећа чији су власници Роми, веће субвенције за samozapošljavanje – повећати износе субвенција на пример кроз допринос локалне самоуправе већ постојећим субвенцијама НСЗ или из донаторских средстава,

ц)Обезбедити бесплатне обуке за предузетнике (како за власнике постојећих предузећа тако и за оне који планирају да отпочну сопствени посао). Ове обуке су поједностављење – прилагођене полазницима.

г) Обезбедити бесплатну стручну помоћ, како при отварању предузећа, тако и у вођењу предузећа – ова мера могла би се на пример обезбедити кроз отварање Бизнис инкубатора и тада би била дугорочнија, али и кроз ангажовање стручних лица и удружења предузетника.

8.5.Култура, информисање и развој цивилног сектора

Ромски језик се не изучава нити негује у школама, тако да није у употреби у области културе и медијима.

Уз подршку локалне самоуправе, потребно је оснажити културно-уметничке, претежно фолклорне активности ромских организација. Поред тога, недовољна је видљивост културно уметничких активности Рома, јер немају адекватне просторне и техничке услове.

Евидентна је недовољна заступљеност Рома у осталим локалним медијима. У штампаним медијима је било натписа о размимоилажењу руководства појединих ромских организација, тако да је у нашој јавности настала негативна слика о ромским НВО. Ово доприноси учвршћивању предрасуда о карактеристикама ромске популације, што је снажна препрека остваривању сложеног процеса друштвене интеграције.

Живот највећег броја ромске популације се одвија на ободима градова и насељених места, у неформалним насељима, којима су, због тога, као и због сиромаштва, великог броја неписмених, недоступна средства јавног информисања. Не чине покушаји да се медији и друге установе од јавног интереса, приближе местима где живе Роми. Процес друштвене интеграције је отежан и због слаба информисаности Рома у ромским

насељима о дешавањима у локалној заједници, као и већинског становништва о њиховом животу и проблемима.

8.5.1. Информисање Рома

Будући да је неинформисаност Рома једна од великих препрека у процесу запошљавања, предлози за унапређење стања у овој области су следећи:

а) Локална самоуправа би требала да направи протоколе о сарадњи са локалним медијима који су корисници општинског буџета, кроз које би се дефинисале обавезе медија да одређени број информација на ову тему објављују на месечном нивоу.

9. ОПШТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

Општи циљ:

Промовисање пуне друштвене интеграције ромског становништва у општини Лапово кроз побољшање приступа образовању, запошљавању, здравственој заштити, становању и социјалним услугама.

Специфични циљеви:

1. Побољшање приступа и квалитета образовања за ромску децу и младе:

- Повећање уписне стопе ромске деце у предшколске установе и основне школе.
- Увођење додатне наставне подршке и менторских програма.
- Обезбеђивање стипендија и подстицаја за наставак средњег и високог образовања.

2. Повећање запошљавања и економског оснаживања Рома:

- Организација програма обуке и преквалификације за Роме.
- Пружање подршке за оснивање и развој ромских предузећа.
- Сарадња са локалним послодавцима ради стварања радних места.

3. Побољшање здравствене заштите и приступа здравственим услугама:

- Организација редовних превентивних здравствених прегледа.
- Пружање здравствених едукација о хигијени, исхрани и превенцији болести.
- Обезбеђивање мобилних здравствених тимова за ромска насеља.

4. Унапређење стамбених услова за ромску популацију:

- Реконструкција и адаптација постојећих стамбених јединица.
- Изградња нових стамбених објеката за најугроженије породице.

- Пружање подршке за легализацију и уређење ромских насеља.

5. Подстицање културне инклузије и друштвене кохезије:

- Организација културних и спортских догађаја који промовишу интеграцију.
- Подршка иницијативама које негују и промовишу ромску културу и традицију.
- Сарадња са невладиним организацијама на пројектима друштвеног укључивања.

10. АКЦИОНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЛАПОВО ЗА ДРУШТВЕНУ ИНТЕГРАЦИЈУ РОМА 2025-2030

Специфични циљ	Мера	Активност	Индикатор	Носилац активности	Временски рок	Износ трошкова	Извор финансирања
1.Побољшање приступа и квалитета образовања за ромску децу и младе	1.1.Обезбеђивање бесплатних уџбеника и школског прибора	1.1.1.Набавка уџбеника и школског прибора за сву ромску децу	Број деце која су добила помоћ	Општина, школе, НВО	2025-2026	2,000,000 РСД	Буџет општине, донације
	1.2.Увођење додатне наставне подршке	1.2.1.Организација додатних часова и менторских програма	Број организованих часова	Школе, образовне институције	2025-2028	1,500,000 РСД	Министарство просвете, донатори
	1.3.Обезбеђивање стипендија	1.3.1.Расположивост стипендија за ромске ученике	Број додељених стипендија	Општина, фондације	2025-2030	3,000,000 РСД	Буџет општине, фондације
2.Повећање запошљавања и економског оснаживања Рома	2.1.Организација обука и преквалификација	2.1.1.Организација курсева и радионица	Број обучених Рома	Општина, центар за запошљавање	2025-2027	2,500,000 РСД	Буџет општине, међународне организације
	2.2.Подршка ромским предузетницима	2.2.1.Обезбеђивање микрокредита и обука за предузетнике	Број подржаних предузетника	Општина, банке, НВО	2025-2029	4,000,000 РСД	Банке, НВО
	2.3.Сарадња са послодавцима	2.3.1.Организација сајмова запошљавања и договори са фирмама	Број нових запослених Рома	Општина, локална предузећа	2025-2030	1,000,000 РСД	Буџет општине, приватни сектор
3.Побољшање здравствене заштите и приступа здравственим услугама	3.1.Организација превентивних прегледа	3.1.1.Спровођење редовних здравствених прегледа у насељима	Број обављених прегледа	Дом здравља, општина	2025-2027	1,800,000 РСД	Буџет општине, Министарство здравља
	3.2.Здравствена едукација	3.2.1.Организација радионица о здрављу и хигијени	Број одржаних радионица	НВО, здравствене установе	2025-2028	1,200,000 РСД	Донатори, Министарство здравља
	3.3.Мобилни здравствени тимови	3.3.1.Формирање тимова за редовне посете ромским насељима	Број посета тимова	Дом здравља, НВО	2025-2029	3,000,000 РСД	Буџет општине, НВО

4. Унапређење стамбених услова за ромску популацију	4.1. Реконструкција стамбених јединица	4.1.1. Спровођење санационих радова на постојећим објектима	Број реконструисаних кућа	Општина, грађевинске фирме	2025-2028	6,000,000 РСД	Буџет општине, међународни донатори
	4.2. Изградња нових стамбених јединица	4.2.1. Изградња нових кућа за најугроженије породице	Број изграђених стамбених јединица	Општина, грађевинске фирме	2026-2029	15,000,000 РСД	Буџет општине, међународни донатори
	4.3. Легализација насеља	4.3.1. Пружање правне помоћи и административне подршке за легализацију	Број легализованих насеља	Општина, правне службе	2025-2030	1,500,000 РСД	Буџет општине, НВО
5. Подстицање културне инклузије и друштвене кохезије	5.1. Организација културних догађаја	5.1.1. Спровођење културних и спортских манифестација	Број организованих догађаја	Општина, културни центри	2025-2030	1,000,000 РСД	Буџет општине, донатори
	5.2. Подршка ромској култури и традицији	5.2.1. Промоција и финансирање ромских културних иницијатива	Број подржаних иницијатива	Општина, културне институције	2025-2030	800,000 РСД	Буџет општине, НВО
	5.3. Пројекти друштвеног укључивања	5.3.1. Спровођење пројеката који промовишу друштвену инклузију	Број спроведених пројеката	Општина, НВО	2025-2030	2,000,000 РСД	Буџет општине, међународне организације

* Напомена: Износи наведени у акционом плану су оријентациони и засновани на претходним истраживањима. Приликом израде буџета, неопходно је извршити проверу актуелних тржишних цена ради прецизног планирања трошкова за реализацију предвиђених активности.

11. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА, МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Механизми за примену Стратегије и Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у општини Лапово представљају локалне структуре, сет механизма и процедура уз које ће се осигурати успешно спровођење ЛАП-а. У оквиру локалних структура, разликују се:

1. Структуре за управљање процесом имплементације ЛАП-а и
2. Структуре које су оперативне и носе имплементацију ЛАП-а.

Структуре за управљање процесом имплементације Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у општини Лапово представљају следећи органи и тела:

1. Скупштина општине Лапово,
2. Председник општине Лапово,
3. Радна група за имплементацију ЛАП-а.

Скупштина општине Лапово усваја – доноси Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Лапово и обезбеђује сразмерна буџетска средства за његову реализацију. Скупштина најмање једном годишње разматра извештај о имплементацији ЛАП-а, постигнутим резултатима и приоритетним пројектима, врши евентуалне измене Локалног акционог плана.

Председник општине Лапово одређује састав и именује радну групу за имплементацију ЛАП-а као тело које сачињавају представници свих сектора и релевантних институција и организација заинтересованих за развој и унапређења услова становања Рома.

Радна група за имплементацију ЛАП-а испитује потребе грађана/ки, дефинише и предлаже стратешке приоритете, у сарадњи са надлежним институцијама, организацијама и општинским службама, утврђује предлоге годишњих акционих планова и износе потребних средстава за њихову реализацију. Радна група координира израду и прати имплементацију Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у општини Лапово и одговоран је за спровођење процеса мониторинга и евалуације.

Радна група најмање једном годишње извештава СО о имплементацији ЛАП-а и постигнутим резултатима, предлаже СО евентуалне измене ЛАП-а и приоритетне пројекте. Радна група редовно консултује и информише јавност о процесу имплементације ЛАП-а и обезбеђује транспарентност у раду и адекватну друштвену подршку.

РЕФЕРЕНЦЕ

Стручна литература:

1. Историја Рома

- Fraser, Angus. *The Gypsies*. Wiley-Blackwell, 1995.
- Hancock, Ian. *We are the Romani People*. University of Hertfordshire Press, 2002.
- Puxon, Grattan. *Rom: Europe's Gypsies*. Macmillan, 1979.

---

2. Култура и традиција Рома

- Liégeois, Jean-Pierre. *Roma, Gypsies, Travellers*. Council of Europe Publishing, 1994.
- Оливер Радуловић. *Култура и идентитет Рома у Србији*. Етнографски институт САНУ, 2012.
- Куртић, Теута. *Уз ромско огњиште: приче, песме и легенде Рома*. Просвета, 2007.

---

3. Социологија и положај Рома у друштву

- Barany, Zoltan. *The East European Gypsies: Regime Change, Marginality, and Ethnopolitics*. Cambridge University Press, 2002.
- Claveria, Rosana, и Diaz-Corralejо, Yolanda. *Romani Communities and Social Inclusion*. Springer, 2015.
- *Роми у Србији: између теорије и праксе* (ур. Драгана Лазовић). Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, 2014.

---

4. Језик и лингвистика Рома

- Matras, Yaron. *Romani: A Linguistic Introduction*. Cambridge University Press, 2002.
- Филиповић, Милорад. *Ромски језик: граматика, речник, фразеологија*. Институт за књижевност и уметност, Београд, 2000.
- Hancock, Ian. *Romani Language and Origins*. Gypsy Lore Society, 1991.

---

5. Правна и људска права Рома

- McGarry, Aidan. *Romani Rights: Their Representation and Mobilisation*. Palgrave Macmillan, 2010.
- *Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији 2022-2030*. Влада Републике Србије.
- ERRC (European Roma Rights Centre). *Reports on Roma Rights and Discrimination in Europe*. Различите публикације, доступне на ERRC.org.

---

6. Образовање и инклузија Рома

- Levinson, Martin, и Sparkes, Andrew. *Gypsy and Traveller Education: Engaging Families – Improving Outcomes*. Trentham Books, 2003.
- *Образовање Рома у Србији: изазови и могућности* (ур. Јасмина Папић). УНИЦЕФ Србија, 2015.

---

7. Етнографија и антропологија Рома

- Acton, Thomas, и Mundy, Michael. *Romani Culture and Gypsy Identity*. University of Hertfordshire Press, 1997.
  - Филиповић, Раде. *Роми: социо-културне карактеристике и обичаји*. Београд, 1989.
-

8. Међународне институције и извештаји

- Савет Европе: *Romani Women in Europe: Breaking the Cycle of Discrimination*. Council of Europe, 2003.
- Уједињене нације: *The Human Rights of Roma in Europe*. UNHCR Reports, 2010.
- Светска банка: *Roma Inclusion: Challenges and Opportunities*. World Bank, 2012.

---

9. Локална и регионална истраживања

- Марковић, Иван. *Роми у Србији: демографска анализа*. САНУ, 2008.
- Друштво за унапређење положаја Рома. *Програм социјалне инклузије Рома у локалним самоуправама*. Београд, 2015.

Законодавство:

1. Устав Републике Србије

- **Устав Републике Србије (2006)**
  - Устав Србије гарантује једнака права свим грађанима без обзира на националну припадност. Роми, као национална мањина, имају право на очување своје културе, језика и идентитета.

---

2. Закон о националним саветима националних мањина

- **Закон о националним саветима националних мањина (2009, допуњен 2010. и 2014.)**
  - Овај закон регулише статус националних савета који су одговорни за заштиту права и интереса припадника националних мањина, укључујући Роме.

---

3. Закон о забрани дискриминације

- **Закон о забрани дискриминације (2009)**
  - Овај закон забрањује дискриминацију на основу расе, националне припадности, етничке припадности и других основа. Роми су једна од најугроженијих група када је у питању дискриминација, те овај закон има важну улогу у њиховој заштити.

---

4. Закон о социјалној заштити

- **Закон о социјалној заштити (2011)**
  - Закон који регулише права и мере социјалне заштите за све грађане, укључујући Роме, који су често на маргинама друштва и имају ограничен приступ социјалним услугама.

---

5. Закон о образовању

- **Закон о основама система образовања и васпитања (2009)**
  - Овај закон обезбеђује једнаке могућности за све децу, укључујући ромску децу. Програмима за социјалну инклузију и подршку педагошких асистената помаже се ромским ученицима да се укључе у образовни систем.

---

6. Закон о правима националних мањина

- **Закон о правима националних мањина (2002)**

- Овај закон гарантовао је правну заштиту права националних мањина у Србији, укључујући Роме, и утврдио њихова права на културну аутономију, образовање на матерњем језику и друге облике заштите.

---

7. Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја

- **Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја (2004)**
  - Овај закон омогућава свим грађанима, укључујући Роме, да имају приступ информацијама од јавног значаја, што је важно за транспарентност у спровођењу програма за социјалну инклузију.

---

8. Закон о избору народних посланика

- **Закон о избору народних посланика (2011)**
  - Овај закон омогућава припадницима ромске заједнице да се баве политиком и буду представљени у законодавним телима. Роми имају право да се кандидовање за изборе и учествују у политичким процесима.

---

9. Закон о здравственој заштити

- **Закон о здравственој заштити (2014)**
  - Овај закон регулише здравствену заштиту, укључујући и здравствену заштиту Рома који се често суочавају са проблемима у приступу здравственим услугама.

---

10. Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији (2022-2030)

- **Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији за период 2022–2030. године (2022)**
  - Ова стратегија је свеобухватан план који поставља циљеве и мере за побољшање социјалне и економске интеграције Рома, укључујући области као што су образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита и заштита људских права.

---

11. Акциони план за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња

- **Акциони план за спровођење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња (2022–2030) (2022)**
  - Овај план садржи конкретне мере и активности које треба спровести на локалном и државном нивоу како би се постигли циљеви из Стратегије.

---

12. Правилник о упису деце ромске националности у основне школе

- **Правилник о упису деце ромске националности у основне школе (2005)**
  - Правилник који регулише процедуру уписа ромске деце у образовне установе, као и мере подршке за њихову успешну интеграцију у школски систем.

---

13. Закон о избеглицама

- **Закон о избеглицама (2011)**
  - Иако није специфичан само за Роме, овај закон се односи и на ромске избеглице из других држава, обезбеђујући им права на азил и заштиту.

14. Закон о супротстављању говору мржње и дискриминацији

- **Закон о супротстављању говору мржње и дискриминацији (2020)**
    - Овај закон има за циљ спречавање и санкционисање дискриминације, укључујући дискриминацију против Рома.
-

15. Програм за стамбену инклузију Рома

- **Програм за стамбену инклузију Рома** (активан у оквиру различитих регионалних иницијатива)
  - Програм који обухвата мере за побољшање стамбених услова ромских породица и њихову интеграцију у друштво.

Интернет портали:

1. Европски ромски центар за права (ERRC)

- **Адреса:** www.errc.org
  - **Опис:** ERRC је водећа међународна невладина организација која се бави правима Рома у Европи. Портал садржи извештаје, истраживања, правне ресурсе и информације о правима Рома.
-

2. Национални савет ромске националне мањине Србије

- **Адреса:** www.rnv.gov.rs
  - **Опис:** Официјални сајт Националног савета ромске националне мањине у Србији. Портал нуди информације о правима Рома, активностима савета, као и актуелним пројектима.
-

3. Ромска медијска мрежа (ROMEА)

- **Адреса:** www.romea.cz
  - **Опис:** ROMEА је чешки портал који се бави проблемима Рома у Европи. Портал обухвата новости, анализе, извештаје и интервјуе о положају Рома, а посебно се фокусира на права Рома у Чешкој и Европи.
-

4. Центар за права Рома (Roma Rights Center)

- **Адреса:** www.romacenter.org
  - **Опис:** Овај сајт је посвећен промоцији људских права Рома, као и анализама њихових проблема. Поред информација о правима, портал нуди и ресурсе за адвокате и активисте који раде са ромском заједницом.
-

5. Локални портал за Роме у Србији – Роми у Србији

- **Адреса:** www.romi.rs
  - **Опис:** Овај портал обухвата разне аспекте живота Рома у Србији, укључујући образовање, запошљавање, здравство и стамбене услове. Такође, нуди актуелне информације и анализе о статусу Рома у Србији.
-

6. Странка за ромска права

- **Адреса:** www.romska-stranka.rs
  - **Опис:** Портал странке која се бори за права Рома у Србији. Поред политичких активности, портал садржи и информације о статусу Рома у Србији и програмима које странка подржава за бољи положај Рома.
-

---

7. Ромска културна мрежа

- Адреса: www.romakultura.org
  - Опис: Портал који се бави промоцијом културе Рома, организацијом догађаја, као и представљањем ромских уметника, музике и традиција.
-

8. Институт за ромске студије – Центар за истраживање Рома

- Адреса: www.romastudies.org
  - Опис: Овај сајт се фокусира на научно истраживање ромске историје, културе, језика и права. Институт објављује радове, истраживања и публикације у вези са ромском заједницом.
-

9. Мрежа Ромских НВО-а у Србији (ROMNET)

- Адреса: www.romnet.rs
  - Опис: Овај портал повезује ромске организације у Србији и нуди информације о активностима и иницијативама које се односе на унапређење положаја Рома.
-

10. УНИЦЕФ Србија

- Адреса: www.unicef.org/serbia
  - Опис: УНИЦЕФ је активан у Србији на унапређењу живота Рома, посебно у области образовања и здравља. На порталу се налазе истраживања и извештаји о ромским заједницама и програмима који се односе на децу Рома.
-

11. СТРАС (Socio-Economic Transformation and Action for Roma in Serbia)

- Адреса: www.stras.rs
  - Опис: Портал који се бави различитим аспектима живота Рома у Србији, укључујући образовање, запошљавање, права и социјалну инклузију.
-

12. Европска комисија – Ромска инклузија

- Адреса: ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/roma-inclusion
  - Опис: Портал Европске комисије који се односи на ромску инклузију на нивоу Европске уније, са информацијама о стратегијама, пројектима и документима који се тичу Рома у Европи.
-

13. Ромски центар за културу и образовање – Београд

- Адреса: www.romicentar.rs
  - Опис: Ромски центар за културу и образовање у Београду промовише ромску културу и ради на побољшању образовних услова за ромску децу.
-

14. Европска мрежа Рома и Синтија (ERSA)

- Адреса: www.ersa-europe.org
- Опис: Европска мрежа која повезује ромске и синти организације широм Европе, а портал садржи информације о њиховим правима и активностима.

36.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА**ОПШТИНА ЛАПОВО****СКУПШТИНА ОПШТИНЕ****Број: 001390403 2025 08233 001 000 060 107 04 047****Датум: 25. 03. 2025. године**

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 18. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 14/24), Скупштина Општине Лапово, на седници одржаној дана 25. марта 2025. године, донела је

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ И ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА У ОПШТИНИ
ЛАПОВО У ПЕРИОДУ ОД 2025-2030. ГОДИНЕ

Члан 1.

Доноси се Локални Акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године.

Члан 2.

Локални Акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године чини саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.

37.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО

**Локални акциони план (ЛАП) за унапређење положаја
избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово
2025–2030**

Лапово, 2025

Садржај

Уводна реч председника општине Лапово	4
Преглед најзначајнијих појмова	5
Преглед табела, слика и графикона	8
Сажетак.....	10
Summary	10
1.Шта је локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса	11
2. Плански документи и правни оквир релевантан за ЛАП.....	13
2.1.Национални законски оквир	13
2.2. Национални стратешки оквир	15
3.Принципи на којима је израђен локални акциони план	15
ПОГЛАВЉЕ 1:Општи подаци о општини Лапово.....	17
1.1. Становништво	17
1.2. Економија.....	22
1.3. Образовање	26
1.3.1. Предшколско образовање.....	28
1.3.2. Основно образовање	30
1.3.3. Средње образовање	32
1.4. Здравство	33
1.5.Социјална заштита	34
ПОГЛАВЉЕ 2: Подаци о избеглим и интерно расељеним лицима у Србији, Региону Шумадије.	36
ПОГЛАВЉЕ 3: Анализа ситуације и спорна питања избеглих и ИРЛ	43
3.1.Анализа документације	43
3.2. Анализа стања у локалном систему подршке (SWOT анализа).....	44
3.3. Анализа заинтересованих страна	47
3.4.Анализа проблема	52
ПОГЛАВЉЕ 4: Приоритетне циљне групе	56
ПОГЛАВЉЕ 5: Општи и специфични циљеви	57
ПОГЛАВЉЕ 6: Активности – Задаци за реализацију ЛПА	58
ПОГЛАВЉЕ 7: Ресурси/буџет	66
ПОГЛАВЉЕ 8: Аранжмани за примену	68
ПОГЛАВЉЕ 9: Праћење и оцена успешности.....	70
РЕФЕРЕНЦЕ.....	71

Прилози:.....	75
Прилог 1 – Решење о образовању Савета за мигарције општине Лапово	75
Прилог 2 - Одлука Скупштине општине Лапово о усвајању Локалног акционог плана (ЛАП) за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово за период 2025–2030. године.....	75

Уводна реч председника општине Лапово

Драги суграђани,

Са великим задовољством вам представљам Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово за период 2025-2030. године. Овај документ представља наше чврсто опредељење да пружимо подршку свима који су били приморани да напусте своје домове и да им обезбедимо неопходне услове за достојанствен живот у нашој заједници.

Лапово је одувек било место гостопримства и солидарности, а наш циљ је да наставимо ту традицију кроз конкретне мере и активности које ће побољшати квалитет живота наших суграђана који су у највећој потреби. У оквиру овог плана, посвећени смо стварању услова за трајна стамбена решења, приступ образовању, здравственој заштити и запошљавању за све избегле и интерно расељене особе.

Позивам све грађане, институције и организације да заједничким снагама радимо на имплементацији овог плана. Само удруженим напорима можемо осигурати да свака особа која је нашла уточиште у Лапову осети добродошлицу, сигурност и прилику за бољи живот.

Са захвалношћу за ваше поверење и подршку,

Професор Бобан Миличић,

Председник општине Лапово

Преглед најзначајнијих појмова

1. Социјална инклузија

- **Опис:** Процес у којем избеглице и интерно расељена лица (ЕРЛ) постају равноправни чланови друштва. У Лапову би се ово могло односити на приступ образовању, запошљавању, здравственој заштити и становању, као и на правну и социјалну подршку.
-

2. Правна заштита

- **Опис:** Права која обезбеђују заштиту од дискриминације, заштиту имовине и обезбеђивање правне помоћи за избеглице и интерно расељена лица, као и за њихову могућност да остваре право на азил, становање и образовање.
-

3. Стамбена инклузија

- **Опис:** Обезбеђивање приступачних и адекватних стамбених решења за избегле и интерно расељене особе. У овом контексту, овај појам подразумева подршку у изградњи или адаптацији станова и кућа за ову популацију у општини Лапово.
-

4. образовање и инклузија у образовни систем

- **Опис:** Програм за укључивање деце избеглица и интерно расељених лица у образовни систем, који укључује савете, рад са школама, припрему наставних планова и подршку у образовању како би се спречила дискриминација и обезбедио једнак приступ образовању.
-

5. Економска инклузија и запошљавање

- **Опис:** Програм који се фокусира на пружање помоћи избеглим и интерно расељеним лицима за улазак на тржиште рада у Лапову. То укључује обуке, квалификације, оснивање малих предузећа, као и пружање подстицаја за запошљавање.
-

6. Здравствена заштита

- **Опис:** Приступ здравственим услугама за избегле и интерно расељене особе. Ово укључује осигурање да им буде омогућен једнак приступ здравственој заштити и подршка у решавању проблема који су последица избеглиштва, као што су психолошки и физички проблеми.
-

7. Социјална помоћ и подршка

- **Опис:** Подршка избеглим и интерно расељеним лицима кроз социјалне услуге, као што су помоћ у храни, одећи, као и финансијска подршка за интеграцију и адаптацију у новој средини.
-

8. Укључивање у заједницу

- **Опис:** Процес у којем избеглице и интерно расељена лица активно учествују у друштвеним, културним и политичким активностима у Лапову, што подразумева стварање пријатељских односа и интеграцију у локалну заједницу.
-

9. Обезбеђивање хуманитарне помоћи

- **Опис:** Програм који обухвата снабдевање избеглица и интерно расељених лица хуманитарном помоћи (храна, одећа, лекови и друга неопходна средства) током процеса њихове интеграције.
-

10. Мере за заштиту деце и угрожених група

- **Опис:** Посебан фокус на заштиту права деце и других угрожених група (жене, старије особе, особе са инвалидитетом) у контексту избеглиштва. Ово укључује прилагођене мере за обезбеђивање сигурности, школовања и социјализације.
-

11. Изградња капацитета локалних институција

- **Опис:** Обука и јачање капацитета локалних власти и институција у Лапову за пружање адекватне подршке избеглим и интерно расељеним лицима, укључујући едукацију о правима и потребама ових особа.
-

12. Програм психолошке и социјалне подршке

- **Опис:** Програм који пружа психолошку и социјалну помоћ избеглим и интерно расељеним лицима, помажући им да превазиђу стрес и трауме настале због ратова, прогона и других изазова.
-

13. Права избеглица и интерно расељених лица на територији Србије

- **Опис:** Правни оквир који регулише права избеглица и интерно расељених лица у Србији, укључујући права на заштиту, статус избеглице и други правни аспекти.
-

14. Кохезија и сарадња са међународним организацијама

- **Опис:** Сарадња са међународним организацијама као што су УНХЦР, Црвени крст, и друге организације које се баве заштитом избеглица и интерно расељених лица. Ова сарадња може обезбедити додатну подршку и ресурсе за успешну интеграцију.
-

15. Програм стамбених решења

- **Опис:** Програм за пружање стамбених решења у Лапову за избегла и интерно расељена лица, који може укључивати и субвенције, позајмице или изградњу нових стамбених објеката.

Преглед табела, слика и графикана

- Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци
- Графикон 1. Становништво по петогодишћима и полу општине Лапово, 2023. (%)
- Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022—2023
- Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023
- Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021—2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)
- Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021—2023
- Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)
- Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)
- Табела 3. Запосленост и зараде
- Графикон 8. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2021—2023. (РСД)
- Графикон 9. Регистровани запослени према општини пребивалишта, 2021—2023
- Графикон 10. Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника, 2021—2023. (%)
- Графикон 11. Регистровани незапослени према полу, 2021—2023.
- Графикон 12. Регистровани незапослени на 1000 становника, према полу 2021—2023.
- Графикон 13. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених, 2023. (%)
- Графикон 14. Брисана/угашена и новооснована привредна друштва, 2021—2023.
- Графикон 15. Брисани/угашени и новоосновани предузетници, 2021—2023
- Графикон 16. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, 2022. (%)
- Графикон 17. Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености и полу, 2022. (%)
- Графикон 18. Неписмена лица старости 10 и више година према старосним групама и полу, 2022
- Графикон 19. Учешће неписмених у укупном становништву старости 10 и више година према полу и типу насеља, 2022. (%)
- Табела 4. Подаци о предшколском образовању за 2023. годину
- Графикон 20. Обухват деце припремним предшколским програмом, 2021—2023. (%)
- Графикон 21. Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају, 2018—2020. (%)
- Табела 5. Подаци за основно образовање
- Графикон 22. Ученици уписани у основне школе, 2022. (%)
- Табела 6. Основни подаци Средње образовање
- Графикон 23. Ученици уписани у средње школе, 2023
- Графикон 24. Ученици који завршавају средњу школу, 2023.

- Табела 7. Преглед здравствене установе
- Табела 8. Подаци о социјалној заштити
- Графикон 25. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2022
- Табела 9. Пресељења међу насељима исте општине или града у Србији у 2023. години
- Табела 10. Број одсељених лица према полу и старости на нивоу Републике Србије и Региона Шумадије
- Табела 11. Досељено становништво према подручју са којег се доселило, времену досељења и полу
- Табела 12. SWOT анализа
- Табела 13. Анализа интереса и потреба кључних актера
- Табела 14. Анализа интереса и потреба крајњих корисника

Сажетак

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово за период 2025-2030. године је документ развојног и стратешког карактера који је усмерен на специфична питања са којима се суочава ова група грађана и која су резултат њихове присилне миграције из места претходног пребивалишта. У циљу израде Локалног акционог плана формиран је општински Савет за миграције.

Главни проблеми избеглих, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Лапово су: нерешено или неадекватно решено стамбено питање, незапосленост, неодговарајуће могућности за школовање и потешкоће у остваривању права, а нарочито права у области социјалне заштите. За избор приоритетних група Плана коришћени су следећи критеријуми: бројности корисничке групе; учесталост појаве/проблема; степен социјалне угрожености групе; видљивости проблема у заједници; спремност корисничке групе на активизам и сарадњу; необухваћеност групе системским мерама подршке и могућности локалне заједнице.

Приоритетне циљне групе овог Плана су: Избеглице, Интерно расељена лица, Повратници по основу Споразума о реадмисији, Тражиоци азила, Мигранти у потреби без утврђеног статуса.

Summary

The Local Action Plan for the Improvement of the Status of Refugees and Internally Displaced Persons in the Municipality of Lapovo for the period 2025-2030 is a developmental and strategic document aimed at addressing the specific issues faced by this group of citizens, which are the result of their forced migration from their previous places of residence. To develop the Local Action Plan, the Municipal Council for Migration was established.

The main problems faced by refugees, internally displaced persons, and returnees under the Readmission Agreement in the Municipality of Lapovo include unresolved or inadequately resolved housing issues, unemployment, insufficient educational opportunities, and difficulties in exercising rights, particularly in the field of social protection. The following criteria were used to select the priority groups for the Plan: the number of individuals in the user group, the frequency of occurrence/problem, the degree of social vulnerability of the group, the visibility of the problem in the community, the readiness of the user group for activism and cooperation, the lack of systemic support measures for the group, and the capabilities of the local community.

The priority target groups of this Plan are: Refugees, Internally Displaced Persons, Returnees under the Readmission Agreement, Asylum Seekers, Migrants in need without established status.

1. Шта је локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса

Под процесом локалног акционог планирања унапређења положаја избеглих и интерно расељених лица (у даљем тексту: ИРЛ), тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот ових мигрантских група намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на индентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице, који подразумевају планирање, реализацију, праћење, контролу и процену успешности активности. Локална самоуправа има кључну улогу у иницирању и реализацији развојног и планског приступа.

У оквиру овог документа под појмом:

- *избеглице*, а у складу са Конвенцијом УН о статусу избеглице (1951), подразумевају се она лица, која су из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила своју државу и не могу, или због поменутог страха, не желе да се у њу врате. Појам избеглице је Протоколом о статусу избеглице УН (1967) је проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. На лица која су због наведених разлога напустила територије бивших република СФРЈ примењује се Закон о избеглицама и Закон о изменама и допунама закона о избеглицама.
- *интерно расељена лица (ирл)*, подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању у оквиру међународно признатих граница своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у оквиру граница своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Конвенција УН, штите их национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права.
- *повратници по основу Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве* (у даљем тексту: Споразум о реадмисији), су сви они држављани Републике Србије који не испуњавају или више не испуњавају важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих *prima facie* доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије. То су лица која су се добровољно или присилно вратила у Републику Србију из држава ЕУ у којима су неосновано боравила.

- *тражиоци азила* су страни држављани који су, у складу са важећим законима, затражили неки од облика међународне заштите на територији Републике Србије а о чијем захтеву није донета коначна одлука. Азил је право на боравак и заштиту, које има странац, коме је на основу одлуке надлежног органа, који је одлучивао о његовом захтеву за азил у Републици Србији, одобрено уточиште или други облик заштите предвиђен Законом о азилу.
- *мигранти* у потреби без утврђеног статуса су лица пореклом са подручја Блиског и Средњег истока и Африке, која немају регулисан статус на територији Републике Србије, а која су у Републику Србију ушла из неке од суседних земаља.

У складу са повећаним приливом миграната, Влада Републике Србије је 18. јуна 2015. године основала Радну групу за решавање проблема миграционих токова, коју чине министарства, укључујући и комесара Комесаријата за избеглице и миграције. Радна група је формирана са задатком да прати, анализира и разматра питања мешовитих миграционих токова у Републици Србији, са посебним освртом на проблеме у овој области, даје анализе стања и предлоге мера за решавање уочених проблема и усклађивање ставова надлежних државних органа и других организација и институција, које се баве питањем мешовитих миграционих токова.

Имајући у виду присутност великог броја миграната на територији Републике Србије, чији статус није решен, као и могућност њихове присутности и на територији општине Лапово, потребно је да се предузму мере у складу са одлукама које донесу надлежне институције и Радна група. Мере првенствено треба да буду усмерене на стварање услова за јачање толеранције и разумевања потреба тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса унапређењем квалитета живота локалне заједнице кроз побољшање комуналних услуга, опремање простора за здравствене, едукативне, културно-уметничке и друге услуге, али првенствено континуираним подизањем сензибилитета и отклањања предрасуда и страха локалне заједнице као средине кроз организовање округлих столова, тематских радионица и других сродних активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражиоца азила односно миграната у потреби без утврђеног статуса и домицијалног становништва.

Стратешки оквир локалног акционог плана одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење избеглих, интерно расељених лица, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса има за циљ смањење сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглица, ирл, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса се доноси на период од пет година. Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглица, ирл, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса на територији општине Лапово, заснива се на интерактивном приступу, чије су основне карактеристике да је:

- локални – спроведен у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- партиципативан – укључује различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглицама, ирл, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса у локалној заједници;

- утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама избеглица, ирл, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса;
- прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и позитивној промени којој се тежи;
- користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука и
- подстиче одговаран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За израду Локалног акционог плана, прикупљање и анализу основних података о положају и потребама избеглица, ирл, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса на територији општине Лапово, коришћени су следећи извори: статистички подаци, извештаји, документа и подаци Комесаријата за избелице и миграције Републике Србије, Црвеног крста, Центра за социјални рад, Националне службе за запошљавање и др.

На основу чл. 12. Закона о управљању миграцијама („Службени гласник РС“ бр. 107/12) чл. 55. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 8/12, 13/12 и 3/13) и чл. 2. Одлуке о Општинском већу („Службени гласник општине Лапово“, бр. 8/12), Општинско веће Општине Лапово, на седници одржаној 26.06.2015. године, донело је Решење о образовању Савета за управљање миграцијама и трајна решења.

Задатак Савета за управљање миграцијама и трајна решења је предузимање активности које имају за циљ осмишљавање, израду и реализацију стратешких докумената која се односе на унапређење положаја, интеграцију и друга решења за помоћ и збрињавање избеглих и интерно расељених лица у складу са Законом о управљању миграцијама.

2. Плански документи и правни оквир релевантан за ЛАП

Република Србија потписница је свих основних међународних докумената из области релевантних за питања решавања статуса избеглих и интерно расељених лица, повратника по споразуму о реадмисији, азиланата и миграната у потреби без статуса, на које се односи овај ЛАП, а који су наведени у релевантним националним стратешким документима и регулисани националним законодавством:

- Конвенција УН о статусу избеглице (1951. година),
- Женевске конвенције које регулишу рад Црвеног крста (1949. година),
- Сарајевска декларација (2005. година),
- УН Агенда 2030 за одрживи развој,
- Глобални компакт о сигурним, уређеним и регуларним миграцијама.

2.1. Национални законски оквир

Поред Устава Републике Србије, правни основ различитих аспеката овог ЛАП-а, садржан је у следећим прописима:

- Закон о управљању миграцијама
- Закон о избеглицама

- Закон о странцима
- Закон о граничној контроли
- Закон о азилу и привременој заштити
- Споразум између Републике Србије и Европске уније о реадмисији лица која незаконито бораве и билатерални споразуми о реадмисији са другим државама
- Закон о пребивалишту и боравишту грађана
- Закон о бесплатној правној помоћи
- Закон о социјалној карти
- Закон о матичним књигама
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености
- Закон о заштити права и слобода националних мањина
- Закон о националним саветима националних мањина
- Закон о забрани дискриминације
- Закон о социјалној заштити
- Закон о финансијској подршци породици са децом
- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о предшколском образовању и васпитању
- Закон о основном образовању и васпитању
- Закон о средњем образовању и васпитању
- Закон о високом образовању
- Закон о ученичком и студентском стандарду
- Закон о уџбеницима
- Закон о просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године
- Закон о становању и одржавању стамбених зграда
- Закон о јавном здрављу
- Закон о Црвеном крсту Србије
- Закон о планском систему Републике Србије
- Закон о државној управи
- Закон о локалној самоуправи.

Поред наведених, релевантна су и друга правна акта која регулишу питања положаја статуса избеглих и интерно расељених лица, повратника по споразуму о реадмисији, азиланата и миграната у потреби без статуса:

- Уредба о утврђивању програма за подршку добровољног повратка странаца за период од 2022. до 2025. године
- Уредба о начину укључивања у друштвени, културни и привредни живот лица којима је признато право на уточиште
- Уредба о мерилима за утврђивање приоритета за смештај лица којима је признато право на уточиште или доделена супсидијарна заштита и условима коришћења стамбеног простора за привремени смештај
- Уредба о збрињавању избеглица
- Уредба о утврђивању програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица

- Уредба о утврђивању програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јлс.

2.2. Национални стратешки оквир

У оквиру националног стратешког оквира Републике Србије на снази су следећа документа:

- Стратегија за управљање миграцијама
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији
- Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021 — 2027. године
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године
- Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији 2017-2020
- Стратегија националне безбедности
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године са Акционим планом за период од 2021. до 2023. године
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2030
- Стратегија јавног здравља за период 2018-2026
- Стратегија за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената
- Национална стратегија социјалног становања
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације
- Стратегија за смањење сиромаштва
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије
- Стратегија подстицање рађања.

3. Принципи на којима је израђен локални акциони план

Принципи на којима је израђен локални акциони план су:

- **Трспарентност процеса планирања**- информације о решавању проблема избеглих, интерно расељених лица, повратника по основу Споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса на територији Општине Лапово треба да буду доступне свим заинтересованим странама;
- **Стална интерактивна комуникација** између учесника у изради локалног акционог плана – учесници у процесу израде овог документа треба да међусобно континуирано размењују информације о сегментима на којима раде и да конструктивно учествују у креирању других делова локалног акционог плана;
- **Мултидисциплинарност и међуресорска сарадња**- акционо планирање треба да ојача постојећа партнерства између цивилног друштва, државних институција и локалне самоуправе и пословног сектора;
- **Праћење и процена успешности решавања питања** за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по основу Споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса - треба

утврдити моделе праћења и процене успешности и континуирано пратити постигнуте резултате, анализирати их и благовремено отклањати уочене недостатке;

- **Дефинисање и развијање комуникационе стратегије**- неопходно је и корисно активно сарађивати са локалним медијима, како би се корисници максимално информисали и укључили у процес имплементације локалног акционог плана.

ПОГЛАВЉЕ 1: Општи подаци о општини Лапово

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између 44°08'45" и 44°13'30" северне географске ширине и 21°01'20" и 21°09'30" источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

1.1. Становништво

Површина и Број насеља: Област покрива 55 км² и садржи два насеља, што указује на релативно мању територију са малим бројем насељених места.

Становништво и Густина насељености: Са 6541 становником и густином насељености од 119 становника по км², област је умерено насељена. Ова густина сугерише да је област углавном рурална или малог градског типа.

Стопа живорођених (8) и Стопа умрлих (17) указују на негативан природни прираштај од -9 на 1000 становника, што значи да је број умрлих знатно већи од броја новорођених.

Очекивано трајање живота од 77 година је у складу са глобалним трендовима дуговечности.

Просечна старост од 46 година и Индекс старења од 193 указују на старије становништво, што може значити да је млађе становништво или мигрирало или је стопа наталитета ниска.

Домаћинства: Просечан број чланова домаћинства је 2,73, што је типично за модерна домаћинства са мањим бројем чланова, вероватно због трендова као што су смањење броја деце по породици и повећање броја самачких домаћинстава.

Пројекције становништва до 2041:

Без миграција, очекује се да ће број становника пасти на 5787, што указује на негативан демографски тренд.

Са миграцијама, број становника би могао бити нешто већи, али и даље недовољан да надомести пад у природном прираштају, што ће резултирати укупним смањењем на 6369 становника.

Подаци сугеришу да се област суочава са изазовима као што су старење популације и смањење броја становника. Ови трендови би могли захтевати интервенције у облику

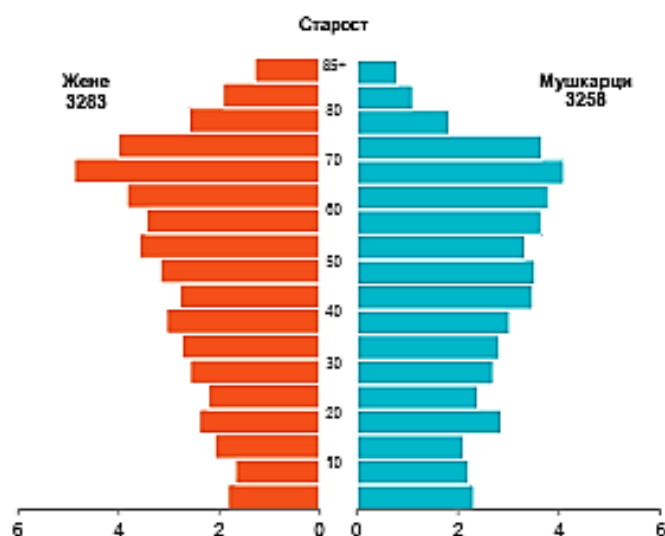

подстицаја за младе породице, подршке за старије особе и стратегије за привлачење нових становника кроз миграције.

Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци³

Параметар	Вредност	Година
Површина (км ²)	55	2022
Број насеља	2	2022
Становништво – процена средином године	6541	2023
Густина насељености (број становника/км ²)	119	2023
Стопа живорођених	8	2023
Стопа умрлих	17	2023
Стопа природног прираштаја	-9	2023
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	77	2023
Просечна старост (у годинама)	46	2023
Индекс старења (60+ год. / 0–19 год.)	193	2023
Просечан број чланова домаћинства	2,73	2022
Пројектован број становника (нулти миграциони салдо)	5787	2041
Пројектован број становника (са миграцијама)	6369	2041

Графикон 1. Становништво по петогодишњима и полу општине Лапово, 2023. (%)

Ова слика приказује старосну пирамиду за популацију подељену на мушкарце (десно) и жене (лево).

Укупно је 3283 жена и 3258 мушкараца, што указује на готово једнаку заступљеност оба пола, с тим што има нешто више жена.

³ Извор: Републички завод за Статистику

Деца и млади (0-19 година): У овој групи приметан је мањи број становника у поређењу са осталим старосним групама, што указује на смањену стопу наталитета.

Одрасли (20-59 година): Ова група је најбројнија и чини већину популације, што је типично за популације које су у радно активном добу.

Старе особе (60+ година): Значајан број људи је у овој старосној групи, посебно жена, што доприноси високом индексу старења.

Приметно је да у старијим узрасним групама (посебно 70+) има више жена него мушкараца, што је уобичајено због дужег животног века жена.

Старосна пирамида је проширена на врху, што указује на старију популацију, док је сужење у доњем делу знак ниске стопе рађања.

Популација је релативно стара, са значајним уделом старијих особа, нарочито жена. Ово би могло да доведе до демографских изазова као што су опадање радне снаге и повећане потребе за услугама за старије особе.

Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022—2023

Опис	2022		2023	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	158	209	159	213
Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)	212	227	208	223
Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)	131	151	127	150
Деца старости 0–17 година	470	552	465	546
Број младих (15–29 година)	480	525	471	521
Радни контингент становништва (15–64 година)	1996	2096	1953	2068
Укупан број становника	3323	3272	3283	3258

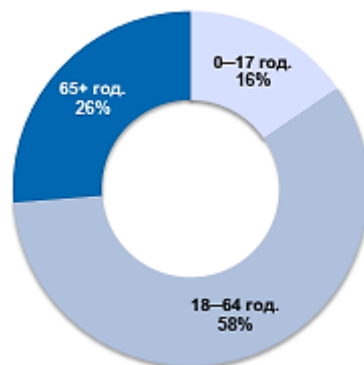
Постоји благо смањење броја становника у готово свим категоријама.

Радна популација се такође смањује, што може утицати на економски развој и услуге за старије особе.

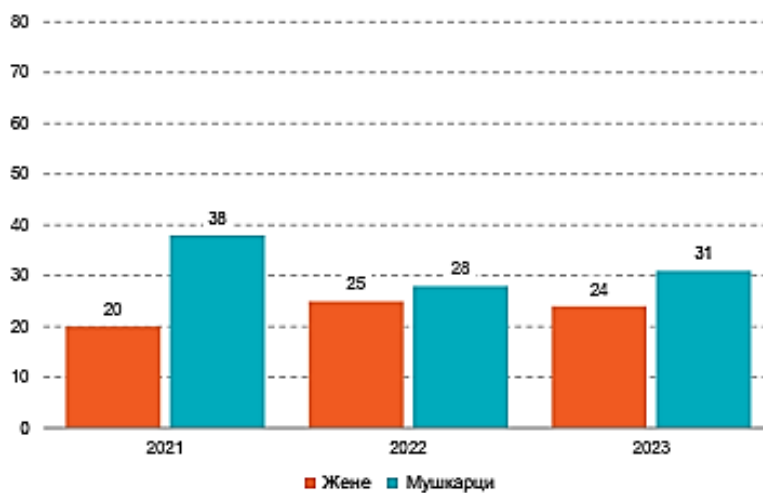
Број младих (15–29 година) такође опада, што може указивати на проблеме са задржавањем млађих генерација у области.

Овај тренд сугерише потребу за демографским политикама које би могле да подстакну повећање броја становника, посебно међу младима и радно активним становништвом.

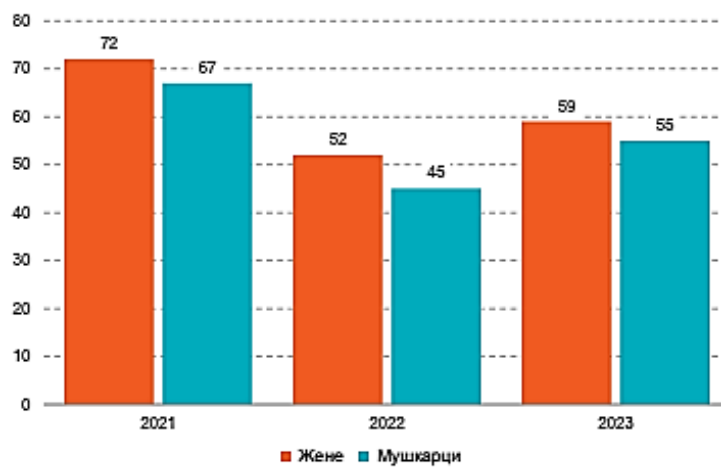
Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023

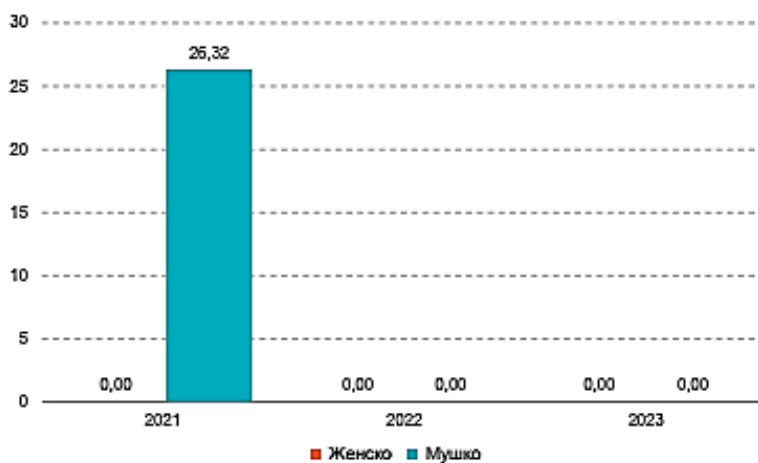
Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021-2023

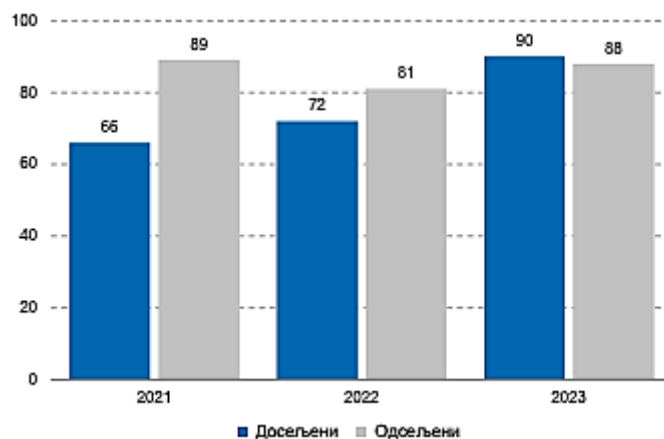
Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021-2023

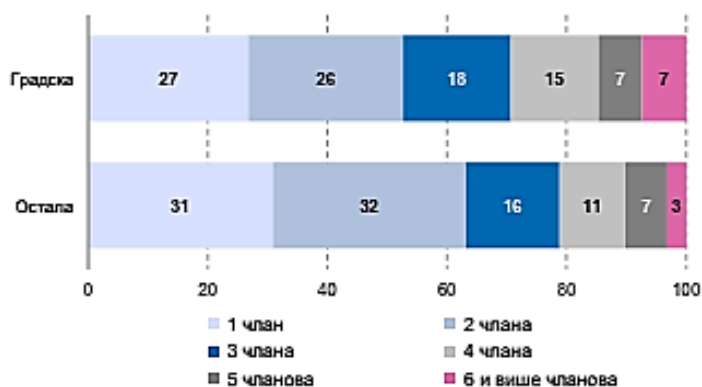
Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021—2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)

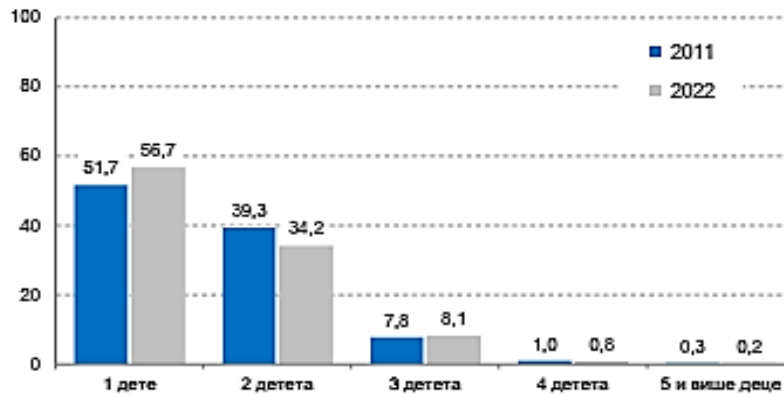
Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021—2023.

Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)

Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)

1.2. Економија

Лапово је познато по развијеној индустрији, посебно у области производње и логистике. У оквиру радне зоне 1, која се простира на око 170 хектара западно од аутопута Е-75, налазе се значајни индустријски објекти као што су логистичко-дистрибутивни центар фирме „Баки доо“ и фабрика „Кроношпан СРБ доо“. Ове компаније су значајни послодавци у региону и доприносе економском развоју Лапова.

Поред индустрије, Лапово има и развијену пољопривреду, која је традиционално била основа економије овог региона. Захваљујући повољним климатским условима, Лапово је познато по производњи различитих пољопривредних производа, укључујући житарице, воће и поврће.

У последњим годинама, Лапово је уложило значајна средства у инфраструктуру, што је допринело побољшању саобраћајне повезаности и привлачењу нових инвеститора. Реконструкција пруге Лапово–Крагујевац, која је завршена 2019. године, омогућила је брже и ефикасније повезивање са другим деловима Србије, што је позитивно утицало на економски развој региона.

Укупно, економија Лапова је разноврсна и динамична, са снажним индустријским сектором, традиционалном пољопривредом и значајним инфраструктурним инвестицијама које подржавају даљи развој региона.

Табела 3. Запосленост и зараде

Регистровани запослени	Износ	Година
према општини рада	1912	(2023)
према општини пребивалишта	2246	(2023)
Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника (%)	34	(2023)
Просечне зараде без пореза и доприноса (РСД)	66599	(2023)
Регистровани незапослени	677	(2023)
Регистровани незапослени на 1 000 становника	104	(2023)

На основу доступних података, можемо извршити детаљнију анализу економске ситуације у Лапову:

1. Запосленост и незапосленост - Регистровани запослени (2.246) према општини пребивалишта чине значајан проценат радног становништва, али ова бројка је и даље мања у односу на укупан број становника, што може указивати на постојање радне миграције (многи Лаповци раде у другим општинама или градовима).

Незапосленост је са 677 регистрованих незапослених доста изражена, што представља 104 незапослених на 1.000 становника. Овај проценат је релативно висок, што указује на могућност смањења стопе запослености у Лапову, као и потребу за развојем нових радних места.

2. Просечне зараде- Просечна зарада од 66.599 РСД без пореза и доприноса је испод републичког просека, што може указивати на то да Лапово има развијенији сектор са нижим платама у поређењу са већим урбаним центрима. То може бити резултат доминације индустрије са нижим зарадама или пољопривредног сектора који не пружа високе плате.

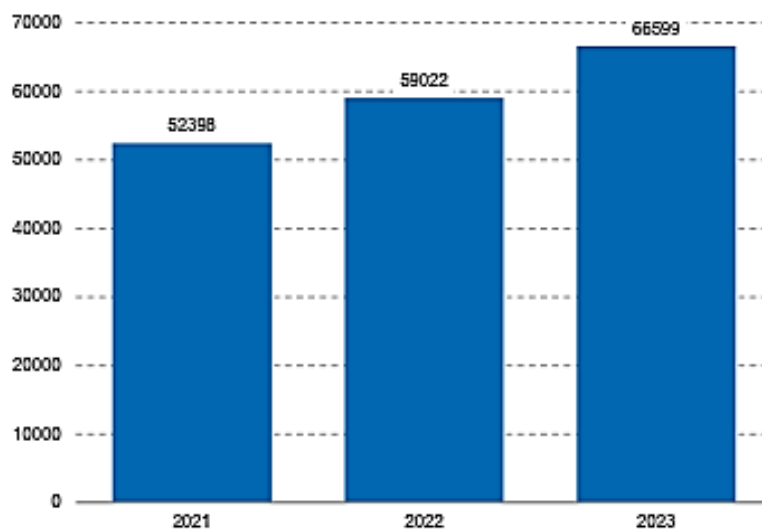
3. Запосленост према општини пребивалишта- Процент запослених према броју становника (34%) је релативно висок, што указује да велики број становника Лапова активно учествује у радној снази, али се ова стопа може побољшати уз даљи развој привредних активности и отварање нових радних места у локалној индустрији или услужном сектору.

4. Могућности за развој- Индустријски сектор и развој инфраструктуре могу значајно побољшати запосленост и смањити незапосленост. Лапово се већ налази на важном саобраћајном чворишту, што може привући нове инвеститоре, посебно у области производње и логистике.

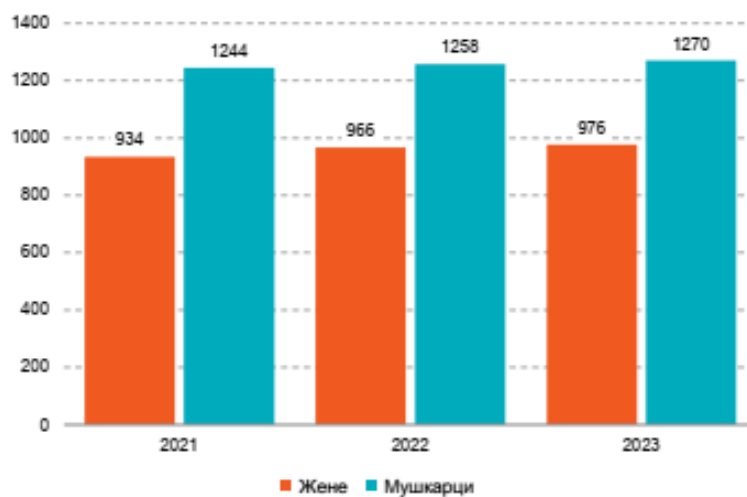
Образовање и обука радне снаге могу бити кључни за смањење незапослености, као и за побољшање квалитета радних места која су доступна у општини.

5. Ризици и изазови- Висок проценат незапослених може бити и показатељ структурних проблема у локалној економији. Можда је потребно улагати у подршку малим и средњим предузећима, као и у развој нових индустријских и услужних делатности које ће привући радну снагу и смањити број незапослених.

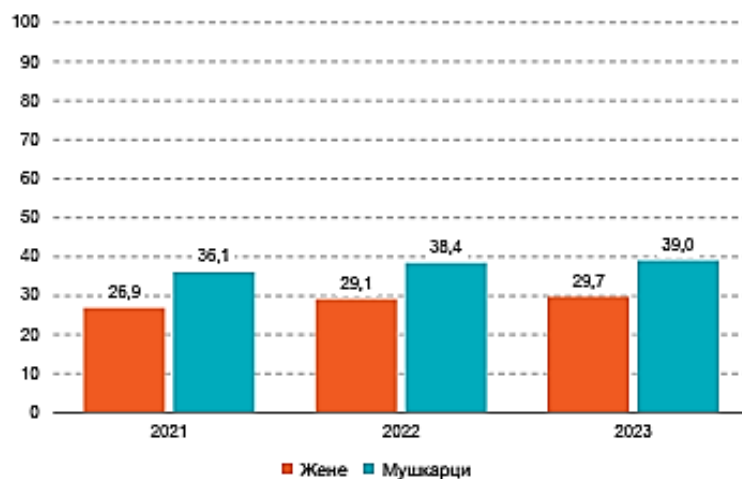
Графикон 8. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2021—2023. (РСД)

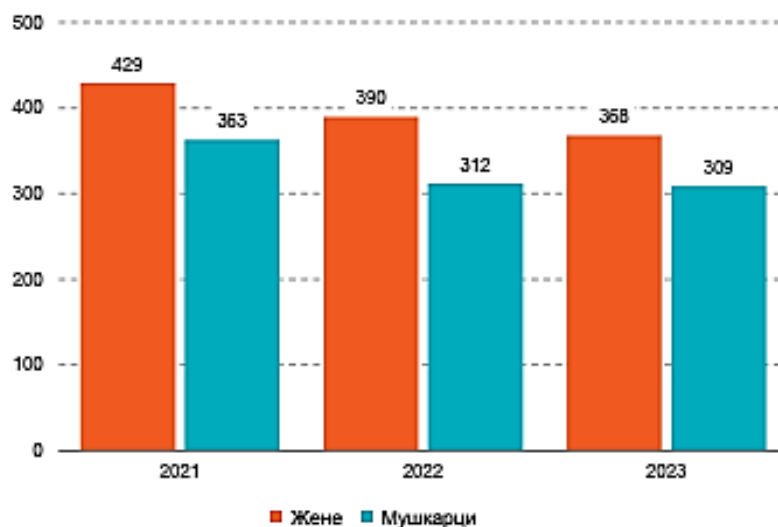
Графикон 9. Регистровани запослени према општини пребивалишта, 2021—2023.

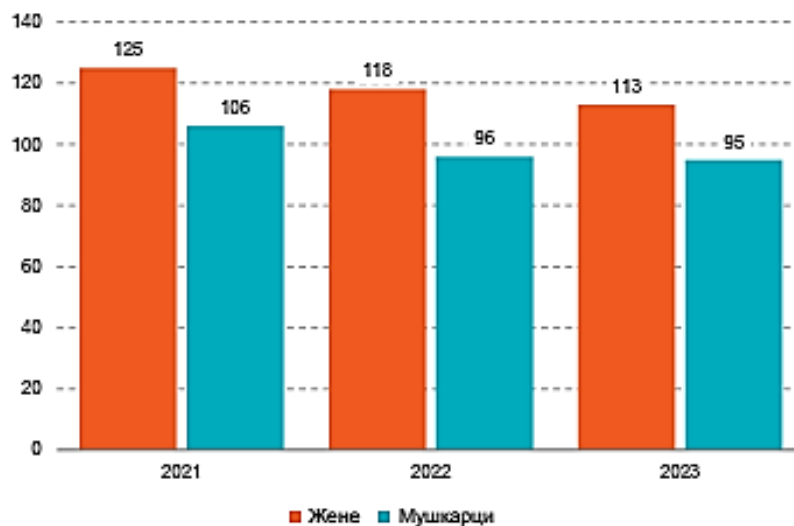
Графикон 10. Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника, 2021—2023. (%)

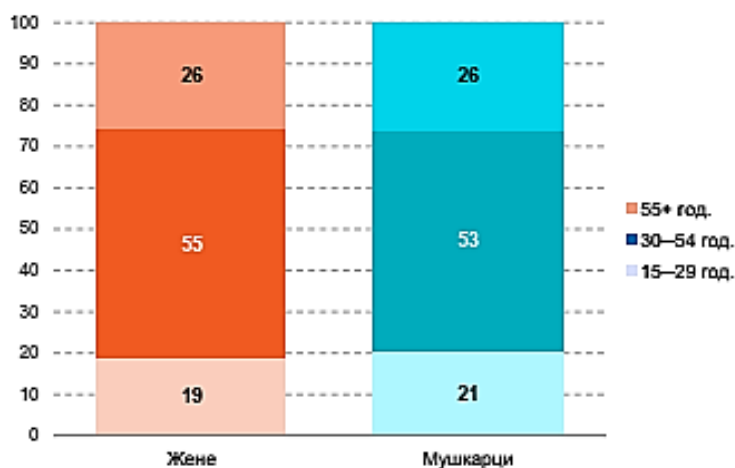
Графикон 11. Регистровани незапослени према полу, 2021—2023.

Графикон 12. Регистровани незапослени на 1000 становника, према полу 2021—2023.

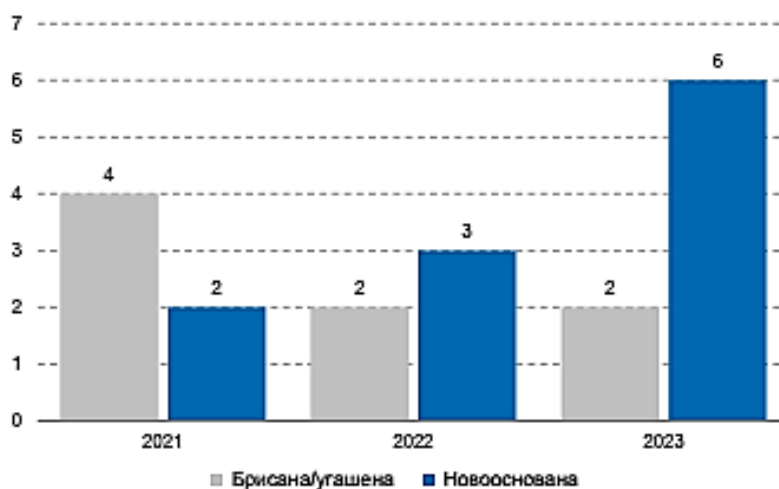

Графикон 13. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених, 2023. (%)

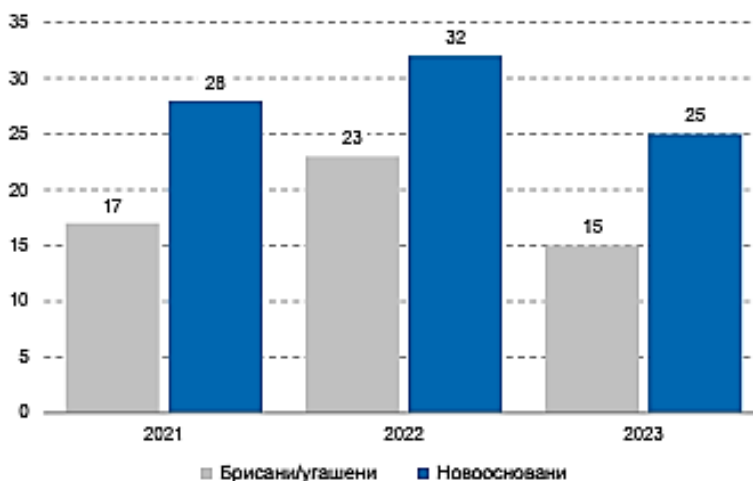

Графикон 14. Брисана/угашена и новооснована привредна друштва, 2021—2023.

Графикон 15. Брисани/угашени и новоосновани предузетници, 2021—2023

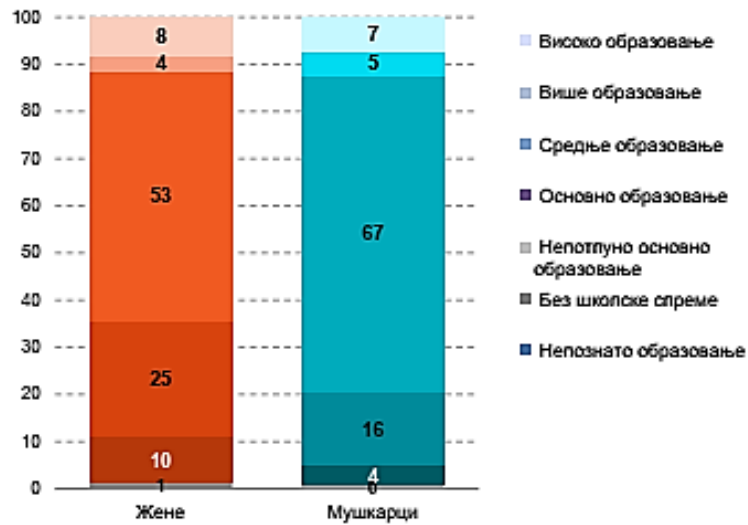

1.3. образовање

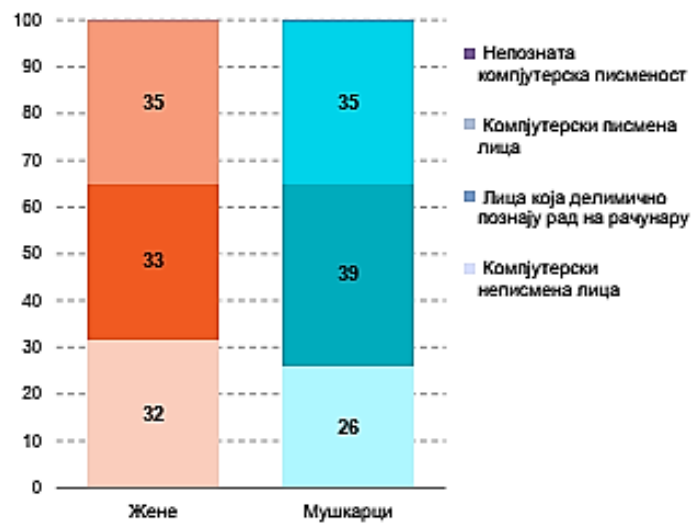
Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

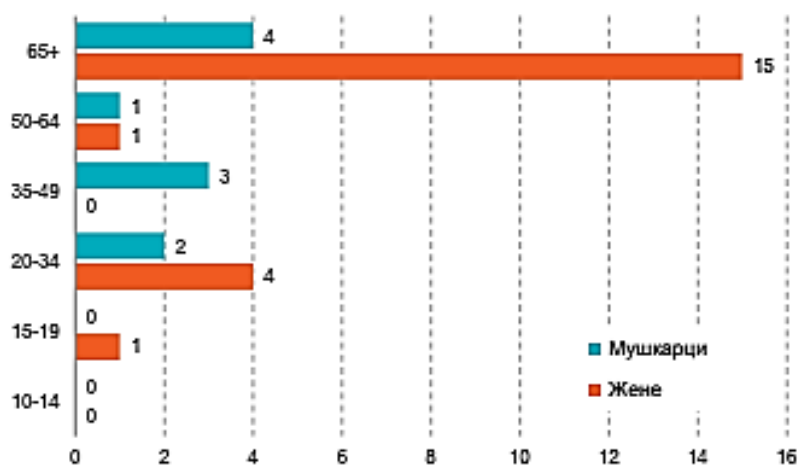
Графикон 16. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, 2022. (%)

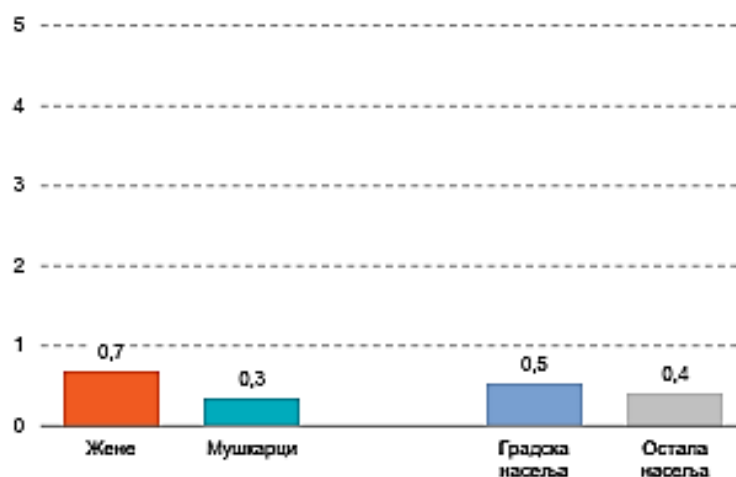
Графикон 17. Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености и полу, 2022. (%)

Графикон 18. Неписмена лица старости 10 и више година према старосним групама и полу, 2022.

Графикон 19. Учешће неписмених у укупном становништву старости 10 и више година према полу и типу насеља, 2022. (%)

1.3.1. Предшколско образовање

Предшколско образовање у општини Лапово организовано је у оквиру Предшколске установе „Наша младост“, која је основана 1. октобра 1978. године.

Локација: Михајла Пупина бр. 2, 34220 Лапово

Број запослених: 12 васпитача и 4 медицинске сестре-васпитачи

Број деце: 191

Поред седишта у Лапову, ПУ „Наша младост“ има и издвојена одељења у околним насељима, чиме се омогућава приступ предшколском образовању већем броју деце.

Општина Лапово је израдила Стратегију унапређења предшколског васпитања и образовања за период 2023–2028. године. Овај документ има за циљ повећање обухвата

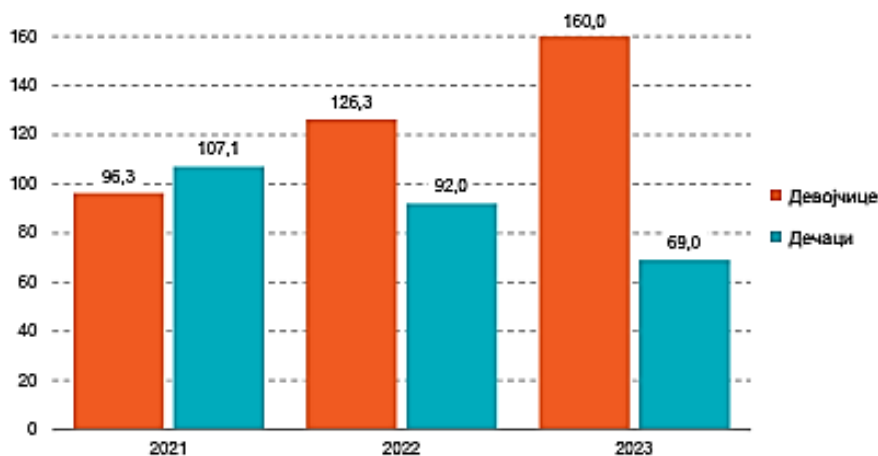
деце предшколским образовањем, побољшање квалитета васпитно-образовног рада и унапређење инфраструктуре предшколских установа.

Установа активно организује различите едукативне и културне активности за децу. На пример, недавно је организовано едукативно предавање за млађу васпитну групу и показна вежба на саобраћајном полигону, чиме се деци пружају практична знања из области саобраћаја.

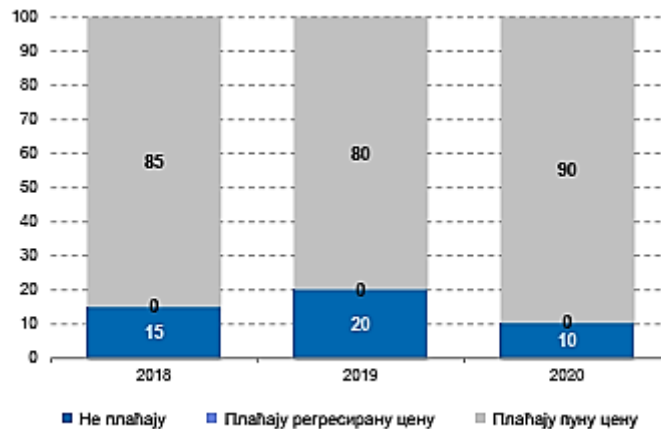
Табела 4. Подаци о предшколском образовању за 2023. годину

Опис	Број
Број установа	1
Број објеката	1
Деца узраста 0–3 године у предшколском васпитању и образовању	73
Обухват деце узраста 0–3 године предшколским васпитањем и образовањем (%)	52,1
Деца узраста од 3 године до поласка у ППП у предшколском васпитању и образовању	88
Обухват деце узраста од 3 године до поласка у ППП предшколским васпитањем и образовањем (%)	66,7
Деца која похађају припремни предшколски програм	44

Графикон 20. Обухват деце припремним предшколским програмом, 2021–2023. (%)

Графикон 21. Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају, 2018—2020. (%)

1.3.2. Основно образовање

У општини Лапово основно образовање организовано је у оквиру Основне школе „Светозар Марковић“, која има седиште у Лапову и неколико издвојених одељења у околним насељима.

Основна школа „Светозар Марковић“:

Адреса седишта: Косовских јунака 10, Лапово

Издвојена одељења: Карађорђева 139, Лапово, Солунска 113, Лапово

Школа нуди образовање за ученике од 1. до 8. разреда, са различитим наставним и ваннаставним активностима.

Према Одлуци о мрежи јавних основних школа, утврђен је број и просторни распоред јавних основних школа на територији општине Лапово. Ова мрежа има за циљ оптимизацију образовних ресурса и приступачност образовања свим ученицима у општини.

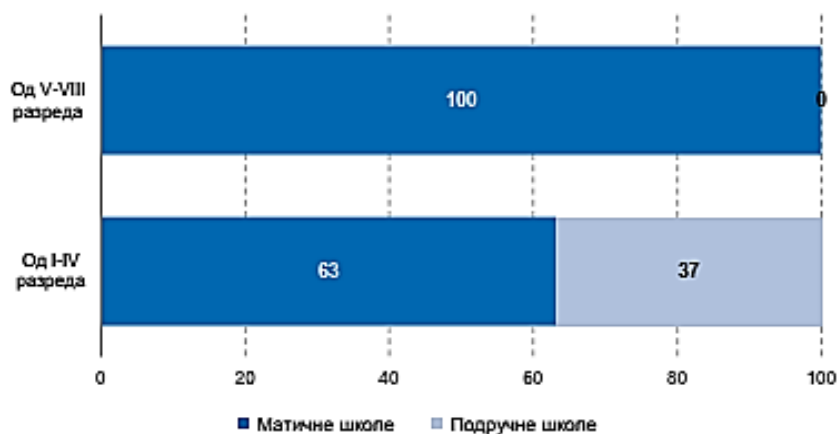
У оквиру образовног система, ученици из Лапова учествују у различитим културним и образовним активностима, као што су изложбе, литерарни и ликовни конкурси, што доприноси њиховом свеобухватном развоју.

Табела 5. Подаци за основно образовање

Опис	Број	Година
Основне школе – матичне школе	1	2023
Основне школе – подручна одељења	2	2023
Ученици уписани у основне школе – матичне школе - у ниже разреде (I – IV)	132	2022

Ученици уписани у основне школе – матичне школе- у више разреде (V – VIII)	207	2022
Ученици уписани у основне школе – подручна одељења - у ниже разреде (I – IV)	77	2022
Ученици уписани у основне школе – подручна одељења- у више разреде (V – VIII)	0	2022
Нето стопа обухвата основним образовањем (%)	96,1	2023
Ученици који су завршили 8. разред основне школе	52	2023
Стопа завршавања основне школе (%)	100	2023
Стопа одустајања од школовања у основном образовању(%)	0,7	2023
Број деце обухваћене основним образовањем за децу сасметњама у развоју и инвалидитетом	0	2023
Број одраслих обухваћених основним образовањем	0	2023

Графикон 22. Ученици уписани у основне школе, 2022. (%)

1.3.3. Средње образовање

Средње образовање у општини Лапово организовано је у Средњој школи Лапово, која је основана 1993. године.

Адреса: Светозара Марковића 43, Лапово

Профили и смерови: Школа нуди образовање у следећим смеровима:

- Царински техничар
- Кувар – конобар
- Мушко – женски фризер
- Кондуктер у железничком саобраћају
- Возовођа

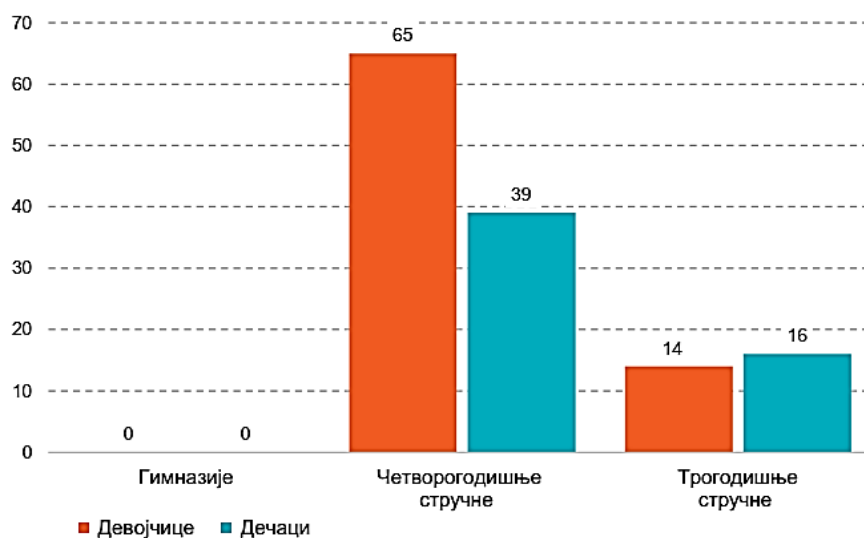
Ови смерови су у складу са потребама локалне заједнице, која поседује царински терминал и велики број шпедиција, као и значајну железничку инфраструктуру.

Инфраструктура: Школа је 2012. године потпуно реконструисана и опремљена у складу са европским стандардима.

Табела 6. Основни подаци Средње образовање

Опис	Број	Година
Средње школе	1	(2023)
Ученици уписани у средње школе	134	(2023)
Обухват деце средњим образовањем (%)	-	-
Ученици који завршавају средњу школу	41	(2023)
Стопа завршавања средње школе (%)	-	-
Стопа одустајања од школовања у средњем образовању (%)	0,0	(2022)
Број деце обухваћене средњим образовањем за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом	0	(2023)

Графикон 23. Ученици уписани у средње школе, 2023

Графикон 24. Ученици који завршавају средњу школу, 2023.

1.4. Здравство

Здравствена заштита грађана Лапова обезбеђује се у оквиру Дома здравља. У установи је у радном односу на неодређено време запослено 50 радника, који здравствене услуге пружају током 24 часа, редовним радом по сменама.

Током ноћи и викендима организовано је дежурство ради обављања непрекидне здравствене заштите у циљу пружања неодложне хитне медицинске помоћи.

Табела 7. Преглед здравствене установе

Домови здравља	Здравствене станице	Амбуланте (место)	Кадровска структура							
			специјалисти	лекари	стоматолози	дипл. фармацеут-медицински биохемичар	На специјализацији	Здравствени радници са ВСС	Здравствени радници са ССС	Немедицинско особље
Дом здравља Лапово	/	Лапово	6	4	2	1	2	3	21	11

1.5. Социјална заштита

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

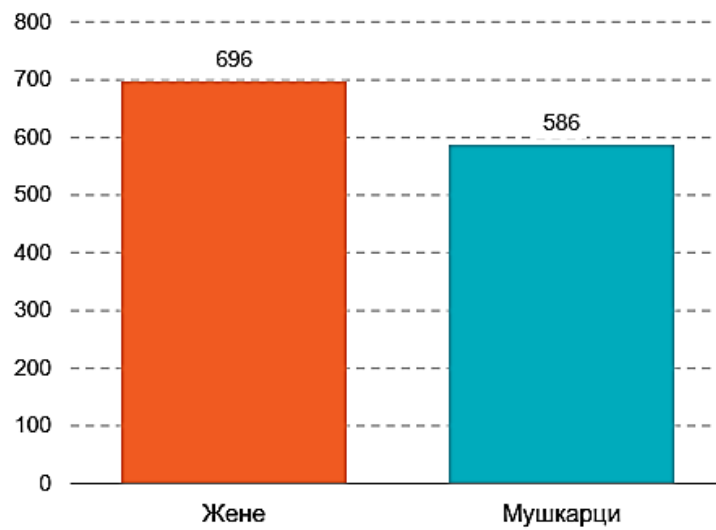
Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014 године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

Табела 8. Подаци о социјалној заштити

Опис	Број	Година
Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад	1282	2022
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (%)	19,4	2022
Број стручних радника у Центру за социјални рад	1	2022
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника Центра за социјални рад	1282	2022
Однос броја становника и стручних радника Центра за социјални рад	6569	2022

Графикон 25. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2022

ПОГЛАВЉЕ 2: Подаци о избеглим и интерно расељеним лицима у Србији, Региону Шумадије

Према подацима Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, број интерно расељених лица у Републици Србији без Косова и Метохије износи 196.140.

Такође, према подацима из 2023. године, Србија је током ратних дешавања на просторима бивше СФРЈ деведесетих година примила 618.000 људи, а још увек је у статусу избеглице 24.862 лица, од којих 17.052 из Хрватске и 7.810 из Босне и Херцеговине.

Укупно, број избеглица и интерно расељених лица у Србији износи 220.002.

Поред тога, пружена је подршка за 53.407 породица избеглица и интерно расељених лица, што указује на континуирану помоћ и подршку овим групама.

Такође, у 2023. години, Комесаријат за избеглице и миграције је определио 160.972.500 динара за економско оснаживање избеглих и интерно расељених лица, што показује напоре у подршци овим групама.

Ови подаци указују на значајан број избеглих и интерно расељених лица у Србији, као и на континуирану подршку и напоре у њиховом економском оснаживању и интеграцији у друштво.

Табела у наставку показује податке о пресељењима међу насељима исте општине или града у Србији у 2023. години. Подаци су подељени по старосним групама и полу, и представљају број пресељених особа унутар истог географског подручја.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА (Укупно):

- **Укупно:** 44,869 особа је променило место боравка унутар исте општине или града, од чега су 20,813 мушкарци и 24,056 жене.
- Ови подаци показују број људи који су се преселили унутар једне општине или града током 2023. године.

Главне тачке:

1. Трендови по полу:

- У већини старосних група број жена је већи од броја мушкараца, али не у свим групама. На пример, у старосним групама 15-24 и 25-34 године, број жена које су се преселиле је знатно већи од броја мушкараца.

2. Активне старосне групе:

- Највећи број пресељених особа припада старосним групама од 25-34 и 35-44 године, што су старосне групе које су у највећој мери активне на тржишту рада и породици.

3. Мала разлика по полу у старијим групама:

- У старијим старосним групама, као што су 65 и више година, разлика између броја мушкараца и жена је мања, али и даље жене чине нешто већи број пресељених у овим групама.

4. Миграције младих:

- У старосним групама 15–24 и 25–34 године, број пресељених жена је значајно већи него мушкараца, што може указивати на различите факторе који утичу на одлуку о преселењу (као што су образовање или породичне обавезе).

Ови подаци показују како се кретање становништва одвија унутар општина и градова Србије у 2023. години, са већим бројем жена које се преселе у свим старосним групама, али и са високим бројем миграција у старосним групама од 25-34 и 35-44 године.

Табела 9. Пресељења међу насељима исте општине или града у Србији у 2023. години

		Индикатор	Пресељења међу насељима исте општине / града [број]		
		Период	2023		
		Пол	Укупно	Мушко	Женско
Територија - НСТЈ	Старосне групе				
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Укупно		44869	20813	24056
	0–4		2230	1121	1109
	5–9		2472	1234	1238
	10–14		1905	980	925
	15–24		6221	2515	3706
	25–34		9213	3492	5721
	35–44		7815	3708	4107
	45–54		5922	2937	2985
	55–64		4955	2606	2349
	65 и више година		4136	2220	1916

На нивоу Србије, жене чине већи проценат одсељених лица у већини старосних група, посебно у старосним групама 15-24 и 25-34 године.

У региону Шумадије и Западне Србије такође се примећује сличан тренд са већим бројем жена у старосним групама 15-24 и 25-34 године.

Миграције су најизразитије у старосним групама од 25 до 34 године, што указује на активан радни и породични узраст.

Табела показује колико су различите старосне групе и полови заступљени у миграцијама, те како се миграције могу разликовати по полу и старости на територијама.

Табела 10. Број одсељених лица према полу и старости на нивоу Републике Србије и Региона Шумадије.

		Индикатор	Одсељени [број]					
		Период	2023					
		Миграције	Укупно			У другу област		
		Пол	Укупно	Мушко	Женско	Укупно	Мушко	Женско
Територија - НСТЈ	Старосне групе							
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Укупно	145843	67279	78564	50765	23299	27466	
	0–4	8179	4161	4018	2626	1338	1288	
	5–9	7203	3697	3506	1975	1019	956	
	10–14	4876	2560	2316	1336	716	620	
	15–24	18510	7488	11022	7037	2790	4247	
	25–34	35206	13849	21357	14963	6038	8925	
	35–44	26425	12741	13684	8375	4204	4171	
	45–54	17943	9002	8941	5386	2754	2632	
	55–64	13781	7041	6740	4126	2105	2021	
	65 и више година	13720	6740	6980	4941	2335	2606	
Регион Шумадије и Западне Србије	Укупно	37207	16997	20210	14153	6374	7779	
	0–4	1602	843	759	563	295	268	
	5–9	1531	778	753	404	199	205	
	10–14	1272	682	590	316	165	151	
	15–24	5669	2206	3463	2256	905	1351	
	25–34	9679	3692	5987	4913	1955	2958	
	35–44	5899	2857	3042	2105	1095	1010	
	45–54	4353	2201	2152	1372	681	691	
	55–64	3654	1905	1749	968	498	470	
	65 и више година	3548	1833	1715	1256	581	675	

Табела 11. Досељено становништво према подручју са којег се доселило, времену досељења и полу

Територија - НСТЈ Пол Време досељења		Миграције	Досељено становништво - укупно	Досељено са подручја Републике Србије - свега	Досељено са подручја Републике Србије - из другог насеља исте општине	Досељено са подручја Републике Србије - из друге општине у истој области	Досељено са подручја Републике Србије - из друге области	Досељено са подручја Републике Србије - непозната општина досељења	Досељено из иностранства - свега	Досељено из иностранства - непозната држава досељења
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Укупно	Укупно	3092099	2323809	724100	480968	1093427	25314	768290	1002
		1980. и раније	854270	654603	187575	140431	321189	5408	199667	64
		1981 - 1990	357543	281389	99486	61408	117897	2598	76154	35
		1991 - 2000	536124	308683	82282	55386	168230	2785	227441	62
		2001- 2010	403484	323189	90424	68475	160488	3802	80295	64
		2011. и касније	677409	521542	154176	115297	245111	6958	155867	239
		Непозната година	263269	234403	110157	39971	80512	3763	28866	538
	Мушко	Укупно	1242989	881100	248627	175023	446454	10996	361889	611
		1980. и раније	320030	235730	57885	48722	126834	2289	84300	31
		1981 - 1990	129668	97085	31589	20634	43760	1102	32583	15
		1991 - 2000	224536	117314	25699	18861	71562	1192	107222	34
		2001- 2010	161502	121769	30480	24839	64865	1585	39733	43
		2011. и касније	290879	208112	56860	44316	103826	3110	82767	170

		Непозната година	116374	101090	46114	17651	35607	1718	15284	318
	Женско	Укупно	1849110	1442709	475473	305945	646973	14318	406401	391
		1980. и раније	534240	418873	129690	91709	194355	3119	115367	33
		1981 - 1990	227875	184304	67897	40774	74137	1496	43571	20
		1991 - 2000	311588	191369	56583	36525	96668	1593	120219	28
		2001- 2010	241982	201420	59944	43636	95623	2217	40562	21
		2011. и касније	386530	313430	97316	70981	141285	3848	73100	69
		Непозната година	146895	133313	64043	22320	44905	2045	13582	220
СРБИЈА – СЕВЕР		Укупно	Укупно	1684057	1129789	228422	230968	658247	12152	554268
	1980. и раније		432951	276007	44758	48084	180609	2556	156944	38
	1981 - 1990		166951	117043	28818	25332	61827	1066	49908	21
	1991 - 2000		327583	147582	26688	27529	92026	1339	180001	37
	2001- 2010		236850	183491	35357	38910	107188	2036	53359	32
	2011. и касније		398242	302675	69256	70465	159684	3270	95567	150
	Непозната година		121480	102991	23545	20648	56913	1885	18489	344
	Мушко	Укупно	712492	455362	85708	91441	272773	5440	257130	383
		1980. и раније	169261	103593	14853	17020	70647	1073	65668	19
		1981 - 1990	64805	43308	9717	9502	23607	482	21497	9
		1991 - 2000	145781	60444	9706	10779	39361	598	85337	18

		2001- 2010	100749	74670	13430	15640	44699	901	26079	24
		2011. и касније	176562	127710	27635	29179	69391	1505	48852	115
		Непозната година	55334	45637	10367	9321	25068	881	9697	198
	Женско	Укупно	971565	674427	142714	139527	385474	6712	297138	239
		1980. и раније	263690	172414	29905	31064	109962	1483	91276	19
		1981 - 1990	102146	73735	19101	15830	38220	584	28411	12
		1991 - 2000	181802	87138	16982	16750	52665	741	94664	19
		2001- 2010	136101	108821	21927	23270	62489	1135	27280	8
		2011. и касније	221680	174965	41621	41286	90293	1765	46715	35
		Непозната година	66146	57354	13178	11327	31845	1004	8792	146
СРБИЈА – ЈУГ	Укупно	Укупно	1408042	1194020	495678	250000	435180	13162	214022	380
		1980. и раније	421319	378596	142817	92347	140580	2852	42723	26
		1981 - 1990	190592	164346	70668	36076	56070	1532	26246	14
		1991 - 2000	208541	161101	55594	27857	76204	1446	47440	25
		2001- 2010	166634	139698	55067	29565	53300	1766	26936	32
		2011. и касније	279167	218867	84920	44832	85427	3688	60300	89
		Непозната година	141789	131412	86612	19323	23599	1878	10377	194
	Мушко	Укупно	530497	425738	162919	83582	173681	5556	104759	228
		1980. и раније	150769	132137	43032	31702	56187	1216	18632	12

		1981 - 1990	64863	53777	21872	11132	20153	620	11086	6
		1991 - 2000	78755	56870	15993	8082	32201	594	21885	16
		2001- 2010	60753	47099	17050	9199	20166	684	13654	19
		2011. и касније	114317	80402	29225	15137	34435	1605	33915	55
		Непозната година	61040	55453	35747	8330	10539	837	5587	120
	Женско	Укупно	877545	768282	332759	166418	261499	7606	109263	152
		1980. и раније	270550	246459	99785	60645	84393	1636	24091	14
		1981 - 1990	125729	110569	48796	24944	35917	912	15160	8
		1991 - 2000	129786	104231	39601	19775	44003	852	25555	9
		2001- 2010	105881	92599	38017	20366	33134	1082	13282	13
		2011. и касније	164850	138465	55695	29695	50992	2083	26385	34
		Непозната година	80749	75959	50865	10993	13060	1041	4790	74

ПОГЛАВЉЕ 3: Анализа ситуације и спорна питања избеглих и ИРЛ

3.1. Анализа документације

У овом поглављу су обухваћене четири врсте квалитативних анализа:

1. Преглед документације релевантне за питање избеглих и ИРЛ
2. Анализу заинтересованих страна
3. Анализу стања /Техником SWOT анализе/
4. Анализу проблема са закључцима

1. Преглед документације о радном окружењу обухватила је неколико кључних националних стратешких докумената релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка документа Општине Лапово и реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглим и ИРЛ у општини Лапово.

Национални стратешки документи од значаја за питања избеглих и интерно расељених лица су:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица;
- Стратегија за смањење сиромаштва;
- Национална стратегија одрживог развоја;
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије;
- Национална стратегија запошљавања;
- Стратегија регионалног развоја 2007-2012;
- Стратегија развоја пољопривреде;
- Стратегија развоја социјалне заштите;
- Закон у избеглицама;
- Национални план акције за децу.

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама, с обзиром на уочену потребу да тај Закон боље прати актуелне потребе и питања избеглица, сачињен је Предлог Закона о изменама и допунама Закона о избеглицама.

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у Општини Лапово су:

- План развоја општине Лапово за период од 2022. до 2028. године
- Стратегија развоја социјалне заштите општине Лапово 2023-2028

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Локална стратешка документа Општине Лапово, указују на заинтересованост локалне самоуправе за решавања проблема избеглица и инетрно расељених лица.

Програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани, као и они који су у току, бавили су се решавањем следећих питања:

- Стамбеним збрињавањем најугроженијих породица избеглица
- Обезбеђењем социјалног становања под заштићеним условима за категорије социјално угрожених породица из колективног центра и делом од локалног становништва
- Обезбеђењем подстицајних програма помоћи за самодоходовне активности
- Обезбеђењем пакета грађевинског материјала за побољшање услова становања.
- Проналажење начина за обезбеђење локација за индивидуалну градњу.

3.2. Анализа стања у локалном систему подршке (SWOT анализа)

Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења положаја избеглих и интерно расељених лица извршена је кроз идентификовање досадашних активности и резултата у овом домену и сагледавање позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу.

За анализу је коришћена SWOT анализа.

Табела 12. SWOT анализа

Снаге (<i>Strength</i>)	Слабости (<i>Weakness</i>)
<ul style="list-style-type: none"> • Израда Локалног акционог плана (ЛАП): Општина припрема стратешки документ који дефинише мере за унапређење положаја избеглица и интерно расељених лица. • Основан Савет за миграције: Постоји тело задужено за координацију активности и праћење имплементације мера. • Сарадња са државним институцијама и невладиним организацијама: Општина има успостављене партнерске односе који омогућавају бољи приступ ресурсима и подршци. • Идентификација приоритетних група: План се фокусира на најугроженије категорије, што омогућава циљано деловање. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак прецизних података: Недостатак ажурираних и детаљних статистичких података о броју избеглица и интерно расељених лица. • Ограничени финансијски ресурси: Могућности општине за самостално финансирање свих потребних мера су ограничене. • Недовољна инфраструктура: Постоје изазови у погледу стамбеног збрињавања и приступа основним услугама. • Незапосленост: Висок степен незапослености међу избеглицама и интерно расељеним лицима

Могућности (<i>Opportunities</i>)	Претње (<i>Threats</i>)
<ul style="list-style-type: none"> • Подршка од стране државних и међународних институција: Могућност добијања додатних средстава и подршке кроз различите програме и пројекте. • Развој локалне економије: Унапређење локалне економије кроз укључивање избеглица и интерно расељених лица у радне активности. • Едукација и обука: Организација програма обуке и едукације за повећање запослености и економске самосталности. • Подизање свести: Кампање и програми који би допринели бољем разумевању и прихватању избеглица у локалној заједници. 	<ul style="list-style-type: none"> • Дискриминација и стигматизација: Могућност појаве социјалне искључености и дискриминације избеглица и интерно расељених лица. • Недостатак континуиране подршке: Потенцијал за губитак подршке од стране донатора или државе, што би могло утицати на спровођење планираних мера. • Дуготрајан процес интеграције: Потреба за дугорочним напорима и ресурсима за потпуну интеграцију избеглица и интерно расељених лица.

SWOT анализа општине Лапово у контексту избеглица и интерно расељених лица пружа свеобухватан увид у снаге, слабости, прилике и претње са којима се ова заједница суочава.

Главне предности општине Лапово укључују постојање Локалног акционог плана (ЛАП) који дефинише мере за унапређење положаја избеглица и интерно расељених лица. Овај план показује посвећеност општине решавању изазова са којима се суочавају ове групе. Такође, формирање Савета за миграције обезбеђује координацију и надзор над спровођењем мера. Успостављена сарадња са државним институцијама и невладиним организацијама омогућава општини приступ додатним ресурсима и подршци. Идентификација приоритетних група омогућава циљано деловање, што је кључно за ефикасно решавање проблема.

Слабости општине укључују недостатак прецизних података о броју избеглица и интерно расељених лица, што отежава планирање и праћење напредака. Ограничени финансијски ресурси представљају значајан изазов за имплементацију свих потребних мера. Недовољна инфраструктура, нарочито у погледу стамбеног збрињавања и приступа основним услугама, компликује ситуацију. Незапосленост је такође значајан проблем који ограничава економску самосталност и интеграцију ових група.

Прилике за општину укључују потенцијалну подршку од стране државних и међународних институција, што би могло обезбедити додатна средства и ресурсе. Развој локалне економије путем укључивања избеглица и интерно расељених лица у радне активности представља важну шансу за економски раст. Програми едукације и обуке могу допринети побољшању запослености и економске самосталности. Такође, подизање свести у локалној заједници о значају интеграције избеглица може унапредити социјалну кохезију.

Међу претњама се истиче ризик од дискриминације и стигматизације избеглица и интерно расељених лица, што може довести до социјалне искључености. Недостатак континуиране подршке од стране донатора или државе може угрозити спровођење планираних мера. Дуготрајан процес интеграције захтева сталне напоре и ресурсе, што представља додатни изазов за општину.

Да бисмо отклонили слабости и претње идентификоване у SWOT анализи општине Лапово у погледу избеглица и интерно расељених лица, следеће мере могу бити корисне:

Мере за отклањање слабости

Побољшање прикупљања података:

- Развити систематски приступ прикупљању и ажурирању података о избеглим и интерно расељеним лицима у општини.
- Сарадња са државним институцијама, НВО и међународним организацијама ради добијања тачних и ажурираних информација.

Обезбеђивање додатних финансијских ресурса:

- Применити стратегије за привлачење средстава кроз апликације за националне и међународне фондове.
- Партнерства са приватним сектором и донаторима ради обезбеђивања финансијске подршке за пројекте.

Унапређење инфраструктуре:

- Идентификовати приоритетне области за инфраструктурна улагања, посебно у погледу стамбеног збрињавања и приступа основним услугама.
- Спровођење јавних радова и пројеката у сарадњи са државним и приватним сектором.

Промоција запошљавања:

- Организовање програма обуке и преквалификације у складу са потребама тржишта рада.
- Сарадња са локалним предузећима за обезбеђивање радних места за избеглице и интерно расељена лица.

Мере за ублажавање претњи

Борба против дискриминације и стигматизације:

- Спровођење кампања подизања свести о значају интеграције избеглица у локалну заједницу.
- Едукација јавности и спровођење програма који промовишу инклузију и разноликост.

Обезбеђивање континуиране подршке:

- Успостављање дугорочних партнерстава са међународним и националним институцијама за континуирану подршку.
- Стално праћење и прилагођавање Локалног акционог плана у складу са променама и потребама.

Убрзање процеса интеграције:

- Имплементација интеграционих програма који укључују језичке курсеве, културну адаптацију и социјалну инклузију.
- Подршка у проналажењу трајних стамбених решења и обезбеђивање приступа здравственој и социјалној заштити.
- Ове мере могу значајно допринети ублажавању слабости и претњи, истовремено јачајући општинске капацитете за подршку избеглицама и интерно расељеним лицима.

3.3. Анализа заинтересованих страна

Анализом заинтересованих страна идентификоване су најважније стране за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у Лапову, које су усмерене на крајње кориснике ЛАП-а и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници ЛАП-а су:

- Избеглице
- Интерно расељена лица
- Повратници по основу Споразума о реадмисији
- Тражиоци азила
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса.

Кључни партнери локалној самоуправи у решавању проблема положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса су:

- *Локална самоуправа* - обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници. Осим тога, различите службе локалне самоуправе у оквиру својих надлежности обезбеђују субвенције јавним и приватним предузећима у циљу повећања стопе запослености код избеглих, интерно расељених лица и повратника и пружају помоћ у решавању стамбених питања, програме за покретање сопственог бизниса и пружање бесплатне правне помоћи;
- *Повереник за избеглице* - као део општинске управе врши поверене послове у оквиру свог реферата и координацију различитих програма који се односе на помоћ избеглих, интерно расељених лица, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса;
- *Центар за социјални рад* - је установа социјалне заштите и представља базичну установу стручног рада и услуга у социјалној заштити, у којој се непосредно или посредно задовољава већина социјално-заштитних потреба грађана и њихових породица. Као корисници социјалне заштите потенцијално се могу јавити сви грађани и породице и то онда када се нађу или су изложени посебним тешкоћама у задовољавању својих основних потреба. Најважније функције Центра за социјални рад су: непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица, остваривање функције органа старатељства, праћење и проучавање

социјалних потреба и проблема, превентивна делатност, планирање и програмирање социјалне заштите, координирање активности на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у општини;

- *Црвени крст* - је помажући орган државе у хуманитарној сфери, који делује на основу Женевске конвенције, Закона о Црвеном крсту, Статута и на основу принципа хуманости, непристрасности, неутралности, независности, добровољности, јединства и универзалности. Црвени крст активно учествује у збрињавању и пружању помоћи избеглицама и ИРЛ на територији наше општине, у чему им значајну помоћ пружају волонтери и активисти Црвеног крста;
- *Дом здравља* - пружа примарне услуге здравствене заштите и специјалистичке прегледе. Избегли и ИРЛ остварују своја права у овој области, као и сви други грађани;
- *Национална служба за запошљавање* - спроводи различите програме подршке запошљавању незапослених, радно способних који активно траже посао.
- *Образовне институције* - кроз своје програмске активности, обухватају и пружају могућност избеглим, ИРЛ, повратницима, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса да стекну одређено образовање и преквалификацију.
- *Невладине организације* - имају своје активности на територији града, а које се односе на хуманитарну помоћ, обезбеђење помоћи у прибављању докумената и правне помоћи и др.
- *Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије* - обавља послове који се односе на: утврђивање статуса избеглица, збрињавање избеглица, вођење евиденције о избеглицама, усклађивање пружања помоћи избеглицама од стране других организација, обезбеђивање смештаја избеглица, ИРЛ, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, покреће иницијативе за тражење међународне помоћи од институција УН и других међународних организација и др.
- *Министарство рада и социјалне политике Републике Србије* – између осталих, обавља послове државне управе који се односе на: остваривање права и интеграцију избеглих и расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, ромског становништва и других социјално угрожених група; као и друге послове одређене законом.

Табела 13. Анализа интереса и потреба кључних актера

Редни број	Кључни актери	Потребе и интереси кључних актера	Капацитети кључних актера	Шта мотивише кључне актере за учешће?
1.	Локална самоуправа, Скупштина општине и Општинско веће	Побољшање квалитета живота свих грађана а посебно социјално угрожених категорија становништва	Доноси Одлуку о Општинском буџету. Доноси стратешка документа. Члан Општинског већа задужен за социјалну заштиту.	Афирмација кроз видљиве резултате на пословима од јавног значаја
2.	Локална самоуправа Општинска управа Повереник за избегла и интерно расељена лица	Ефикасност у решавању проблема и потреба избеглих, ИРЛ, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у оквиру своје надлежности	Одсек за опште, скупштинске послове и друштвене делатности, коме припада повереник за избегла и прогнана лица. Одсек за урбанизам, грађевинарство, имовинскоправне и стамбене послове.	Афирмација кроз видљиве резултате на пословима од јавног значаја и оправдано трошење друштвених средстава
3.	Центар за социјални рад	Ефикасност у решавању проблема и потреба избеглих, ИРЛ, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у оквиру своје надлежности и смањење броја корисника социјалних давања	Функционише на основним принципима социјалне заштите, поштовању и недељивости људских права, доступности услуга и партиципације и одговорности корисника. Кадровски и материјално адекватно опремљен	Подизање квалитета као и увођење нових услуга социјалне заштите. Секторско повезивање и интеграција на локалном нивоу
4.	Црвени крст	Ефикасност у решавању проблема и потреба	2 запослена Простор за рад у центру града Магаџински простор ИТ опрема	Афирмација Повеље ЦК

		избеглих, ИРЛ , повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у оквиру своје надлежности и смањење броја корисника	Мрежа активних сарадника и волонтера	
5.	Дом здравља	Побољшање здравља становништва, боља опремљеност	Развијена мрежа амбуланти у оквиру Дома здравља, Служба хитне помоћи	Јасна подела друштвене одговорности према избелим и ИРЛ
6.	Национална служба за запошљавање, служба Трстеник	Смањен број незапослених, учешће у националним фондовима за подстицање запошљавања	Технички опремљена служба са запосленим стручним људима	Афирмација кроз резултате
7.	Образовне институције Предшколске и школске установе основног и средњег образовања	Успешна социјална интеграција и школско постигнуће деце из избегличких, расељених и повратничких породица	Развијена мрежа опремљених и компетентних васпитнообразовних институција	Афирмација установа у погледу остваривања својих функција
8.	Невладине организације	Ефикасност у решавању проблема и потреба избеглих, ИРЛ , повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у оквиру својих активности	Развијена мрежа опремљених, компетентних организација цивилног друштва на локалу, националном нивоу али и ван оквира наше земље	Квалитетан рад и афирмација сопствених капацитета
9.	Комесаријат за избеглице Републике Србије	Ефикасно и планско решавање питања	Кадровски (знања и вештине), просторни, комуникација са националним и	Квалитетан рад и афирмација сопствених капацитета

		избеглих, ИРЛ, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса	међународним актерима	
10.	Министарство рада и социјалне политике Републике Србије	Подршка побољшању социјалног статуса избеглих, ИРЛ, повратника по Споразуму о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у оквиру мандата Министарства	Кадровски (знања и вештине), просторни, комуникација са националним (интерресорна сарадња) и међународним актерима	Квалитетан рад и афирмација сопствених капацитета

Крајњи корисници су избегла и прогнана лица, интерно расељена лица и повратници по уговору о реадмисији и то:

- Вишечлане и вишегенерацијске породице
- Самохрани родитељи
- Стара и изнемогла лица
- Деца без родитељског старања
- Болесне особе без подршке породице
- Особе са инвалидитетом (ОСИ).

Табела 14. Анализа интереса и потреба крајњих корисника

Редни број	Крајњи корисници и основне карактеристике	Потребе и интереси крајњих корисника	Капацитети крајњих корисника	Шта мотивише крајње кориснике за учешће?
1.	избегла и прогнана лица, интерно расељена лица и повратници по уговору о реадмисији	Решавање стамбених, здравствених, социјалних, образовних и културних потреба	Различити видови личне партиципације у решавању проблема	Квалитнији услови за живот, интеграција и реинтеграција у друштвену средину
2.	Вишечлане и вишегенерацијске породице	Стамбено збрињавање и запошљавање		Квалитнији услови за живот, интеграција и реинтеграција у друштвену средину

3.	Стара и изнемогла лица	Смештај у Геронтолошки центар и коришћење његових пропратних услуга		Квалитетнији услови за живот, интеграција и реинтеграција у друштвену средину
4.	Болесне особе без подршке породице	Смештај у болницу и услуге здравствене патронажне службе		Квалитнији услови за живот, интеграција и реинтеграција у друштвену средину
5.	Особе са инвалидитетом (ОСИ)	Категоризација, разврставање, смештај у одговарајуће установе	Различити видови личне партиципације	Остваривање припадајућих права, интеграција у друштвену средину

3.4.Анализа проблема

Главни проблеми избеглих, интерно расељених лица, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса у општини Лапово:

- Нерешено стамбено питање - Одређени број избегличке, расељеничке и повратничке популације живи у неадекватним условима (станују у неодговарајућим условима приватног смештаја – неусловни станови, становање вишегенерацијских породица у малом простору, високе цене закупа, смештај у објектима типа барака, запуштени објекти који нису у дугом периоду у употреби итд.). Посебан је проблем код социјално рањивих група (стари, болесни, самохрани родитељи, итд.), јер нису умогућности да самостално реше стамбено питање, а додатно га оптерећује статус имовине ових лица у земљи порекла који је највећем броју случајева није решен. Приватна имовина углавном је уништена или значајно оштећена, а обнова ове имовине иде веома споро, што овој популацији значајно отежава располагање истом. Лица са подручја Босне и Херцеговине успела су да остваре своје станарско право и поврате имовину, али уколико није приватна, која је углавном уништена. Лица са подручја Хрватске нису успела да поврате своје станарско право, а приватна имовина је углавном уништена или са великим степеном оштећења. Њихово учешће у процесу обнове своје приватне имовине на подручју Хрватске било је веома мало, с обзиром да су услови тих програма били у супротности са њиховим опредељењима (одрицање од избегличког статуса).
- Висок ниво незапослености - Због ниског степена образовања и неквалификованости овој популацији је веома тешко да нађе стално запослење. Већина избеглих и интерно расељених баве се привременим и повременим пословима. Један број ових лица су особе са инвалидитетом, што осим ниског степена квалификација такође утиче на слабу конкуретност на тржишту рада, односно смањује степен њихове запошљивости. Проблему незапослености

додатно доприноси и незаинтересованост једног дела интерно расељених лица за активно тражење посла, јер примају месечну новчану надокнаду за лица која су радила у друштвеним предузећима на КиМ. Иако је ова надокнада скромна, они који је примају, не желе да је изгубе, јер им улива минимум социјалне сигурности. Део ове популације такође има административних потешкоћа у прибављању доказа о стеченој квалifikацији у матичним земљама, као и доказа о оствареном радном стажу или праву на пензију. У повратничким домаћинствима, у највећем броју случајева ниједан од чланова домаћинства није формално запослен, а на црно ради тек неколицина, што такође води повећању ризика од социјалне искључености. У отежаним условима привређивања када је и код домицилног становништва висока стопа незапослености, избегличка, расељеничка и повратничка популација је у далеко тежој ситуацији да дође до сталног радног места, већ је принуђена да ради слабо плаћене послове сезонског и привременог карактера. Мали број је успео да обезбеди стално запослење. Овој категорији становништва није могуће обезбедити трајно запослење без додатних подстицаја – активних мера за запошљавање и евентуалних подстицаја у облику преквалификације – доквалификације у складу са потребама локалне привреде, као и мера за подстицај самозапошљавања.

- Низак животни стандард - Услед недостатка средстава за живот, због незапослености, недостатка сопственог смештаја, нарушеног здравља, како менталног, тако и физичког, веома је низак животни стандард ове категорије становништва. То се огледа у отежаном приступу здравственој заштити, школовању деце, отежаном приступу факултетском образовању, недостатаку активног приступа решавању проблема са којима живе, очекивању социохуманитарне помоћи као јединог облика подршке, итд.
- Непоседовање потребних личних докумената - Великом броју избеглих, ИРЛ и повратника основни проблем чини остваривање права на лична документа (држављанство и пребивалиште) у Републици Србији, због административних и финансијских потешкоћа у прибављању докумената потребних за подношење захтева за пријем у држављанство и након тога за издавање личне карте. Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите РС (право на новчану социјалну помоћ, туђа нега и помоћ, дечији додатак, родитељски додатак и др.). Такође је присутан и део избегличке популације који се још увек није определио за интеграцију и прихватање држављанства РС из страха да би то била препрека у остваривању или решавању до сада нерешених права у матичним земљама (имовинска права, права на пензију, упис радног стажа и сл.). Одређени број повратничке популације такође нема чврсту одлуку за реинтеграцију (вишеструки повратници), што успорава и отежава остваривање њихових права у оквиру реинтеграције.
- Приступ здравственој и социјалној заштити- према Закону о здравственој заштити избегла и интерно расељена лица имају потпуно иста права као и домицилно становништво. Међутим, у овој области евидентни су велики проблеми у остваривању овог права, због нерешеног статуса већег броја избеглих

лица, којима током пописа избеглица 2004/2005. године, статус избеглице није потврђен или се нису на овај попис одазвала. Ова лица су или у поступку за добијање држављанства РС или још увек нису ни поднела захтев за добијање истог, немају у РС ни боравиште ни пребивалиште, те немају право на здравствену заштиту ни по једном основу. Међу овим лицима је велики број старих и болесних лица, која због неукости и болести веома тешко превазилазе административне препреке да би ово право остварили. Недовољна брига о сопственом здрављу код избеглица и ИРЛ је пратилац њихових живота. Евидентирају се и појаве посттрауматског ратног синдрома код избеглица и ИРЛ. Проблеми повратника по реадмисији у области приступа здравственој и социјалној заштити огледају се кроз непоседовање здравствене књижице (због незаинтересованости) као и личне медицинске документације (хронични болесници, деца).

- *Отежано располагање имовином у земљама порекла* - Овај проблем се манифестује на локалном нивоу, али је његово решавање везано за националне институције и сарадњу Републике Србије са бившим републикама, односно са међународном управом на Косову и Метохији.
- Недовољни капацитети здравствених служби за рад са мигрантским групама;
- Отежана комуникација са тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса због малог броја преводиоца;
- Депопулација и старење становништва

Општи закључци анализе:

- Локална заједница и локална самоуправа имају одређене капацитете за бављењем унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника, као што су људски ресурси, одговарајућа развојна документа, стратешки приступ развоју општине Лапово и др.
- Постојање одређеног броја лица без правног субјективитета „правно невидљива лица“, то јест лица која нису уписана у матичне књиге на територији Србије, односно лица која су уписана али немају одговарајућа лична документа.
- Нерешено стамбено питање вишечланих породица и проблеми у располагању имовином у земљама и местима порекла значајно доприносе социјалном сиромаштву и лошем квалитету живота избеглих, ИРЛ и повратника, што је директан проблем локалне заједнице.
- Лоша и неадекватна образовна структура додатно отежава запошљавање избеглих и расељених лица.
- Неизвесност у даљем развоју мигрантске кризе и непознавање мигрантских рута у будућности отежава адекватно припремање општине да одговори на изазове те врсте.
- Број повратника по основу споразума о реадмисији је све већи, па се стога намеће потреба да се локална самоуправа плански и систематски ангажује на решавању проблема ове популације.

- Честе миграције избеглих, ИРЛ и повратника без евидентирања нових адреса боравишта, имају за последицу отежано проналажење тих лица, као и немогућност правног саобраћаја.
- Имајући у виду лошу демографску ситуацију, смањење броја становништва и општу депопулацију, овај план представља део локалних напора усмерених ка поправљању овакве неповољне ситуације, активностима које су усмерене на стамбена решења, нарочито откуп домаћинстава с окућницом, доделу пакета грађевинског материјала за завршетак започете градње или адаптацију неусловних стамбених објеката , али и економско оснаживање поменутих популације.
- Циљ популационе политике у Лапову односи се на успоравање негативних трендова у кретању укупног броја становника и спречавања даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима

ПОГЛАВЉЕ 4: Приоритетне циљне групе

Приоритетне групе корисника овог Локалног акционог плана издвојене су на основу следећих критеријума:

- егзистенцијална и стамбена угроженост циљне групе;
- бројност циљне групе погођене одређеним проблемом;
- хитност решавања проблема;
- досадашњи ниво обухвата лица и групе организоване друштвеном подршком;
- истовремена погођеност циљне групе већим бројем проблема;
- мандат и одговорност локалне самоуправе у односу на проблем;
- лица без правног субјективитета – " правно невидљива лица", тј. лица која нису уписана у матичне књиге на територији Републике Србије, као и лица која су уписана у матичне књиге а не поседују одговарајућа лична документа;
- спремност корисничке групе на активизам и сарадњу;

Крајњи корисници ЛАП-а за унапређење положаја избеглих, ИРЛ, повратника по основу Споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби неутврђеног статуса, на територији општине Лапово у периоду од 2025-2030. године су материјално и социјално најугроженије породице избеглих, ИРЛ, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, а пре свега:

- Избегла, интерно расељена лица и повратници по Споразуму о реадмисији, који немају трајно решено стамбено питање било да живе у приватном смештају или сопственим недовршеним или неусловним објектима;
- избегла, интерно расељена лица и повратници по основу Споразума о реадмисији која немају одговарајућу стручну спрему за потребе привреде општине Лапово и којима је неопходна помоћ друштвене заједнице у samozapošljavaњу;
- Тражиоци азила;
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса.

Посебно рањиве групе су:

- породице чији је члан/ови ОСИ, хронично болесне особе и/или деца са сметњама у развоју;
- самохране родитељи без сталних прихода;
- старачка самачка домаћинства без сталних прихода;
- вишечлане и вишегенерацијске породице.
- породице чији је члан смртно настрадао или нестао у сукобима на простору бивше СФРЈ или Косову и Метохији;
- породице у којима је жена носилац домаћинства;
- становници нехигијенских насеља, интерно расељена лица и/или повратници по основу Споразума о реадмисији;
- деца до 18 година без родитељске пратње из групе тражиоца азила и/или мигранти у потреби без утврђеног статуса.

ПОГЛАВЉЕ 5: Општи и специфични циљеви

Општи циљ

Унапређење животних услова и социјалне интеграције избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово кроз пружање адекватне подршке у стамбеном збрињавању, запошљавању, образовању и социјалној заштити.

Специфични циљеви:

1. Решавање стамбених питања:

- Обезбеђивање одговарајућих стамбених решења за избеглице и интерно расељена лица кроз изградњу нових или реконструкцију постојећих објеката.
- Пружање финансијске подршке за изнајмљивање или куповину станова.

2. Повећање запослености и економске самосталности:

- Организација обука и преквалификација у складу са потребама локалног тржишта рада.
- Сарадња са привредним субјектима ради запошљавања избеглица и интерно расељених лица.

3. Унапређење приступа образовању и професионалном развоју:

- Обезбеђивање подршке за школовање деце избеглица и интерно расељених лица кроз стипендије и донације.
- Организација додатних образовних и професионалних програма.

4. Јачање социјалне и здравствене заштите:

- Пружање приступа здравственој и социјалној заштити, укључујући психосоцијалну подршку.
- Развој мреже социјалних служби које пружају подршку угроженим групама.

5. Промоција друштвене инклузије и борба против дискриминације:

- Спровођење програма за подизање свести о правима и потребама избеглица у локалној заједници.
- Организација обука и радионица за јавне службенике и ширу јавност о значају инклузије и толеранције.

* Напомена: Приказани новчани износи су приближни, засновани на истраживању тржишта и просечним вредностима за дату општину. Пре спровођења плана, потребно је проверити тачне износе за појединачне активности и ускладити акциони план.

ПОГЛАВЉЕ 6: Активности – Задаци за реализацију ЛПА

Специфични циљ 1: Решавање стамбених питања

Активности	Планирано време реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси	Носилац активности	Партнери у реализацији	Буџет (у РСД)
1.1.Обезбеђивање стамбених јединица за избеглице и интерно расељена лица.	2025-2027	Побољшање стамбених услова, решавање стамбених питања за избеглице.	Број изграђених/реновиранених стамбених јединица, број решених стамбених питања.	Финансијска средства, људски ресурси, земљиште и материјали.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарства, НВО, локални развојни фондови	10.000.000 - 20.000.000 РСД
1.2.Реновирање постојећих стамбених јединица и адаптација за потребе избеглица.	2025-2027	Реновирање и адаптација стамбених јединица како би били испуњени минимални стамбени стандарди.	Број реновираних стамбених јединица.	Средства за реновирање, грађевински материјали, стручни радници.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарства, НВО, грађевинске фирме	3.000.000 - 5.000.000 РСД
1.3.Решавање власничких питања и правних аспеката стамбених објеката.	2025-2026	Успешно решена правна питања власништва и	Број правних случајева који су успешно решени.	Правни стручњаци, административни ресурси.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарства правде, правне службе, НВО	1.000.000 РСД

		легализација објеката.					
1.4.Пружање финансијске и логистичке подршке за решавање стамбених питања путем социјалних станова и субвенција.	2025-2027	Обезбеђени социјални станови и субвенције за избеглице и интерно расељена лица.	Број додељених социјалних станова и субвенција.	Финансијска средства за подршку, логистичка подршка.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарства за стамбену изградњу, социјалне службе	2.000.000 РСД

Укупни буџет: 16.000.000 - 31.000.000 РСД.

Специфични циљ 2: Повећање запослености и економске самосталности

Активности	Планирано време реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси	Носилац активности	Партнери у реализацији	Буџет (у РСД)
2.1.Организација обука за запошљавање и преквалификацију избеглица и интерно расељених лица.	2025-2027	Повећан број обучених лица за конкурентне позиције на тржишту рада.	Број обучених особа, проценат запослених након обука.	Простор за обуке, стручни тренери, финансијска средства.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	НВО, образовне установе, послодавци	5.000.000 - 7.000.000 РСД
2.2.Обезбеђивање грантова и субвенција за покретање малих и средњих предузећа од стране избеглица и интерно расељених лица.	2025-2028	Стварање нових предузећа и samozапослење, што доводи до веће економске самосталности.	Број нових предузетника, број створених радних места.	Финансијска средства за грантове, правни и финансијски саветници.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Банке, НВО, развојни фондови, локални послодавци	8.000.000 - 10.000.000 РСД
2.3.Организација сајмова запошљавања и упознавање послодаваца са могућностима запошљавања избеглица.	2025-2027	Повећан број запослених путем директних контаката са послодавцима и сајмова.	Број учесника у сајмовима, број нових запослених.	Простор за сајмове, средства за организацију, промоција.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Локални послодавци, Национална служба за запошљавање	1.500.000 РСД
2.4.Пружање саветодавних услуга и менторства за новооснована предузећа.	2025-2028	Подршка новим предузетницима у првим фазама пословања и развоја.	Број пружених савета, број успешних предузетника.	Саветодавне услуге, стручни ментори, финансијски ресурси.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Пословни инкубатори, НВО, стручни саветници	2.000.000 РСД

Укупни буџет: 16.500.000 - 20.500.000 РСД

Специфични циљ 3: Унапређење образовања и професионалног развоја

Активности	Планирано време реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси	Носилац активности	Партнери у реализацији	Буџет (у РСД)
3.1.Обезбеђивање стипендија за децу избеглица и интерно расељених лица.	2025-2027	Повећан број деце која завршавају образовање и настављају даље школовање или стручну обуку.	Број додељених стипендија, број ученика који завршавају образовање.	Финансијска средства за стипендије, административни ресурси.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарство просвете, НВО, локалне школе	3.000.000 РСД
3.2.Организација обука и професионалних курсева за стручну припрему.	2025-2028	Повећан број лица са стручним квалификацијама и сертификатима који су конкурентни на тржишту рада.	Број учесника у обукама, број сертифицираних особа.	Простор за обуке, стручни тренери, финансијска средства.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Образовне установе, НВО, стручне асоцијације	4.500.000 РСД
3.3.Програм језичких и интеграционих курсева за избеглице и интерно расељена лица.	2025-2027	Побољшање језичке и културне интеграције, што омогућава бољу интеграцију у друштво и тржиште рада.	Број учесника у курсевима, проценат успешне интеграције на тржишту рада.	Средства за курсеве, наставни материјали, стручни предавачи.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Локалне школе, НВО, Министарство за људска права	2.000.000 РСД
3.4.Сарадња са образовним институцијама у	2025-2028	Побољшана инфраструктура образовања и	Број нових уписаних у образовне	Финансијска средства за инфраструктуру и	Општина Лапово	Министарство просвете,	3.000.000 РСД

циљу побољшања доступности образовања и стручно-образовног система.		повећан број полазника који завршавају образовање.	установе, број нових програма и курсева.	програме, сарадња са школама.	(Надлежно одељење)	образовне установе	
---	--	--	--	-------------------------------	--------------------	--------------------	--

Укупни буџет: 12.500.000 РСД

Специфични циљ 4: Унапређење социјалне заштите и здравствене помоћи

Активности	Планирано време реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси	Носилац активности	Партнери у реализацији	Буџет (у РСД)
4.1. Пружање социјалне помоћи за избеглице и интерно расељена лица која су у тешкој материјалној ситуацији.	2025-2027	Обезбеђена финансијска подршка за социјално угрожене групе, повећана стабилност и сигурност.	Број корисника социјалне помоћи, број помоћених породица.	Финансијска средства за социјалну помоћ, стручни радници.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарство за рад, запошљавање и социјалну политику	3.500.000 РСД
4.2. Организација бесплатних здравствених прегледа и лечења за избеглице и интерно расељена лица.	2025-2026	Побољшана здравствена заштита, редовни прегледи и лечење избеглица и интерно расељених лица.	Број прегледа и лечених особа, број реализованих програма превенције.	Средства за здравствене услуге, стручни лекари, опрема.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Дом здравља, Министарство здравља	2.500.000 РСД

4.3.Пружање психолошке подршке и саветовања за избеглице и интерно расељена лица.	2025-2027	Повећана психолошка стабилност, решавање стреса и траума код избеглица.	Број саветовања и психолошких сесија, проценат задовољства корисника.	Финансијска средства за терапеуте, простор, стручни радници.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	НВО, стручни психолози и терапеути	1.500.000 РСД
4.4.Обезбеђивање приступа социјалним правима и помоћ у процесу остваривања права на социјалну заштиту.	2025-2028	Побољшана информисаност избеглица о њиховим правима и убрзан процес остваривања права.	Број нових пријава за социјалну заштиту, број остварених права.	Административни ресурси, правна помоћ, образовни материјали.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Министарство за рад, запошљавање и социјалну политику	2.000.000 РСД

Укупни буџет:9.500.000 РСД

Специфични циљ 5: Унапређење јавне свести и интеграције у заједницу

Активности	Планирано време реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси	Носилац активности	Партнери у реализацији	Буџет (у РСД)
5.1.Организација кампања за подизање свести о правима и потребама избеглица и интерно расељених лица.	2025-2026	Подигнут ниво свести јавности о потребама избеглица, унапређена толеранција и разноликост у заједници.	Број организованих кампања, проценат повећања јавне свести (анкетама).	Средства за кампање, промо материјали, медији.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Медији, НВО, образовне установе	1.500.000 РСД
5.2.Подстицање друштвених активности које укључују избеглице и интерно расељена лица (културни и спортски догађаји).	2025-2027	Повезивање избеглица са локалном заједницом, боља интеграција и прихватање различитости.	Број организованих догађаја, број учесника из различитих група.	Простор за догађаје, финансијска средства, опрема.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Локални клубови, НВО, спортске и културне организације	2.000.000 РСД
5.3.Развој програма за помоћ у социјализацији и културној интеграцији.	2025-2028	Изградња бољих друштвених односа, јачање интеркултуралног дијалога.	Број полазника програма, проценат успешне интеграције у заједницу.	Средства за програме, стручни радници, образовни материјали.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	НВО, образовне установе, локалне организације	1.500.000 РСД
5.4.Пружање подршке избеглицама и интерно расељеним лицима за учешће у јавним расправама и одлучивању.	2025-2028	Повећан активизам избеглица у процесима доношења одлука и јавним дискусијама.	Број учесника у јавним расправама, број реализованих иницијатива.	Простор за састанке, стручни саветници, медијска подршка.	Општина Лапово (Надлежно одељење)	Локални савет, НВО, медији	1.000.000 РСД

Укупни буџет:6.000.000 РСД

ПОГЛАВЉЕ 7: Ресурси/буџет

Како би се урадила процена потребних средстава за реализацију активности у оквиру специфичних циљева, важно је узети у обзир више фактора као што су:

- Капацитет општине и расположиви ресурси,
- Обим и сложеност сваке активности,
- Трошкови људских ресурса (плате, обуке, консултанти),
- Трошкови за материјалне ресурсе (постављање инфраструктуре, опрема, просторије за обуку),
- Донације и подршка других извора финансирања (државни фондови, међународне организације, приватни сектор).

Наравно, све ове процене зависе од конкретних података о циљним групама и плану реализације, у наставку су приближне процене трошкова:

Напомена: Приказани новчани износи су приближни, засновани на истраживању тржишта и просечним вредностима за дату општину. Пре спровођења плана, потребно је проверити тачне износе за појединачне активности и ускладити акциони план.

1. Решавање стамбених питања (Специфични циљ 1)

- Активности: Обезбеђивање стамбених јединица, реновирање, решавање власничких питања.
- Процењени трошкови:
  - Трошкови реновирања и изградње: 15.000.000 - 30.000.000 РСД (у зависности од броја стамбених јединица и њихове величине).
  - Трошкови административне и правне помоћи: 1.000.000 РСД.
  - Укупно: 16.000.000 - 31.000.000 РСД.

2. Повећање запослености и економске самосталности (Специфични циљ 2)

- Активности: Обуке, пружање грантова, кредити, сајмови запошљавања.
- Процењени трошкови:
  - Обуке и преквалификације: 5.000.000 - 8.000.000 РСД.
  - Грантови и кредити за мале бизнисе: 10.000.000 РСД (у зависности од броја бизниса и врсте подршке).
  - Сајмови запошљавања: 1.000.000 РСД.
  - Укупно: 16.000.000 - 19.000.000 РСД.

3. Унапређење образовања и професионалног развоја (Специфични циљ 3)

- Активности: Стипендије, обука, језички курсеви, подршка наставницима.
- Процењени трошкови:
  - Стипендије и подршка ученицима: 3.000.000 РСД.
  - Обука наставника: 2.000.000 РСД.
  - Језички курсеви и додатна подршка ученицима: 1.500.000 РСД.
  - Укупно: 6.500.000 - 7.500.000 РСД.

4. Јачање социјалне и здравствене заштите (Специфични циљ 4)

- Активности: Психосоцијална подршка, здравствене услуге, радионице.
- Процењени трошкови:
  - Психосоцијална подршка: 2.000.000 РСД.
  - Здравствене услуге и осигурање: 3.000.000 РСД.
  - Радионице и обуке: 1.500.000 РСД.
  - Укупно: 6.500.000 РСД.

5. Промоција друштвене инклузије и борба против дискриминације (Специфични циљ 5)

- Активности: Кампање, радионице, правна помоћ.
- Процењени трошкови:
  - Кампање подизања свести: 2.000.000 РСД.
  - Образовање јавних службеника: 1.000.000 РСД.
  - Правна помоћ и консултације: 1.500.000 РСД.
  - Укупно: 4.500.000 РСД.

Укупни трошкови за све специфичне циљеве:

- Прогнозирани трошкови: 49.500.000 - 68.500.000 РСД

Напомена: Ове процене су приближне и могу варирати у зависности од стварних потреба и услова у општини. Важно је осигурати додатне изворе финансирања, као што су донаторска средства и сарадња са другим јавним и приватним секторима, како би се покрили сви трошкови.

ПОГЛАВЉЕ 8: Аранжмани за примену

Аранжмани за примену за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово за период 2025–2030 обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

- Структуре за управљење процесом примене ЛАП
- Структуре које су оперативне и примењују ЛАП

Структуру за управљање процесом примене ЛАП-а, након његовог усвајања, представља Савет за миграције. Савет за миграције ће, као део свог будућег рада, направити План управљања применом ЛАП-а.

Савет за миграције, као управљачка структура има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене ЛАП-а;
- Именује локалне тимове за управљање пројектима, који настају као резултат операционализације ЛАП-а;
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми за сваког актера - учесника у процесу решавања проблема избеглих, ИРЛ, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса;
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији ЛАП-а;
- Управља процесом праћења (мониторинг) и оцењивања успешности (евалуација) ЛАП-а;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формиран у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу ЛАП-а. У складу са Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници – партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада, водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену ЛАП-а има следеће задатке и одговорности:

- Реализација ЛАП-а;
- Непосредна комуникација са корисницима услуга, које се обезбеђују ЛАП-ом;
- Редовно достављање извештаја координатору Савета за управљање миграцијама и трајна решења о свим активностима на спровођењу ЛАП-а;
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака ЛАП-а;
- Унапређење процеса примене ЛАП-а у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Процењује се да ће носиоци програма, пројеката и активности Локалног акционог плана општине Лапово, у првом реду бити следеће локалне институције:

- Локална самоуправа;
- Повереник за избегла и расељена лица;
- Центар за социјални рад;
- Црвени крст;
- Национална служба за запошљавање;
- Дом здравља;
- Образовне установе;
- НВО које се баве проблемима ове популације.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасности комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног акционог плана. План комуникација управљачке и оперативне структуре уредиће време и начин размене информација и предузимање одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, припремиће Савет за миграције, уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Савет ће формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове усвајаће општинско веће општине Лапово.

Механизми праћења, оцењивање успешности примене ЛАП-а и доношење евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуације).

ПОГЛАВЉЕ 9: Праћење и оцена успешности

Циљ праћења и оцене успешности: Циљ је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Временски оквир: Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2025-2030. године. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње и подносиће се извештај Општинском већу Општине Лапово. Финална евалуација обавиће се на крају 2025 године.

Предмет мониторинга и евалуације: Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.

Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене ЛАП-а ће бити следећи:

1. Обухват избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији новим услугама и мерама;
2. Структура корисника услуга и мера програма;
3. Ниво укључености различитих актера у пружању услуга избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима по основу Споразума о реадмисији;
4. Обим финансијских средстава издвојен за услуге избеглих, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији;
5. Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима по основу Споразума о редмисији (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори).

Процесни индикатори су ближе дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

Савет за миграције биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног акционог плана, вршиће мониторинг и евалуацију. Тим за мониторинг и евалуацију чине представници – стручна лица из локалних институција и организација, које се непосредно или посредно баве питањима избеглих, ИРЛ, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, као и представници корисничких група овог ЛАП-а.

Савет ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног акционог плана.

РЕФЕРЕНЦЕ

1. Књиге и публикације

- "Евакуација и интеграција избеглица у Србији"
    - Аутор: Александар М. Поповић
    - Година издавања: 2013
    - Опис: Књига која истражује историјски контекст избеглиштва у Србији и анализира постојеће методе и стратегије за интеграцију избеглица у друштво, укључујући законодавне и социјалне аспекте.
  - "Социјална инклузија интерно расељених лица у Србији"
    - Аутор: Јелена В. Јовановић
    - Година издавања: 2016
    - Опис: Ова књига се бави проблемом социјалне интеграције интерно расељених лица у Србији, анализирајући механизме и изазове са којима се ова лица суочавају при покушају адаптације у новим локалним заједницама.
  - "Управа и политика интеграције избеглица"
    - Аутор: Марина М. Стевановић
    - Година издавања: 2018
    - Опис: Књига се бави правним и административним оквирима који регулишу статус избеглица и интерно расељених лица у Србији, као и механизме за њихово социјално и економско укључивање.
  - "Права избеглица и интерно расељених лица: Међународни и национални аспекти"
    - Аутор: Марија П. Ивановић
    - Година издавања: 2015
    - Опис: Ова књига истражује међународне стандарде за заштиту избеглица, као и примену ових стандарда у Србији, уз осврт на права избеглих и расељених лица.
  - "Политике интеграције избеглица и интерно расељених лица у Србији"
    - Аутор: Драгана В. Николић
    - Година издавања: 2019
    - Опис: Књига која истражује различите политике које се спроводе у Србији за интеграцију избеглица и интерно расељених лица, укључујући образовање, здравство, становање и запошљавање.
-

2. Научни радови и чланци

- "Унапређење положаја интерно расељених лица у Србији: Изазови и решења"

- Аутори: Зоран Б. Новаковић, Јелена М. Ковачевић
  - Година издавања: 2017
  - Извор: Часопис за социјалну политику и права
  - Опис: Овај рад истражује социјалне и економске изазове с којима се интерно расељена лица суочавају у Србији, као и препоруке за унапређење њиховог положаја у друштву.
  - "Интеграција избеглица у Србији: Теорија и пракса"
    - Аутор: Нина М. Костић
    - Година издавања: 2020
    - Извор: Југословенски часопис за социјалну политику
    - Опис: Научни рад који анализира различите аспекте интеграције избеглица у Србији, као и правне и социјалне аспекте који су важни за успешну интеграцију.
  - "Законодавство и права интерно расељених лица у Србији"
    - Аутор: Александар Р. Станковић
    - Година издавања: 2018
    - Извор: Часопис за права човека и права избеглица
    - Опис: Рад који истражује правни статус интерно расељених лица у Србији и анализира недостатке у правном оквиру који регулише њихову заштиту и интеграцију.
  - "Политике социјалне инклузије интерно расељених лица у Србији"
    - Аутор: Андреа Ј. Петровић
    - Година издавања: 2021
    - Извор: Часопис за друштвене науке и политику
    - Опис: Овај рад анализира социјалне политике које су усмерене на инклузију интерно расељених лица, са нагласком на примере успешних и неуспешних приступа.
  - "Изазови социјалне и економске интеграције избеглица у Србији"
    - Аутор: Бојан Љ. Гајић
    - Година издавања: 2017
    - Извор: Часопис за економију и друштво
    - Опис: Рад који истражује изазове које избеглице имају у Србији при тражењу запослења, стамбених решења и приступу здравственој заштити.
-

3. Извештаји и студије случаја

- "Студија случаја: Интеграција интерно расељених лица у Србији"
    - Извор: УНХЦР Србија
    - Година издавања: 2022
    - Опис: Ова студија анализира успешне и неуспешне примере интеграције интерно расељених лица у Србији, дајући препоруке за побољшање интеграционих процеса.
  - "Извештај о правима и условима живота интерно расељених лица у Србији"
    - Извор: Оксфам Србија
    - Година издавања: 2020
    - Опис: Извештај који истражује основне аспекте живота интерно расељених лица, укључујући стамбене услове, доступност јавних услуга и друштвену интеграцију.
  - "Управљање избегличким и расељеним популацијама: Примери из Србије"
    - Извор: Европска унија
    - Година издавања: 2021
    - Опис: Овај извештај се бави политичким и друштвеним аспектима управљања избеглицама и интерно расељеним лицима у Србији, анализирајући најбоље праксе у контексту међународних стандарда.
-

4. Међународна литература

- "The Refugee Crisis and the International Community"
  - Аутор: Samuel P. Huntington
  - Година издавања: 2016
  - Опис: Ова књига се бави глобалним изазовима у управљању избегличким кризама, са посебним освртом на утицај политике и друштвених услова на избеглице и интерно расељена лица.
- "Refugee Resettlement and the Integration Process"
  - Аутор: David W. Haines
  - Година издавања: 2015
  - Опис: Књига која истражује глобалне процесе ресетлемента избеглица, са посебним фокусом на политике и стратегије интеграције, што може бити корисно за Србију и локалне власти.

Интернет портали:

1. UNHCR Србија (Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице)

Опис: Ова страница представља званични портал УНХЦР-а за Србију. Пружа информације о статусу избеглица, интерно расељених лица, као и разним програмима и иницијативама које се спроводе за њихову заштиту и интеграцију.

2. Црвени крст Србије

Опис: Црвени крст Србије активно ради на пружању помоћи избеглицама и интерно расељеним лицима, како у смислу хуманитарне помоћи тако и у области заштите људских права, стамбеног збрињавања и социјалне интеграције. На сајту се могу наћи и актуелне информације о активностима и програмима.

3. Европски центар за права Рома и избеглица (ERRC)

Опис: ERRC је међународна организација која се бави заштитом права Рома и избеглица. Њихов сајт пружа ресурсе, истраживања и извештаје који се односе на права Рома и интеграцију избеглица, као и савете и препоруке за побољшање њиховог положаја.

4. Српска влада - Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Опис: Овај портал пружа информације о програмима који се спроводе у Србији за помоћ избеглицама и интерно расељеним лицима. Министарство такође нуди информације о правима и услугама које су доступне овим групама.

5. Refugees Welcome

Опис: Међународна организација која се бави подршком избеглицама у процесу интеграције у друштво. На њиховој интернет страници доступни су ресурси за избеглице, као и за локалне заједнице које желе да помогну у њиховој интеграцији.

6. Social Inclusion in Serbia

Опис: Овај портал се бави свеобухватним питањима социјалне инклузије у Србији, укључујући и избеглице и интерно расељена лица. Пружа информације о државним стратегијама и програмима који се односе на социјалну интеграцију, образовање и запошљавање ових група.

7. PAX (Пакс Србија)

Опис: PAX је организација која се бави заштитом људских права и миром у региону. Поред издавања извештаја и истраживања, ова организација такође активно ради на подршци интерно расељеним и избеглим лицима у Србији, помажући у њиховој интеграцији.

8. Савез удружења избеглица Србије

Опис: Савез удружења избеглица Србије пружа подршку избеглицама и интерно расељеним лицима у Србији, помажући им да остваре своја права и добију помоћ у процесу интеграције. На сајту можете пронаћи различите ресурсе, извештаје и иницијативе.

9. Beograd za izbeglice

Опис: Ова интернет страница пружа информације о правима и помоћи избеглицама у Београду, као и опште ресурсе о различитим правима и услугама које су на располагању интерно расељеним лицима.

10. Добродошлица - Help Refugees

Опис: Интернет портал који се бави пружањем хуманитарне помоћи избеглицама и интерно расељеним лицима у Србији. Страница садржи информације о актуелним кампањама, пројектима и донацијама.

Прилози:

Прилог 1 – Решење о образовању Савета за мигарције општине Лапово

Прилог 2- Одлука Скупштине општине Лапово о усвајању Локалног акционог плана (ЛАП) за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Лапово за период 2025–2030. године.

38.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА**ОПШТИНА ЛАПОВО****СКУПШТИНА ОПШТИНЕ****Број: 001390403 2025 08233 001 000 060 107 04 048****Датум: 25. 03. 2025. године**

На основу члана 32. тачка 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/2007, 83/2014 - други закон, 101/2016 - други закон и 47/2018), члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), члана 18. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18) и Одлуке о приступању изради планских аката („Службени гласник општине Лапово“, број 14/24), Скупштина Општине Лапово, на седници одржаној дана 25. марта 2025. године, донела је

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА РОДНУ
РАВНОПРАВНОСТ У ОПШТИНИ ЛАПОВО У ПЕРИОДУ ОД 2025-2030.
ГОДИНЕ

Члан 1.

Доноси се Локални Акциони план за родну равноправност у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године.

Члан 2.

Локални Акциони план за родну равноправност у општини Лапово у периоду од 2025-2030. године чини саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.

39.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО

**Локални акциони план (ЛАП) за родну
равноправност у општини Лапово
2025–2030**

Лапово, 2025

Садржај

Уводна реч предсеника општине Лапово	124
ПОЈМОВИ – АСПЕКТИ РОДНИХ ОДНОСА, ПРАВА И ПОЛИТИКА	125
Преглед табела, слика и графикана	127
УВОД	129
1. МЕЂУНАРОДНИ ЗАКОНСКИ ОКВИР РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ.....	131
2. НАЦИОНАЛНИ ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ	132
2.1. Институционални механизми за остваривање родне равноправности	136
2.2. Институционални оквир за унапређење родне равноправности у општини Лапово	137
3. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА	138
4. АНАЛИЗА СТАЊА РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ОПШТИНИ ЛАПОВО.....	140
4.1. Становништво	140
4.2. Економија.....	145
4.3. Образовање	149
4.3.1. Предшколско образовање.....	151
4.3.2. Основно образовање	153
4.3.3. Средње образовање	154
4.4. Култура	156
4.5. Здравство	157
4.6. Социјална заштита.....	157
5. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И МОНИТОРИНГ	159
6. ЦИЉЕВИ, МЕРЕ, АКТИВНОСТИ И ИНДИКАТОРИ	159
РЕФЕРЕНЦЕ	177

Уводна реч предсеника општине Лапово

Поштовани суграђани и суграђанке,

Са задовољством вам представљам Локални акциони план за родну равноправност у нашој општини Лапово. Овај документ је резултат заједничког труда, посвећености и визије да изградимо друштво које поштује права сваког појединца, без обзира на пол, и које осигурава једнаке могућности за све.

Родна равноправност није само питање друштвене правде већ и кључни предуслов за одрживи развој и просперитет наше заједнице. Уложени напори у креирање овог плана одражавају нашу одлучност да елиминишемо родне неједнакости и да оснажимо све грађане, са посебним акцентом на побољшање положаја жена и девојака.

Локални акциони план представља практичан и систематичан оквир за спровођење мера које ће осигурати равноправност у свим аспектима живота – од образовања, здравства и запошљавања, до јавног и политичког живота. Посебан фокус стављен је на борбу против насиља над женама, подршку женском предузетништву и укључивање жена из руралних подручја у друштвене и економске токове.

У спровођењу овог плана очекујемо активну сарадњу свих – институција, организација цивилног друштва, привредника и појединаца. Само заједничким напорима можемо креирати окружење у којем ће сви имати једнаке шансе за напредак и испуњење свог пуног потенцијала.

Уверен сам да ће овај план бити основа за значајне промене и да ће нам свима послужити као подстицај да градимо Лапово као општину која је пример поштовања, солидарности и једнакости.

Хвала свима који су допринели изради овог важног документа, и позивам све наше грађане да се активно укључе у његову реализацију.

С поштовањем,

Професор Бобан Миличић

Председник општине Лапово

ПОЈМОВИ – АСПЕКТИ РОДНИХ ОДНОСА, ПРАВА И ПОЛИТИКА

У области родне равноправности, користи се велики број појмова који описују различите аспекте родних односа, права и политика. Ево неких од најважнијих појмова:

1. Род (Gender)

Род се односи на социјално конструисане улоге, понашања, активности и атрибуте које друштво сматра прикладним за људе на основу њиховог пола. Разлика између пола и рода је у томе што пол подразумева биолошке разлике, док се род односи на културне и социјалне аспекте.

2. Родна равноправност (Gender Equality)

Родна равноправност се односи на стање у којем људи, без обзира на њихов пол или род, имају једнаке могућности, права и обавезе у друштву. То укључује једнак приступ образовању, здравству, запошљавању и учешћу у политичком животу.

3. Родна неједнакост (Gender Inequality)

Родна неједнакост се односи на друштвене и економске разлике између мушкараца и жена које резултирају различитим приступом ресурсима, могућностима и одлучивању у друштву.

4. Родни стереотипи (Gender Stereotypes)

Родни стереотипи су предрасуде или општа уверења о томе шта се сматра "прикладним" понашањем или улогама за мушкарце и жене, заснована на њиховом полу. Ови стереотипи могу ограничаити људе у њиховим изборима и активностима.

5. Родна идентификација (Gender Identity)

Родна идентификација је лична представа о томе којим полом или родом особа себе види, што може бити различито од пола који је додељен при рођењу. Ово може укључивати људе који се идентификују као мушкарци, жене, небинарни или други родови.

6. Родна дискриминација (Gender Discrimination)

Родна дискриминација се односи на неједнак третман особа на основу њиховог пола или рода, који може бити изражен у различитим облицима, као што су неједнак приступ ресурсима, запошљавању, образовању или политичком учешћу.

7. Родна равноправност у запошљавању (Gender Equality in Employment)

Овај појам односи се на осигурање да мушкарци и жене имају једнаке шансе за запошљавање, напредовање у каријери и равноправно плаћање за исти рад.

8. Родна политика (Gender Policy)

Родна политика укључује стратегије и мере које имају за циљ постизање родне равноправности у различитим сферама друштва, као што су образовање, здравље, економија и правосудни систем.

9. Родна осетљивост (Gender Sensitivity)

Родна осетљивост подразумева свест и разумевање различитих потреба и изазова са којима се суочавају људи различитих родова, као и способност да се реагује на те потребе при доношењу одлука.

10. Интерсекционалност (Intersectionality)

Интерсекционалност је концепт који истиче како различити облици друштвене неједнакости (попут расе, класе, сексуалне оријентације и инвалидности) могу да се прелазе и утичу на искуства људи, нарочито жена, у контексту родне равноправности.

11. Родна равноправност у образовању (Gender Equality in Education)

Овај појам односи се на обезбеђивање једнаких образовних могућности за све ученике без обзира на пол, као и на разматрање како образовне институције могу утицати на стереотипе и родну равноправност.

12. Економска равноправност (Economic Gender Equality)

Економска равноправност подразумева једнаке економске могућности за мушкарце и жене, укључујући једнаке плате, приступ радним местима, као и правду у економским односима.

13. Родна једнакост у здравству (Gender Equality in Health)

Родна једнакост у здравству бави се осигурањем да мушкарци и жене имају једнаке могућности у приступу здравственим услугама и да здравствени системи узимају у обзир родне разлике.

14. Родна равноправност у политици (Gender Equality in Politics)

Родна равноправност у политици се односи на обезбеђивање једнаке представљености и учешћа жена и мушкараца у политичким процесима, као и на борбу против родне дискриминације у политичким структурама.

Преглед табела, слика и графикана

- Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци
- Графикон 1. Становништво по петогодишћима и полу општине Лапово, 2023. (%)
- Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022–2023
- Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023
- Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021–2023
- Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021–2023
- Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021–2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)
- Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021–2023
- Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)
- Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)
- Табела 3. Запосленост и зараде
- Графикон 8. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2021–2023. (РСД)
- Графикон 9. Регистровани запослени према општини пребивалишта, 2021–2023
- Графикон 10. Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника, 2021–2023. (%)
- Графикон 11. Регистровани незапослени према полу, 2021–2023.
- Графикон 12. Регистровани незапослени на 1000 становника, према полу 2021–2023.
- Графикон 13. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених, 2023. (%)
- Графикон 14. Брисана/угашена и новооснована привредна друштва, 2021–2023.
- Графикон 15. Брисани/угашени и новоосновани предузетници, 2021–2023
- Графикон 16. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, 2022. (%)
- Графикон 17. Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености и полу, 2022. (%)
- Графикон 18. Неписмена лица старости 10 и више година према старосним групама и полу, 2022
- Графикон 19. Учешће неписмених у укупном становништву старости 10 и више година према полу и типу насеља, 2022. (%)
- Табела 4. Подаци о предшколском образовању за 2023. годину
- Графикон 20. Обухват деце припремним предшколским програмом, 2021–2023. (%)
- Графикон 21. Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају, 2018–2020. (%)
- Табела 5. Подаци за основно образовање
- Графикон 22. Ученици уписани у основне школе, 2022. (%)
- Табела 6. Основни подаци Средње образовање
- Графикон 23. Ученици уписани у средње школе, 2023
- Графикон 24. Ученици који завршавају средњу школу, 2023.

- Табела 7. Преглед здравствене установе
- Табела 8. Подаци о социјалној заштити
- Графикон 25. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2022

УВОД

Република Србија има установљен национални оквир за родну равноправност, кроз успостављање новог Закона о родној равноправности ("Сл. гласник РС", бр. 52/2021) као и Националну стратегију са пратећим Акционим планом за родну равноправност.

Упркос постојећем законском и политичком оквиру, родне неједнакости у Србији и даље постоје и присутне су у свим сферама живота, приступу ресурсима, учешћу у процесима одлучивања и међуљудским односима.

„Европска повеља о родној равноправности на локалном нивоу“ или *"European Charter for Equality of Women and Men Local Life"* настала је 2006. године. Документ Савета европских општина и региона донео је повељу са којом се локалне власти обавезују на унапређење родне равноправности кроз пружање практичних алата којима се омогућава локалним управама да у своје политике уведу принцип родне равноправности у свим областима живота за које су надлежни.

Република Србија је успоставила механизме за родну равноправност на свим нивоима власти: законодавни, извршни и независни механизми за праћење на националном, покрајинском и локалном нивоу. Влада Републике Србије успоставила је Координационо тело за родну равноправност 2014. године са мандатом да координира рад Владе и напоре у остварењу родне равноправности. Координационо тело за родну равноправност води и прати спровођење националне политике о родној равноправности, одржава континуирани дијалог са контакт особама задуженим за родну равноправност.

Иако је у последњих десет година постигнут значајан напредак у области родне равноправности и наше законодавство јемчи једнака права женама и мушкарцима, родна равноправност још увек није присутна у свакодневном животу, јер мушкарци и жене не остварују иста права и жене су у појединим сегментима у неповољнијем положају, те је потребно предузети одређене мере како би се ове неједнакости уклониле и њихов положај уравнотежио.

Локална самоуправа, у оквиру својих надлежности, осигурава равноправност жена и мушкараца и постизање једнаких могућности на локалном нивоу. Механизми за родну равноправност су одговорни за мере и активности које су у функцији родне равноправности и постизања једнаких могућности на локалном нивоу.

Остварење родне равноправности је једно од кључних питања развоја друштва и локалне заједнице, јер омогућава адекватно и потпуно коришћење како мушких, тако и женских људских ресурса и доприноси квалитетнијем животу у локалној заједници. Увођење родне равноправности у политике јавне управе и у све области друштвеног живота захтева деловање у смислу повећања знања о узроцима и последицама дискриминације по основу пола. Примена политике једнаких могућности и родне равноправности подразумева употребу недискриминаторног, родно осетљивог језика. Национална стратегија за родну равноправност за период 2021 – 2030 године препоручила је увођење недискриминаторне терминологије и стандардизацију српског језика у погледу правилне употребе рода и одговарајућих израза у прописима и комуникацији.

Циљ Локалног акционог плана је да утврди приоритете, активности и средства, која ће за циљ имати побољшање положаја жена и унапређење родне равнопаравности.

Дискриминација може бити директна, индиректна, али и системска. Управо је то она дискриминација која специфичне потребе једне групе, овде условљене родним улогама,

не препознаје односно не узима у обзир. Наведено се најбоље може видети у погледу права особа са инвалидитетом, у случајевима неприступачних објеката, тј. када у објектима не постоје рампе, лифтови и сл. Препреке не морају бити само физичке, него и културне. Познат је податак да жене ређе возе аутомобиле од мушкараца, те укидање градских и приградских аутобуских линија неоповољније утиче на жене него на мушкарце.

Имајући у виду наведено, осим законских решења, потребне су и додатне мере којима би се могућности мушкараца и жена изједначиле, односно неутралисала неравноправност која произилази из родних стереотипа (афирмативне мере). Међутим, да афирмативне мере не би биле потребне, неопходно је трансформисати родне улоге и обрасце које доводе до неравноправности и то управо увођењем родне перспективе.

Усвајањем Локалног акционог плана за родну равноправност у општини Лапово за период 2025 – 2030 (у даљем тексту ЛАП за родну равноправност) изражава се решеност општине Лапово да се у локалној заједници обезбеди што већи обим поштовања родне равноправности.

1. МЕЂУНАРОДНИ ЗАКОНСКИ ОКВИР РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

Република Србија је потврдила међународна документа у којима су заштита жена од дискриминације и поштовање родне равноправности основ остваривања људских права.

С обзиром на то да је Република Србија у процесу укључивања у европске интеграције неопходно је обезбедити остваривање и заштиту основних људских права те поштовање највиших међународних стандарда.

1) **Конвенција УН о укидању свих облика дискриминације жена (CEDAW)** је међународни правни инструмент којим се захтева од земаља да елиминишу дискриминацију жена у свим областима, а који промовише једнака права жена. CEDAW се често описује као међународна повеља о правима жена. Конвенција је део међународног права и правно је обавезујућа за државе које су ратификовале Конвенцију. CEDAW настоји да постигне „суштинску једнакост“ или „једнакост резултата“, чиме се наглашава да би требало да постоји једнак приступ, једнаке могућности и једнаки резултати за жене и девојчице. То подразумева да су државе у обавези да предузму све неопходне мере које могу бити потребне да се осигура да жене и девојчице заиста искусе једнакост у својим животима (извор: Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (CEDAW), Извор: <https://www.minljmpdd.gov.rs/medjunarodni-ugovori-konvencija-CEDAW.php>;

2) **Пекиншка декларација и Платформа за акцију** (Пекиншка платформа) су усвојене на Четвртој светској конференцији о женама, септембра 1995. године, у Пекингу, након декаде УН посвећене борби за женска људска права. Основни смисао Пекиншке декларације је унапређивање "циљева једнакости, развоја мира у корист свих жена у свету и у интересу човечанства у целини". Платформа за акцију се бави пре свега отклањањем препрека за равноправно учешће жена у економском, културном и политичком одлучивању, као и за остваривање једнаких права жена и мушкараца у приватном и јавном животу.

(Извор: http://www.e-jednakost.org.rs/kurs/kurs/download/pekinska_deklaracija.pdf).

3) **Европска повеља о родној равноправности** је документ који даје јасан преглед свих области рада локалне власти у којима је неопходно уважити принцип једнаких могућности. Родна равноправност претпоставља да постоје једнаке могућности за мушкарце и жене да допринесу културном, политичком, економском и социјалном напретку, као и да имају идентичне могућности да уживају све користи од напретка једне заједнице.

(Извор: <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>).

4) **Резолуција 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији**, усвојена је 31. октобра 2000. године, а њен значај је у томе што позива на повећање учешћа жена у процесима доношења одлука, спречавању конфликта, пост конфликтним ситуацијама, мировним преговорима и мировним операцијама. Резолуција указује и на посебне потребе жена и деце у току ратних сукоба и потребу њихове заштите, те спречавање и кажњавање сексуалног и сваког другог насиља над женама. Резолуција је обавезујућа за све чланице УН, без потребе за додатном ратификацијом. Веома је битно нагласити да жене нису само жртве рата и

насиља, већ и да имају врло активну улогу као учесницеу сукобљеним странама, као градитељке мира, политичарке, активисткиње.

(Извор:

<https://www.pravnoinformacionisistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/zakljucak/2017/53/1>);

5) Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, односно Истанбулска конвенција је донета у Истанбулу 11. маја 2011. године. Циљеви ове конвенције су: заштита жена од свих видова насиља и спречавање, процесуирање и елиминисање насиља над женама и насиља у породици; допринос сузбијању свих облика дискриминације над женама и промоција суштинске једнакости између жена и мушкараца, укључујући и оснаживање жена; израда свеобухватног оквира, политика и мера заштите и помоћи свим жртвама насиља над женама и насиља у породици; промоција међународне сарадње у погледу елиминисања насиља над женама и насиља у породици; пружање подршке и помоћи организацијама и органима унутрашњих послова у делотворној сарадњи да би се усвојио обухватни приступ елиминисању насиља над женама и насиља у породици.

(Извор: <https://rm.coe.int/1680462540>);

2. НАЦИОНАЛНИ ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

Устав Републике Србије, чланом 15. установљава политику једнаких могућности као обавезу државе и јемчи равноправност жена и мушкараца.

Највиши правни акт Републике Србије прокламује начело једнакости пред Уставом и законом и забрањује непосредну и посредну дискриминацију на било којој основи, укључујући и дискриминацију на основу пола. Гарантује право на једнаку законску и судску заштиту, правну заштиту свих основних људских права свим грађанима и грађанкама без дискриминације, укључујући и обраћање међународним институцијама у циљу заштите зајемчених права. Устав Републике Србије предвиђа да Република Србија може увести посебне мере „ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима”. Ова уставна одредба отвара простор за развијање политике родне равноправности и унапређење законодавства, као и за увођење и примену мера са циљем елиминације дискриминације жена.

Закон о забрани дискриминације је општи закон којим је успостављен свеобухватан систем заштите од дискриминације. Овим законом је уређена општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.

Дефинисани су непосредна и посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, позивање на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације, говор мржње и узнемиравање, понижавајуће поступање и полно и родно узнемиравање и навођење на дискриминацију тежак облик дискриминације је вишеструка дискриминација лица на основу два или више личних својстава, без обзира на то да ли се утицај поједних личних својстава може разграничити (вишеструка дискриминација) или се не може разграничити (интерсекцијска дискриминација).

Прописани су и посебни случајеви дискриминације, између осталог, дискриминација на основу пола, рода и родног идентитета, која постоји ако се поступа противно начелу родне равноправности, односно, начелу поштовања једнаких права и слобода жена и мушкараца у политичком, економском, културном и другом аспекту јавног, професионалног, приватног и породичног живота. Забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности у односу на пол, односно, род и родни идентитет или због промене пола, односно, прилагођавања пола родном идентитету, као и због трудноће, породилског одсуства, одсуства ради неге детета или посебне неге детета. Забрањено је и физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавања, уцењивања и узнемиравања с обзиром на пол, односно, род и родни идентитет, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно, стереотипних улога полова.

Законом о родној равноправности прописане су мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности.

Према одредбама овог закона, родна равноправност подразумева једнака права, одговорности и могућности, равномерно учешће и уравнотежену заступљеност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, једнаке могућности за остваривање права и слобода, коришћење личних знања и способности за лични развој и развој друштва, једнаке могућности и права у приступу робама и услугама, као и остваривање једнаке користи од резултата рада, уз уважавање биолошких, друштвених и културолошки формираних разлика између мушкараца и жена, различитих интереса, потреба и приоритета жена и мушкараца приликом доношења јавних и других политика и одлучивања о правима, обавезама и на закону заснованим одредбама, као и уставним одредбама.

Законом је операционализован процес увођења родне перспективе прописивањем обавезе усвајања посебних мера, родно одговорног буџетирања, прикупљања родно осетљивих података и усвајања планских аката. Поред тога, прописано је да мере за остваривање и унапређивање родне равноправности подразумевају стварање једнаких могућности за учешће и равноправан третман жена и мушкараца у области рада, запошљавања и samozapoшљавања, социјалне и здравствене заштите, образовања, васпитања, науке и технолошког развоја, информационо-комуникационих технологија и информационог друштва, одбране и безбедности, саобраћаја, енергетике, заштите животне средине, културе, јавног информисања, спорта, у органима управљања и надзора и њиховим телима, политичког деловања и јавних послова, сексуалног и репродуктивног здравља и права, приступа роби и услугама.

Утврђена је обавеза усвајања националне стратегије и акционог плана за родну равноправност, акционог плана за родну равноправност јединице територијалне аутономије и јединица локалне самоуправе, обавеза органа јавне власти и послодаваца да у своје планове и програме рада унесу део о родној равноправности, као и обавеза усвајања плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности.

Законом је прописано да се у јединици локалне самоуправе образују тела за родну равноправност и то:

- 1) Комисија за родну равноправност у скупштини јединице локалне самоуправе, као стално радно тело скупштине, које чине одборници/це, а све акте који се упућују скупштини разматра из родне перспективе;
- 2) Савет за родну равноправност се образује у органима управе јединице локалне самоуправе, а чине га именована или постављена лица, представници установа, органа и организација у областима значајним за родну равноправност и спречавање и сузбијање родно заснованог насиља, прати стање у области родне равноправности, иницира и предлаже мере за унапређење родне равноправности. У раду савета обавезно учествују и лица задужена за родну равноправност у органима управе јединице локалне самоуправе, која тим саветима пружају стручну и административно-техничку потпору у раду.

Ова тела за родну равноправност сарађују међусобно као и са свим другим телима за родну равноправност на нивоу јединице локалне самоуправе, аутономне покрајине и Републике Србије.

Активима скупштине јединице локалне самоуправе ближе се уређују избор, надлежности и начин рада тела за родну равноправност.

Поред тога, прописано је да су органи јавне власти који имају више од 50 запослених и радно ангажованих лица, дужни да из реда својих запослених одреде лице задужено за родну равноправност у складу са својим актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места. Лице задужено за родну равноправност:

- 1) прати спровођење политика и мера за остваривање и унапређивање родне равноправности из делокруга органа у којем су запослени;
- 2) прати стање о полној структури запослених и радно ангажованих лица у органу у коме су одређени и саставља извештаје о утврђеном стању у погледу достигнутог нивоа остваривања родне равноправности у области из делокруга органа;
- 3) доставља извештаје из тачке 2) овог става руководиоцу органа, које орган јавне власти, након доношења, доставља министарству;
- 4) сарађује са министарством и телима за родну равноправност на питањима значајним за остваривање и унапређивање роднеравноправности;
- 5) припрема податке, анализе и материјале потребне за рад тела за родну равноправност;
- 6) обавља и друге послове у складу са актом о одређивању лица задуженог за родну равноправност.

Лица задужена за родну равноправност морају бити обучена за обављање наведених послова. Министарство у сарадњи са Националном академијом за јавну управу ближе уређују програм и начин обуке лица задужених за родну равноправност, у складу са законом.

Закон прописује опште и посебне мере за остваривање и унапређивање родне равноправности, а у посебном поглављу Спречавање и сузбијање родно заснованог насиља осим забране насиља на основу пола, полних карактеристика, односно рода и насиља према женама у приватној и јавној сфери, прописане су посебне мере и програми,

као и опште и специјализоване услуге подршке. Финансијска средства за организовање и спровођење специјализованих услуга обезбеђују се у буџетима Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе (ЈЛС). Изричито је наведено да услуге сигурног смештаја женама жртвама насиља и њиховој деци, као и бесплатне подршке жртвама сексуалног насиља обезбеђује јединица локалне самоуправе, самостално или у сарадњи са једном или више суседних јединица локалне самоуправе.

Према Закону о локалној самоуправи, локална самоуправа је право грађана да непосредно и преко слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног, заједничког и општег интереса за локално становништво, као и право и обавеза органа локалне самоуправе да у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.

У вршењу своје надлежности, јединица локалне самоуправе доноси прописе самостално, у складу са својим правима и дужностима утврђеним Уставом, законом, другим прописом и статутом.

У надлежности је јединица локалне самоуправе да се стара о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права и родној равноправности.

Законом о планском систему уређује се плански систем Републике Србије, односно, управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа.

Документ јавних политика јесте плански документ којим учесници у планском систему, у складу са својим надлежностима, утврђују или разрађују већ утврђене јавне политике.

Врсте докумената јавних политика јесу: 1) стратегија; 2) програм; 3) концепт политике и 4) акциони план. Акциони план је документ јавне политике највишег нивоа детаљности којим се разрађују стратегија или програм у циљу управљања динамиком спровођења мера јавних политика које доприносе остваривању посебних циљева стратегије, односно програма.

Акциони план садржи следеће обавезне елементе:

- 1) опште и посебне циљеве преузете из стратегије, односно програма који разрађује;
- 2) мере и активности за постизање општих и посебних циљева стратегије, односно програма, уз навођење пројеката ако се мере и/или активности спроводе кроз пројекте;
- 3) институције партнере одговорне за спровођење мера и активности, као и институцију носиоца која је одговорна за праћење спровођења и извештавање о спровођењу стратегије, односно програма који акциони план разрађује;
- 4) рок за завршетак предвиђених мера и активности;
- 5) потребна средства за спровођење мера, уз навођење извора финансирања за обезбеђена средства;
- 6) показатеље учинака на нивоу мера јавних политика, а по потреби и на нивоу активности;

- 7) информације о прописима које би требало донети односно изменити како би се реализовале мере јавне политике;
- 8) друге елементе прописане подзаконским актом Владе.

Према одредбама Закона о буџетском систему родно одговорно буџетирање представља увођење принципа родне равноправности у буџетски процес што подразумева родну анализу буџета и реструктурирање прихода и расхода са циљем унапређења родне равноправности. Родна равноправност је један од циљева буџетског система, па је прописано да буџетски систем, између осталог, треба да оствари алокацијску ефикасност која подразумева распоређивање средстава буџета са циљем унапређења родне равноправности. Ово се односи на све нивое – републички, покрајински и локални, а обавезује и директне и индиректне буџетске кориснике.

2.1. Институционални механизми за остваривање родне равноправности

У Републици Србији постоје институционални механизми који спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности:

- Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова Народне скупштине Републике Србије;
- Одбор за равноправност полова у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине;
- Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова
- Координационо тело за родну равноправност, као и локални механизми за родну равноправност.
- Заштитник грађана (Закон је донет 2005. године; заменица за родну равноправност, права детета и права особа са инвалидитетом је именована 2008. год.);
- Повереник за заштиту равноправности (основан је доношењем Закона о забрани дискриминације 2010. године, повереница је именована 2010. године).
- Покрајински заштитник грађана

Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године са Акционим планом за 2022. и 2023. годину за спровођење Стратегије у оквиру четири посебна циља предвиђа активности чији су носиоци јединице локалне самоуправе.

Посебан циљ 1: Смањен родни јаз у економији, науци и образовању као предуслов и подстицај социоекономског развоја друштва. Овај посебни циљ допринеће смањењу родног јаза у економији кроз повећане шансе и прилике за одрживо запошљавање и samozapošljavanje, јачање предузетничких активности жена и учешћа у иновационој делатности, смањењу платног јаза на тржишту рада, препознавање, вредновање и редистрибуцију неплаћеног рада, повећано учешће жена у циркуларној, зеленој и дигиталној економији, као и укључивањем знања и научних потенцијала и друштвено одговорним односом према очувању и унапређењу животне средине и природних развојних ресурса.

Посебан циљ 2. Обезбеђене једнаке могућности за остваривање и заштиту људских права као претпоставка развоја и безбедног друштва. Остваривањем овог посебног циља биће створене нормативне и друштвене претпоставке за равноправно остваривање

и заштиту основних људских права, посебно људске безбедности, родно засноване дискриминације, родно заснованог насиља, насиља према женама и у породици, равноправности жена и мушкараца у политичком животу и одлучивању о јавним пословима као предуслова за развој безбедног друштва у коме ће бити обезбеђена владавина права, равноправност у приступу правди за жене и мушкарце, а посебно за рањиве групе, у складу са међународним стандардима, делотворни инструменти заштите права и ефикасна заштита права, у складу са начелом владавине права и неотуђивим људским правима на којима почива уставни поредак Републике Србије (члан 3. Устава)

Посебан циљ 3. Успостављена приступачна и свеобухватна здравствена заштита и обезбеђена социјална сигурност. Остваривањем овог посебног циља обезбеђује се здравствена заштита и социјална сигурност за све жене и мушкарце у складу са принципом социјалне правде као једним од темељних принципа на којима почива Устав, кроз реализацију мера и активности које омогућавају приступачну и свеобухватну здравствену заштиту свим женама и мушкарцима као претпоставку за унапређење здравља, смањење неједнакости жена и мушкараца, њиховој социјалној сигурности и прерасподели неплаћених послова старања.

Посебни циљ 4. Успостављен целовит и функционалан систем за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета. Остваривањем овог посебног циља биће створене нормативне и друштвене претпоставке за институционализацију и успостављање целовитог и функционалног система за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета, који обезбеђује координацију програма, активности и деловања свих актера који суделују у реализацији ове стратегије, а посебно механизма РР, што је изузетно значајно за остваривање родне равноправности имајући у виду мултисекторску природу ове области. Поред тога, овај посебни циљ укључује и родно одговорну статистику, родно одговорно планирање и родно одговорно буџетирање као алате који су неопходни за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета.

2.2. Институционални оквир за унапређење родне равноправности у општини Лапово

На основу члана 63. став 1. тачка 1) и став 3. Закона о родној равноправности („Службени гласник РС“ , број 52/21), члана 32. став 1. тачка 6. и члана 36. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-други закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 37. тачка 49. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, број 2/19) и члана 4. и 9. Одлуке о образовању Комисије за родну равноправност („Службени гласник општине Лапово“, број 12/23), Скупштина општине Лапово, на седници одржаној дана 04. марта 2024. године, донела је Решење о именовању чланова комисије за родну равноправност.

За чланове Комисије за родну равноправност именују се 5 чланова. Задаци Комисије прописани су Одлуком о образовању Комисије за родну равноправност. Мандат чланова Комисије траје до истека мандата одборника Скупштине из чијег састава су именовани.

Правни основ за доношење ове одлуке садржан је у члану 4. Одлуке о образовању Комисије за родну равноправност којим је прописано да Комисија има председника и

четири члана, које бира Скупштина из састава одборника, с тим да најмање 40% чланова буду припадници мање заступљеног пола. Председник Скупштине у договору са председницама одборничких група, предлаже кандидате за председника и чланове Комисије сразмерно броју одборника које одборничке групе имају у Скупштини.

Одредбама члана 6. исте одлуке је прописано да мандат чланова Комисије траје до истека мандата одборника Скупштине из чијег састава су именовани, док је чланом 9. прописано да Скупштина доноси акт о избору председника и чланова Комисије.

3. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Локални Акциони план за родну равноправност обухвата период 2025 – 2030 годину и представља плански и развојни документ Општине Лапово, који успоставља целовиту и усклађену политику општине у циљу унапређења родне равноправности.

Сама израда ЛАП-а пролази кроз следеће фазе:

1. Стварање предуслова за реализацију процеса израде ЛАП-а
2. Анализа контекста
3. Стратешко и акционо планирање
4. Процес јавне расправе
5. Усвајање ЛАП-а од стране Скупштине општине Лапово

Први корак у процесу израде ЛАП-а за родну равноправност општине је било формирање Радне групе за израду Локалног акционог плана за родну равноправност у општини Лапово. Радна група је задужена за дефинисање динамике будућих активности на изради ЛАП-а како би финални документ припремио и усвојио на седници Скупштине општине.

У припремној фази договорено је да ЛАП буде плански документ који ће да прати циљеве дефинисане Националном стратегијом за родну равноправност и Акционим планом за спровођење Националне стратегије за родну равноправност.

Анализа контекста је један од кључних корака у процесу израде Локалног акционог плана за родну равноправност. Подаци који су прикупљени подељени су у следеће категорије:

- географски,
- демографски и витални показатељи,
- родна равноправност у партнерским и породичним односима,
- учешће у политичком и јавном животу,
- родна равноправност у сфери економије (тржиште рада, предузетништво, пољопривреда и село),
- родна равноправност у области формалног образовања и васпитања,
- насиље над женама,
- родна равноправност у медијској сфери, безбедност, здравље, спорт,
- организације цивилног друштва на територији општине, институционални оквир, финансирање.

Наведени показатељи су прикупљени кроз различите базе података, анализом индекса родне равноправности на територији општине, методом брзе процене и анкетама.

Стратешко и акционо планирање – на основу прикупљених података издефинисани су стратешки правци и приоритети општине у области родне равноправности. У дефинисању и креирању конкретних активности, поред наведених података, кључну улогу је имала и анализа локалних ресурса, односно реалне могућности локалне заједнице.

У процесу израде ЛАП-а примењен је партиципативни метод који је био заступљен у свим фазама израде овог планског документа. Прикупљање докумената, података и информација значајних за израду ЛАП-а вршено је уз подршку локалних партнерских институција, организација и удружења са територије општине Лапово. Као извори података кориштени су подаци Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање и других релевантних институција.

Кроз израду ЛАП-а су дефинисани циљеви и активности који су у складу са правним оквирима у области родне равноправности, а нарочито са стратешким правцима који су дефинисани у Националној стратегији за родну равноправност за период 2021 – 2030 али и са надлежностима Општине Лапово.

Локални акциони план за родну равноправност за територију општине Лапово усмерен је на успостављање пуне равноправности жена и мушкараца у свим областима јавног и приватног живота. Родна равноправност је у основи одрживог развоја уз укљученост свих. Крајњи циљ је побољшање квалитета живота грађана и грађанки. Родна равноправност је предуслов развоја и налази се у основи отклањања кључних развојних препрека Републике Србије, као што су неусаглашен демографски и економски развој, неадекватно коришћење људских ресурса, занемарен развој руралних подручја, неодговарајуће управљање природним ресурсима и угрожавање животне средине.

Основни принципи на којима се заснива планирање у области родне равноправности на територији општине Лапово су:

1. поштовање људских права, достојанства и интегритета личности, као и уважавање различитости,
2. солидарност, правичност и једнаке могућности за све, без дискриминације по било којој основи,
3. подршка личном и друштвеном оснаживању жена, нарочито припадница рањивих група,
4. јавност и транспарентност у спровођењу мера и одговорност државе у постизању родне равноправности,
5. заједнички ангажман жена и мушкараца и њихово партнерство у остваривању родне равноправности,
6. узимање у обзир економских, социјалних, административних, буџетских и других могућности,
7. континуираност планирања,
8. координација, сарадња и стратешко партнерство државног, пословног и цивилног сектора у постизању родне равноправности,
9. конзистентност и усклађеност са преузетим обавезама у процесу европских интеграција.

4. АНАЛИЗА СТАЊА РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ОПШТИНИ ЛАПОВО

Општина Лапово налази се у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада. Са укупном површином од 5.522 ха, чини 2,3% укупне површине Шумадијског округа, представљајући, по величини, његову најмању општину. Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Сама општина окружена је са јужне стране општином Баточина, источне, општином Свилајнац, северне, општином Велика Плана, док се са западне стране граничи са општином Рача. У састав општине Лапово улазе свега два насеља: варошица Лапово и истоимено село.

Прецизније, општина Лапово се налази између $44^{\circ}08'45''$ и $44^{\circ}13'30''$ северне географске ширине и $21^{\circ}01'20''$ и $21^{\circ}09'30''$ источне географске дужине (по Гриничу). Удаљена је од Београда 106 км, од Крагујевца 31 км, док је удаљеност од Ниша 129 км.

Општина Лапово се налази на 107м надморске висине и лежи у средишњем делу тока Велике Мораве, између њених притока, река Раче и Лепенице, на прелазу алувијалне равни ове реке у ниско побрђе крајњих изданака планине Рудник.

4.1. Становништво

Површина и Број насеља: Област покрива 55 км² и садржи два насеља, што указује на релативно мању територију са малим бројем насељених места.

Становништво и Густина насељености: Са 6541 становником и густином насељености од 119 становника по км², област је умерено насељена. Ова густина сугерише да је област углавном рурална или малог градског типа.

Стопа живорођених (8) и Стопа умрлих (17) указују на негативан природни прираштај од -9 на 1000 становника, што значи да је број умрлих знатно већи од броја новорођених.

Очекивано трајање живота од 77 година је у складу са глобалним трендовима дуговечности.

Просечна старост од 46 година и Индекс старења од 193 указују на старије становништво, што може значити да је млађе становништво или мигрирало или је стопа наталитета ниска.

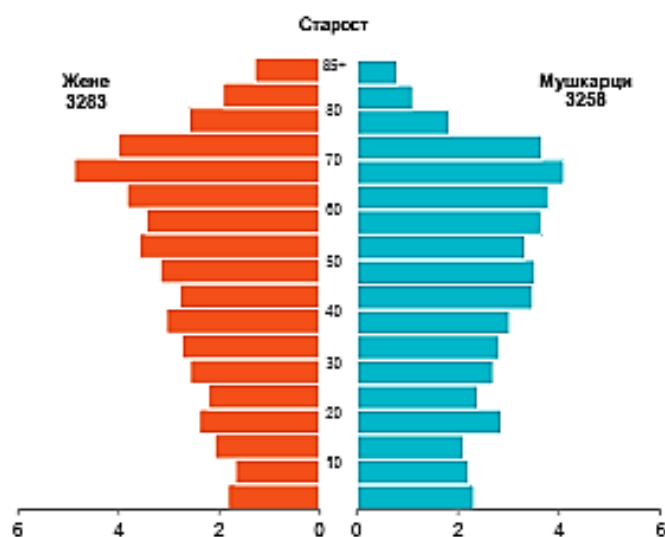
Домаћинства: Просечан број чланова домаћинства је 2,73, што је типично за модерна домаћинства са мањим бројем чланова, вероватно због трендова као што су смањење броја деце по породици и повећање броја самачких домаћинстава.

Подаци сугеришу да се област суочава са изазовима као што су старење популације и смањење броја становника. Ови трендови би могли захтевати интервенције у облику подстицаја за младе породице, подршке за старије особе и стратегије за привлачење нових становника кроз миграције.

Табела 1. Становништво општине Лапово – основни подаци¹

Параметар	Вредност	Година
Површина (км ²)	55	2022
Број насеља	2	2022
Становништво — процена средином године	6541	2023
Густина насељености (број становника/км ²)	119	2023
Стопа живорођених	8	2023
Стопа умрлих	17	2023
Стопа природног прираштаја	-9	2023
Очекивано трајање живота живорођених (просек година)	77	2023
Просечна старост (у годинама)	46	2023
Индекс старења (60+ год. / 0–19 год.)	193	2023
Просечан број чланова домаћинства	2,73	2022
Пројектован број становника (нулти миграциони салдо)	5787	2041
Пројектован број становника (са миграцијама)	6369	2041

Графикон 1. Становништво по петогодишњима и полу општине Лапово, 2023. (%)

Ова слика приказује старосну пирамиду за популацију подељену на мушкарце (десно) и жене (лево).

Укупно је 3283 жена и 3258 мушкараца, што указује на готово једнаку заступљеност оба пола, с тим што има нешто више жена.

Деца и млади (0-19 година): У овој групи приметан је мањи број становника у поређењу са осталим старосним групама, што указује на смањену стопу наталитета.

Одрасли (20-59 година): Ова група је најбројнија и чини већину популације, што је типично за популације које су у радно активном добу.

¹ Извор: Републички завод за Статистику

Старе особе (60+ година): Значајан број људи је у овој старосној групи, посебно жена, што доприноси високом индексу старења.

Приметно је да у старијим узрасним групама (посебно 70+) има више жена него мушкараца, што је уобичајено због дужег животног века жена.

Старосна пирамида је проширена на врху, што указује на старију популацију, док је сужење у доњем делу знак ниске стопе рађања.

Популација је релативно стара, са значајним уделом старијих особа, нарочито жена. Ово би могло да доведе до демографских изазова као што су опадање радне снаге и повећане потребе за услугама за старије особе.

Табела 2. Становништво према старосним групама и полу општине Лапово, 2022—2023

Опис	2022		2023	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	158	209	159	213
Деца старости 7—14 година (узраст основне школе)	212	227	208	223
Деца старости 15—18 година (узраст средње школе)	131	151	127	150
Деца старости 0—17 година	470	552	465	546
Број младих (15—29 година)	480	525	471	521
Радни контингент становништва (15—64 година)	1996	2096	1953	2068
Укупан број становника	3323	3272	3283	3258

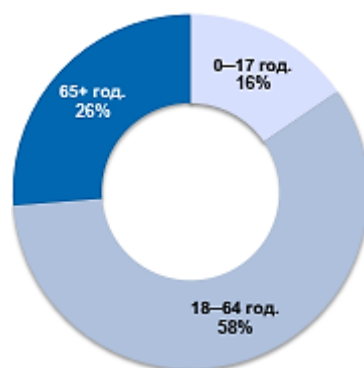
Постоји благо смањење броја становника у готово свим категоријама.

Радна популација се такође смањује, што може утицати на економски развој и услуге за старије особе.

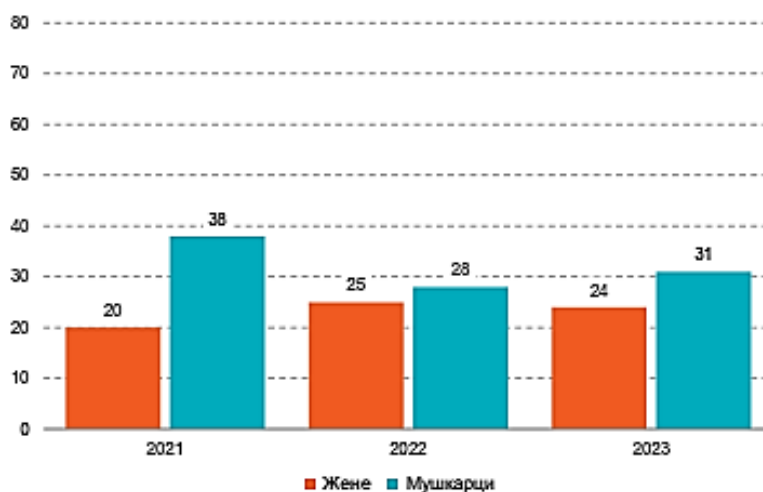
Број младих (15—29 година) такође опада, што може указивати на проблеме са задржавањем млађих генерација у области.

Овај тренд сугерише потребу за демографским политикама које би могле да подстакну повећање броја становника, посебно међу младима и радно активним становништвом.

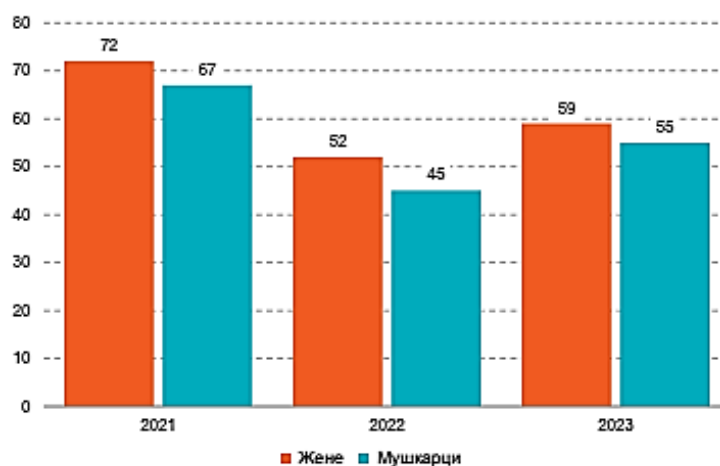
Слика 1. Становништво према старосним групама општине Лапово, 2023

Графикон 2. Живорођени према полу општине Лапово, 2021–2023

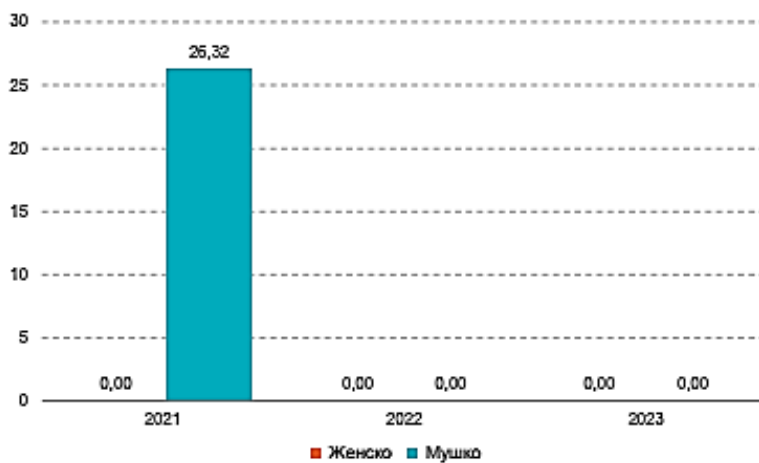

Графикон 3. Умрли према полу општине Лапово, 2021–2023

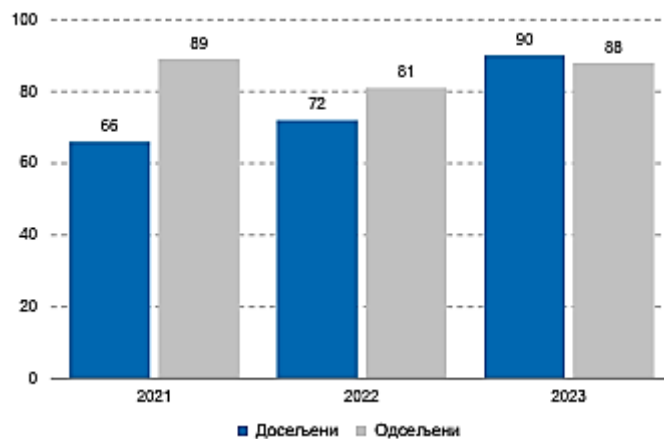

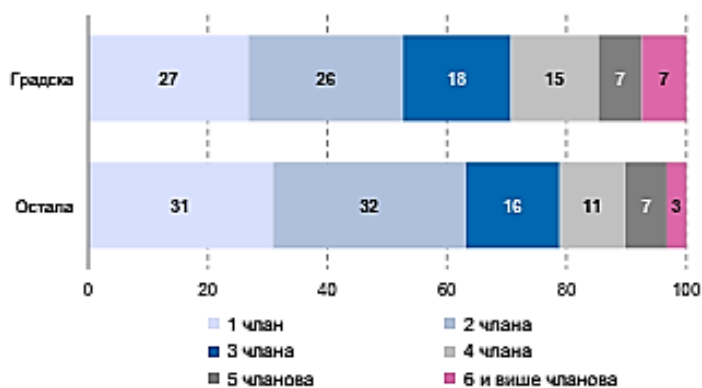
Графикон 4. Стопа неонаталне смртности према полу, 2021–2023. (Умрла одојчад старости 0-27 дана на 1000 живорођених)

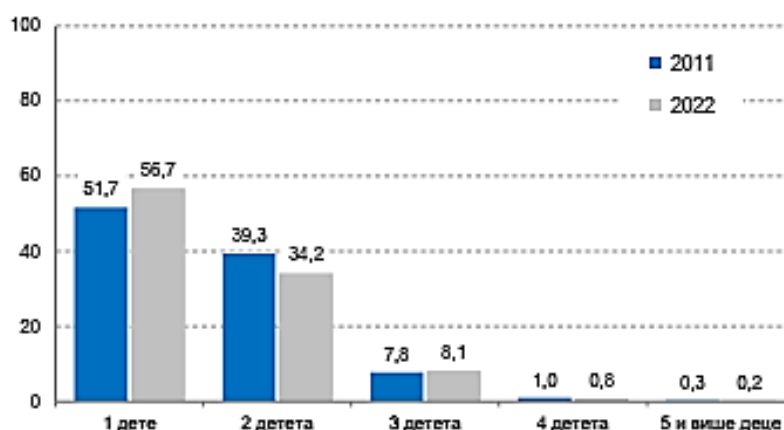
Графикон 5. Досељено и одсељено становништво општине Лапово, 2021–2023.

Графикон 6. Домаћинства према броју чланова и типу насеља општине Лапово 2022. (%)

Графикон 7. Породице са децом према броју деце општине Лапово (%)

4.2. Економија

Лапово је познато по развијеној индустрији, посебно у области производње и логистике. У оквиру радне зоне 1, која се простире на око 170 хектара западно од аутопута Е-75, налазе се значајни индустријски објекти као што су логистичко-дистрибутивни центар фирме „Баки доо“ и фабрика „Кроношпан СРБ доо“. Ове компаније су значајни послодавци у региону и доприносе економском развоју Лапова.

Поред индустрије, Лапово има и развијену пољопривреду, која је традиционално била основа економије овог региона. Захваљујући повољним климатским условима, Лапово је познато по производњи различитих пољопривредних производа, укључујући житарице, воће и поврће.

У последњим годинама, Лапово је уложило значајна средства у инфраструктуру, што је допринело побољшању саобраћајне повезаности и привлачењу нових инвеститора. Реконструкција пруге Лапово–Крагујевац, која је завршена 2019. године, омогућила је брже и ефикасније повезивање са другим деловима Србије, што је позитивно утицало на економски развој региона.

Укупно, економија Лапова је разноврсна и динамична, са снажним индустријским сектором, традиционалном пољопривредом и значајним инфраструктурним инвестицијама које подржавају даљи развој региона.

Табела 3. Запосленост и зараде

Регистровани запослени	Износ	Година
према општини рада	1912	(2023)
према општини пребивалишта	2246	(2023)
Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника (%)	34	(2023)
Просечне зараде без пореза и доприноса (РСД)	66599	(2023)
Регистровани незапослени	677	(2023)
Регистровани незапослени на 1 000 становника	104	(2023)

На основу доступних података, можемо извршити детаљнију анализу економске ситуације у Лапову:

1. Запосленост и незапосленост - Регистровани запослени (2.246) према општини пребивалишта чине значајан проценат радног становништва, али ова бројка је и даље мања у односу на укупан број становника, што може указивати на постојање радне миграције (многи Лаповци раде у другим општинама или градовима).

Незапосленост је са 677 регистрованих незапослених доста изражена, што представља 104 незапослених на 1.000 становника. Овај проценат је релативно висок, што указује на могућност смањења стопе запослености у Лапову, као и потребу за развојем нових радних места.

2. Просечне зараде- Просечна зарада од 66.599 РСД без пореза и доприноса је испод републичког просека, што може указивати на то да Лапово има развијенији сектор са нижим платама у поређењу са већим урбаним центрима. То може бити резултат доминације индустрије са нижим зарадама или пољопривредног сектора који не пружа високе плате.

3. Запосленост према општини пребивалишта- Процент запослених према броју становника (34%) је релативно висок, што указује да велики број становника Лапова активно учествује у радној снази, али се ова стопа може побољшати уз даљи развој привредних активности и отварање нових радних места у локалној индустрији или услужном сектору.

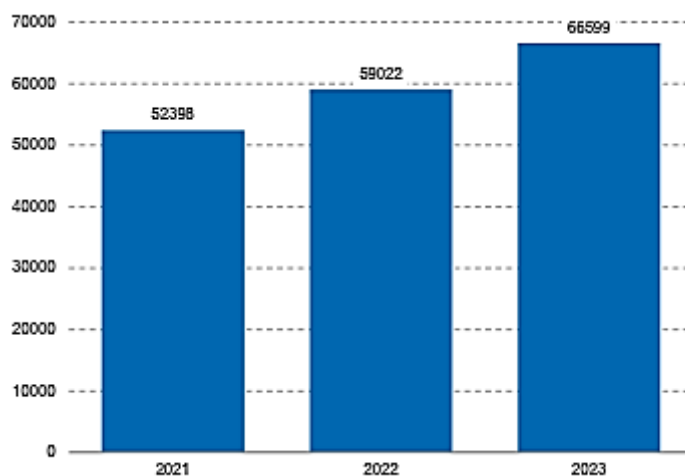
4. Могућности за развој- Индустријски сектор и развој инфраструктуре могу значајно побољшати запосленост и смањити незапосленост. Лапово се већ налази на важном саобраћајном чворишту, што може привући нове инвеститоре, посебно у области производње и логистике.

Образовање и обука радне снаге могу бити кључни за смањење незапослености, као и за побољшање квалитета радних места која су доступна у општини.

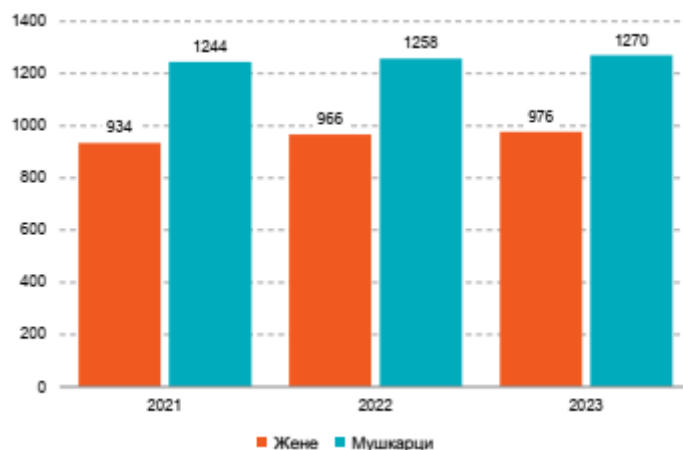
5. Ризици и изазови- Висок проценат незапослених може бити и показатељ структурних проблема у локалној економији. Можда је потребно улагати у подршку малим и средњим

предузећима, као и у развој нових индустријских и услужних делатности које ће привући радну снагу и смањити број незапослених.

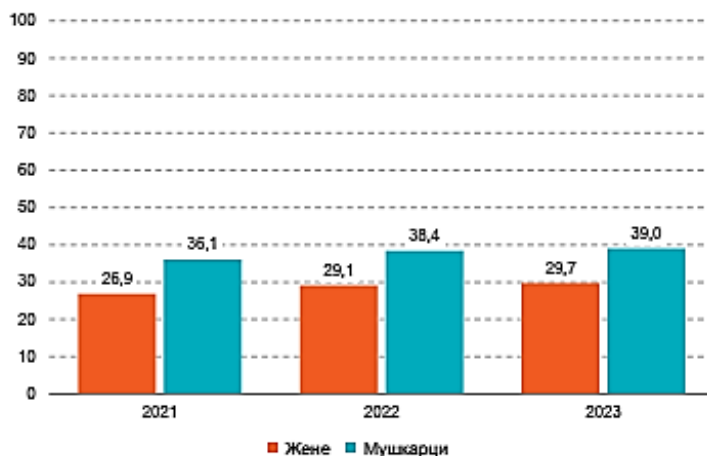
Графикон 8. Просечне зараде без пореза и доприноса, 2021—2023. (РСД)

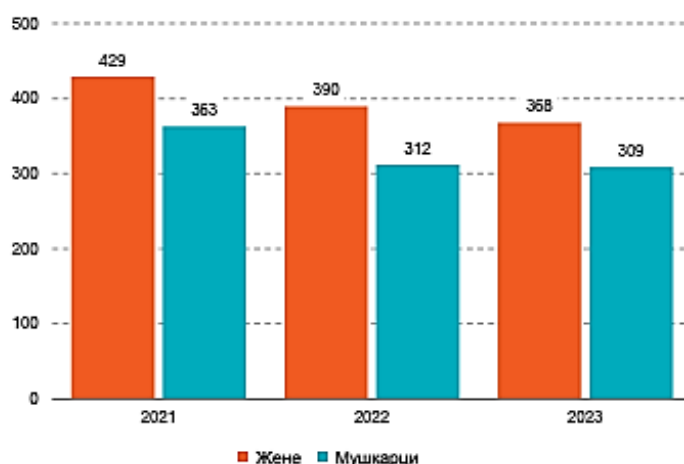
Графикон 9. Регистровани запослени према општини пребивалишта, 2021—2023.

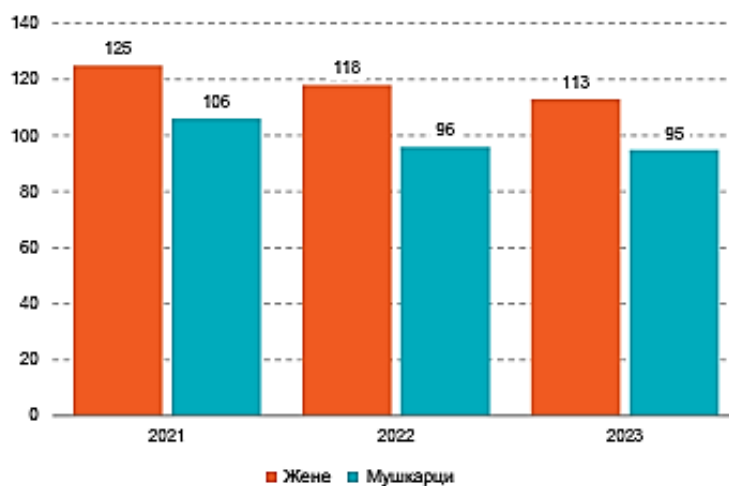
Графикон 10. Регистровани запослени према општини пребивалишта у односу на број становника, 2021—2023. (%)

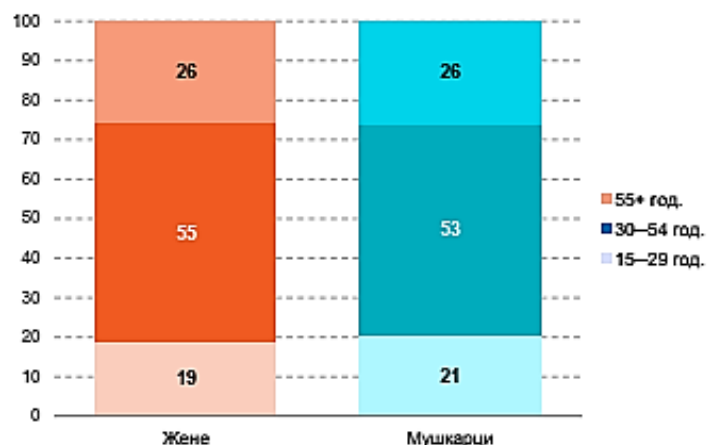
Графикон 11. Регистровани незапослени према полу, 2021—2023.

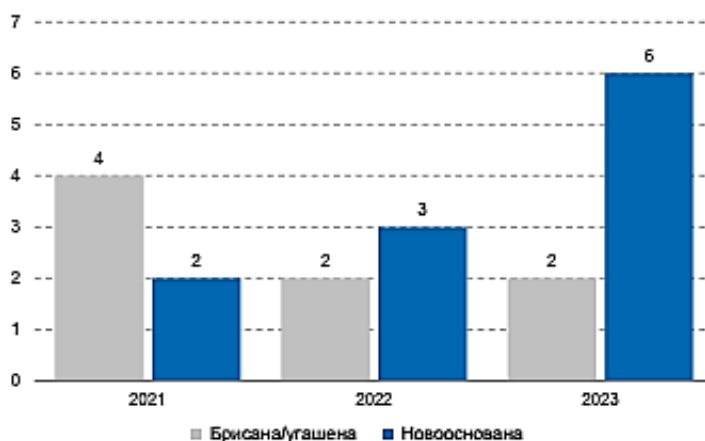
Графикон 12. Регистровани незапослени на 1000 становника, према полу 2021—2023.

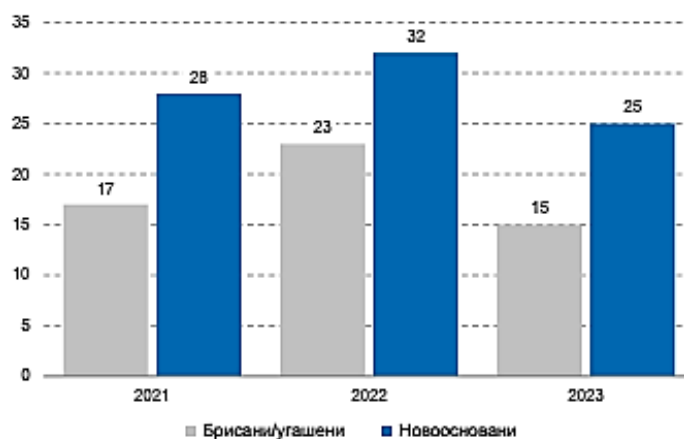
Графикон 13. Учешће незапослених према старосним групама и полу у укупном броју незапослених, 2023. (%)

Графикон 14. Брисана/угашена и новооснована привредна друштва, 2021—2023.

Графикон 15. Брисани/угашени и новоосновани предузетници, 2021—2023

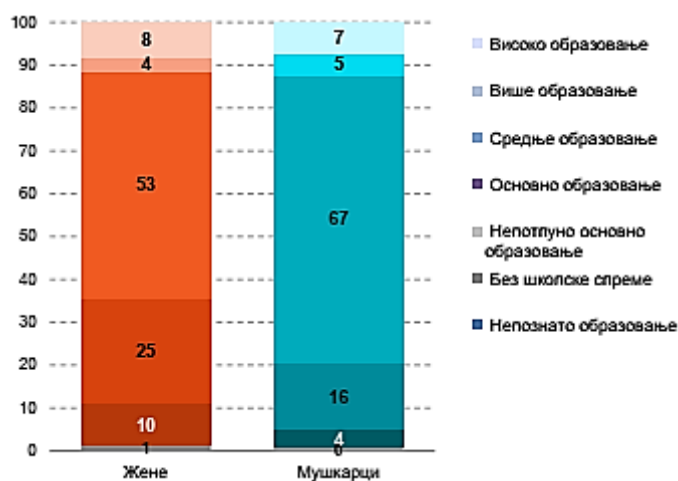

4.3. Образовање

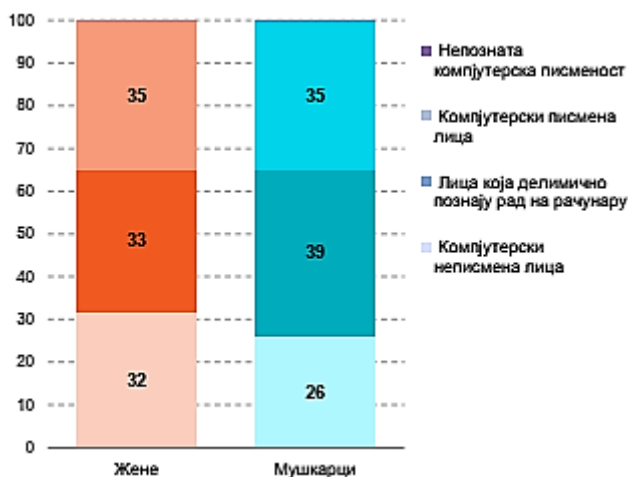
Образовни систем је у надлежности Републике Србије, односно ресорног министарства, а један део послова у надлежности локалне самоуправе. Образовни систем у Србији састоји се од предуниверзитетског образовања (рани развој и предшколско васпитање и образовање, основношколско и средњошколско) и универзитетског образовања (струковне студије – више и високе струковне школе, академске студије – факултети, мастер и докторске студије).

Образовање у Општини Лапово има дугу традицију и обавља се у три установе: ПУ „Наша младост“, ОШ „Светозар Марковић“ и Средња школа.

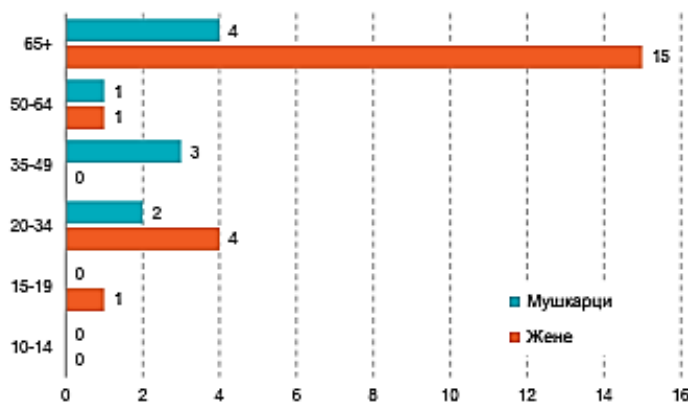
Графикон 16. Становништво старости 15 и више година према школској спреми и полу, 2022. (%)

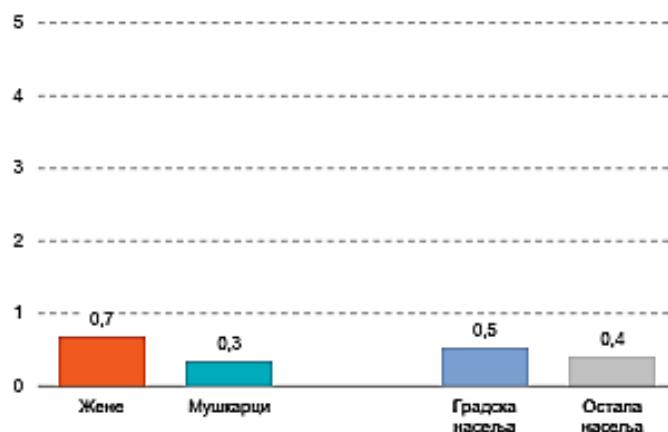
Графикон 17. Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености и полу, 2022. (%)

Графикон 18. Неписмена лица старости 10 и више година према старосним групама и полу, 2022.

Графикон 19. Учешће неписмених у укупном становништву старости 10 и више година према полу и типу насеља, 2022. (%)

4.3.1. Предшколско образовање

Предшколско образовање у општини Лапово организовано је у оквиру Предшколске установе „Наша младост“, која је основана 1. октобра 1978. године.

Локација: Михајла Пупина бр. 2, 34220 Лапово

Број запослених: 12 васпитача и 4 медицинске сестре-васпитачи

Број деце: 191

Установа нуди различите програме боравка:

- До 5 часова
- 9–11 часова
- Преко 11 часова

Поред седишта у Лапову, ПУ „Наша младост“ има и издвојена одељења у околним насељима, чиме се омогућава приступ предшколском образовању већем броју деце.

Општина Лапово је израдила Стратегију унапређења предшколског васпитања и образовања за период 2023–2028. године. Овај документ има за циљ повећање обухвата деце предшколским образовањем, побољшање квалитета васпитно-образовног рада и унапређење инфраструктуре предшколских установа.

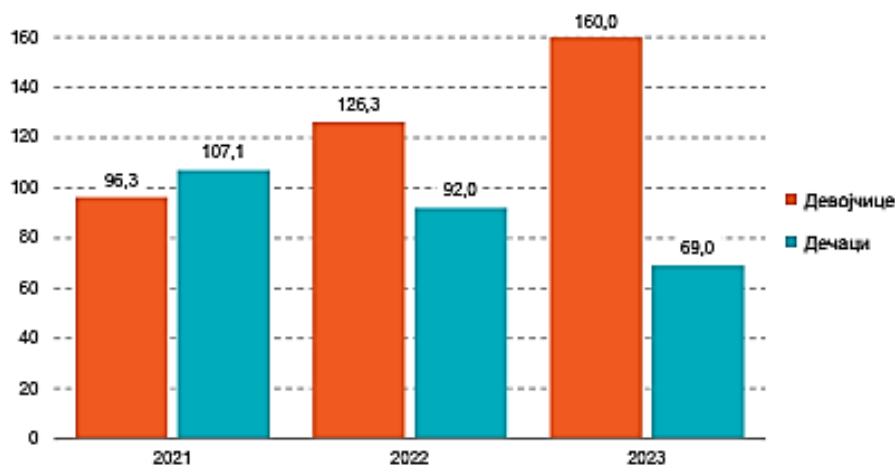
Установа активно организује различите едукативне и културне активности за децу. На пример, недавно је организовано едукативно предавање за млађу васпитну групу и показна вежба на саобраћајном полигону, чиме се деци пружају практична знања из области саобраћаја.

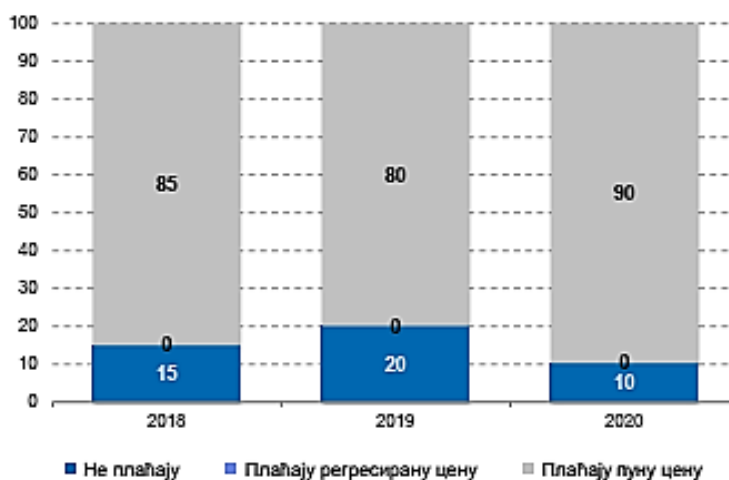
Табела 4. Подаци о предшколском образовању за 2023. годину

Опис	Број
Број установа	1
Број објеката	1
Деца узраста 0—3 године у предшколском васпитању и образовању	73
Обухват деце узраста 0—3 године предшколским васпитањем и образовањем (%)	52,1
Деца узраста од 3 године до поласка у ППП у предшколском васпитању и образовању	88
Обухват деце узраста од 3 године до поласка у ППП предшколским васпитањем и образовањем (%)	66,7
Деца која похађају припремни предшколски програм	44

Графикон 20. Обухват деце припремним предшколским програмом, 2021—2023. (%)

Графикон 21. Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају, 2018—2020. (%)

4.3.2. Основно образовање

У општини Лапово основно образовање организовано је у оквиру Основне школе „Светозар Марковић“, која има седиште у Лапову и неколико издвојених одељења у околним насељима.

Основна школа „Светозар Марковић“:

Адреса седишта: Косовских јунака 10, Лапово

Издвојена одељења: Карађорђева 139, Лапово, Солунска 113, Лапово

Школа нуди образовање за ученике од 1. до 8. разреда, са различитим наставним и ваннаставним активностима.

Према Одлуци о мрежи јавних основних школа, утврђен је број и просторни распоред јавних основних школа на територији општине Лапово. Ова мрежа има за циљ оптимизацију образовних ресурса и приступачност образовања свим ученицима у општини.

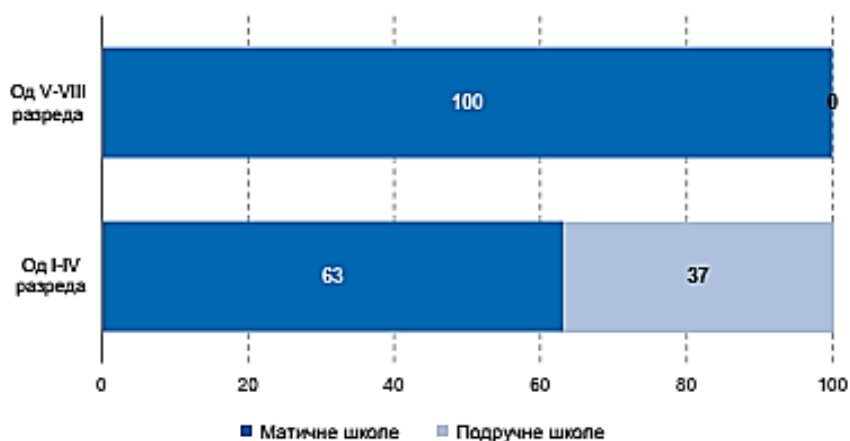
У оквиру образовног система, ученици из Лапова учествују у различитим културним и образовним активностима, као што су изложбе, литерарни и ликовни конкурси, што доприноси њиховом свеобухватном развоју.

Табела 5. Подаци за основно образовање

Опис	Број	Година
Основне школе — матичне школе	1	2023
Основне школе — подручна одељења	2	2023
Ученици уписани у основне школе — матичне школе - у ниже разреде (I — IV)	132	2022
Ученици уписани у основне школе — матичне школе- у више разреде (V — VIII)	207	2022
Ученици уписани у основне школе — подручна одељења - у ниже разреде (I — IV)	77	2022
Ученици уписани у основне школе — подручна одељења- у више разреде (V — VIII)	0	2022
Нето стопа обухвата основним образовањем (%)	96,1	2023
Ученици који су завршили 8. разред основне школе	52	2023
Стопа завршавања основне школе (%)	100	2023
Стопа одустајања од школовања у основном образовању □ (%)	0,7	2023

Број деце обухваћене основним образовањем за децу са □ сметњама у развоју и инвалидитетом	0	2023
Број одраслих обухваћених основним образовањем	0	2023

Графикон 22. Ученици уписани у основне школе, 2022. (%)

4.3.3. Средње образовање

Средње образовање у општини Лапово организовано је у Средњој школи Лапово, која је основана 1993. године.

Адреса: Светозара Марковића 43, Лапово

Профили и смерови: Школа нуди образовање у следећим смеровима:

- Царински техничар
- Кувар – конобар
- Мушко – женски фризер
- Кондуктер у железничком саобраћају
- Возовођа

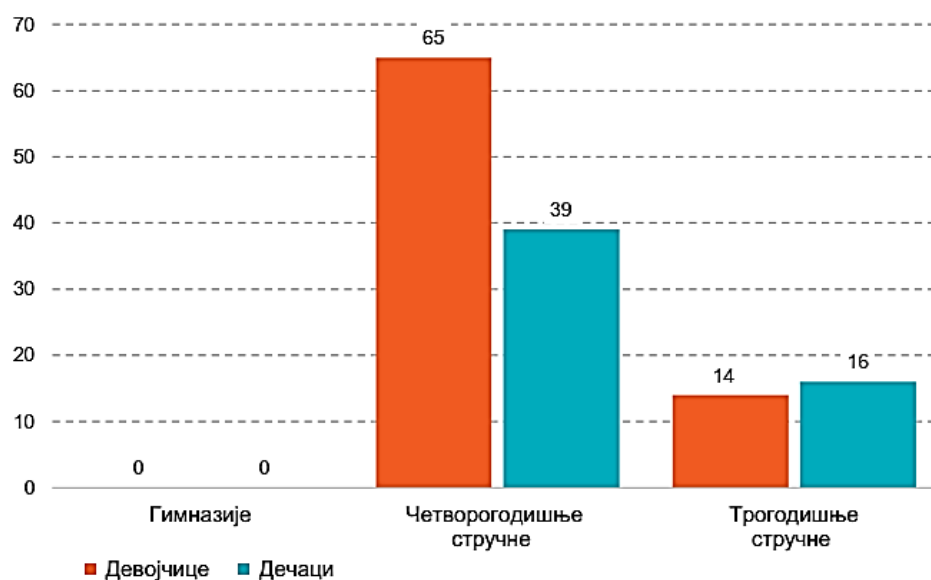
Ови смерови су у складу са потребама локалне заједнице, која поседује царински терминал и велики број шпедиција, као и значајну железничку инфраструктуру.

Школа је 2012. године потпуно реконструисана и опремљена у складу са европским стандардима.

Табела 6. Основни подаци Средње образовање

Опис	Број	Година
Средње школе	1	(2023)
Ученици уписани у средње школе	134	(2023)
Обухват деце средњим образовањем (%)	-	-
Ученици који завршавају средњу школу	41	(2023)
Стопа завршавања средње школе (%)	-	-
Стопа одустајања од школовања у средњем образовању (%)	0,0	(2022)
Број деце обухваћене средњим образовањем за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом	0	(2023)

Графикон 23. Ученици уписани у средње школе, 2023

Графикон 24. Ученици који завршавају средњу школу, 2023.

4.4. Култура

Богата понуда културних дешавања у општини Лапово резултат је изузетног рада двеју установа Културно-туристичког центра „Стефан Немања“ Лапово и Општинске библиотеке “Слово”.

Разноврсна понуда културних дешавања од почетка рада од 1991. године чији се рад заснивао на музичким, биоскопским и позоришним представама, обогаћен је туристичким дешавањима и у нераскидивом деловању омогућио још потпунију понуду и врло богату за све посетиоце тј. све кориснике услуга КТЦ-а.

Последњих десет година редовно се одржавају међународне манифестације:

Међународна изложба „Град музеј железница Лапово“, Ликовна колонија УЛУ “Светлост“, годишњи концерт музичке школе „Божидар Трудић“ и културно-туристичка манифестација „Вину у част“ посвећена пољопривредницима, винарима, виноградарима али и песницима и сликарима. Посебно место у богатој понуди КТЦ-а представља и број позоришних и биоскопских представа. Посебно се истиче заједнички рад на посебним тематским изложбама као и књижевним вечерима са Општинском библиотеком „Слово“.

Културно-историјску баштину општине Лапово углавном чине споменици посвећени историјским дешавањима на простору општине и њене околине:

- Град Музеј Железнице под отвореним небом
- Спомен чесма 1804 - 2004. подигнута поводом прославе 200. године од подизања Првог српског устанка
- Споменик палим борцима у Првом светском рату
- Петров гроб посвећен Карађорђевој саборцу који је страдао у борби против турске војске
- Спомен-плоча палим борцима југословенске војске посвећена групи од 670 палих бораца
- Споменик стрељаним партизанима из Ћупријског затвора у Другом светском Рату
- Споменик црвеноармејцима страдалим у борбама за ослобођење Лапова које су се водиле од 9. до 15. октобра 1944. године.
- Споменик крајпуташ, на потезу Слатина-Ладна
- Споменик борцима палим у НОР-у
- Споменик краљу Југославије Александру I Карађорђевићу
- Споменик ђенералу Дражи Михајловићу

Манифестације:

- Међународна изложба уметника “Град Музеј железнице Лапово” - Од 2007. године устоличена је ова манифестација са идејом да уметници железничари покажу своја уметничка дела.
- Културно-туристичка манифестација „Вину у част“ - Посвећена пољопривредницима, винарима, виноградарима али и песницима и сликарима.
- Ликовна колонија УЛУ “Светлост“ - Место за све заљубљенике у уметност, не само из Лапова, већ и из околине. Дружење уз сликање и вајање и пригодан културни програм.

- Годишњи концерт музичке школе „Божидар Трудић“ Новогодишњи бал - Представља такмичење певача и плесача са територије општине Лапово али и гостију из околних општина Шумадије и Поморавља.
- Мини октобар фест - Такмичење Позоришта за децу из околних општина уз богат програм и репертоар за дечији узраст.
- Зимовање у библиотеци – циклус радионица за децу и младе у току зимског распуста.
- Летовање у библиотеци – циклус радионица за децу и младе у току летњег распуста.
- Традиционална манифестација такмичарског карактера поводом Дана Књижевног клуба „Милорад Бранковић“ – 16. маја.
- Књижевни програм за Светски дан књиге и ауторских права – 23. априла.
- Књижевни програм за Међународни дан књиге за децу - 2. априла.
- Књижевни програм за Дан библиотеке – 15. августа.
- Књижевни програм за Светски дан поезије – 21. марта.
- Представљање Листа за библиотекарство, књижевност, културу и завичајност „Слово о Лапову“ – 4 пута годишње.

4.5. Здравство

Здравствена заштита грађана Лапова обезбеђује се у оквиру Дома здравља. У установи је у радном односу на неодређено време запослено 50 радника, који здравствене услуге пружају током 24 часа, редовним радом по сменама.

Током ноћи и викендима организовано је дежурство ради обављања непрекидне здравствене заштите у циљу пружања неодложне хитне медицинске помоћи.

Табела 7. Преглед здравствене установе

Домови здравља	Здравствене станице	Амбуланте (место)	Кадровска структура							
			специјалисти	лекари	стоматолози	дипл. фармацевт-медицински биохемичар	На специјализацији	Здравствени радници са ВСС	Здравствени радници са ССС	Немедицинско особље
Дом здравља Лапово	/	Лапово	6	4	2	1	2	3	21	11

4.6. Социјална заштита

Примарна делатност Центра за социјални рад "Шумадија" базира се на друштвеној и законској обавези у пружању одговарајућих облика, мера и услуга социјалне заштите, лицима у стању социјалне потребе. Непосредна заштита корисника обавља се уз примену начела и метода комплексног социјалног рада.

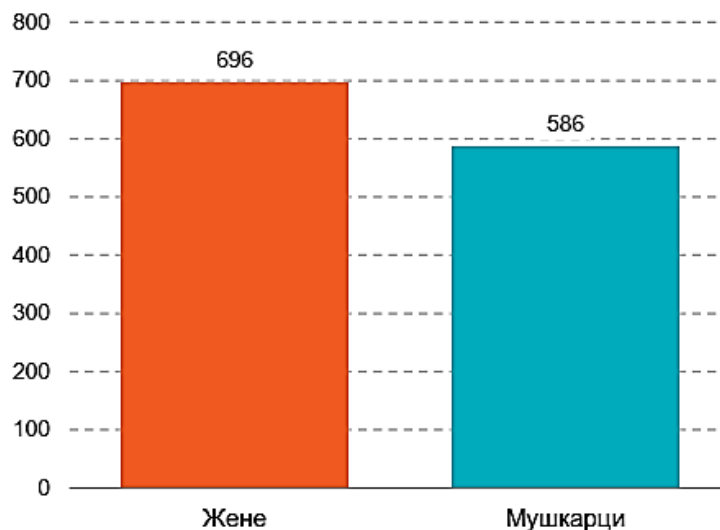
Општина Лапово права из области социјалне заштите дефинисала је посебним правним актом односно Одлуком о социјалној заштити општине Лапово, која се са Изменама и допунама примењује од 2014. године и представља једну од основа рада Центра за социјални рад на локалном нивоу.

Број корисника услуга социјалне заштите се повећава из године у годину, број корисника новчане социјалне помоћи је све већи, у порасту су и малолетничка деликвенција, насиље у породици, разводи бракова, раскид ванбрачних заједница и повера малолетне деце, поремећени породични односи, као и потребе тајног смештаја у установе социјалне заштите и отварање нових објеката за смештај.

Табела 8. Подаци о социјалној заштити

Опис	Број	Година
Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад	1282	2022
Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији (%)	19,4	2022
Број стручних радника у Центру за социјални рад	1	2022
Однос броја корисника социјалне заштите и стручних радника Центра за социјални рад	1282	2022
Однос броја становника и стручних радника Центра за социјални рад	6569	2022

Графикон 25. Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, 2022

5. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И МОНИТОРИНГ

Носиоци активности су локална управа и локалне институције (директни и индиректни буџетски корисници), као и локална удружења грађана и друге организације, у сарадњи и партнерству са локалном самоуправом. За праћење реализације активности дефинисаних ЛАП-ом, осим носилаца активности, надлежна је Комисија за родну равноправност општине Лапово.

Комисија је уједно надлежна и за праћење остварености циљева ЛАП-а, на основу дефинисаних индикатора и за координацију других носилаца активности и сарадњу локалне управе са другим институцијама и организацијама. За праћење и евакуацију спровођења ЛАП-а, надлежна је Комисија за родну равноправност, која ће прибављати податке о спроведеним активностима од носилаца активности и која ће најмање једном годишње извештавати Општинско веће и председника општине о реализованим активностима, укључујући информисање о постигнутим резултатима (по индикаторима), као и о изазовима у спровођењу активности. Комисија за родну равноправност ће за сваку годину имплементације ЛАП-а, почевши од 2025. године припремити оперативни план, дефинисан у годишњем плану рада комисије, као и средства потребна из буџета општине за реализацију активности ЛАП-а у одређеној години. Годишњи план рада Комисије за родну равноправност, укључујући оперативни план имплементације ЛАП-а, усвајаће Скупштина општине Лапово, најкасније у децембру текуће године за наредну годину. Почевши од 2025. године оперативни план ће бити припреман у октобру текуће године за наредну годину, у складу са буџетским календаром, како би се обезбедило правовремено планирање буџетских средстава.

Локална самоуправа општине Лапово биће партнер у свим активностима које се спроводе и финансирају донаторским средствима и ставити на располагање своје ресурсе у циљу спровођења активности. Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а припрема Комисија за родну равноправност, а усваја га Скупштина општине Лапово, најкасније у децембру календарске године за коју се извештај подноси. Активности планиране ЛАП-ом подразумевају једнаке могућности за учешће припадника и припадница вишеструко маргинализованих група и тамо где то није посебно наглашено, односно, ЛАП се спроводи уз поштовање родне равноправности, забране дискриминације и једнаких могућности.

6. ЦИЉЕВИ, МЕРЕ, АКТИВНОСТИ И ИНДИКАТОРИ

На основу резултата анализе тренутног стања, дефинисани су општи и посебни циљеви овог акционог плана, као и припадајуће мере и активности.

Општи циљ

Побољшавање положаја жена и унапређење родне равноправности у општини Лапово.

Посебни циљеви

Посебни циљ бр. 1. Увођење родне перспективе у све локалне политике, мере и активности финансиране из буџета општине Лапово,

Посебни циљ бр. 2. Спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости,

Посебни циљ бр. 3. Унапређење квалитета живота у општини, кроз унапређење услуга социјалне заштите,

Посебни циљ бр. 4. Побољшање доступности и квалитета здравствене заштите,

Посебни циљ бр. 5. Подрика запошљавању и самозапошљавању жена,

Посебни циљ бр. 6. Повећање безбедности свих грађана и унапређење превенције и заштите од свих облика родно заснованог насиља према женама и девојчицама и насиља у породици кроз развијен родно одговоран систем услуга подрике жртвама насиља.

Посебан циљ бр. 1. Увођење родне родне перспективе у све локалне политике, мере и активности финансиране из буџета општине Лапово

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
1.1. Унапређење родне статистике	1.1.1. Усвајање одлуке о родној статистици /евиденцији по полу и старосном добу у складу са Законом о родној равноправности	Усвојена одлука	Доступни сви подаци разрстани по полу и старосном добу	ЈЛС, Комисија за РР, лице задужено за РР		2025	Буџет општине
	1.1.2. Информисање свих локалних институција, установа и ЈКП о вођењу родне статистике/ евиденције по полу и старосној доби	Број органа, институција, установа и предузећа који воде родну статистику и евиденције по полу и старосној доби	Доступни сви подаци разрстани по полу и старосном добу	ЈЛС, Комисија за РР	Директори установа, институција и ЈКП	2025	Буџет општине
	1.1.3. Информисање свих локалних институција, установа и ЈКП о обавезама из Закона о родној равноправности и активностима из ЛАП- а	Број информисаних орагана, институција, установа и предузећа	Локалне институције, установе и предузећа испуњавају обевезе из ЗРР и активно учествују у реализацији активности ЛАП-а	ЈЛС, Комисија за РР	Директори установа, институција и ЈКП	2025	Буџет општине

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
1.2. Увођење родне перспективе у рад ЈЛС	1.2.1. Израда плана управљања ризицима од повреде родне равноправности	Израђен план	ЈЛС испуњава обавезе за ЗРР и адекватно управља ризицима од повреде родне равноправности	ЈЛС, Комисија за РР, лице задужено за РР		2025 - 2026	Буџет општине
	1.2.2. Прикупљање и анализа родних података приликом израде стратешких докумената акционих планова и других докумената ЈЛС	Доступне/израђене родне анализе	ЈЛС има податке о родним неједнакостима а у областима у којима се израђују локална стратешка и друга документа	ЈЛС (сви запослени), Комисија за РР, лице задужено за РР, начелници одељења	Локалне институције, установе и ЈКП	Од 2025. Континуирано	Буџет општине, донаторска средства
	1.2.3. Укључење родне перспективе у сва стратешка документа, акционе планове и друге документа ЈЛС	Број стратешких докумената, акционих планова и других докумената ЈЛС у које је укључена родна перспектива	ЈЛС боље одговара на потребе свих грађана и грађанки	ЈЛС (сви запослени), Комисија за РР, лице задужено за РР, начелници одељења	Локалне институције, установе и ЈКП	Од 2025. Континуирано	Буџет општине
	1.2.4. Постављање услова/ критеријума укључивања родне перспективе у све конкурсе које финансира ЈЛС	Број конкурса ЈЛС у којима је услов/критеријум укључивање родне перспективе	ЈЛС боље одговара на потребе свих грађана и грађанки	ЈЛС (сви запослени) Комисија за РР, лице задужено за РР, начелници свих одељења, одељења за буџет и финансије, одељење за пројекте		Од 2026. Континуирано	Буџет општине, донаторска средства

	1.2.5. Увођење родно осетљивог језика у документа ЈЛС	Број докумената ЈЛС у којима се користи родно осетљив језик	ЈЛС доследно користи родно осетљив језик у интерној и екстерној комуникацији	ЈЛС (сви запослени) Комисија за РР, лице задужено за РР		Од 2025. континуирано	Буџет општине, донаторска средства
Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
1.3. Подизање капацитета запослених у ЈЛС	1.3.1. Едукације на тему родне равноправности и увођења родне перспективе за запослене у ЈЛС	Број организованих обука годишње Број запослених који су похађали обуке, по полу Процент запослених који су повећали ниво знања, по полу	Постигнути су капацитети запослених у ЈЛС за бављење питањима родне равноправности и увођења родне перспективе у рад ЈЛС	Комисија за РР, лице задужено за РР, сви запослени у ЈЛС	Координационо тело за родну равноправност (КТРП)	Од 2025. континуирано	Буџет општине донаторска средства
	1.3.2. Едукација запослених о дискриминацији на раду, сексуалном узнемиравању и мобингу	Број организованих обука годишње Број запослених који су похађали обуке, по полу Процент запослених који су повећали ниво знања, по полу	Постигнути капацитети запослених у ЈЛС о дискриминацији и на раду, сексуалном узнемиравању и мобингу	Комисија за РР, лице задужено за РР, сви запослени у ЈЛС	Координационо тело за родну равноправност (КТРП) Повереник за заштиту равноправности (ПЗР) СКГО	Од 2025. континуирано	Буџет општине донаторска средства

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
1.4.Оснаживање локалних механизма за родну равноправност	1.4.1.Обуке за чланове Комисије за родну равноправност и лица задуженог за родну равноправност	Број обука годишње Број чланова комисија који су похађали обуке, по полу Процент чланова комисије који су повећали ниво знања, по полу	Чланови Комисије за родну равноправност и лице задужено за родну равноправност повећали ниво компетенција за питања у вези са родном равноправношћу	Комисија за родну равноправност, лице задужено за родну равноправност		Од 2026. континуирано	Буџет општине донаторска средства
	1.4.2.Иницијативе механизма за родну равноправност на побољшању родне равноправности у ЈЛС	Број иницијатива годишње Број институција, установа, ЈКП који су поднели иницијативу	Механизми за родну равноправност боље одговарају на потребе грађана и грађанки ЈЛС	Механизми за родну равноправност у ЈЛС, установама, институцијама и ЈКП		Од 2025. континуирано	Буџет општине
	1.4.3.Креирање механизма сарадње локалних механизма за родну равноправност	Успостављен механизам сарадње	Боља сарадња свих заинтересованих актера у ЈЛС и ефикаснија имплементација мера и активности планираних ЛАП-ом	Комисија за РР	Лица задужена за родну равноправност у установама, институцијама и ЈКП	2025 континуирано	
	1.4.4.Извештавање о резултатима имплементације ЛАП-а за РР	Годишњи извештај доступан Процент остварених планираних активности	Одборници информисани о резултатима ЛАП-а	Комисија за родну равноправност		Од 2025. континуирано	Буџет општине

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
1.5.Промоција родне равноправности	1.5.1.Спровођење медијске кампање о значају родне равноправности	Број месечних прилога	Грађани и грађанке боље информисани о значају и основним принципима родне равноправности	ЈЛС, Комисија за родну равноправност	Медији	2025.	Буџет општине, донаторска средства
	1.5.2.Промоција ЛАП-а, планираних активности и постигнутих резултата у области родне равноправности у ЈЛС	Број одржаних промотивних догађаја, годишње Број присутних по полу	Грађани и грађанке боље информисани о резултатима примене ЛАП-а	Комисија за РР	МЗ Установе, институције ОЦД	Од 2022. континуи ра но	Буџет општине
	1.5.3.Обележавање важних датума који су од значаја за родну равноправност и спровођење политике једнаких могућности	Израђен календар важних датума Број обележених датума, годишње Број учесника догађаја, по полу Број медијских прилога	Подизање свести грађана и грађанки о важним датумима/догађајима за родну равноправност и спровођење политике једнаких могућности	Комисија за РР	Установе, институције	Од 2022. континуи ра но	Буџет општине донаторска средства

Посебан циљ 2. Спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
2.1. Смањење неједнакости у (само)запошљавању, економским мерама и подстицајима	2.1.1. Испитивање потреба жена у вези са додатним обукама и образовањем у циљу (само)запошљавањем	Урађена анализа	ЈЛС информисана о потребама жена	Комисија за РР	ОЦД, СКГО Експерти	2026.	Буџет општине, донаторска средства

	2.1.2.Организовање обука намењених женама, у односу на резултате испитивања потреба	Број обука Број полазница обука	Жене са територије ЈЛС имају више знања и вештина за (само)запошљавање	ЈЛС НСЗ	ОЦД Средње школе	Од 2026. Континуи рано	Буџет општине, донаторска средства
	2.1.3.Обезбедити средства за финансирање програма намењених економском оснаживању жена из вишеструко маргинализованих група	Износ обезбеђених средстава годишње Број жена које су добиле средства Удео жена из вишеструко маргинализованих група у укупном броју жена које су добиле средства	Жене са територије ЈЛС, укључујући и жене из вишеструко маргинализованих група имају повећане шансе за економску независност	ЈЛС, Комисија за РР, одељења за буџет и финансије, ЛЕР	Савет за младе МЗ	Од 2026. Континуи рано	Буџет општине
	2.1.4.У програму буџетске помоћи-субвенције приоритет дати женама које су носиоци пољопривредних газдинстава	Прописано да жене носиоци пољопривредних газдинстава имају приоритет за субвенције Број жена носилаца пољопривредних газдинстава које су оствариле право на субвенцију	Побољшан економски положај жена носилаца пољопривредних газдинстава	ЈЛС, Комисија за РР, одељења за буџет и финансије, одељење за пољопривреду		Од 2026. континуи рано	Буџет општине
	2.1.5.Расписивање јавних позива за жене носиоце пољопривредних газдинстава за увођење нових технологија у пољопривредну производњу	Број расписаних конкурса Број пријављених жена носилаца пољопривредних газдинстава по конкурс Висина одобрених средстава (просек)	Унапређење економског положаја жена носилаца пољопривредних газдинстава	ЈЛС, одељења за буџет и финансије, пољопривреда	Комисија за РР	Од 2026. континуи рано	Буџет општине, донаторска средства

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
2.2. Унапређење квалитета и доступности здравствене заштите	2.2.1. Информисање о доступној здравственој заштити, посебно жена из вишеструко маргинализованих група	Број догађаја годишње Број учесника по догађају, по полу Удео жена из вишеструко маргинализованих група у укупном броју учесника	Грађани и грађанке боље информисани о доступној здравственој заштити	ЈЛС, Комисија за РР, Здравство	МЗ, Дом здравља	Од 2025. континуирано	Буџет општине, донаторска средства
	2.2.2. Спровођење кампања за подизање свести жена и мушкараца о важности превентивних прегледа и очувања општег и репродуктивног здравља	Број кампања Број медијских прилога Израђени промо материјали, број	Подигнута свест грађана и грађанки о важности превентивних прегледа и очувања општег и репродуктивног здравља	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за здравство	Медији Дом здравља МЗ	Од 2025. континуирано	Буџет општине, донаторска средства
	2.2.3. Организовање превентивних здравствених прегледа (базари здравља) у насељеним местима	Број одржаних базара годишње Број урађених превентивних прегледа, по полу Удео особа из вишеструко маргинализованих група у укупном	Унапређен приступ здравственој заштити грађана и грађанки у насељеним местима	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за здравство, Дом здравља	МЗ Медији	Од 2025. континуирано	Буџет општине

		броју урађених превентивних прегледа, по полу					
	2.2.4.Обезбеђивање нових лабораторијских уређаја	Број нових лабораторијских уређаја годишње	Побољшање доступности здравствене заштите свим грађанима и грађанкама	ЈЛС Дом здравља	МЗ, ЦСР	Од 2026. континуи рано	Буџет општине, донаторска средства
2.3.Унапређење квалитета и доступности социјалне заштите	2.3.1.Информисање о доступној социјалној заштити, посебно жена из вишеструко маргинализованих група	Број догађаја годишње Број учесника по догађају, по полу Удео жена из вишеструко маргинализованих група у укупном броју учесника	Грађани и грађанке боље информисани о доступној социјалној заштити	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за социјалну политику	МЗ ЦСР	Од 2025. континуи рано	Буџет општине, донаторска средства
	2.3.2.Родна анализа потреба за услугама социјалне заштите	Урађена родна анализа	ЈЛС информисана о потребама жена и мушкараца за услугама социјалне заштите	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за социјалну политику, ЦСР, МЗ		Од 2026.	Буџет општине, донаторска средства
	2.3.3.Пилотирање нових услуга социјалне заштите, у односу на резултате родне анализе	Број нових услуга Број корисника нових услуга, по полу Задовољство корисника нових услуга, по полу	Побољшана доступност социјалне заштите грађанима и грађанкама	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за социјалну политику, ЦСР	Други пружаоци услуга социјалне заштите	Од 2026. континуи рано	Буџет општине, донаторска средства

Посебан циљ 3. Унапређење квалитета живота у општини, кроз унапређење услуга социјалне заштите

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
3.1. Унапређење безбедности у заједници	3.1.1. Формирање локалног савета за безбедност	Основан локални савез аз безбедност	Повећана свест о значају питања безбедности у ЈЛС	ЈЛС, Комисија за РР		2025.	Буџет општине
	3.1.2. Умрежавање свих актера у локалној заједници који се баве питањима безбедности и родне равноправности	Број актера Број одржаних састанака годишње	Безбедност у ЈЛС је један од приоритета	ЈЛС, Комисија за РР, Савез за безбедност	ПУ/ПС Савет за младе Локални штаб за ванредне ситуације Црвени крст	2025.	Буџет општине
	3.1.3. Испитивање ставова грађана и грађанки о безбедности у ЈЛС	Уређена анализа о безбедности у ЈЛС	ЈЛС информисана о безбедносним проблемима грађана и грађанки	ЈЛС, Комисија за РР, Савет за безбедност	Експерти	2026	Буџет општине, донаторска средства
3.2. Унапређење безбедности учесника у саобраћају	3.2.1. Санација и континуирано одржавање локалних путева у насељеним местима и побољшање прегледности раскрсница	Дужина санираних путева, годишње Број уређених раскрсница	Повећана безбедност учесника у саобраћају	ЈЛС, одељење за урбанизам	ЈКП и друга ангажована предузећа	2025.	Буџет општине, донаторска средства
	3.2.2. Санација и континуирано одржавање бициклических стаза и тротоара	Дужина санираних бициклических стаза Дужина санираних тротоара	Повећана безбедност учесника у саобраћају бициклиста и пешака	ЈЛС, одељење за урбанизам	ЈКП и друга ангажована предузећа	2025.	Буџет општине, донаторска средства

Посебан циљ 4. Побољшање доступности и квалитета здравствене заштите

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
3.3.Повећање наталитета	3.3.1.Финансијска подршка паровима за процес биомедицински потпомогнуте оплодње (БМПО)	Број парова годишње	Повећан број новорођене деце	ЈЛС		2025	Буџет општине
3.4.Повећање доступности образовања	3.4.1.Обезбеђивање бесплатног превоза за све средношколце /стипендије	Број месечних карата, по полу Број месечних стипендија, по полу	Повећана доступност средњошколског образовања	ЈЛС	ЈЛС	Од 2026. континуи рано	Буџет општине
3.5.Побољшање услова животна средине	3.5.1.Садња дрвореда између насељених места	Број насељених места Број посађеног дрвећа	Побољшање квалитета животне средине	ЈЛС, одељење за урбанизам, одељење за заштиту животне средине	ЈКП, МЗ	Од 2026. континуи рано	Буџет општине, Донаторска средства
	3.5.2.Уређење пешачких стаза	Дужина урађених пешачких стаза	Побољшање квалитета животне средине	ЈЛС, одељење за урбанизам, одељење за заштиту животне средине	ЈКП МЗ	Од 2026. континуи рано	Буџет општине

3.6.Повећање доступности културних садржаја	3.6.1.Установе културе креирају планове и програме у складу са потребама жена	Број културних програма, годишње Број жена које учествују у реализацији културних дешавања	Повећано учешће жена у креирању, и реализацији јавних културних дешавања	ЈЛС, одељење за јавне службе, установе културе	Комисија за РР	Од 2025. континуирано	Буџет општине
	3.6.2.Повећање броја културних садржаја у селима	Број културних дешавања на селу Број посетилаца, по полу	Повећано задовољство жена и мушкараца са села културном понудом	ЈЛС, одељење за културу, установе културе	Комисија за РР МЗ Медији	Од 2026. континуирано	Буџет општине, донаторска средства

Посебан циљ 5. Увођење политике једнаких могућности и боље коришћење женских ресурса у спорту и образовању

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
5.1.Повећање доступности спортских активности и садржаја	5.1.1.Промоција важности спорта за девојчице	Број организованих догађаја Број учесника догађаја, по полу Број медијских прилога	Подигнута свест грађана и грађанки о важности бављења девојчица спортом	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за спорт; Установа за спорт	Спортски савез Спортски клубови Медији	Од 2026. континуирано	Буџет општине
	5.1.2.Организовање спортских активности за девојчице у основним школама	Број основних школа Број спортова Број девојчица које учествују у спортским активностима	Повећана спортска активност девојчица, повећано разумевање девојчица о важности спорта	ЈЛС, комисија за РР, одељење за спорт, Установа за спорт	Спортски савез Спортски клубови Основне школе	Од 2026. континуирано	Буџет општине, донаторска средства
	5.1.3.Организовање спортских активности за девојчице у средњим школама	Број средњих школа Број спортова Број девојчица које учествују у спортским активностима	Повећана спортска активност девојчица, повећано разумевање девојчица о важности спорта	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за спорт, Установа за спорт	Спортски савез Спортски клубови Средње школе	Од 2025. континуирано	Буџет општине, донаторска средства

	5.1.4.Обезбеђивање бесплатних спортских активности (месец дана бесплатног спорта) за особе оболеле од карцинома	Организовање месец дана бесплатног спорта сваке године Број спортова/спортских активности Број учесника спортских активности по полу и старосној доби	Повећана спортска активност грађана и грађанки	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за спорт, Установа за спорт	Спортски савез Спортски клубови Медији	Од 2025. континуи рано	Буџет општине, донаторска средства
	5.1.5.Промоција рекреације и рекреативног бављења спортом	Број организованих догађаја Број учесника догађаја, по полу Број медијских прилога	Подигнута свест грађана и грађанки о важности рекреације и рекреативног бављења спортом	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за спорт, Установа за спорт	Спортски савез Спортски клубови Медији, МЗ	Од 2025. континуи рано	Буџет општине
	5.1.6.Равномерна расподела средстава мушким и женским спортским удружењима	Висина средстава намењена спортским клубовима и спортским удружењима Удео средстава додељен женским спортским клубовима и спортским удружењима	Повећање могућности за бављење женским спортом	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за спорт, одељење за буџет и финансије		Од 2026. континуи рано	Буџет општине

Посебан циљ 6: Повећање безбедности свих грађана и унапређење превенције и заштите од свих облика родно заснованог насиља према женама и девојчицама и насиља у породици кроз развијен родно одговоран систем услуга подршке жртвама насиља.

Мере	Активности	Индикатори	Очекивани резултати	Носиоци активности	Остали актери	Рок	Потребни ресурси
6.1.Превенција насиља, посебно насиља према женама и девојчицама и насиља у породици	6.1.1.Испитивање потреба за обезбеђивањем привременог смештаја жртава насиља (прихватилиште/сигурна кућа) и друге услуге за жене у ситуацијама насиља	Урађена анализа испитивања потреба	ЈЛС боље информисана о потезима жена насиља	ЈЛС, Комисија за РР, одељење за совијалну заштиту, децу, бригу о породици, ЦСР	Група за координацију и сарадњу Савет за безбедност Експерти	2026	Буџет општине, донаторска средства
	6.1.2.Организовање радионица са младима у циљу подизања свести о родно заснованом насиљу и безбедности	Број одржаних радионица годишње Број младих учесника, по полу	Младе жене и мушкарци имају повећану информисаност о родно заснованом насиљу	ЈЛС, Комисија за РР, Савет за безбедност, Канцеларија за младе	ПУ/ПС Основне и средње школе МЗ	Од 2026. континуирано	Буџет општине, донаторска средства
6.2.Смањење насиља над женама кроз континуирану сарадњу и подршку институцијама које се баве решавањем овог проблема	6.2.1.Повећана информисаност жена, посебно у сеоским срединама, како би се повећало пријављивање насиља	Промењени ставови жена о пријављивању насиља Повећан број пријава	Број информисаних жена Број пријава Број медијских садржаја	ЈЛС, Комисија за РР, ЦСР	Медији,Школа	Од 2025. - 2028	Буџет општине
	6.2.2.Повећање капацитета кључних актера да се баве овом темом кроз едукације, радионице, студијске посете, ангажовање нових људи	Повећан број људи у институцијама Унапређена знања запослених	Институције су повећале своје капацитете за бављење темом насиља у породици и према женама	ЦСР, Полицијска управа, Тужилаштво, помоћник председника општине	НВО Партнерске организације, мреже које се баве теме	Од 2025. – 2028.	Буџет општине, донаторска средства

	како би се смањило насиље над женама у општини	Број радионица, семинара које су похађали запослени	Ојачао је систем заштите	задужено за образовање			
6.3.Подршка и афирмација сеоских жена	6.3.1.Финансирање удружења сеоских жена кроз програме намењене НВО и друге програме	Број женских организација која су добила средства Износ средстава (у односу на остала удружења) Број конкурса са овим циљем	Оснажене женске организације Већи број жена се укључује у рад	ЈЛС	Комисија за РР	Од 2025.-2027	Буџет општине, донаторска средства
	6.3.2.Унапредити сарадњу Удружења сеоских удружења и тела за РР у општини	Број заједничких састанака Број заједничких иницијатива	Повећана укљученост удружења у доношењу одлука Повећана видљивост сеоских жена	Лице за РР	Медији	Од 2025.-2027	Буџет општине

РЕФЕРЕНЦЕ

- Закон о родној равноправности (2021) – Основни правни оквир за унапређење родне равноправности у Србији.
- Национална стратегија за родну равноправност 2021–2030. година – Стратегија за промоцију родне равноправности и смањење родног јаза.
- Акциони план за спровођење Стратегије за родну равноправност (2021–2023) – Практични кораци и мере које треба предузети.
- Закон о спречавању дискриминације (2009)
- Закон о раду (2021, измењен и допуњен)
- Закон о забрани насиља у породици (2016)
- Закон о социјалној заштити (2011)
- Закон о избору народних посланика (2022, измењен и допуњен)
- Закон о основама система образовања и васпитања (2017)
- Стратегија спречавања и борбе против родно заснованог насиља над женама и насиља у породици (2021–2025)
- Стратегија за развој руралних подручја Србије (2021–2027)
- Национална стратегија за социјалну заштиту (2021–2030)
- Стратегија за економско оснаживање жена у Србији (2023–2030)
- Национални акциони план за спровођење Резолуције 1325 Савета безбедности УН о женама, миру и безбедности
- Стратегија за унапређење положаја жена и промоцију родне равноправности у спорту (2022–2028)
- Родна равноправност у локалним самоуправама“ (УНДП, 2020)
- „Жене у Србији: између традиције и модерности“ (Сузана Вуковић, 2018)
- „Родна осетљивост у јавним политикама на локалном нивоу“ (Ива Младеновић, 2021)
- „Приручник за родно одговорно буџетирање“ (Министарство финансија, 2019)
- Годишњи извештаји о стању родне равноправности у Србији (2021, 2022)
- „Положај жена у руралним подручјима Србије“ (УН Жене, 2019)
- UN Women Србија – rs.unwomen.org
- Агенција за родну равноправност (Gender Equality Agency) – gendernet.rs
- Канцеларија за родну равноправност Владе Србије – rodnaravnopravnost.gov.rs
- Портал за родно одговорно буџетирање – grb.rs
- CEDAW (Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена)
- Истанбулска конвенција (2014)
- Резолуција 1325 Савета безбедности УН

41.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА**ОПШТИНА ЛАПОВО****СКУПШТИНА ОПШТИНЕ****Број: 001390403 2025 08233 001 000 060 107 04 049****Датум: 25. 03. 2025. године**

На основу одредаба члана 13. Закона о безбедности саобраћаја на путевима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС, 55/2014, 96/2015 - др. закон, 9/2016 - одлука УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 - др. закон, 87/2018, 23/2019, 128/2020 - др. закон и 76/2023) и члана 37. тачка 4. Статута општине Лапово („Службени гласник општине Лапово“, бр. 2/19), Скупштина Општине Лапово, на седници одржаној дана 25. марта 2025. године, донела је

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ СТРАТЕГИЈЕ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА
ОПШТИНЕ ЛАПОВО СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
ЗА ПЕРИОД ОД 2025-2030. ГОДИНЕ

Члан 1.

Доноси се Стратегија у области безбедности саобраћаја општине Лапово са Акционим планом за период од 2025-2030. године.

Члан 2.

Стратегија у области безбедности саобраћаја општине Лапово са Акционим планом за период од 2025-2030. године чини саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Лапово“.

ПРЕДСЕДНИЦА
Мирела Раденковић, с.р.

41.

ОПШТИНА ЛАПОВО

**СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА
НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЛАПОВО
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
ЗА ПЕРИОД ОД 2025. ДО 2030. ГОДИНЕ**

Новембар, 2024. године

**СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ТЕРИТОРИЈИ
ОПШТИНЕ ЛАПОВО СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ПЕРИОД ОД
2025. ДО 2030. ГОДИНЕ**

НАРУЧИЛАЦ

ОПШТИНА ЛАПОВО
ОПШТИНСКА УПРАВА ЛАПОВО

НАЗИВ ПРОЈЕКТА

**СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ
САОБРАЋАЈА НА ТЕРИТОРИЈИ
ОПШТИНЕ ЛАПОВО
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
ЗА ПЕРИОД ОД 2025. ДО 2030. ГОДИНЕ**

ИЗВРШИЛАЦ

***МАРКО МАСЛАЋ ПР
ИНЖЕЊЕРСКЕ ДЕЛАТНОСТИ И
ТЕХНИЧКО САВЕТОВАЊЕ ВЕЛИКА
ПЛАНА***

САРАДНИЦИ НА
ПРОЈЕКТУ

**Бобан Миличић - Председник општине
Лапово
Марко Рајић – координатор за безбедност
саобраћаја општине Лапово**

ДАТУМ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
ПРОЈЕКТА

НОВЕМБАР, 2024. ГОДИНЕ

САДРЖАЈ:

РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ ЛАПОВО	184
ПРЕДГОВОР	185
1. УВОД	186
<i>Подаци о саобраћајној инфраструктури</i>	188
2. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	190
<i>Међународни оквир за доношење стратегије</i>	190
<i>Национални оквир за доношење стратегије</i>	194
<i>Локални оквир за доношење стратегије</i>	207
Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима на територији општине Лапово	212
<i>Анализа стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Лапово за период 2019. – 2024. године</i>	214
<i>Финансирање безбедности саобраћаја у општини Лапово</i>	215
<i>Трошкови саобраћајних незгода</i>	218
3. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА	220
<i>Јавни пондерисани ризик страдања</i>	221
<i>Број саобраћајних незгода и последица</i>	222
<i>Учешће категорија возила у саобраћајним незгодама</i>	224
<i>Својства настрадалих лица у саобраћајним незгодама</i>	225
<i>Временска расподела саобраћајних незгода</i>	226
<i>Просторна расподела саобраћајних незгода</i>	229
<i>Безбедност саобраћаја по категоријама возила и својствима учесника</i>	231
Безбедност путничких аутомобила у саобраћају	231
Безбедност теретних возила у саобраћају	232
Безбедност тракториста у саобраћају	232
Безбедност пешака у саобраћају	233
<i>Анализа индикатора безбедности саобраћаја</i>	234
4. ЖЕЉЕНО СТАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА	239
<i>Најважнији принципи рада у безбедности саобраћаја</i>	242
5. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА – ПЕТ СТУБОВА ДЕЛОВАЊА	244
<i>Систем управљања безбедношћу саобраћаја</i>	244
<i>Безбедни путеви</i>	245
<i>Безбедна возила</i>	246

<i>Безбедни учесници у саобраћају</i>	247
<i>Деловање након саобраћајне незгоде</i>	248
6. НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋЈА У ОПШТИНИ ЛАПОВО.....	253
7. ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА	256
ЛИТЕРАТУРА	257

РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ ЛАПОВО

Поштовани суграђани,

Општина Лапово је почетком 2019. године донела прву Стратегију безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово за период од 2019. до 2024. године и тиме заузела место међу рећким општинама у Републици Србији које су преизнале значај стратешког управљања у безбедношћу саобраћаја.

У наведеном периоду, реализован је низ инфраструктурних пројеката на територији општине, који за циљ имају повећање укупне безбедности свих учесника у саобраћају. Међу њима су најзначајнији путни правци који општину Лапово повезују са суседним општинама: Бањочином, Рачом и Свилајнцом.

Пошћуно је реконструисан државни пут IIА реда бр. 158 (Карађорђева улица). У наредном периоду инфраструктурни пројекти ће бити усмерени ка изградњи државног пута I реда Вожд Карађорђе и саобраћајници Лапово – Крајјевац.

Неосредно пре исћека важења наведене Стратегије, а како би се одржао континуитет, Општина Лапово је приступила изради групе по регу Стратегије безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово за период од 2025. до 2030. године. Израдом ове Стратегије безбедности саобраћаја, општина Лапово усклађује процесе управљања безбедношћу саобраћаја на територији своје општине са Националном стратешјом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године.

Да бисмо ишли путем најрећка, ми смо одлучили да се предано бавимо проблемима безбедности саобраћаја на територији наше општине. Наш водич на том путу је свакако Стратегија безбедности саобраћаја која представља основ за примену акционог плана у ком су преизнајне мере и активности које треба да осћваре зацћане циљеве. Такође, да би се овај докуменћ у пуној мери користио и стратешки план осћвао осћварив, поћребно је даље ангажовање свих институција, организација и појединца који живе или раде на подручју наше општине. Само кроз здрав партнерски однос, нашу локалну заједницу можемо учинић безбедним местом за све учеснике у саобраћају, како за наше суграђане, тако и за све оне који пролазе кроз нашу општину. Искрено се надам очекиваним резултатима и одлучни смо у намери да усвајање и спровођење Стратегије буде први корак ка безбеднијем саобраћају, без саобраћајних незгода са поћинулим и поврећеним лицима.

Председник општине Лапово,

Бобан Миличић

ПРЕДГОВОР

До недавно је у нашем друштву владало уверење да су саобраћајне незгоде нужна последица друмског саобраћаја, а мере усмерене ка смањењу броја настрадалих биле су готово искључиво казнене мере према учесницима у саобраћају. Активности које су предузимане углавном су биле кампањског типа, често као одговор на изузетно неповољне појаве у систему (аларматни статистички подаци или тешке саобраћајне незгоде које су изазвале велику пажњу и узнемирење јавности).

Међутим, страдање на путевима може се спречити. Безбедношћу саобраћаја може се управљати. Број саобраћајних незгода и број настрадалих лица зависи од деловања које се предузима ради спречавања настанка саобраћајних незгода, као и од деловања којима се умањују последице саобраћајних незгода. Успешним заједничким усаглашеним деловањем смањује се број настрадалих, смањују се трошкови, и доприноси се општем задовољству грађана.

Стратегија представља кровни документ у безбедности саобраћаја, односно општи план за постизање претходно дефинисаних циљева. Она се заснива на подацима који произилазе из детаљне анализе постојећег стања безбедности саобраћаја. Стратегија безбедности саобраћаја даје преглед постојећег стања, дефинише жељено стање и приоритетне циљеве које треба остварити и даје одређене смернице за постизање циљева, односно жељеног стања.

Саставни део Стратегије безбедности саобраћаја мора бити Акциони план у коме су дате конкретне, појединачне мере и активности које треба спровести за постизање циљева дефинисаних стратегијом, као и носиоци тих активности на локалном нивоу.

Општина Лапово, препознавајући значај и улогу коју може имати у процесу управљања безбедношћу саобраћаја, 2019. године донела је прву по реду Стратегију безбедности саобраћаја на својој територији.

Израдом и усвајањем Стратегије безбедности саобраћаја на путевима, општина Лапово се сврстала у ред оних локалних самоуправа у Републици Србији које су у претходном периоду успеле да постигну одређене резултате на унапређењу стања безбедности саобраћаја на својим територијама, управо захваљујући доношењу тог стратешког документа и успостављању система за управљање безбедношћу саобраћаја.

Друга по реду Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово која се односи на период од 2025. до 2030. године је усаглашена са Националном Стратегијом безбедности саобраћаја за период од 2023. до 2030. године.

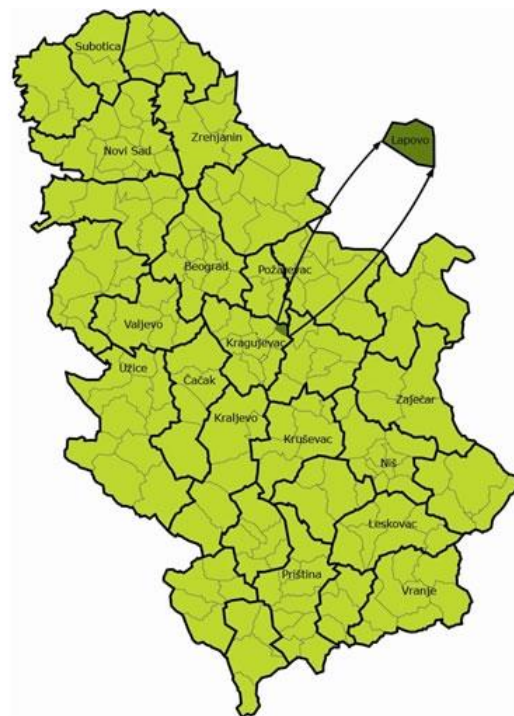
1. УВОД

Општина Лапово се налази у централном делу Републике Србије, у северозападном делу Шумадијског округа коме административно припада и његова је, по величини најмања општина, са укупном површином од око 55 ha.

Целокупна дужина границе општине износи 40 км. Општина Лапово се граничи са општином Баточина на југу, са општином Свилајнац на истоку, са општином Велика Плана на северу, док се са западне стране граничи са општином Рача. Смештена је на алувијалним равнима Велике Мораве и њених притока, Лепенице и Раче, на 107м просечне надморске висине. Лаповско ниско побрђе представља крајњи изданак Рудника, највеће планине у Шумадији. У састав општине Лапово улазе два насеља: Лапово варош и Лапово село.

Општина Лапово смештена је у средишњем делу Велике Мораве, на месту где се од tzv. Великоморавског пута меридијанског правца (С–Ј) одвајају упореднички путеви, долинама река Лепенице и Раче. Наведеним природним правцима воде врло значајне комуникације: уздужна, железничко-друмска, удвојена балканска магистрала као и лепеничка и рачанска трансверзала у облику железничко-друмске, односно друмске комуникације. Савремени асфалтни пут и железничка пруга који воде долином реке Лепенице, повезују општину Лапово са градом Крагујевцем и општином Краљево.

Према урбанистичкој структури већина насеља је збијеног типа. Граничи се са општинама Крагујевац 25км (северо-запад), Јагодина 30км (северо-исток), Варварин 30км (исток и југо-исток), Трстеник 30 км(југ) и Краљево (запад).

Прва од наведених комуникација која се пружа долином Велике Мораве, од давнина је имала велики значај. Данас се јавља у виду модерног аутопута Е-75 у дужини од 8,7 км на територији лаповске општине, као и у облику међународне железничке пруге Београд – Скопље – Атина у дужини од 8,5 км, са железничким чвором управо на територији општине. Обе ове саобраћајнице воде средишњим делом општине Лапово, пружајући се правцем север – југ. Општина Лапово има две прикључне петље на аутопут Е-75. Лапово је важан железнички чвор и због чињенице да на његовој територији постоје три железничке станице, којима се у оквиру наше земље одвија железнички саобраћај на релацији Београд-Ниш (у оквиру међународне железничке пруге) и Лапово – Крагујевац – Краљево.

До унапређења железничке инфраструктуре дошло је 2019. године, када је реконструисана железничка пруга дужине 28 км, на релацији Лапово – Крагујевац, чиме

је скраћено време потребно за путовање на овој релацији и створена могућност да се возови крећу брзином и до 100 km/h. Реконструкција овог дела пруге није вршена дуги низ година, тако да је брзина кретања возова била ограничена на максималних 30 km/h. Овим пројектом извршена је потпуна замена шина, прагова и колосечног материјала. „Инфраструктура железнице Србије“ је за реконструкцију пруге из сопствених средстава издвојила 11.000.000,00 евра.

Лапово је од Београда удаљено 106 км, од Ниша 129 км, а од Крагујевца 31 км.

Лапово је и великој административној реорганизацији и рационализацији управе 1960. године изгубило статус општине и постало месна заједница у оквиру општине Баточина, да би на седници Скупштине 18. децембра 1991. године захваљујући чврстој вољи и упорношћу мештана, варошица поново добила статус општине.

Општина Лапово спада у групу малих општина те је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга битна компонента.

Иако је у великој административној реорганизацији и рационализацији управе 1960. године Лапово изгубило статус Општине и постало месна заједница у оквиру Општине Баточина, на седници Скупштине општине, одржаној 18. децембра 1991. године захваљујући чврстој вољи и упорности мештана, поново је добило статус Општине.

Данас, када је привредни развој Лапова у повоју, због долазака нових инвеститора и повећане могућности запошљавања, незванични подаци показују повећану заинтересованост за насељавањем Општине, што ће се позитивно одразити и на њену демографску слику.

Табела 1.1. Историја популације општине Лапово

Година	1890	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2022
Становништво	5144	7819	8255	8850	9156	9631	9480	8228	7837	6582

Према подацима Републичког завода за статистику општина Лапово према попису из 2022. године има 6.595 становника. Структура становништва по полу: особе мушког пола 3.268, особе женског пола 3.327.

Подаци о образовним институцијама показују да на је на територији општине Лапово заступљено предшколско, основно и средње образовање.

Према званичким подацима Републичког завода за статистику на територији општине Лапово постоји једна предшколска установа. Укупан број деце који похађа предшколско образовање у општини Лапово износио је 179 деце (Подаци РЗС за 2022. годину).

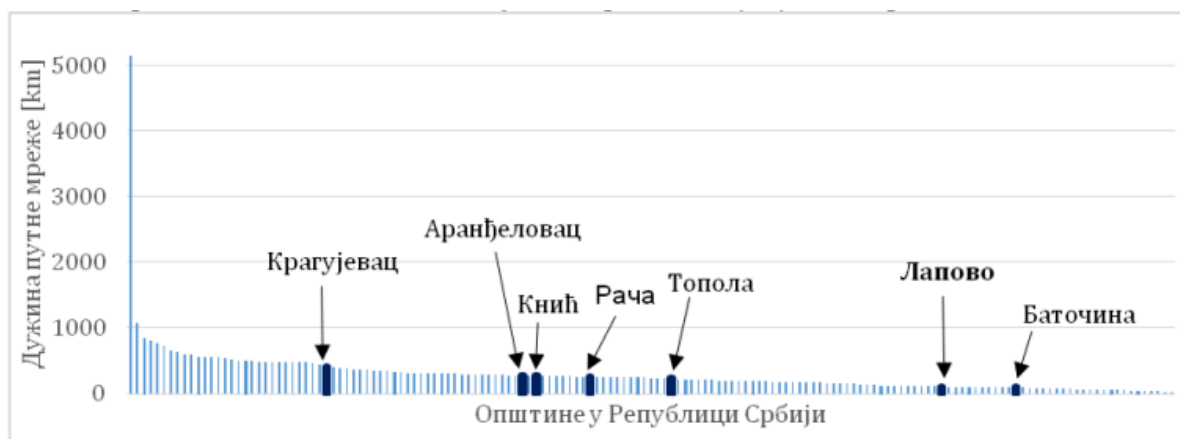
У оквиру основног образовања на територији општине Лапово постоји једна матична школа са два издвојена објекта. Укупан број ђака који похађа основно образовање у општини Лапово износи 433 ученика (Подаци РЗС за 2022. годину).

У оквиру средњег образовања у општини Лапово постоји једна средња школа, а укупан број ученика у средњем образовању износи 115 (Подаци РЗС за 2022. годину).

Подаци о саобраћајној инфраструктури

У области путне мреже, општина Лапово, према званичним подацима, располаже са укупно 97,6 km изграђених путева, од чега је 88,6 km општинских путева и улица, 8,6 km државних путева II реда и 0,38 km државних путева I реда.

Графикон 1.1 показује да општина Лапово има слабију покривеност путном мрежом у поређењу са другим општинама Шумадијског округа (налази се на претпоследњем месту према укупној дужини путне мреже). Такође, посматрајући у односу на све општине у Републици Србији, Лапово припада општинама са слабијом покривеношћу путном мрежом.

Графикон 1.1. Положај општине Лапово на основу дужине путне мреже, у односу на остале општине у Републици Србији, са посебним акцентом на општинама из Шумадијског округа

Кроз општину Лапово пролазе:

- Државни пут IA реда ознаке 1: државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Врање – државна граница са Македонијом (гранични прелаз Прешево);
- Државни пут IB реда ознаке 24: Баточина – Крагујевац – Краљево;
- Државни пут IIA реда ознаке 158: Мала Крсна – Велика Плана – Баточина – Јагодина – Ћуприја – Параћин – Ражањ – Алексинац – Ниш – Дољевац – Лесковац – Владичин Хан – Врање – Бујановац - државна граница са Македонијом.

Укупан број регистрованих моторних и прикључних возила у општини Лапово у 2022. години био је: 59 мопеда, 52 мотоцикала, 2384 путничких аутомобила, 1 аутобус, 194 теретних возила, 4 радна возила, 79 прикључна возила (*извор РЗС, 2022.*).

Табела 1.1. Број регистрованих возила по категоријама

<i>Категорија возила</i>	<i>Број</i>
<i>Мопед</i>	59
<i>Мотоцикл</i>	52
<i>Путнички аутомобил</i>	2384
<i>Аутобус</i>	1
<i>Теретно возило</i>	194
<i>Радно возило</i>	4
<i>Прикључно возила</i>	79

2. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Постојеће стање безбедности саобраћаја сагледано је као низ стратешких, правних, институционалних и финансијских оквира, а сваки од њих сагледан је као полазиште за даљу анализу безбедности саобраћаја на територији општине Лапово.

Међународни оквир за доношење стратегије

Глобални план декаде акције су припремиле Светска здравствена организација (енг. *World Health Organization – WHO*) и Регионална комисија Уједињених нација у сарадњи са Удружењем Уједињених нација за безбедност саобраћаја (енг. *United Nation Road Safety Collaboration*) и другим субјектима безбедности саобраћаја.

Слика 2.1. Декада акције за безбедност на путевима 2021-2030. године

Глобални план представља опис акција неопходних за постизање циљева у погледу безбедности саобраћаја и позива владе држава и друге субјекте да спроведу интегрисани приступ безбедног система.

На глобалном нивоу, саобраћајне незгоде у друмском саобраћају проузрокују скоро 1.3 милиона погинулих лица и око 50 милиона тешко повређених лица сваке године – што их чини водећим узроком смрти деце и младих у свету. Такође, процењује се да ће саобраћајне незгоде проузроковати нових 13 милиона погинулих лица и 500 милиона тешко повређених лица током наредне деценије. Препознајући важност проблема и потребу да се реагује, владе држава из целог света су једногласно, на Генералној скупштини УН-а, усвојиле Резолуцију 74/299 и прогласиле другу Декаду акције за безбедност на путевима 2021–2030, са јасно постављеним циљем смањења броја погинулих и повређених лица за најмање 50% у том периоду.

У наставку поглавља дат је преглед најважнијих активности за спровођење Глобалног плана Декаде акције за безбедност на путевима 2021-2030.

Визија за глобални план

Глобални план има за циљ да подстакне власти на националном и локалном нивоу, као и друге заинтересоване стране који могу да утичу на безбедност саобраћаја у изради националних и локалних акционих планова и стратегија за Декаду акције безбедности саобраћаја.

У Глобалном плану истиче се важност приступа Безбедног система и он представља срж Деценије акције, па је из тог разлога неопходно да се он примењује у наредном периоду, кроз активности које имају за циљ да учине саобраћај што је могуће безбеднијим, чиме ће се аутоматски обезбедити услови за смањење саобраћајних незгода и њихових последица.

Приступ безбедног система заснива се на четири начела, и то:

- људи праве грешке, јер једноставно нису савршени, и грешке које чине су управо резултат тих ограничења,
- људско тело је подложно повредама, јер није изграђено тако да издржи ударне силе изнад одређених граница,
- одговорност за настанак саобраћајне незгоде не може бити само на возачу или другом учеснику у саобраћају, већ се одговорност расподељује на све носиоце активности који учествују у систему безбедности саобраћаја,
- с обзиром да се страдање у саобраћајним незгодама може предвидети и спречити, те да стога фаталне или тешке повреде не могу бити прихватљиве, сви елементи система морају бити ојачани (не само појединачно, већ и као целина), ради постизања свеукупних, бољих резултата у безбедности саобраћаја.

Препоручене акције

Препоручене акције у Глобалном плану се односе за подстицање мултимодалног транспорта и планирања коришћења земљишта, унапређење безбедности путне инфраструктуре, већу безбедност возила, безбедно коришћење путева и за унапређење неге након саобраћајне незгоде.

За сваку од ових области, Глобални план нуди низ мера и активности које могу наћи своју примену, кроз акционе планове за спровођење стратегија безбедности саобраћаја и све земље се позивају да то и чине, без обзира на достигнути ниво безбедности саобраћаја. Мултимодални транспорт и планирање коришћења земљишта је важна полазна тачка за имплементацију безбедног система. Он успоставља оптималну комбинацију моторизованих и немоторизованих видова транспорта како би се осигурала безбедност и једнак приступ мобилности.

Безбедна путна инфраструктура је од суштинског значаја за смањење броја саобраћајних незгода. Путна инфраструктура мора бити планирана, пројектована, изграђена и коришћена тако да омогући мултимодалну мобилност. Она треба да елиминише или минимизира ризике за све учеснике у саобраћају, а не само за возаче, почевши од најрањивијих категорија учесника у саобраћају.

Са друге стране, возила треба да буду пројектована тако да пруже безбедност како путника у њима, тако и лица изван њих. Да би се унапредила безбедност возила, у дизајн возила могу се интегрисати различите карактеристике да би се избегли судари (активна безбедност саобраћаја) или да би се смањио ризик од повреда путника и других учесника у саобраћају када дође до судара (пасивна безбедност саобраћаја).

На понашање учесника у саобраћају у великој мери утичу безбедносне карактеристике возила и путне инфраструктуре, које треба да узму у обзир потребе свих учесника у саобраћају и да се имплементирају на уочљив и лако разумљив начин, и које истовремено доказује да су најједноставније и најочигледније радње – најбезбедније.

Збрињавање након саобраћајне незгоде је изузетно временски зависно: кашњења од неколико минута могу да буду одлучујући фактор између живота и смрти. Стога, неопходно је да се што је пре могуће након саобраћајне незгоде обезбеди одговарајуће, интегрисано и координирано збрињавање. Механизми за предузимање одговарајућих радњи укључују систем за упозоравање (нпр. јединствени приступни позивни број) повезан са одговарајућим стручним службама, које су спремне да брзо пошаљу одговарајуће хитне службе са обученим кадровима и неопходном опремом у возилима хитне помоћи или хеликоптерима, када је то неопходно.

Слика 2.2. Области Декаде акције за безбедност саобраћаја 2021-2030. године

Обезбеђивање делотворне примене безбедног система је од суштинског значаја за побољшање безбедности на путевима у наредној деценији. Акције треба да се заснивају на истраживању и где је могуће, треба користити резултате истраживање као смернице за прилагођавање ефикасних мера на локалном нивоу.

У већини земаља, не улаже се довољно у безбедност саобраћаја. Неопходна су дугорочна, одржива улагања у развој безбедне путне инфраструктуре, као и за интервенције које могу побољшати безбедност саобраћаја. Међутим, за покретање акција препоручених у овом плану, потребна су краткорочна средства за превазилажење тренутних проблема. Постоји неколико доступних извора финансирања који помажу у покретању активности

безбедности саобраћаја, нарочито за земље са ниским и средњим приходима. То подразумева:

- ангажовање институција мултилатералног кредитирања,
- спонзорство приватног сектора,
- прикупљање средстава за робу,
- међународне агенције за финансирање и
- филантропске доприносе фондација и појединаца.

Са друге стране, управљање брзинама је кључно за ефикасну примену приступа безбедног система. У урбаним срединама где постоји мешовита група учесника у саобраћају (аутомобили, бициклисти, мотоциклисти и пешаци) треба прописати максималну брзину од 30 km/h, осим ако не постоје услови за већим максималним дозвољеним брзинама.

Такође, када се говори о условима за имплементацију, одредбе Глобалног плана предвиђају још развој капацитета у виду стручњака за безбедност у приватном или државном сектору с обзиром да је то управо недостатак у многим земљама, као и прилагођавање технологија безбедном систему које се односе на развој аутоматизованих система који ће повећати безбедност свих учесника у саобраћају.

Са друге стране, услови за имплементацију Глобалног плана стављају фокус на земље са ниским и средњим приходима с обзиром да се у тим земљама дешава преко 90% смртних случајева у саобраћајним незгодама упркос чињеници да се у њима налази мање од 60% укупног броја моторних возила у свету, те ће остваривање циља Декаде акције захтевати повећану пажњу и подршку овим земљама.

Заједничка одговорност за безбедност саобраћаја

Иако државне агенције имају примарну одговорност у креирању безбедног система друмског транспорта и имплементирају Акциони план за безбедност на путевима, улога и утицај других субјеката се све више препознаје као важна спона безбедног система. Приватни сектор, цивилно друштво, академска заједница и други недржавни субјекти могу да допринесу безбедности саобраћаја на бројне начине.

Кључна одговорност за безбедност грађана у саобраћају јесте на влади једне државе. Веома важан показатељ политичке воље за безбедност саобраћаја јесте ниво финансирања у свим секторима за остваривање циљева у вези са безбедношћу саобраћаја на националном нивоу. На глобалном нивоу, међу академским институцијама и групама цивилног друштва постоји стручност која у значајној мери може да допринесе превазилажењу недостатака у различитим (понекад занемареним) областима безбедности саобраћаја, као и да допринесу у спровођењу мера политика неопходних за смањење саобраћајних незгода.

Слика 2.3. Субјекти безбедности саобраћаја

Национални оквир за доношење стратегије

Правни оквир

Најзначајнији правни акт којим се уређује област безбедности саобраћаја је, пре свих, Закон о безбедности саобраћаја на путевима. Поред Закона о безбедности саобраћаја на путевима, остали правни акти од значаја за уређење безбедности саобраћаја на путевима су:

- Устав Републике Србије;
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима (Службени гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - УС, 55/2014, 96/2015 - др. закон, 9/2016 - УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019, 128/2020 – др. закон и 76/2023);
- Закон о јавним путевима („Службени гласник РС”, број 41/18 и 95/2018 – др. закон);
- Кривични законик („Службени гласник РС”, број85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14, 94/2016 I 35/2019);
- Закон о прекршајима („Службени гласник РС”, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС, 91/2019 i 91/2019– др. закон и 112/2022 – одлука УС);
- Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС”, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 – УС);
- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/2019, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/2021);
- Закон о полицији („Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018);
- Закон о комуналној милицији („Службени гласник РС”, број 49/2019);
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16 и 95/2018 – аутентично тумачење и 2/2023 – одлука УС).

- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/2021 – др. закон);
- Закон о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима („Службени гласник РС“, бр. 96/15 и 95/18);

Устав Републике Србије

Устав Републике Србије проглашава право на живот као неприкосновено. Из тога проистиче обавеза државе и свих субјеката безбедности саобраћаја да штите то право грађана. Устав проглашава и право на физички интегритет и право на личну безбедност. Проглашавање тих права такође намеће обавезу Републици Србији да штити физички интегритет и безбедност учесника у саобраћају. Право детета на посебну заштиту, које проглашава Устав, намеће безбедност деце у саобраћају као приоритет, односно обавезу државе да заштиту деце у саобраћају истакне у први план.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима

Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - УС, 55/2014, 96/2015 - др. закон, 9/2016 - УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019, 128/2020 – др. закон и 76/2023) поред правила саобраћаја уређује институционални оквир система безбедности саобраћаја, и финансирање система. Такође, у основи се овим законом уређује део система који се односи на возаче и возила, а закон садржи и одредбе које се односе на путеве. Закон о безбедности саобраћаја уређује и права и обавезе органа надлежних за контролу и регулисање саобраћаја, као и друге одредбе од значаја за систем безбедности саобраћаја. Начело да небезбедни финансирају безбедност саобраћаја је начелно спроведено у овом закону, па је тако предвиђено да се целокупан износ прекршајних казни враћа у систем безбедности саобраћаја, кроз финансирање главних субјеката безбедности саобраћаја.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима дефинисао је процес и елементе управљања безбедношћу саобраћаја, а посебно: оснивање и надлежности националног Тела за координацију, Агенције за безбедност саобраћаја, локалних тела за безбедност саобраћаја, доношење националне и локалних стратегија и акционих планова безбедности саобраћаја, праћење безбедности саобраћаја, финансирање безбедности саобраћаја.

Најбитнији садржаји закона који регулишу процес управљања безбедношћу саобраћаја су:

1. Тело за координацију безбедности саобраћаја на путевима (члан 8)

У циљу остваривања сарадње и усклађеног обављања послова у функцији унапређења безбедности саобраћаја на путевима, као и иницирања и праћења превентивних и других активности у области безбедности саобраћаја на путевима, на предлог министарства надлежног за унутрашње послове, Влада образује Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима (у даљем тексту: Тело за координацију), као

координационо тело Владе, у чији састав улазе министри надлежни за унутрашње послове, послове саобраћаја, здравља, рада, правде, просвете, трговине и директор Агенције за безбедност саобраћаја.

Извршни орган јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе, општинско веће, односно градско веће, оснива тело за координацију (комисија, савет и сл.), ради усклађивања послова безбедности саобраћаја на путевима који су из делокруга јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе.

Актом Владе ближе се уређује организација и начин рада Тела за координацију и образују се стручне радне групе за потребе Тела за координацију. Прописе који ближе уређују организацију, начин рада, извештавање и праћење рада тела из става 2. овог члана доноси министар надлежан за унутрашње послове, на предлог Агенције за безбедност саобраћаја.

2. Стратегија безбедности саобраћаја (чланови 11., 12., 13.)

Влада доноси Националну стратегију безбедности саобраћаја на путевима (у даљем тексту: Национална стратегија).

Национална стратегија садржи најзначајнија обележја постојећег стања безбедности саобраћаја, визију, дугорочне и краткорочне циљеве, кључне области рада и рокове за доношење одговарајућег акционог плана.

Националну стратегију предлаже Тело за координацију за период од најмање пет година, до краја јуна у последњој години важења Националне стратегије.

На основу Националне стратегије, на предлог Тела за координацију, Влада доноси Акциони план безбедности саобраћаја на путевима (у даљем тексту: Акциони план), за период од најмање једне године.

Акциони план садржи нарочито: мере и активности у оквиру кључних области рада, одговорне субјекте, рокове и финансијска средства у кључним областима рада.

Скупштине јединица територијалне аутономије, односно јединица локалне самоуправе, доносе стратегију и годишњи план безбедности саобраћаја на путевима на свом подручју у складу са Националном стратегијом и Акционим планом.

3. Праћење безбедности саобраћаја (чланови 14.,15.,16.)

Влада подноси Народној скупштини извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима, најмање двапут годишње.

Надлежни извршни орган јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе, општинско веће, односно градско веће, подноси скупштини извештај о стању безбедности саобраћаја на том подручју најмање двапут годишње.

Влада, односно надлежни извршни орган из става 2. овог члана дужни су да извештаје из ст. 1. и 2. овог члана учине доступним јавности.

У циљу непрекидног праћења стања безбедности саобраћаја на путевима у Републици Србији, Агенција предлаже систем јединствене основе евидентирања и праћења најзначајнијих обележја безбедности саобраћаја.

Државни органи и други субјекти дужни су да Агенцији достављају прописане податке о обележјима значајним за безбедност саобраћаја.

Информације о обележјима безбедности саобраћаја из јединствене базе података из члана 9. став 2. тачка 1) овог закона су јавне и доступне свима под једнаким условима, осим оних чије објављивање је законом забрањено.

4. Финансирање безбедности саобраћаја (чланови 17.,18.)

Средства од новчаних казни за прекршаје и привредне преступе предвиђене прописима о безбедности саобраћаја на путевима припадају буџету Републике Србије.

За финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима опредељују се средства у буџету Републике Србије, на размену министарства надлежног за унутрашње послове.

За финансирање унапређења безбедности саобраћаја могу се користити и приходи по основу међународних уговора и средства домаћих и страних правних и физичких лица, кроз донације, поклоне, прилоге и друге видове помоћи, као и други извори, у складу са законом.

Распоред и коришћење средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима врши се у складу са актом, који за сваку календарску годину доноси Влада, на предлог министра надлежног за унутрашње послове.

Саставни део акта из става 1. овог члана је Национални годишњи програм унапређења безбедности саобраћаја на путевима, који садржи циљеве, мере и активности у оквиру кључних области рада, начин реализације, рокове, финансијска средства и одговорне субјекте.

Националним годишњим програмом унапређења безбедности саобраћаја морају бити обухваћене следеће кључне области рада:

- 1) унапређење саобраћајне инфраструктуре са становишта унапређења безбедности саобраћаја на путевима;

- 2) рад Тела за координацију;
- 3) унапређење саобраћајног васпитања и образовања;
- 4) превентивно-промотивне активности из области безбедности саобраћаја на путевима;
- 5) научно-истраживачки рад у области безбедности саобраћаја;
- 6) опремање јединица саобраћајне полиције и других органа надлежних за послове безбедности саобраћаја.

Националним годишњим програмом унапређења безбедности саобраћаја могу бити обухваћене и друге активности из области безбедности саобраћаја на путевима.

Закон о јавним путевима

Закон о јавним путевима („Службени гласник РС”, број 41/18 и 95/2018 – др. закон) уређује управљање, заштиту и одржавање јавних путева. Свакако најважнија одредба која се односи на безбедност саобраћаја јесте обавеза управљача јавног пута да обезбеди несметано и безбедно одвијање саобраћаја на јавном путу. Поједине одредбе односе се на све јавне путеве, а поједине само на државне путеве, док се локалним самоуправама оставља да својим актима уреде пре свега заштиту и одржавање локалних путева и улица. Однос са Законом о безбедности саобраћаја на путевима – у делу који се односи на безбедност путева је такав да се Закон о јавним путевима више бави путевима са аспекта грађевинске струке, док Закон о безбедности саобраћаја на путевима садржи одредбе које се односе на безбедност путева са аспекта саобраћајне струке (ревизија безбедности саобраћаја на путу, провера безбедности саобраћаја на путу, техничко регулисање саобраћаја, управљање црним тачкама, независну оцену доприноса пута за настанак саобраћајне незгоде са најмање једним погинулим лицем итд.).

Кривични законик

Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14) садржи главу која одређује кривична дела против безбедности јавног саобраћаја, а заштитни субјекти јесу живот односно тело људи и имовина већег обима. Инкриминисане радње јесу пре свих непридржавање саобраћајних прописа, уништење односно оштећење саобраћајне сигнализације или опреме пута, постављање препрека на саобраћајници, несавестан надзор над стањем и одржавањем саобраћајница, и непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди.

Закон о прекршајима

Закон о прекршајима („Службени гласник РС”, број 65/13) уређује прекршајни поступак, и прекршајне санкције. С обзиром да су најчешћи саобраћајни деликти саобраћајни прекршаји и с обзиром да су најчешћи прекршаји у Републици Србији они против безбедности саобраћаја на путевима, систем прекршајног кажњавања јесте веома значајан у репресивном делу система безбедности саобраћаја. Закон о прекршајима познаје и хитан поступак, када се осумњичени за прекршај може одмах спровести

прекршајном суду, а казна се може извршити пре правноснажности одлуке о казни. Овај институт нарочито је погодан у борби против вишеструких повратника и учинилаца најтежих прекршаја против безбедности саобраћаја.

Закон о обавезном осигурању у саобраћају

Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС”, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 – УС) уређује веома важну област обавезног осигурања и начина исплате штета из саобраћајних незгода. Овим прописом уведен је „бонус-малус” систем кажњавања и награђивања власника возила у зависности од тога да ли се њиховим возилом узрокују саобраћајне незгоде или не, што јесте мера која утиче на понашање возача. До октобра 2014. године по основу тог закона осигуравајућа друштва су уплаћивала 1,2% бруто премије осигурања од аутоодговорности као део превентиве на посебан рачуна за увођење видео надзора на путевима. Рок важења наведене одредбе није продужен изменом закона.

Закон о основама система образовања и васпитања

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/2019, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/2021) уређује основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања. Пропис треба да пружи основ за увођење и спровођење саобраћајног образовања и васпитања деце и младих кроз наставу и остале активности, на квалитативном и квантитативном нивоу који ће обезбедити да долазеће генерације стичу ставове и имају знање неопходно за безбедно и одговорно учествовање у саобраћају.

Закон о полицији

Закон о полицији („Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018) уређује поступање саобраћајно полицијских службеника у поступку контроле и регулисања саобраћаја на путевима, односно одређује полицијска овлашћења у тим пословима.

Закон о комуналној полицији

Закон о комуналној полицији („Службени гласник РС”, број 49/2019) одређује да су послови комуналне полиције одржавање комуналног реда у шта спада одржавање реда у области „локалних путева и улица; саобраћајних ознака и сигнализације; паркирања...”.

Закон о општем управном поступку

Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16 и 95/2018 – аутентично тумачење и 2/2023 – одлука УС) јесте системски закон који уређује поступање управних односно извршних органа. Овај пропис примењује се у поступању органа надлежних за контролу (полиција, инспекција), али и органа надлежних за управљање безбедношћу саобраћаја односно техничко регулисање.

Закон о локалној самоуправи

Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/2021 – др. закон) прописује да се јединица локалне самоуправе стара о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу локалних путева и улица, и уређује бројне модалитете комуникације и координације са републичким органима и телима које, по потреби, могу бити и из области безбедности саобраћаја.

Закон о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима

Закон о радном времену посаде возила у друмском превозу и тахографима („Службени гласник РС“, бр. 96/15 и 95/18) регулише битну област безбедности саобраћа – психофизичку способност возача комерцијалних возила. До ступања на снагу овог закона, материја је била уређена Законом о безбедности саобраћаја на путевима и подзаконским актима.

Подзаконска акта

Подзаконска акта ближе уређују област безбедности саобраћаја на републичком нивоу. Подзаконска акта донета су на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима или других наведених закона.

Најзначајнији подзаконски акти на националном нивоу су:

- Правилник о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр.16/24);
- Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима („Службени гласник РС“, бр. 40/12, 102/12, 19/13, 41/13, 102/14, 41/15, 78/15, 111/15, 14/16, 108/16, 7/17–испр., 63/17, 45/18, 70/18, 95/18, 104/18, 93/19, 2/2020–испр., 64/2021, 129/2021–др. правилник, 143/2022 и 110/2022–др. правилник);
- Правилник о саобраћајној сигнализацији („Службени гласник РС“, бр. 85/17 и 14/21, 21/24);
- Правилник о техничком прегледу возила („Службени гласник РС“, бр. 31/18, 70/18 и 62/2022);
- Правилник о условима које мора да испуњава привредно друштво, односно огранак привредног друштва или средња стручна школа који врше оспособљавање кандидата за возаче („Службени гласник РС“, бр. 93/13, 116/13, 108/14, 127/14., 86/15, 104/15, 77/16, 63/17, 112/17, 70/18);
- Правилник о начину непосредног регулисања саобраћаја на путевима у зони школе („Службени гласник РС“, 89/14);
- Правилником о техничким средствима за успоравања саобраћаја на путу („Службени гласник РС“, број 9/14);
- Правилник о мерама за заштиту безбедности деце на путу у зони школе, („Службени гласник РС“, 41/2022);

- Правилник о утврђивању зоне школе, („Службени гласник РС“, 41/2022);
- Правилник о теоријској и практичној обуци кандидата за возаче („Службени гласник РС“, бр. 93/13, 116/13, 108/14, 36/15, 51/15, 86/15, 104/15, 77/16, 63/2017);
- Правилник о условима које мора да испуњава правно лице које врши професионално оспособљавање возача („Службени гласник РС“, 102/2018).

Стратешки оквир

Најважнији национални стратешки документ у области безбедности саобраћаја Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године. Стратегијом су дефинисани национални циљеви безбедности саобраћаја, а који представљају полазну основу, тј. смернице за дефинисање локалних циљева. Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године дефинисала је три полазна елемента за локалне стратегије безбедности саобраћаја, а то су:

АМБИЦИЈА

Бити међу 10 најбезбеднијих земаља Европе, према вредностима јавног ризика смрти и јавног ризика тешких повреда у друмском саобраћају.

МИСИЈА

Систем безбедности друмског саобраћаја који омогућава безбедан приступ и одрживу мобилност свих учесника у саобраћају, уз минималне штетне последице.

ВИЗИЈА

Друмски саобраћај без погинулих и без тешко повређених лица у саобраћају.

Општи циљ Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године: **смањен број погинулих и тешко повређених лица за 50% до 2030. године, у односу на 2019. годину и без погинуле деце у саобраћају од 2030. године.**

Општи циљ: смањен број погинулих и тешко повређених лица за 50% до 2030. године, у односу на 2019. годину и без погинуле деце у саобраћају од 2030. године

Функционалан систем безбедности саобраћаја у коме су институције и појединци посвећени остваривању циљева, успешно сарађују и усаглашено делују

Планирање, пројектовање, изградња и одржавање путева, тако да се најмање 75% путовања обавља путевима са високим стандардима безбедности саобраћаја, у складу са приступом безбедног система и захтевима аутономних возила

Просечна старост путничких и комерцијалних моторних возила у саобраћају испод 14 година

Знање, ставови и понашање учесника у саобраћају на нивоу водећих земаља Европе у области безбедности саобраћаја

Систем спасавања и збрињавања који максимизира могућност преживљавања и успешност медицинског опоравка повређених у саобраћајним незгодама

Алгоритам – Општи и пет посебних циљева Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године

Посебни циљеви постављени стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године који су од значаја за доношење локалних стратегија биће приказани у наставку кроз мере и индикаторе које је дефинисала национална стратегија.

Посебни циљ 1

Функционалан систем безбедности саобраћаја у коме су институције и појединци посвећени остваривању циљева, успешно сарађују и усаглашено делују.

Унапређење стратешког оквира безбедности саобраћаја - Организовано ће се пратити међународни документи и документи ЕУ у безбедности саобраћаја и најбоље праксе ће се примењивати у националним и локалним стратешким документима безбедности саобраћаја у Републици Србији. Организовано праћење и примена међународних докумената подразумева: праћење, избор, превођење и промоцију међународних докумената, размену искуства и успостављање одрживе сарадње са најважнијим међународним и иностраним институцијама и организација, научним институтима и другим субјектима који се баве безбедношћу саобраћаја на међународном нивоу, стручне посете и учешће у раду конференција значајних за праћење трендова у безбедности саобраћаја, др. Поред тога, редовно ће се реализовати стручна анализа усклађености стратешких докумената у Републици Србији са међународним документима и најбољом праксом, пратити усклађеност локалних стратегија безбедности саобраћаја са националном односно успешним праксама у свету које су оствариле ефекте на унапређењу безбедности саобраћаја и организација годишње конференције о спровођењу стратегија безбедности саобраћаја и достизање циљева.

Унапређење финансирања безбедности саобраћаја - Доследно ће се користити постојећа средства, вршити надзор, обезбедиће се додатни извори средстава и успоставити пројектно финансирање безбедности саобраћаја. У том смислу, наставиће се давање сагласности на годишње програме рада локалних самоуправа и иницираће се активности на успостављању Фонда за безбедност саобраћаја односно посебног рачуна који ће објединити различите изворе финансирања безбедности саобраћаја, укључујући припрему и усвајање закона о фонду за безбедности саобраћаја. Такође, вршиће се надзор над коришћењем средстава, информисаће се јавност и покретаће се поступци због ненаменског трошења средстава, а све у циљу оптималног коришћења расположивих средстава.

Унапређење комуникације, координације и кооперације у безбедности саобраћаја - Успоставиће се канали комуникације, а посебно електронске размене података, као и процедуре редовног извештавања, у циљу оптималне координације и кооперације субјеката у безбедности саобраћаја. Успостављање канала комуникације и процедуре редовног извештавања подразумева одржавање редовних седница Колегијума ТКПБС, припрема и реализација заједничког плана активности Колегијума ТКПБС, унапређење кооперације субјеката безбедности саобраћаја у ЈЛС кроз заједничку реализацију активности, унапређење вертикалне координације између државних и локалних субјеката безбедности саобраћаја и активно укључивање ЈЛС у реализацију националних превентивних и других активности. Унапређење знања, ставова и понашања учесника у саобраћају, односно достизање предвиђених циљева није могуће остварити уколико не буде постигнута међуинституционална комуникација, кооперација и координација.

Посебни циљ 2

Унапређено планирање, пројектовање, изградња и одржавање путева, тако да се најмање 75% путовања обавља путевима са високим стандардима безбедности саобраћаја, у складу са приступом безбедног система и захтевима аутономних возила.

Унапређење планирања, пројектовања, изградње и одржавања путева - Нови путеви ће бити планирани, пројектовани и изграђени уз потпуну примену свих алата за унапређење безбедности путне инфраструктуре. Постојећи путеви ће бити одржавани тако да се на њима обезбеди висок стандард безбедности саобраћаја. Ово подразумева да ће се редовно спроводити сви прописани алати унапређења безбедности путне инфраструктуре и биће примењени сви прихваћени предлози мера, уз уважавање рањивости свих учесника у саобраћају, приступа безбедног система и будућих захтева аутоматизованих возила. Са овако обезбеђеним високим стандардом безбедности путне инфраструктуре очекује се мањи ризик страдања у саобраћају. Обезбеђење високог стандарда безбедности путне инфраструктуре ће бити потпомогнуто промоцијом примене алата и разменом искустава на домаћим и међународним конференцијама и другим скуповима, редовним надзором над спровођењем алата и применом предложених мера побољшања, као и праћењем ефеката примене мера и доследном применом савременог концепта подељене одговорности.

Унапређење процеса праћења утицајних фактора на настанак саобраћајних незгода са посебним освртом на утицај пута - Доследно ће се спроводити алати, који имају за циљ

препознавање утицајних фактора на настанак саобраћајних незгода и последица саобраћајних незгода са посебним освртом на утицај пута. С тим у вези, редовно ће се пратити и анализирати утицајни фактори и спроводиће се редовне и периодичне обуке надлежних субјеката за прецизније препознавање и дефинисање утицајних фактора. Развиће се национална методологија и успоставити систем Дубинских анализа саобраћајних незгода, који ће омогућити формирање квалитетних база података о утицајним факторима настанка саобраћајних незгода у Републици Србији. Анализом овако прикупљених података о саобраћајним незгодама ће се створити услови за квалитетну процену околности које доводе до настанка саобраћајних незгода, односно створиће се услови за уочавање кључних проблема и предлагање ефикасних мера за спречавање настанка саобраћајних незгода, односно смањење страдања у друмском саобраћају.

Унапређење безбедности саобраћаја на локацијама повећане угрожености по рањиве учеснике у саобраћају на општинским путевима и улицама - Спровешће се детаљна анализа угрожености рањивих учесника у саобраћају и за све зоне школа и друге угрожене локације, за које се утврди већи ризик страдања по рањиве учеснике у саобраћају, припремиће се пројекти побољшања безбедности саобраћаја, а локације ће бити третиране адекватним мерама и активностима из тих пројеката, а све у циљу побољшања безбедности саобраћаја за угрожене категорије учесника у саобраћају.

Посебни циљ 3

Обновљен и у погледу безбедносних својстава унапређен возни парк.

Унапређење безбедносних својстава возила - Унапређење безбедносних својстава возила обезбедиће се кроз обнову возног парка новим возилима (у складу са EURONCAP системом вредновања) и употребљаваним возилима из емисионих стандарда EURO 5 и EURO 6 који су опремљени савременим системима који помажу возачу да до незгоде не дође али и са системима који смањују последице саобраћајних незгода. Ово ће омогућити да се смањи број саобраћајних незгода где је возило узрок настанка незгоде, као и да се значајно смање последице саобраћајних незгода. Такође, радиће се анализа 41 међународних и националних истраживања у области безбедности возила.

Унапређење система одржавања возила, надоградње безбедносних система комерцијалних возила и трактора и контроле техничке исправности возила - Имајући у виду да обнова возног парка зависи од социјално - економских оквира део возног парка старијих годишта која не могу бити замењена морају да буду одржавани на начин да своје техничке карактеристике одржавају на безбедносно прихватљивом нивоу тј. да не долази до отказа у реалним условима вожње. За комерцијална возила и тракторе биће омогућено унапређење постојећих система доградњом недостајућих како активних тако и пасивних подсистема. Систем обавезне периодичне техничке контроле исправности возила унапређиваће се у складу са међународним прописима, искуствима најбољих међународних пракси и анализом стања исправности возила на основу доступних података и истраживања. Систем ванредне (неочекиване) контроле мора се значајно унапредити и правно уредити када су у питању комерцијална возила.

Унапређење система стимулација, фискалних подстицаја, субвенције и других погодности - Утврдиће се начин и критеријум стимулисања набавке возила високих емисионих стандарда и високих безбедносних стандарда за појединце. Из основних принципа да небезбедност плаћа безбедност и принципа загађивач плаћа (Директива) посебно ће се дефинисати начини стимулисања обнове возних паркова јавних предузећа и државних институција, али и обједињених набавки привредних система, комуналних предузећа, превозника, такси удружења а све у циљу унапређења безбедносних својстава возила и мотивације за обнову возних паркова. Посебно ће се дефинисати начин стимулације за доградњу система активне безбедности и заштитних система на комерцијалним возилима и тракторима.

Посебни циљ 4

Знање, ставови и понашање учесника у саобраћају на нивоу водећих земаља Европе у области безбедности саобраћаја.

Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања - У циљу успостављања система саобраћајног образовања и васпитања неопходна је примена мера и активности које ће омогућити да свако лице, сагласно старости и начину на који учествује у саобраћају (пешак, возач, путник), пре започињања активног учешћа у саобраћају стекне одговарајућа знања и вештине, као и да развије позитивне ставове везано за безбедност саобраћаја. Наиме, висок ниво 4б знања, односно вештина, као и развијени позитивни ставови директно су сразмерни позитивном моделу понашања свих учесника у саобраћају (деце, учитеља, наставника, професора, родитеља, и др.). С обзиром на претходно, важно је предузети активности на унапређењу постојећег система саобраћајног образовања и васпитања на свим нивоима, почев од предшколских установа, преко основних и средњих школа, обука у ауто-школама до усавршавања постојећих возача.

Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања - Како би безбедност учесника у саобраћају била подигнута на највиши ниво, и достигнути постављени стратешки циљеви, неопходно је унапређење превентивно пропагандног деловања у безбедности саобраћаја, односно перманентна и доследна примена друштвеног маркетинга. Наиме, друштвено одговорне кампање у безбедности саобраћаја које су засноване на научној и стручној основи, уз политичку, медијску, институционалну, а посебно подршку полиције, представљају доказано средство којим се успешно унапређује и у позитивном смислу мењају знање, понашање и ставови учесника у саобраћају.

Праћење нивоа знања, ставова и безбедног понашања учесника у саобраћају - За успешно достизање пролазних (годишњих) и коначних циљева Стратегије неопходна је реализација мера везаних за праћење резултата, односно периодично (на годишњем нивоу) утврђивање постојећег стања и оцене стања безбедности саобраћаја. У ту сврху, неопходна је реализација пројеката усмерених ка мерењу индикатора безбедности саобраћаја везаних за заштитне системе (сигурносни појасеви, седишта за децу, заштитне кациге и сл.), индикатора везаних за поштовање ограничења брзине, вожњу под дејством алкохола и понашање рањивих учесника у саобраћају, те пројекте

идентификације најутицајнијих индикатора безбедности саобраћаја по територијама. Поред тога, важно је реализовати пројекте усмерене ка утврђивању ставова учесника у саобраћају и пројекте оцене (нивоа) безбедности саобраћаја по територијама, како би се током периода спровођења Стратегије поједине активности могле фокусирати, односно интензивирати. Коначно, периодичне процене нивоа знања на одабраном узорку учесника у саобраћају, могу такође указати на специфичне проблеме ка којима би требало усмерити активности.

Посебни циљ 5

Систем спасавања и збрињавања који максимизира могућност преживљавања и успешност здравственог опоравка повређених у саобраћајним незгодама.

Нормативизација националних процедура поступања свих хитних служби након саобраћајних незгода - Мером се успостављања уједначено поступање, бржи одговор, квалитетније збрињавање и спасавање, и већа способност прихватања повређених у саобраћајним незгодама на територији Републике Србије.

Успостављање савременог квалитетног комуникационог система - Мера подразумева успостављање система који омогућава квалитетну једновремену гласовну комуникацију међу свим хитним службама односно јединицама хитних служби успостављањем заједничких тетра канала радио везе и опремањем одговарајућим тетра радио уређајима и опремом, успостављање информационог система који омогућава квалитетну видео везу и брзо слање и пријем података између хитних служби односно јединица хитних служби, као и успостављање система који омогућаје квалитетан пријем дојаве о саобраћајној незгоди (употреба смарт уређаја, прецизно геопозиционирање позиваоца, пријем eCall позива) што ће значајно унапредити брзину и квалитет деловања хитних служби.

Унапређење стручности, оспособљености и увежбаности припадника хитних служби за деловање након саобраћајне незгоде - Мера подразумева иновирање програма образовања, стручног усавршавања и увежбавања у циљу стицања знања, вештина и оспособљености припадника хитних служби за деловање након саобраћајне незгоде укључујући и масовне саобраћајне незгоде, кроз уврштавање садржаја у систем средњег, вишег и високог образовања, специјалистичких студија, непрекидног образовања и додатних обука, као и успостављањем система непрекидног заједничког обучавања и увежбавања припадника хитних служби у националном тренинг центру за заједничку обуку.

Успостављање база података о дејствима хитних служби након саобраћајне незгоде - Мера подразумева успостављање посебних база података у свим хитним службама које садрже битне податке о дејству након сваке саобраћајне незгоде, укључујући систем аутоматског бележења реакционих времена путем ГПС позиционирање јединица хитних служби.

Опремање хитних служби опремом за брзо и квалитетно деловање након саобраћајне незгоде - Мера подразумева опремање хитних служби опремом која омогућава брз

долазак на лице места, брз превоз повређених, квалитетно спасавање и збрињавање, обезбеђење лица места на потребном нивоу, квалитетно вршење увиђаја, и личну безбедност припадника хитних служби, што укључује и специјална возила, личну опрему, медицинску опрему, техничку опрему, опрему за прикупљање доказа о саобраћајној незгоди.

Локални оквир за доношење стратегије

Управљање безбедношћу саобраћаја је сложен поступак који захтева координисано деловање свих субјеката система безбедности саобраћаја. У принципу, управљање безбедношћу саобраћаја подразумева систематски рад у циљу континуираног побољшања безбедности саобраћаја. Стабилан и одржив систем безбедности саобраћаја подразумева постојање институција и организација које су од значаја за безбедност саобраћаја.

У оквиру локалних оквира за доношење стратегије биће:

- дефинисани институционални капацитети општине Лапово,
- извршена анализа стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Лапово за период 2019. – 2024. године,
- дефинисано финансирање безбедности саобраћаја на територији општине Лапово,
- приказани трошкови саобраћајних незгода у претходном петогодишњем периоду.

Институционални капацитети општине Лапово

Најважнији субјекти локалног заштитног система безбедности саобраћаја на територији општине Лапово обухватају институције, организације, удружења, привредна друштва и предузетнике који обављају послове од значаја за безбедност саобраћаја, а као потенцијални чиниоци система безбедности саобраћаја препознати су следећи субјекти:

- Скупштина општине Лапово,
- Председник општине Лапово,
- Општинско веће општине Лапово,
- Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима на територији општине Лапово,
- Општинска управа (Одељење за урбанизам, имовинско – правне и стамбено - комуналне послове),
- Саобраћајна полиција (ПУ Крагујевац),
- Ватрогасна јединица,
- Дом здравља на територији општине Лапово,
- Установе образовања и васпитања на територији општине Лапово,
- Правна лица за вршење техничких прегледа на територији општине Лапово,

- Транспортне компаније,
- Невладине организације и удружења грађана,
- Средства јавног информисања, итд.

Скупштина општине је највиши орган Општине који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и Статутом општине Лапово.

Скупштина општине Лапово, у складу са законом:

1. доноси Статут општине и пословник Скупштине општине;
2. доноси буџет и усваја завршни рачун буџета;
3. утврђује стопе изворних прихода Општине, као и начин и мерила за одређивање висине локалних такса и накнада;
4. доноси план развоја Општине, планске документе јавних политика, средњорочне планове и друге планске документе, у складу са законом;
5. доноси просторни и урбанистички план Општине;
6. доноси прописе и друге опште акте из надлежности општине;
7. расписује општински референдум и референдум на делу територије Општине, изјашњава се о предлозима садржаним у грађанској иницијативи и утврђује предлог одлуке о самодоприносу;
8. образује и уређује организацију и рад организација и служби за потребе Општине;
9. оснива јавна предузећа и друштва капитала за обављање делатности од општег интереса у складу са законом и овим статутом, даје сагласност на законом одређене опште и друге правне акте и радње јавног предузећа, односно друштва капитала, ради заштите општег интереса;
10. оснива установе и организације у области предшколског образовања васпитања, основног образовања, културе, социјалне заштите, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дејче заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање и доноси акт о мрежи јавних предшколских установа и јавних основних школа на територији општине на основу критеријума које утврди Влада;
11. именује и разрешава надзорни одбор и директора јавног предузећа чији је оснивач, даје сагласност на статут јавног предузећа и врши друга права оснивача у складу са законом и оснивачким актом;
12. именује и разрешава управни одбор, надзорни одбор и директора установе, организације и службе чији је оснивач и даје сагласност на њихове статуте у складу са законом;
13. бира и разрешава председника Скупштине и заменика председника Скупштине;
14. именује изборну комисију за спровођење избора за одборнике скупштине општине, у складу са законом;
15. поставља и разрешава секретара и заменика секретара Скупштине;
16. бира и разрешава председника Општине и, на предлог председника Општине, бира заменика председника Општине и чланове Општинског већа;
17. именује и разрешава главног урбанисту;
18. усваја Кадровски план;
19. уређује услове и начин обављања комуналних делатности, права и обавезе корисника комуналних услуга, обим и квалитет комуналних услуга и начин вршења надзора над

обављањем комуналних делатности, оснива јавна предузећа за обављање комуналне делатности, односно поверава обављање тих делатности друштву капитала или предузетнику, прописује опште услове одржавања комуналног реда и мере за њихово спровођење;

20. доноси годишње и средњорочне програме уређивања грађевинског земљишта; одлучује о отуђењу грађевинског земљишта у складу са законом и прописом Општине;

21. доноси локалну стамбену стратегију у складу са Националном стамбеном стратегијом, акциони план за њено спровођење и програме стамбене подршке, може основати јавну стамбену агенцију у складу са законом, као и правно лице за обављање послова од јавног интереса у области становања;

22. уређује коришћење пословног простора који је у јавној својини Општине, уређује висину закупнине пословног простора и врши друге послове у вези са коришћењем пословног простора, у складу са законом и другим актима Општине;

23. уређује критеријуме и поступак давања станова у закуп и њихове куповине;

24. прописује висину закупнине за коришћење стамбених зграда, станова и гаража у јавној својини Општине;

25. ближе уређује коришћење, одржавање и управљање стварима у јавној својини Општине;

26. уређује начин коришћења превозних средстава у јавној својини Општине;

27. уређује ближе услове за обављање такси превоза путника;

28. доноси програме коришћења и заштите природних вредности и програме заштите животне средине, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са стратешким документима и интересима и специфичностима Општине и утврђује посебну накнаду за заштиту и унапређење животне средине;

29. доноси годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, утврђује противерозионе мере и њихово спровођење, одлучује о привођењу пашњака другој култури;

30. доноси програм развоја туризма у складу са Стратегијом; утврђује висину боравишне таксе на територији Општине;

31. доноси локални акциони план за борбу против корупције на нивоу Општине и образује стално радно тело за праћење спровођења локалног акционог плана;

32. доноси програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака, уређује држање и заштиту домаћих животиња и кућних љубимаца, у складу са законом;

33. доноси оперативни план за воде II реда, одређује место и начин коришћења воде за рекреацију, укључујући и купање;

34. доноси акциони план за спровођење Националне стратегије за младе на територији Општине, може основати канцеларију за младе;

35. доноси програм и план енергетске ефикасности;

36. одлучује о прибављању и отуђењу непокретности у јавној својини Општине, заснивању хипотеке на непокретностима у јавној својини Општине, као и о преносу права својине на другог носиоца права јавне својине;

37. одлучује о улагању ствари у јавној својини Општине и права у капитал јавног предузећа и друштва капитала чији је оснивач, у складу са законом;

38 одлучује о преносу права коришћења на стварима у својини Општине, установама, јавним агенцијама и другим организацијама чији је оснивач

Општина;

39. одлучује о давању концесије када су јавна тела и предмет концесије у надлежности Општине, даје сагласност на концесиони акт;
40. даје сагласност и усваја предлог пројекта јавно-приватног партнерства, даје сагласност на нацрт јавног уговора у пројекту јавно-приватног партнерства и даје овлашћење председнику Општине да потпише јавни уговор у име Општине;
41. образује Штаб за ванредне ситуације, доноси план и програм развоја система заштите и спасавања;
42. утврђује општинске таксе и друге локалне приходе који Општини припадају по закону;
43. утврђује висину доприноса за уређивање грађевинског земљишта;
44. утврђује накнаду за комуналне услуге и даје сагласност на одлуку о промени цена комуналних услуга, у складу са законом;
45. утврђује критеријуме и поступак за регресирање трошкова боравка у предшколској установи за децу из материјално угрожених породица;
46. доноси акт о јавном задуживању Општине, у складу са законом којим се уређује јавни дуг;
47. прописује радно време угоститељских, трговинских и занатских објеката;
48. даје мишљење о републичком, покрајинском и регионалном просторном плану;
49. оснива стална и повремена радна тела за разматрање питања из њене надлежности;
50. подноси иницијативу за покретање поступка оснивања, укидања или промене територије Општине;
51. предлаже Влади Републике Србије утврђивање јавног интереса за експропријацију у корист Општине;
52. даје мишљење о законима којима се уређују питања од интереса за локалну самоуправу;
53. разматра извештај о раду и даје сагласност на програм рада корисника буџета;
54. одлучује о сарадњи и удруживању са градовима и општинама, удружењима, хуманитарним и другим организацијама;
55. информише јавност о свом раду;
56. покреће поступак за оцену уставности и законитости закона или другог општег акта Републике Србије којим се повређује право на локалну самоуправу;
57. доноси одлуку о организовању, финансирању и условима рада саветника за заштиту права пацијената;
58. утврђује празник Општине;
59. даје сагласност на употребу имена, грба и другог обележја Општине;
60. уређује поступак, услове и критеријуме за додељивање јавних признања и почасних звања које додељује Општина и одлучује о додели јавних признања и почасних звања;
61. одлучује о називима улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места;
62. разматра и усваја годишње извештаје о раду јавних предузећа, установа и других јавних служби чији је оснивач или већински власник општина;
63. разматра годишњи извештај главног урбанисте о стању у простору;
64. усваја Етички кодекс понашања функционера;
65. обавља и друге послове утврђене законом и Статутом општине Лапово.

Општинско веће општине Лапово је извршни орган Општине Лапово који обавља послове утврђене Законом и Статутом Општине, а чине га председник општине, заменик председника општине, као и пет чланова Општинског већа. Председник општине је председник Општинског већа.

Општинско веће:

1. предлаже Статут, буџет и друге одлуке и акте које доноси Скупштина;
2. непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката Скупштине општине;
3. доноси одлуку о привременом финансирању у случају да Скупштина општине не донесе буџет пре почетка фискалне године;
4. врши надзор над радом Општинске управе, поништава или укида акте Општинске управе који нису у сагласности са законом, статутом и другим општим актом или одлуком које доноси Скупштина општине;
5. решава у управном поступку у другом степену о правима и обавезама грађана, предузећа и установа и других организација у управним стварима из надлежности Општине;
6. прописује посебне елементе процене ризика и учесталост вршења инспекцијског надзора на основу процене ризика из изворне надлежности Општине, као и посебне елементе плана одређеног инспекцијског надзора из изворне надлежности Општине;
7. прати реализацију програма пословања и врши координацију рада јавних предузећа чији је оснивач Општина;
8. подноси тромесечни извештај о раду јавних предузећа Скупштини општине, ради даљег извештавања у складу са законом којим се уређује правни положај јавних предузећа;
9. предлаже акта које доноси Скупштина општине ради заштите општег интереса у јавном предузећу и друштву капитала чији је оснивач Општина;
10. одлучује решењем о употреби средстава текуће и сталне буџетске резерве;
11. стара се о извршавању поверених надлежности из оквира права и дужности Републике;
12. поставља и разрешава начелника Општинске управе;
13. поставља општинског правобраниоца;
14. доноси План одбране Општине који је саставни део Плана одбране Републике Србије, усклађује припреме за одбрану правних лица у делатностима из надлежности Општине са Планом одбране Републике Србије, доноси одлуку о организовању и функционисању цивилне заштите и јединица опште намене;
15. доноси Процену угрожености и План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама и План заштите од удеса;
16. образује жалбену комисију;
17. образује стручна саветодавна радна тела за поједине послове из своје надлежности;
18. информише јавност о свом раду;
19. доноси пословник о раду на предлог председника Општине;
20. врши и друге послове, у складу са законом.

Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима на територији општине Лапово

Закон о безбедности саобраћаја на путевима дефинише да Агенција за безбедност саобраћаја координира рад тела за безбедност саобраћаја на путевима у локалним самоуправама и даје сагласност на програм за рад тела за безбедност саобраћаја на путевима у локалним самоуправама Републике Србије.

Национални систем безбедности саобраћаја је централну улогу у локалном систему безбедности саобраћаја поверио локалним телима за безбедност саобраћаја. Одлуком скупштине општине Лапово, формиран је Савет за безбедност саобраћаја општине Лапово.

Задатак Савета је да прати безбедност и друга питања у области саобраћаја на територији општине Лапово, ангажује се и аплицира у програмима и акцијама из ове области које спроводе локални, покрајински и републички органи и друге институције и међународне организације и други субјекти који се баве овим питањима и проблематиком, а у циљу обезбеђивања услова за побољшање безбедносних и других услова од значаја за одвијање саобраћаја у општини.

Улога Савета је да иницира, организује, прати и координира рад институција безбедности саобраћаја на локалном нивоу, као и да успоставља сарадњу са Националним институцијама безбедности саобраћаја.

Рад Савета дефинисан је Правилником о раду тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима (Службени Гласник РС, бр. 16/24). Овим правилником ближе се уређују организација, начин рада, извештавање и праћење рада тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима (комисија, савет и сл.), које оснива извршни орган јединице локалне самоуправе, општинско веће, односно градско веће (у даљем тексту: Надлежни орган), као стручно радно тело, ради обављања послова из области безбедности саобраћаја на путевима из надлежности јединице локалне самоуправе.

Савет чине представници органа, организација, институција, невладиног сектора и других субјеката који делују у систему безбедности саобраћаја на путевима на подручју јединице локалне самоуправе, а нарочито у областима безбедности саобраћаја, управљања путевима, финансија, јавних набавки, комуналних и инспекцијских послова, правосуђа, здравства, предшколског и школског васпитања и образовања и медија.

Савет континуирано анализира стање безбедности саобраћаја, показатеље безбедности саобраћаја (индикаторе) и ставове учесника у саобраћају на подручју јединице локалне самоуправе и на седницама тела предлаже одређене мере и активности у оквиру области рада. Приликом предлагања мера и активности, чланови тела треба да препознају угрожене категорије учесника у саобраћају и активности усмере на унапређење безбедности најугроженијих категорија учесника у саобраћају.

Савет непрекидно прати и предлаже мере за унапређење безбедности саобраћаја на путевима на подручју јединице локалне самоуправе, на основу података о обележјима значајним за безбедност саобраћаја. Приликом предлагања мера и активности тело узима у обзир донете стратешке документе, односно Националну и локалну стратегију безбедности саобраћаја на путевима, Акциони план безбедности саобраћаја на путевима, Национални годишњи програм унапређења безбедности саобраћаја на путевима (у даљем тексту: Национални програм) и активности Агенције за безбедност саобраћаја (у даљем тексту: Агенција) на националном нивоу.

Савет спроводи активности на изради и предлагању стратегије и годишњег плана безбедности саобраћаја на путевима, које доноси Надлежни орган, у складу са Националном стратегијом и Акционим планом које доноси Влада.

Поред чланова тела (председника, заменика, координатора и других), у раду тела могу учествовати и представници заинтересованих лица задужених за унапређење безбедности саобраћаја на путевима, када се разматрају питања из њихове надлежности и њихово учешће може допринети квалитетнијем раду тела.

Чланови тела могу предложити председнику тела лица, која по њиховом мишљењу треба да учествују у раду на одређеној седници. Предложена лица немају право гласа приликом одлучивања по тачкама дневног реда.

Тело сагледава и оцењује проблеме безбедности саобраћаја, са прецизним одређивањем надлежности одговорних субјеката који делују у систему безбедности саобраћаја на подручју јединице локалне самоуправе.

Одговорни субјекти за праћење реализације мера и активности су чланови тела или представници организација, институција или субјеката задужених за унапређење безбедности саобраћаја на путевима на подручју јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе и друга лица која могу бити ангажована за праћење реализације одређених мера и активности.

За извршење појединих активности из Програма, Надлежни орган може ангажовати лице које је стручно оспособљено да обавља послове из области безбедности саобраћаја на путевима, у складу са законом.

Извештавање о стању безбедности саобраћаја на путевима је саставни део праћења стања безбедности саобраћаја на путевима на подручју јединице локалне самоуправе. Тело подноси извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима Надлежном органу најмање два пута годишње.

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима треба да укаже на тренутно стање безбедности саобраћаја на подручју јединице локалне самоуправе са јасно издвојеним проблемима, најважнијим реализованим активностима и активностима које је потребно реализовати у наредном периоду са циљем унапређења безбедности саобраћаја на путевима.

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима, у складу са законом, Надлежни орган подноси скупштини јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе најмање двапут годишње.

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима састављен за првих шест месеци текуће године, подноси се скупштини на седници након 31. јула за текућу годину, односно за период од годину дана подноси се након 31. јануара наредне календарске године.

Координатор извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима доставља Агенцији након подношења скупштини јединице територијалне аутономије, односно јединице локалне самоуправе.

Надлежни орган дужан је да, у складу са законом, извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима учини доступним јавности.

Анализа стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Лапово за период 2019. – 2024. године

Стратегијом безбедности саобраћаја на територији општине Лапово за период 2019. – 2024. године дефинисано је жељено стање безбедности саобраћаја.

АМБИЦИЈА - Остварити најбоље резултате у области безбедности саобраћаја у односу на све локалне самоуправе у Републици Србији.

МИСИЈА - Применити концепт системског управљања безбедношћу саобраћаја у општини Лапово и успоставити делотворан систем безбедности саобраћаја.

ВИЗИЈА - Општина на чијој територији нема смртно страдалих и тешко повређених лица у саобраћају.

ЦИЉЕВИ - Општи циљ је јачање заштитног система кроз јачање капацитета и интегритета свих субјеката безбедности саобраћаја и унапређење њихове међусобне комуникација, кооперације и координације. Доношење стратегије треба да омогући изградњу одрживог и делотворног система управљања безбедношћу саобраћаја до 2024. године, који ће омогућити:

- да се одржи тренд „0“ погинулих лица у саобраћају;
- да се број тешко повређених лица у саобраћају смањи бар за половину у 2024. години, у односу на 2015. годину;
- да се одржи тренд „0“ погинуле деце у саобраћају;
- да се одржи тренд „0“ тешко повређене деце у саобраћају;
- да се преполове укупни, годишњи друштвено-економски трошкови саобраћајних незгода у 2024. години, у односу на 2015. годину.

Анализом стања безбедности саобраћаја у општини Лапово у 2023. години може се закључити следеће:

- да број погинулих у 2023. години износи 2 лица, што је повећање у односу на 2015. годину када је погинуло 1 лице у саобраћајним незгодама,
- да број тешко повређених у 2023. години износи 6 лица, што је смањење у односу на 2015. годину када је било 11 тешко повређених лица,
- да нема погинуле деце у саобраћају у 2023. години,
- да нема тешко повређене деце у саобраћају у 2023. години,
- укупни трошкови у 2023. години износили су 925.071 €, док су у 2015. години износили 740.066 €.

На основу наведених података долази се до закључка да тренутно стање безбедности саобраћаја не показује тежњу ка испуњењу циљева дефинисаних Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово за период од 2019. до 2024. године. Наиме, у 2023. години дошло је до повећања броја погинулих лица и укупних трошкова, што није у складу са дефинисаним циљевима.

Имајући у виду да је нова стратегија безбедности саобраћаја на територији општине Лапово рађена током 2024. године, за потребе анализе достизања циљева стратегијом безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово за период од 2019. до 2024. године, коришћени су подаци о саобраћајним незгодама и последицама из 2023. године.

Финансирање безбедности саобраћаја у општини Лапово

Финансирање безбедности саобраћаја у општини Лапово дефинисано је Законом о безбедности саобраћаја на путевима и Правилником о раду тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима (Службени Гласник РС, бр. 16/24).

Законом о безбедности саобраћаја на путевима прописано је да:

- Средства од новчаних казни за прекршаје и привредне преступе предвиђене прописима о безбедности саобраћаја на путевима припадају буџету Републике Србије.
- За финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима опредељују се средства у буџету Републике Србије, на размену министарства надлежног за унутрашње послове.
- За финансирање унапређења безбедности саобраћаја могу се користити и приходи по основу међународних уговора и средства домаћих и страних правних и физичких лица, кроз донације, поклоне, прилоге и друге видове помоћи, као и други извори, у складу са законом.

Распоред и коришћење средстава за финансирање унапређења безбедности саобраћаја на путевима врши се у складу са актом, који за сваку календарску годину доноси Влада, на предлог министра надлежног за унутрашње послове.

Саставни део акта је Национални годишњи програм унапређења безбедности саобраћаја на путевима, који садржи циљеве, мере и активности у оквиру кључних области рада, начин реализације, рокове, финансијска средства и одговорне субјекте.

Националним годишњим програмом унапређења безбедности саобраћаја морају бити обухваћене следеће кључне области рада:

- 1) унапређење саобраћајне инфраструктуре са становишта унапређења безбедности саобраћаја на путевима;
- 2) рад Тела за координацију;
- 3) унапређење саобраћајног васпитања и образовања;
- 4) превентивно-промотивне активности из области безбедности саобраћаја на путевима;
- 5) научно-истраживачки рад у области безбедности саобраћаја;
- 6) опремање јединица саобраћајне полиције и других органа надлежних за послове безбедности саобраћаја.

Националним годишњим програмом унапређења безбедности саобраћаја могу бити обухваћене и друге активности из области безбедности саобраћаја на путевима.

Предлог програма који се финансира из буџета Републике Србије припрема се на основу јавног позива, који расписује Агенција, након прибављене сагласности Министарства унутрашњих послова.

Јавним позивом дефинишу се кључне области рада, које треба да садржи програм јединице локалне самоуправе; финансијска средства за одређену област рада која се финансира кроз јавни позив; рокови; смернице за припрему програма и остале потребне конкурсне документације за пријаву по јавном позиву; начин подношења пријаве; начин одлучивања о додели средстава; начин извештавања и праћења реализације програма и други елементи јавног позива.

Јавни позив се објављује на интернет страницама Агенције и Министарства. Агенција може да распише јавни позив и више пута у току календарске године, а све до утрошка планираних средстава.

Средства која се додељују по јавном позиву јесу наменска средства, која се опредељују у складу са Националним програмом и могу се користити искључиво за реализацију појединачних мера и активности дефинисаних у документима.

Агенција координаторима доставља препоруке за припрему предлога програма пре објављивања јавног позива.

Након објављивања јавног позива, тело припрема предлог програма и доставља надлежном органу јединице локалне самоуправе на усвајање.

Усвојени програм од стране Надлежног органа и осталу потребну конкурсну документацију захтевану за пријаву по јавном позиву јединица локалне самоуправе, односно тело, доставља Агенцији на сагласност у току трајања јавног позива.

Савет за безбедност саобраћаја општине Лапово конкурисао је на први јавни позив који је расписала Агенција за безбедност саобраћаја. На основу одлуке министарства унутрашњих послова општини Лапово су одобрена средства за финансирање безбедности саобраћаја у износу од 2.500.000,00 динара за 2024. годину.

Средства су била распоређена по следећим областима рада:

- 1) Унапређење саобраћајне инфраструктуре са становишта унапређења безбедности саобраћаја на путевима (*Израда пројекта мапирања ризика, идентификација и рангирање опасних места за општинске путеве и улице, износ средстава 600.000,00 динара*);
- 2) Рад Тела за координацију (*Рад савета (одржавање седница), износ средстава 200.000,00 динара*);
- 3) Унапређење саобраћајног васпитања и образовања (*Едукација деце предшколског узраста, Едукација ученика основношколског узраста, Едукација ученика средњошколског узраста, износ средстава 360.000,00 динара*);
- 4) превентивно-промотивне активности из области безбедности саобраћаја на путевима (*Реализација кампање на унапређењу знања, ставова и понашања пешака приликом преласка коловоза, Реализација кампање на унапређењу знања, ставова и понашања возача комерцијалних возила, Реализација кампање на унапређењу знања, ставова и понашања младих за безбедно учење у саобраћају, износ средстава 390.000,00 динара*);
- 5) научно-истраживачки рад у области безбедности саобраћаја (*Израда стратегије безбедности саобраћаја са акционим планом за период 2025. до 2030. године, Истраживање (студија) ставова и понашања учесника у саобраћају на територији општине, износ средстава 950.000,00 динара*).

Финансирање безбедности саобраћаја се може остварити донацијама и добровољним прилозима од стране одговорних предузетника, правних лица и свих грађана који су у могућности и желе да финансирају безбедност саобраћаја на територији локалне самоуправе.

Друштвено одговорне компаније, невладине и хуманитарне организације могу дати допринос – финансијски или програмски у оквиру својих делокруга. Ауто школе могу бити анимирани да реализују специфичне дообуке младих, такозваних повремених и старих возача, а технички прегледи да током године обаве одређени број неформалних контролних/консултативних прегледа возила.

Трошкови саобраћајних незгода

Трошкови саобраћајних незгода представљају укупну висину штета изазваних саобраћајним незгодама. У трошкове саобраћајних незгода према Стратегији безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2015. до 2020. године спадају:

- бол и патња жртава саобраћајних незгода,
- губитак квалитета живота жртава саобраћајних незгода,
- некомпензована бол и недостатак жртве родбини,
- изгубљена продуктивност,
- трошкови оштећења возила и објеката,
- трошкови здравствених услуга,
- социјална давања,
- трошкови поступања након саобраћајне незгоде (хитне службе),
- изгубљена добит,
- трошкови осигурања,
- трошкови радног места,
- правни трошкови,
- трошкови правосудних органа,
- трошкови спровођења санкција,
- трошкови услед временских губитака и др.

Одређивање висине штете настале у саобраћајним незгодама представља процес који веома често подразумева различите приступе и поступке. У Републици Србији још увек није званично прихваћен (усвојен) модел за процену штете у саобраћајној незгоди. Сходно томе, за прорачун трошкова саобраћајних незгода у општини Лапово, коришћена је методологија Европске комисије за процену укупних друштвено-економских последица саобраћајних незгода, а која је усвојена и у Националној Стратегији безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године.

Према овој методологији, трошак једне саобраћајне незгоде са погинулим лицем износи 3.273.909 евра, трошак једне саобраћајне незгоде са тешко повређеним лицем износи 498.591 евра, док трошак једне саобраћајне незгоде са лакше повређеним лицем износи 38.514 евра.

На основу модела прорачуна висине штете у оквиру Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије (2023-2030), израчунати су укупни трошкови саобраћајних незгода на територији општине Лапово у односу на последице саобраћајних незгода које су се догодиле у периоду од 2019. до 2023. године.

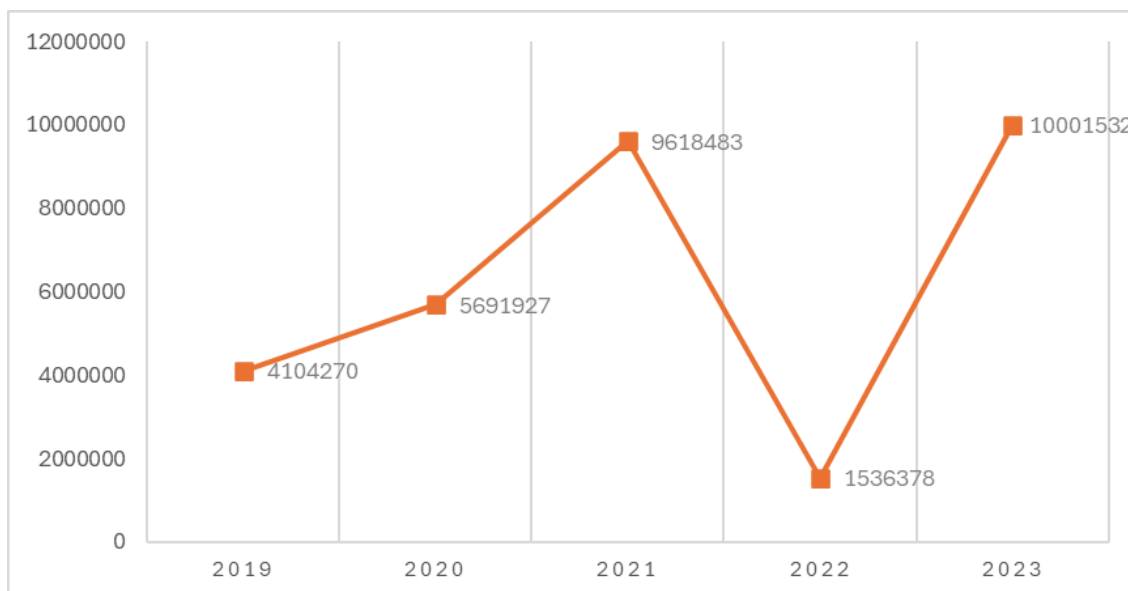
Табела 2.1. Број саобраћајних незгода са погинулим и повређеним лицима у општини Лапово периоду од 2019. до 2023. године

ГОДИНА	СН ПОГ	СН ЛТП	СН ТТП	СН НАСТ
2019	-	3	8	11
2020	1	11	4	16
2021	2	15	5	22
2022	-	14	2	16
2023	2	12	6	20
Укупно	5	55	25	85

Табела 2.2. Трошкови саобраћајних незгода на територији општине Лапово у периоду од 2019. до 2023. године

ГОДИНА	СН ПОГ	СН ЛТП	СН ТТП	СН НАСТ
2019	0	115.542	3.988.728	4.104.270
2020	3.273.909	423.654	1.994.364	5.691.927
2021	6.547.818	577.710	2.492.955	9.618.483
2022	0	539.196	997.182	1.536.378
2023	6.547.818	462.168	2.991.546	10.001.532

Укупни трошкови саобраћајних незгода у посматраном временском периоду на територији општине Лапово, према моделу прорачуна висине штете у оквиру Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије (2023-2030), износе 30.952.590 евра. Највећи трошкови саобраћајних незгода на територији општине Лапово забележени су у 2023. години у укупном износу од 10.001.532 евра.

Графикон 2.1. Трошкови саобраћајних незгода на територији општине Лапово у периоду од 2019. до 2023. године

3. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

У овом поглављу извршена је анализа постојећег стања безбедности саобраћаја у општини Лапово за период од 2019. до 2023. године. За спровођење анализе коришћена је Интегрисана база података о обележјима безбедности саобраћаја у Републици Србији, израђена од стране Агенције за безбедност саобраћаја Републике Србије.

Праћење апсолутних показатеља безбедности саобраћаја (број и последице саобраћајних незгода) представља један од најчешће коришћених елемената за праћење стања безбедности саобраћаја на одређеном подручју, планирање мера и активности и праћење ефеката примењених мера. Индикатори безбедности саобраћаја, односно индиректни показатељи безбедности саобраћаја представљају један од алата помоћу којих се анализира стање у безбедности саобраћаја и на основу којих је могуће детектовати проблеме у саобраћају као и дефинисати мере за њихово решавање.

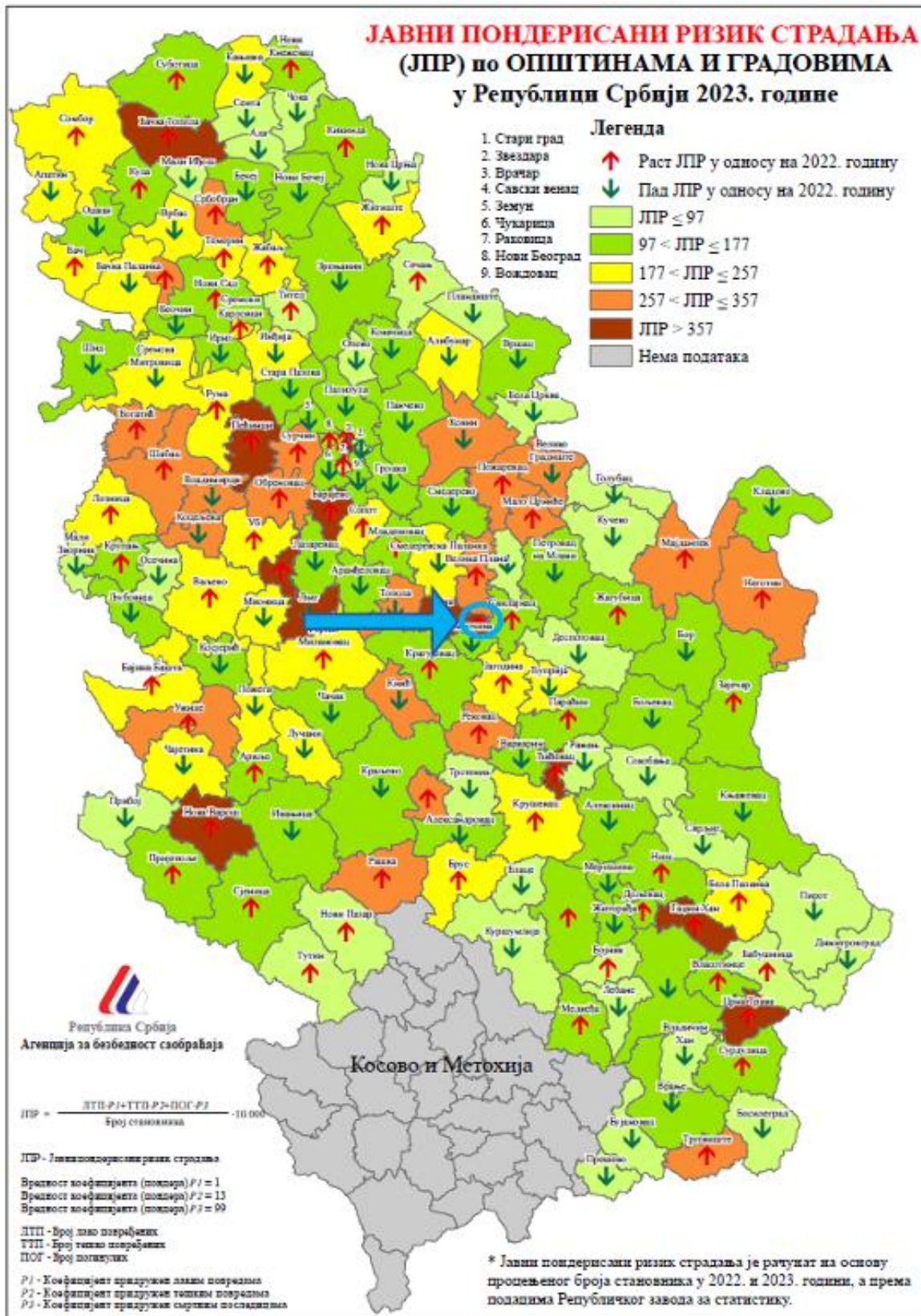
Анализа постојећег стања безбедности саобраћаја (апсолутних показатеља безбедности саобраћаја) за период од 2019. до 2023. године обухватила је следеће:

- јавни пондерисани ризик страдања;
- број и последице саобраћајних незгода;
- учешће категорија возила у саобраћајним незгодама,
- својства настрадалих лица у саобраћајним незгодама,
- временску анализу саобраћајних незгода и последица (месечну, недељну и часовну расподелу саобраћајних незгода и последица саобраћајних незгода),
- просторну расподелу саобраћајних незгода,
- безбедност путничких аутомобила у саобраћају,
- безбедност теретних возила у саобраћају,
- безбедност тракториста у саобраћају,
- безбедност пешака у саобраћају.

Анализа индикатора безбедности саобраћаја обухватила је следеће индикаторе:

- Процент возача путничких аутомобила који не користе мобилни телефон током вожње (укупно),
- Процент употребе сигурносних појасева на предњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно),
- Процент употребе сигурносних појасева на задњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно),
- Процент употребе заштитних система за децу – дечије ауто седиште – 0-3 године,
- Процент употребе заштитних система за децу – 4-12 година,
- Процент употребе заштитних система за децу – 0-12 година,
- Процент употребе заштитних кацига од стране мотоциклиста,
- Процент употребе заштитних кацига од стране мопедиста,
- Процент пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза,
- Процент исправних прелазака коловоза деце.

Јавни пондерисани ризик страдања

Слика 3.1. Јавни пондерисани ризик страдања по општина у Републици Србији и класа (вредност) ризика за општину Лапово (извор: АБС, 2024)

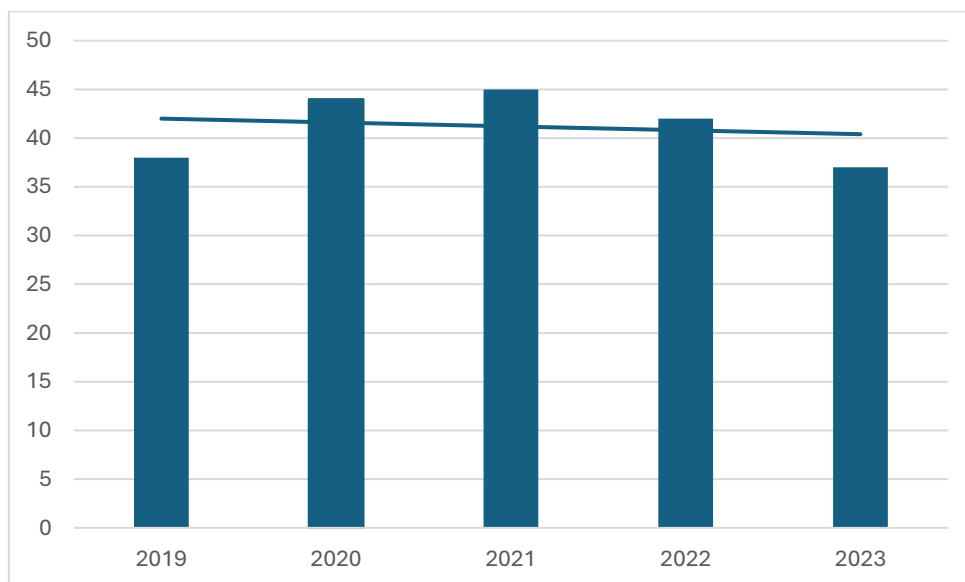
На карти изнад, приказане су вредности јавног пондерисаног ризика страдања становништва у друмском саобраћају, за 2023. годину, за сваку локалну самоуправу (општину и град) у Републици Србији. Јавни пондерисани ризик представља однос пондерисаног укупног броја настрадалих лица у саобраћајним незгодама (погинули, тешко повређени и лако повређени) током 2023. године и броја становника за сваку локалну самоуправу. Вредности јавног пондерисаног ризика су подељене у 5 класа. Јавни пондерисани ризик за општину Лапово припада класи веома високе вредности ризика, при чему је у 2023. години дошло до повећања јавног пондерисаног ризика у односу на 2022. годину. Ова локална самоуправа је на 157. месту од 161 локалне самоуправе у Републици Србији по вредности јавног пондерисаног ризика за 2023. годину.

У табели 3.1. приказан је број саобраћајних незгода на територији општине Лапово у претходних пет година, односно у периоду од 2019. године до 2023. године.

Број саобраћајних незгода и последица

Табела 3.1. Број саобраћајних незгода од 2019. године до 2023. године

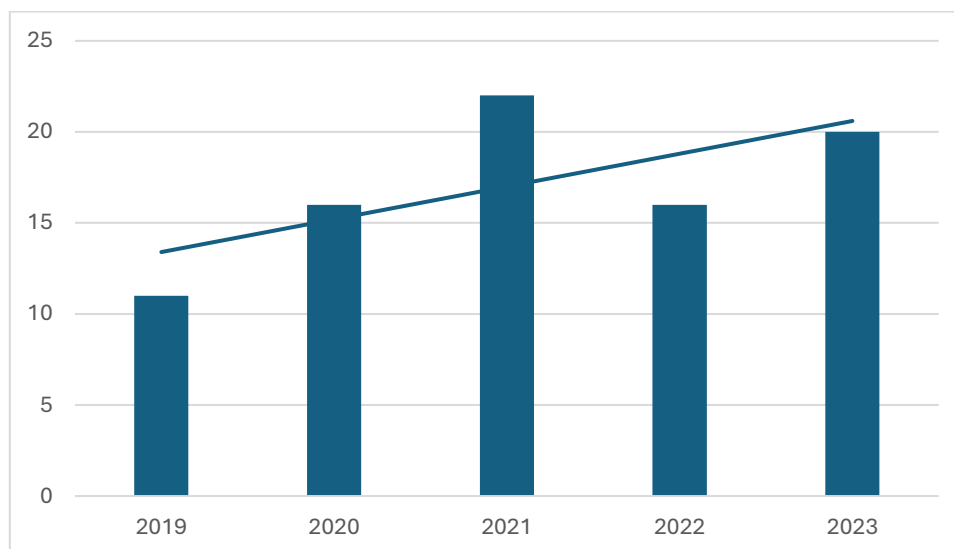
ГОДИНА	СН ПОГ	СН ПОВ	СН НАСТ	СН МШ	СН УК
2019	0	11	11	27	38
2020	1	15	16	28	44
2021	2	20	22	23	45
2022	0	16	16	26	42
2023	2	18	20	17	37

Графикон 3.1. Распореда броја саобраћајних незгода у периоду од 2019. године до 2023. године

Са графикана 3.1. може се видети да је у општини Лапово успостављен растући а затим опадајући тренд броја саобраћајних незгода, у претходних пет година. **Број саобраћајних незгода од 2019. до 2021. године расте**, што је представљало велики проблем безбедности

саобраћаја на територији општине, док је 2022. и 2023. године тај број почео да се смањује.

Графикон 3.2. Расподела броја саобраћајних незгода са настрадалим лицима, у периоду од 2019. године до 2023. године

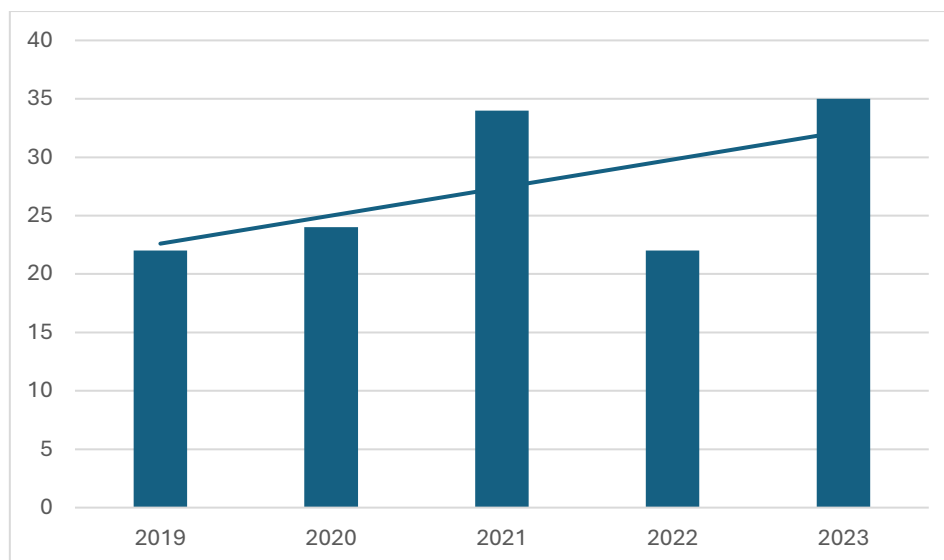
Уколико се изврши анализа броја саобраћајних незгода са настрадалим лицима, ситуација је таква да је генерално заступљен растући тренд броја саобраћајних незгода са настрадалим лицима, изузев 2022. године, када се бележи пад у односу на 2021. годину.

У табели 3.2. приказане су последице саобраћајних незгода на територији општине Лапово у претходних пет година, односно у периоду од 2019. године до 2023. године. Последице саобраћајних незгода су приказане по следећој расподели: погинула лица, тешко повређена лица и лако повређена лица у саобраћајним незгодама. Збир свих последица представља укупан број настрадалих лица.

Табела 3.2. Последице саобраћајних незгода од 2019. године до 2023. године

ГОДИНА	ПОГ	ТПП	ЛТП	ПОВ	УК НАСТ
2019	0	10	12	22	22
2020	1	4	19	23	24
2021	2	7	25	32	34
2022	0	4	18	22	22
2023	2	6	27	33	35

Расподела настрадалих лица по годинама је следећа: 2019. године 22 лица; 2020. године 24 лица; 2021. године 34 лица; 2022. године 22 лица, и 2023. године 35 лица. У 2019. и 2022. години није било погинулих лица, у 2020. години погинуло је једно лице, док су у 2021. и 2023. години погинула по 2 лица у саобраћајним незгодама. Број настрадалих лица се по изменично смањује и повећава.

Графикон 3.3. Последице саобраћајних незгода (укупан број настрадалих) у периоду од 2019. године до 2023. године

Учешће категорија возила у саобраћајним незгодама

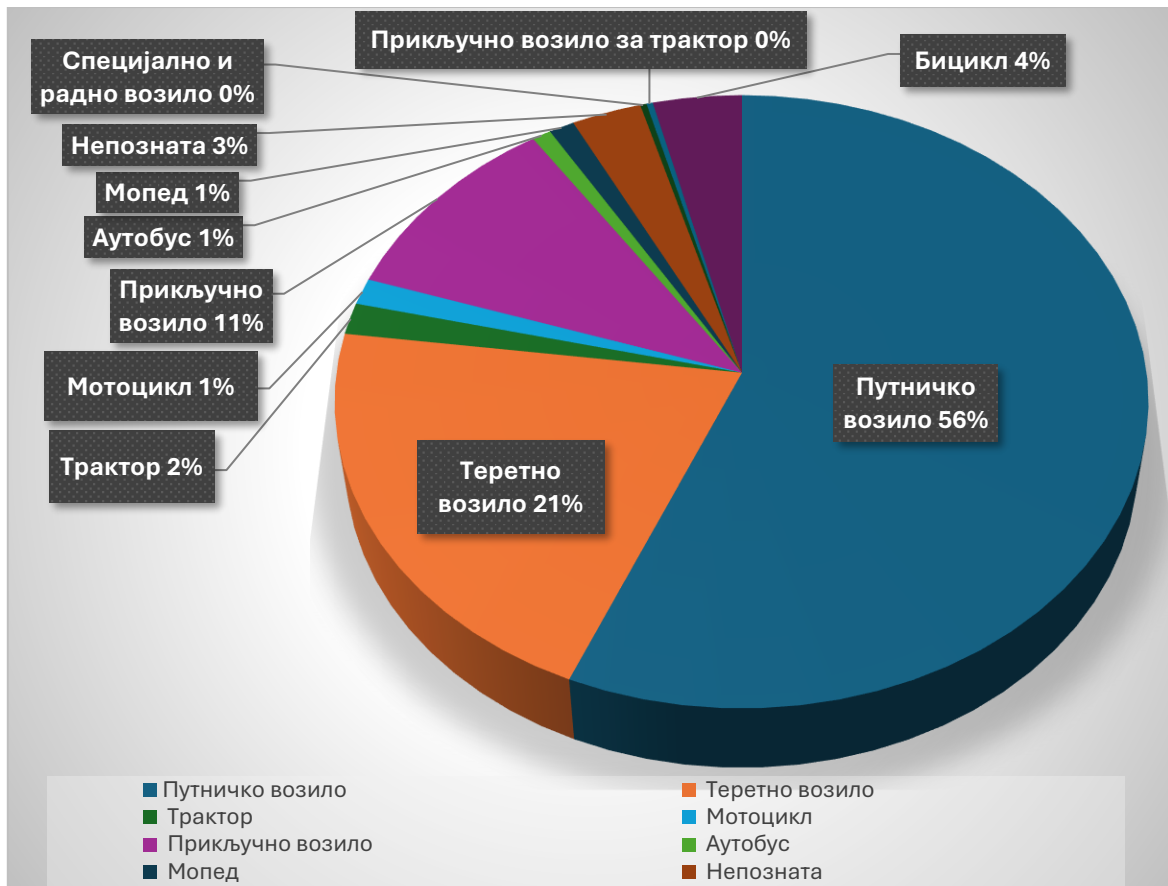
У 206 регистрованих саобраћајних незгода учествовало је укупно 362 возила. Највећи број возила чинила су путничка возила (204), теретна возила (75) и прикључна возила (38), док су остале категорије возила биле заступљене у значајно мањем броју.

Табела 3.3. Учешће појединих категорија возила у саобраћајним незгодама

Категорија	Укупно
Путничко возило	204
Теретно возило	75
Трактор	6
Мотоцикл	5
Прикључно возило	38
Аутобус	3
Мопед	4
Непозната	11
Специјално и радно возило	1
Прикључно возило за трактор	1
Бицикл	14
Укупно	362

Процентуално учешће категорија возила у саобраћајним незгодама било је заступљено у следећим вредностима: путничко возило 56%; теретно возило 21%; мотоцикл 1%; прикључно возило 11%; аутобус 1%; мопед 1%; бицикл 4%; трактор 2%; специјално и радно возило 0.5%; прикључно возило за трактор 0.5% и непозната категорија 3%.

Графикон 3.4. Расподела категорија возила која су учествовала у саобраћајним незгодама

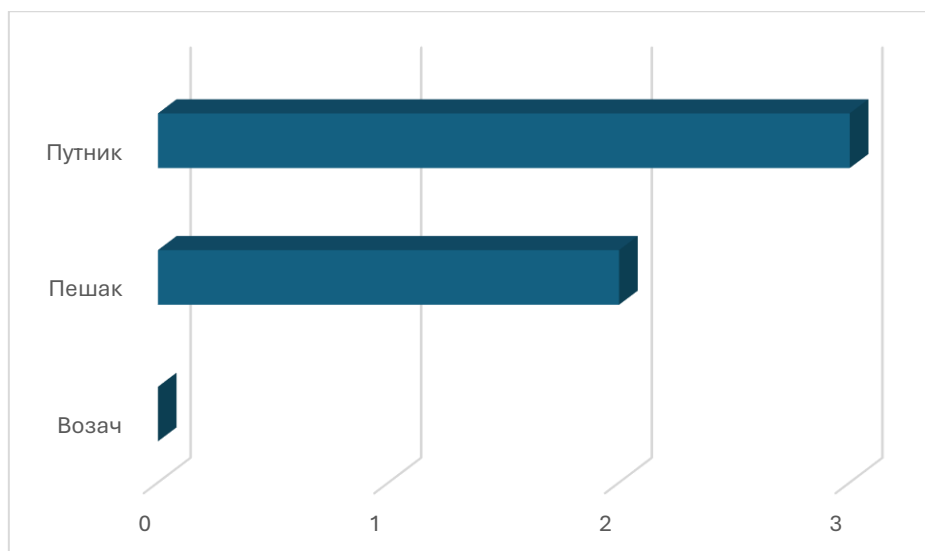
Својства настрадалих лица у саобраћајним незгодама

На графикону 3.5. приказана је расподела настрадалих лица у саобраћајним незгодама према својству учешћа у саобраћајним незгодама. Број настрадалих лица која су учествовала у саобраћајним незгодама заступљена су у својству возача (69 лица, 51%), својству путника (58 лица, 42%) и пешака (10 лица, 7%). Укупан број настрадалих лица за период 2019. – 2023. године износио је 137 лица.

Графикон 3.5. Расподела настрадалих лица према својствима учешћа у саобраћају

У саобраћајним незгодама на територији општине Лапово у посматраном периоду погинуло је 5 лица. Структура погинулих лица приказана је на графикону 3.6.

Графикон 3.6. Расподела погинулих лица према својствима учешћа у саобраћају

Старосна структура погинулих лица била је 19, 39, 50, 55 и 80 година старости.

Временска расподела саобраћајних незгода

Месечна расподела саобраћајних незгода и последица

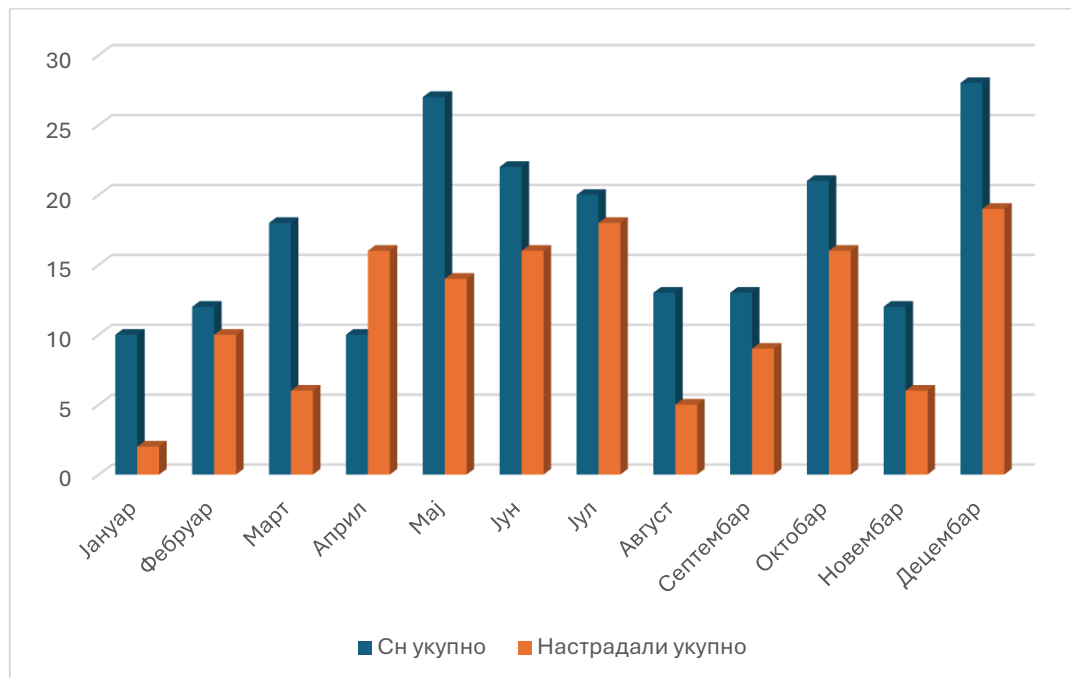
Анализом броја незгода (видети табелу 3.4 и графикон 3.7) долази се до података да се највећи број саобраћајних незгода догодио у месецу децембру (28 СН), мају (27 СН), јуну и октобру (22 и 21 СН). Док се са друге стране у јануару и априлу месецу догодио најмањи број саобраћајних незгода (по 10 СН).

У табели 3.4, приказана је дистрибуција саобраћаних незгода по месецима у периоду 2019 – 2023. године.

Табела 3.4. Месечна расподела саобраћајних незгода

Месец	Сн укупно	Настрадали укупно
Јануар	10	2
Фебруар	12	10
Март	18	6
Април	10	16
Мај	27	14
Јун	22	16
Јул	20	18
Август	13	5
Септембар	13	9

Октобар	21	16
Новембар	12	6
Децембар	28	19
Укупно	206	137

Графикон 3.7. Месечна расподела саобраћајних незгода

Дневна расподела саобраћајних незгода и последица

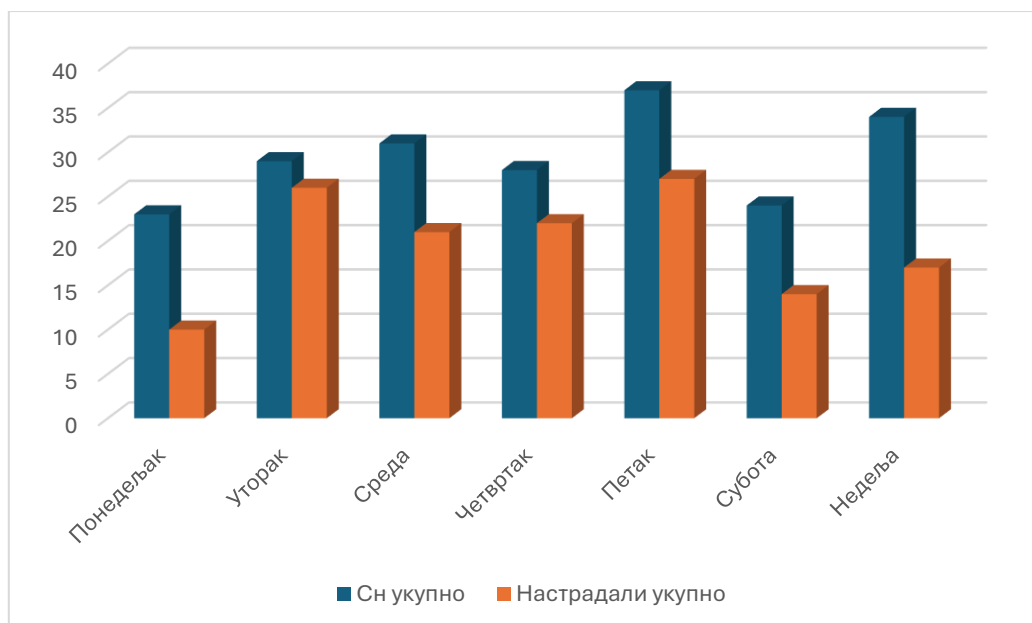
У табели 3.5, приказана је дистрибуција саобраћаних незгода данима у току недеље.

Табела 3.5. Дневна расподела саобраћајних незгода

Дан	Сн укупно	Настрадали укупно
Понедељак	23	10
Уторак	29	26
Среда	31	21
Четвртак	28	22
Петак	37	27
Субота	24	14
Недеља	34	17
Укупно	206	137

Расподела саобраћајних незгода по данима у току недеље је: понедељак (23 СН); уторак (29 СН); среда (31 СН); четвртак (28 СН); петак (37 СН); субота (24 СН); недеља (34 СН).

Расподела настрадалих лица по данима у току недеље је: понедељак (10 лица); уторак (26 лица); среда (21 лице); четвртак (22 лица); петак (27 лица); субота (14 лица); недеља (17 лица).

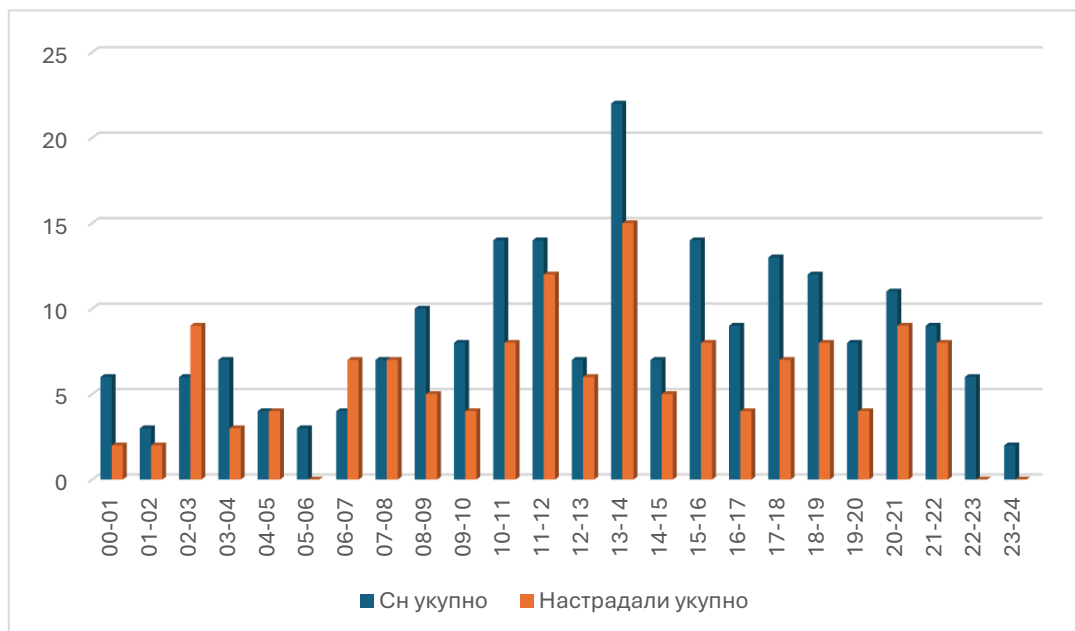
Графикон 3.8. Дневна расподела саобраћајних незгода и последица

Часовна расподела саобраћајних незгода и последица

Табела 3.5. Часовна расподела саобраћајних незгода

Час	Сн укупно	Настрадали укупно
00-01	6	2
01-02	3	2
02-03	6	9
03-04	7	3
04-05	4	4
05-06	3	0
06-07	4	7
07-08	7	7
08-09	10	5
09-10	8	4
10-11	14	8
11-12	14	12
12-13	7	6
13-14	22	15
14-15	7	5
15-16	14	8
16-17	9	4
17-18	13	7
18-19	12	8
19-20	8	4
20-21	11	9
21-22	9	8

22-23	6	0
23-24	2	0
Укупно	206	137

Графикон 3.9. Часовна расподела саобраћајних незгода и последица

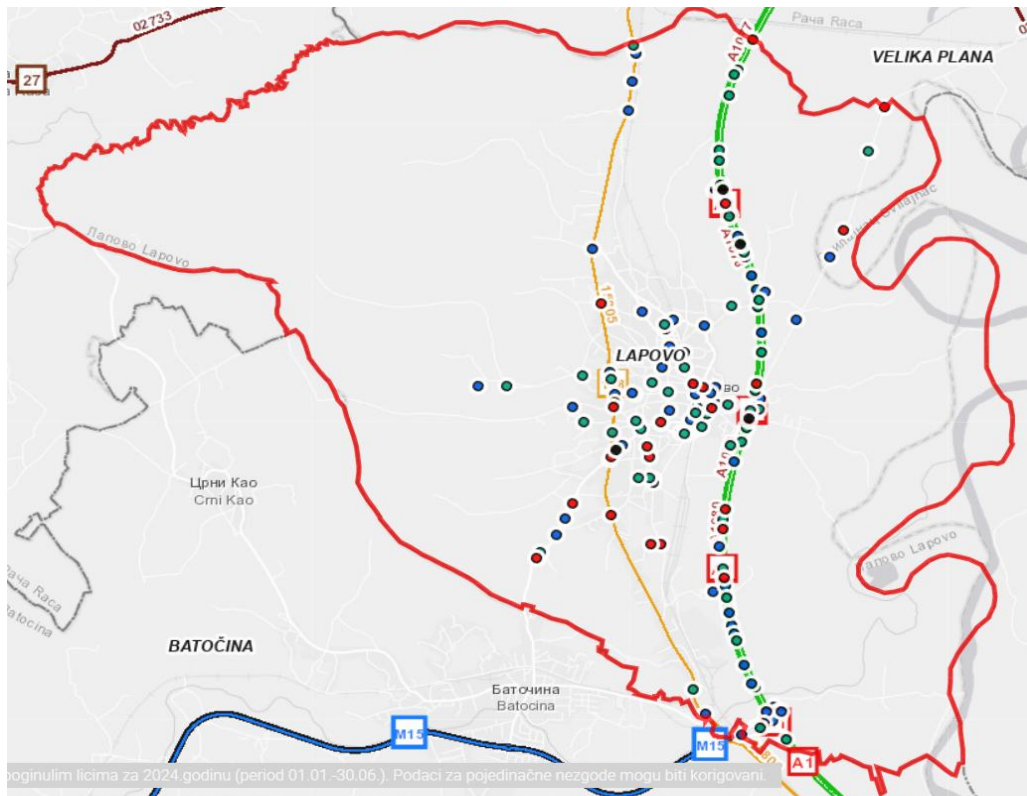
Анализом броја незгода (видети табелу 3.5 и графикон 3.9) долази се до податка да се највећи број саобраћајних незгода догодио у периоду 13-14 (22 СН), 10-11 (14 СН), 11-12 (14 СН) и 15-16(14 СН) часова.

Просторна расподела саобраћајних незгода

Просторна расподела саобраћајних незгода има за циљ да се свака саобраћајна незгода што прецизније спусти на карту, односно терен.

На карти (Слика 3.2) може се видети да се на путевима који пролазе кроз општину Лапово, највећи број саобраћајних незгода догодио на:

- Државном путу IА реда ;
- Пролазку државног пута IIА реда кроз насеље;
- Улицама нижег реда и
- Улицама вишег реда.

Слика 3.2. Просторна расподела саобраћајних незгода на територији општине Лапово

Локације саобраћајних незгода су подељене на саобраћајне незгоде које су се догодиле на државним путевима IА реда, на државним путевима IБ реда, на проласку државног пута IIА кроз насеље, на некатегорисаном путу, саобраћајне незгоде које су се догодиле на улицама вишег и нижег реда. У табели 3.6. може се видети да се на државним путевима IА реда догодило 95 саобраћајних незгода, на државним путевима IБ реда се догодило 7 саобраћајних незгода, на проласку државног пута IIА кроз насеље 16 саобраћајних незгода, на некатегорисаном путу 4 саобраћајне незгоде, на улицама вишег реда 49 саобраћајних незгода и на улицама нижег реда 51 саобраћајна незгода.

Табела 3.6. Расподела саобраћајних незгода по месту саобраћајне незгоде

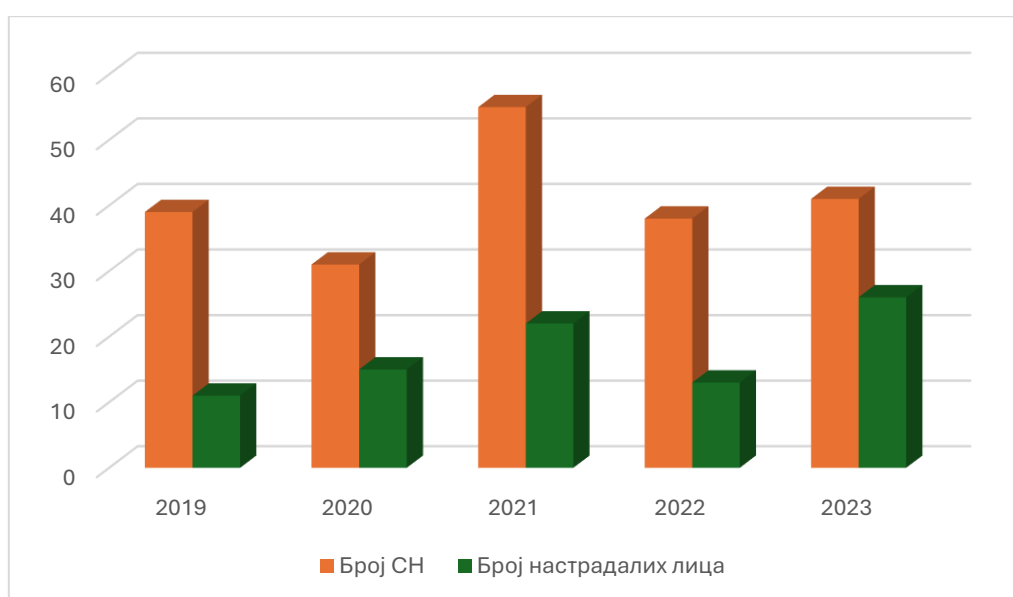
МЕСТО СН	СН УК
ДП IА реда	95
ДП IБ реда	7
Пролазак ДП IIА реда кроз насеље	16
Некатегорисани пут	4
Улица вишег реда	49
Улица нижег реда	51

Безбедност саобраћаја по категоријама возила и својствима учесника

У оквиру дела безбедност саобраћаја по категоријама возила и својствима учесника биће приказана: безбедност путничких аутомобила, безбедност теретних возила, безбедност трактора и безбедност пешака у саобраћају.

Безбедност путничких аутомобила у саобраћају

Безбедност путничких аутомобила у саобраћају на територији општине Лапово приказана је кроз број СН и последица (видети графикон 3.10) и кроз расподелу броја настрадалих возача и путника у путничким аутомобилима (видети графикон 3.11).

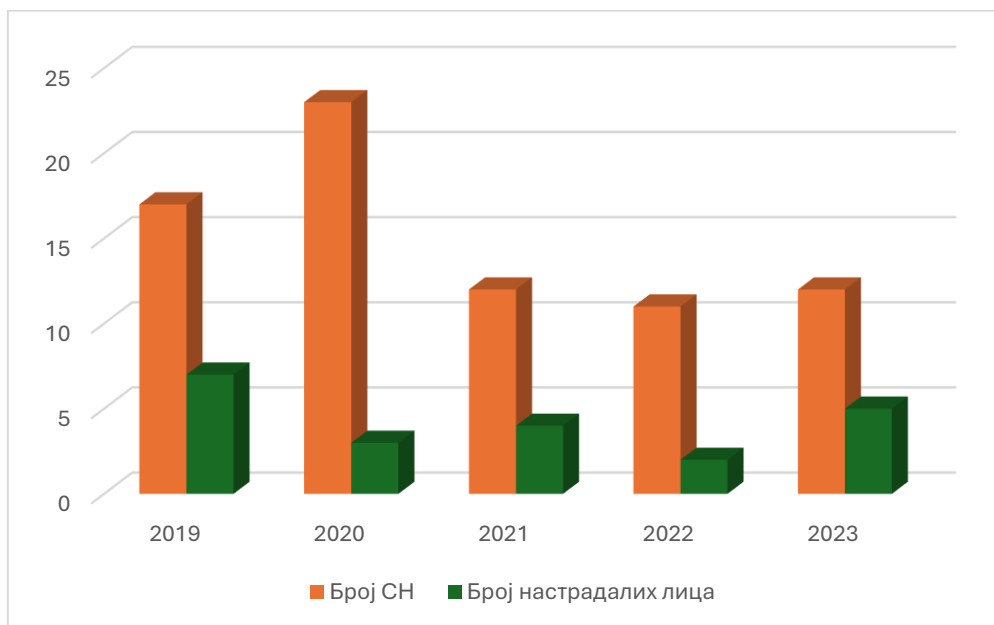
Графикон 3.10. Расподела саобраћајних незгода и последица за путничке аутомобиле

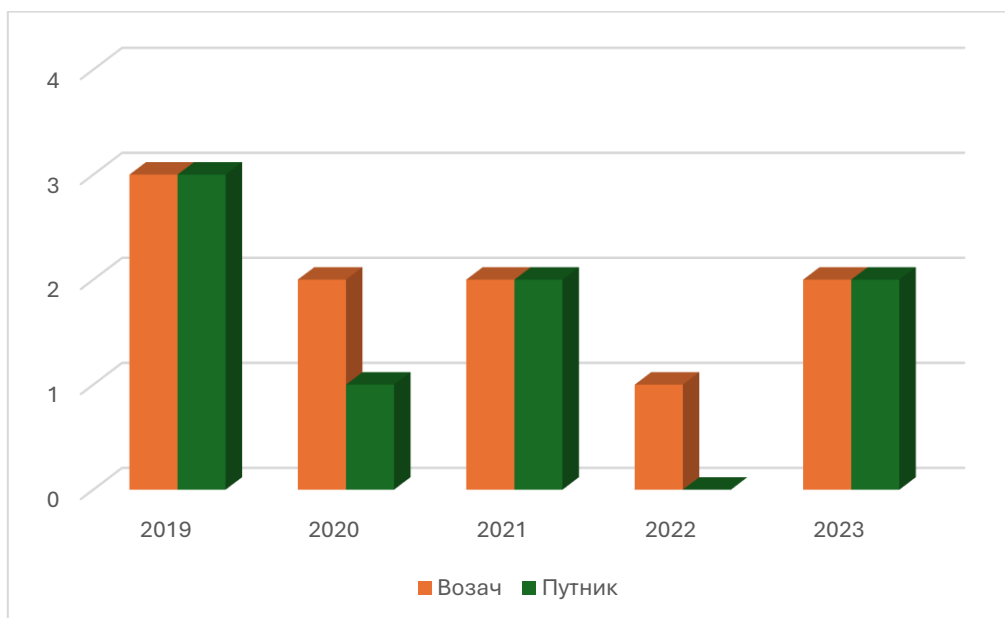
Графикон 3.11. Расподела броја настрадалих возача и путника у путничким аутомобилима

Безбедност теретних возила у саобраћају

Безбедност теретних возила у саобраћају на територији општине Лапово приказана је кроз број СН и последица (видети графикон 3.12) и кроз расподелу броја настрадалих возача и путника у теретним возилима (видети графикон 3.13).

Графикон 3.12. Расподела саобраћајних незгода и последица за теретна возила

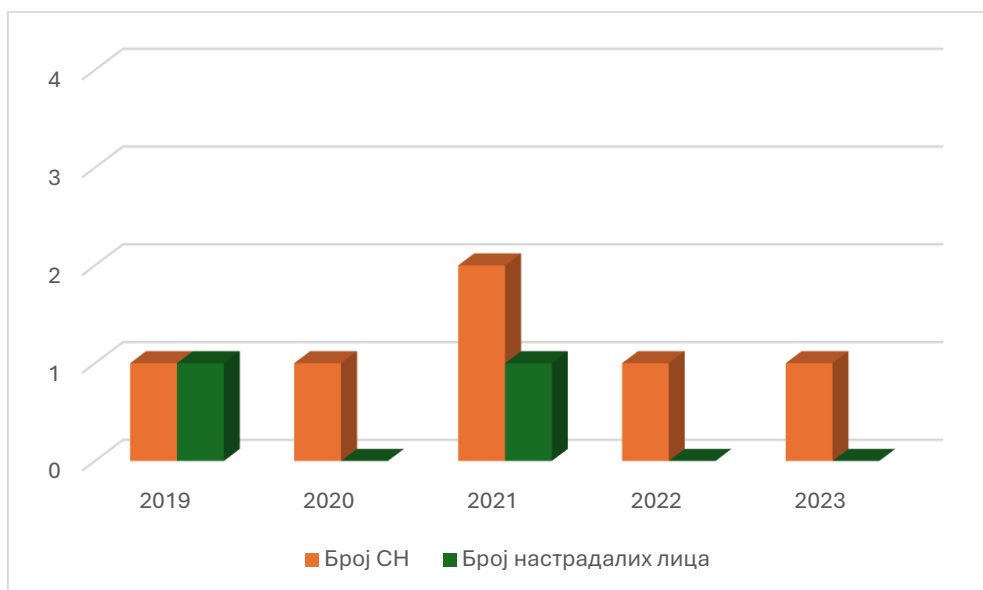

Графикон 3.13. Расподела броја настрадалих возача и путника у теретним возилима

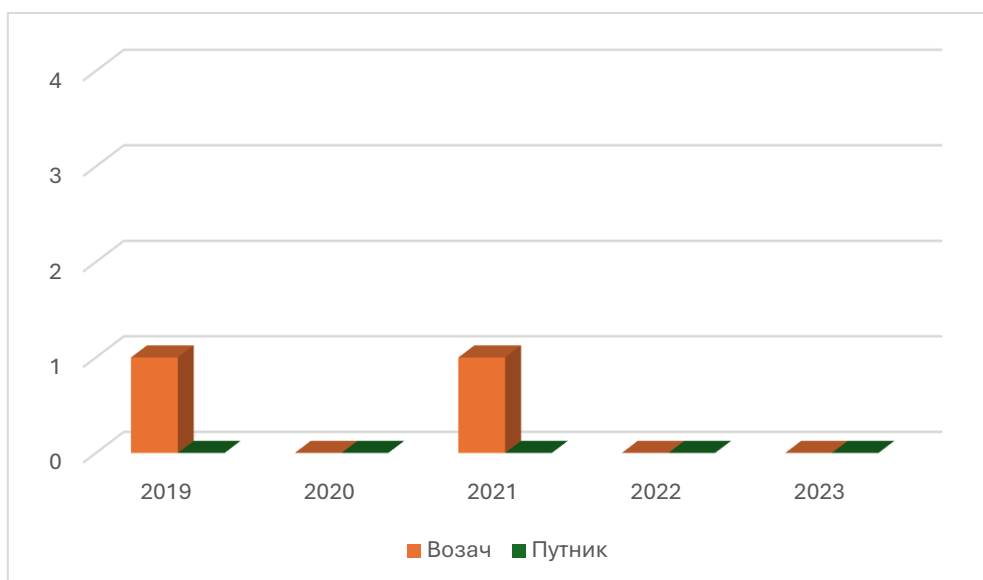
Безбедност тракториста у саобраћају

Безбедност тракториста у саобраћају на територији општине Лапово приказана је кроз број СН и последица (видети графикон 3.14) и кроз расподелу броја настрадалих возача и путника на тракторима (видети графикон 3.15).

Графикон 3.14. Расподела саобраћајних незгода и последица за тракторе

Графикон 3.15. Расподела броја настрадалих возача и путника на тракторима

Безбедност пешака у саобраћају

Безбедност пешака у саобраћају на територији општине Лапово приказана је расподелу броја настрадалих пешака у саобраћају за период 2019 – 2023. године (видети графикон 3.16).

Графикон 3.16. Расподела броја настрадалих пешака у саобраћају

Анализа индикатора безбедности саобраћаја

Индикатори безбедности саобраћаја, односно индиректни показатељи безбедности саобраћаја представљају један од алата помоћу којих се анализира стање у безбедности саобраћаја и на основу којих је могуће детектовати проблеме у саобраћају као и дефинисати мере за њихово решавање. Вредности индикатора указују на то да у Републици Србији постоје проблеми у понашању учесника у саобраћају, као и негативни ефекти и последице саобраћаја који се постепено смањују сталним радом у безбедности саобраћаја, чиме се унапређује квалитет живота, а самим тим и ниво безбедности саобраћаја.

Уважавајући потребу вредновања и поређења стања безбедности саобраћаја, користећи индикаторе безбедности саобраћаја (ИБС) у наставку су приказани резултати мерења индикатора безбедности саобраћаја према усвојеним класама. Свакој од класа је додељена и једна од боја, посматрано од најбоље до најлошије вредности индикатора безбедности саобраћаја, респективно: тамно зелена, жута, наранџаста, црвена и црна.

За потребе анализе индикатора безбедности саобраћаја на територији општине Лапово коришћена је Интегрисана база података о обележјима безбедности саобраћаја – Индикатори, Агенције за безбедност саобраћаја.

У оквиру анализе посматрани су следећи индикатори:

- Процент возача путничких аутомобила који не користе мобилни телефон током вожње (укупно),
- Процент употребе сигурносних појасева на предњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно),
- Процент употребе сигурносних појасева на задњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно),
- Процент употребе заштитних система за децу – дечије ауто седиште – 0-3 године,
- Процент употребе заштитних система за децу – 4-12 година,

- Процент употребе заштитних система за децу – 0-12 година,
- Процент употребе заштитних кацага од стране мотоциклиста,
- Процент употребе заштитних кацага од стране мопедиста,
- Процент пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза,
- Процент неисправних прелаза коловоза деце.

Табела 3.7. Вредности индикатора безбедности саобраћаја по годинама за период од 2019. до 2023. године, изражене у %

Индикатор безбедности саобраћаја	2019	2020	2021	2022	2023
Процент возача путничких аутомобила који не користе мобилни телефон током вожње (укупно)	97,4	97,2	96,9	96,2	97,8
Процент употребе сигурносних појасева на предњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно)	77,8	77,8	83,5	82,8	86,5
Процент употребе сигурносних појасева на задњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно)	НП	НП	НП	НП	29,8
Процент употребе заштитних система за децу – дечије ауто седиште – 0-3 године	38,3	54,7	73,4	67,0	72,5
Процент употребе заштитних система за децу – 4-12 година	48,3	48,7	71,1	56,3	64,2
Процент употребе заштитних система за децу – 0-12 година	43,3	51,7	72,4	62,6	69,0
Процент употребе заштитних кацага од стране мотоциклиста	75,4	85,7	100,0	100,0	96,7
Процент употребе заштитних кацага од стране мопедиста	40,0	80,0	78,6	83,3	62,5
Процент пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза	83,3	26,2	20,2	65,67	61,5
Процент неисправних прелаза коловоза деце	НП	НП	НП	84,3	84,0

*НП – недоступни подаци

Табела 3.8. Дефинисање боје индикатора безбедности саобраћаја у вези са не коришћењем мобилних телефона у вожњи

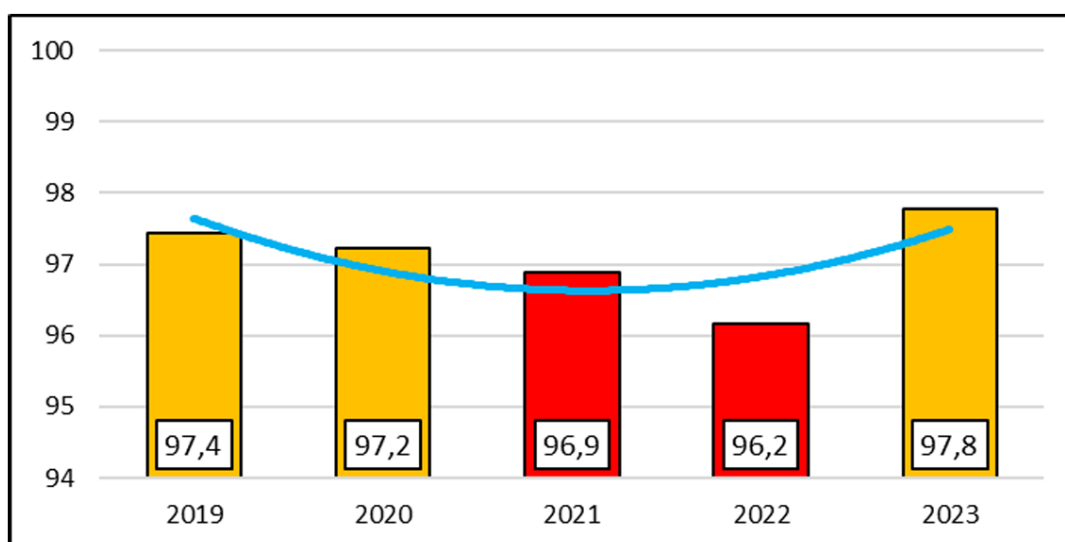
квалитативна величина вредности ИБС	квантитативна величина вредности ИБС	боја
врло висока вредност ИБС	$99\% \leq \text{ИБС}$	зелена
висока вредност ИБС	$98\% \leq \text{ИБС} < 99\%$	жута
средња вредност ИБС	$97\% \leq \text{ИБС} < 98\%$	наранџаста
ниска вредност ИБС	$96\% \leq \text{ИБС} < 97\%$	црвена
веома ниска вредност ИБС	$\text{ИБС} < 96\%$	црна

Табела 3.9. Дефинисање боје индикатора у вези са заштитним системима

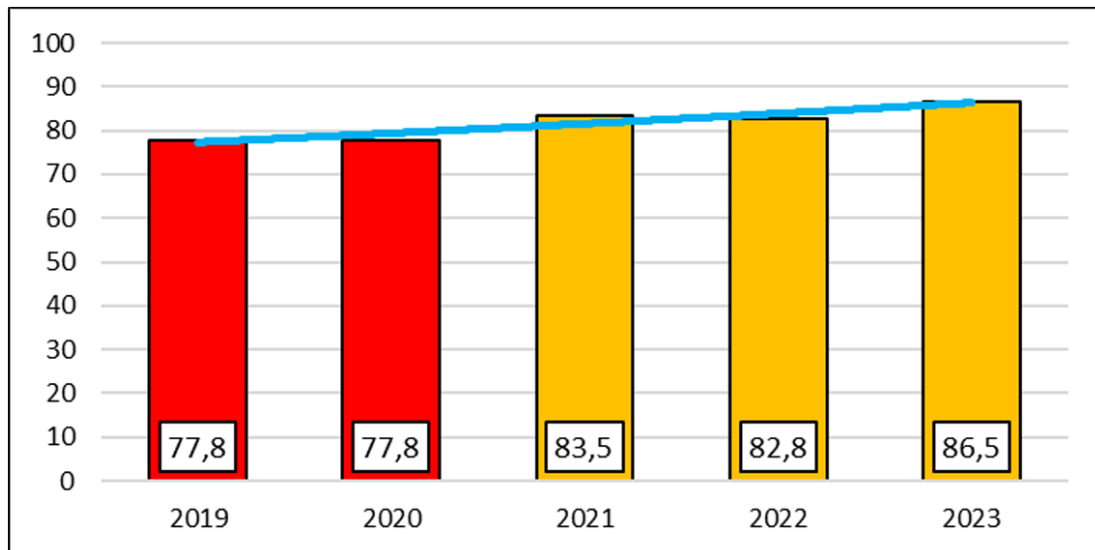
квалитативна величина вредности ИБС	квантитативна величина вредности ИБС	боја
врло висока вредност ИБС	$95\% \leq \text{ИБС}$	зелена
висока вредност ИБС	$90\% \leq \text{ИБС} < 95\%$	жута
средња вредност ИБС	$80\% \leq \text{ИБС} < 90\%$	наранџаста
ниска вредност ИБС	$70\% \leq \text{ИБС} < 80\%$	црвена
веома ниска вредност ИБС	$\text{ИБС} < 70\%$	црна

Табела 3.9. Дефинисање боје индикатора безбедности саобраћаја у вези са преласком коловоза од стране пешака на обележеном пешачком прелазу

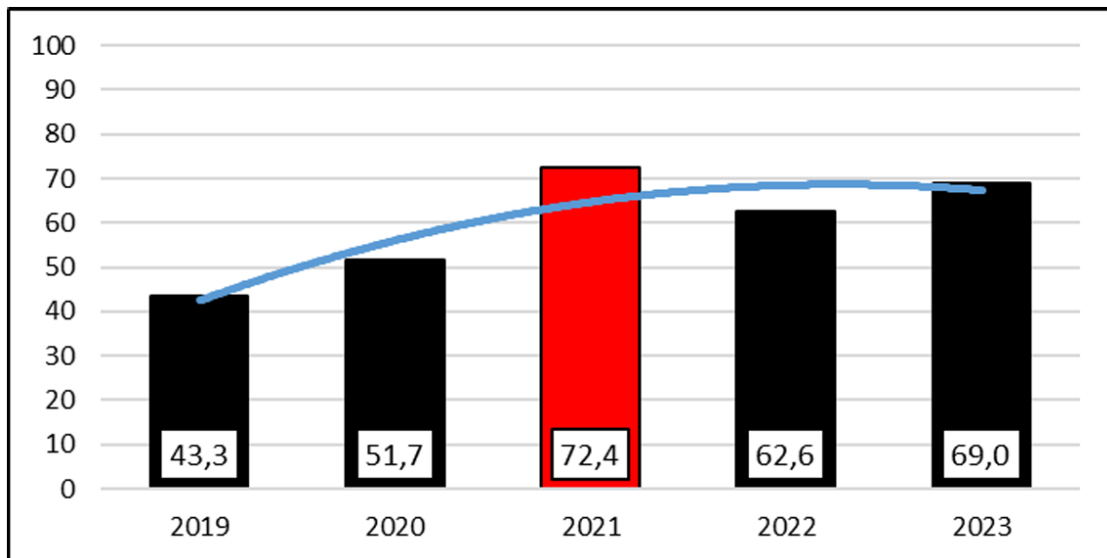
квалитативна величина вредности ИБС	квантитативна величина вредности ИБС	боја
врло висока вредност ИБС	$95\% \leq \text{ИБС}$	зелена
висока вредност ИБС	$90\% \leq \text{ИБС} < 95\%$	жута
средња вредност ИБС	$85\% \leq \text{ИБС} < 90\%$	наранџаста
ниска вредност ИБС	$80\% \leq \text{ИБС} < 85\%$	црвена
веома ниска вредност ИБС	$\text{ИБС} < 80\%$	црна

Графикон 3.17. Тренд % некоришћења мобилних телефона у вожњи возача путничких аутомобила и доставних возила до 3,5t у општини Лапово

Графикон 3.18. Тренд % употребе сигурносног појаса на предњем седишту у путничким аутомобилима и доставним возилима до 3,5t у општини Лапово

Графикон 3.19. Тренд % употребе заштитних система за децу до 12 година у општини Лапово

Сагледавајући вредности индикатора безбедности саобраћаја за посматрану локалну самоуправу и поредећи их са резултатима за Републику Србију, као и са циљевима стратегије безбедности саобраћаја, кључни проблеми безбедности саобраћаја којима треба посветити пажњу на територији локалне самоуправе су:

- **Коришћење мобилног телефона.** На територији посматране ЛС, индикатор коришћења мобилног телефона у путничким аутомобилима током вожње је изнад републичког просека. Вредност овог индикатора припада категорији средњих вредности.
- **Употреба сигурносног појаса на предњем седишту.** Вредност овог индикатора је на нивоу републичког просека и спада у категорији средњих вредности. Вредност овог индикатора се позитивно мењала претходних година.

- **Употреба сигурносног појаса на задњем седишту.** Иако је посматрана ЛС изнад републичког просека по овом индикатору, вредност овог индикатора је веома ниска и износи свега 29,8%.
- **Коришћење заштитних система за децу.** Иако изнад републичког просека, вредност овог индикатора спада у категорију веома ниских вредности индикатора.
- **Понашање пешака.** Вредности свих посматраних индикатора који анализирају понашање пешака припадају категорији ниских и веома ниских вредности.

4. ЖЕЉЕНО СТАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Локална стратегија безбедности саобраћаја општине Лапово према законској регулативи мора бити у свему усаглашена са националном Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године. Свака стратегија мора имати своју **амбицију, мисију, визију и циљеве** које треба постићи.

Општи циљ се односи на унапређење система безбедности саобраћаја у целини, са таксативно побројаним појединачним циљевима.

Посебни циљеви могу односити на циљеве чијим се испуњењем достиже дефинисан општи циљ, а они се могу односити на смањење броја саобраћајних незгода и њихових последица, унапређења понашања у саобраћају и ставова о безбедности саобраћаја, подизања свести о значају безбедног учешћа у саобраћају, смањења укупних друштвено-економских трошкова, итд.

АМБИЦИЈА

Бити међу 10 најбезбеднијих општина у Републици Србији, према вредностима јавног ризика страдања учесника у друмском саобраћају.

МИСИЈА

Систем безбедности друмског саобраћаја који омогућава безбедан приступ свих учесника у саобраћају на територији општине уз минималне штетне последице.

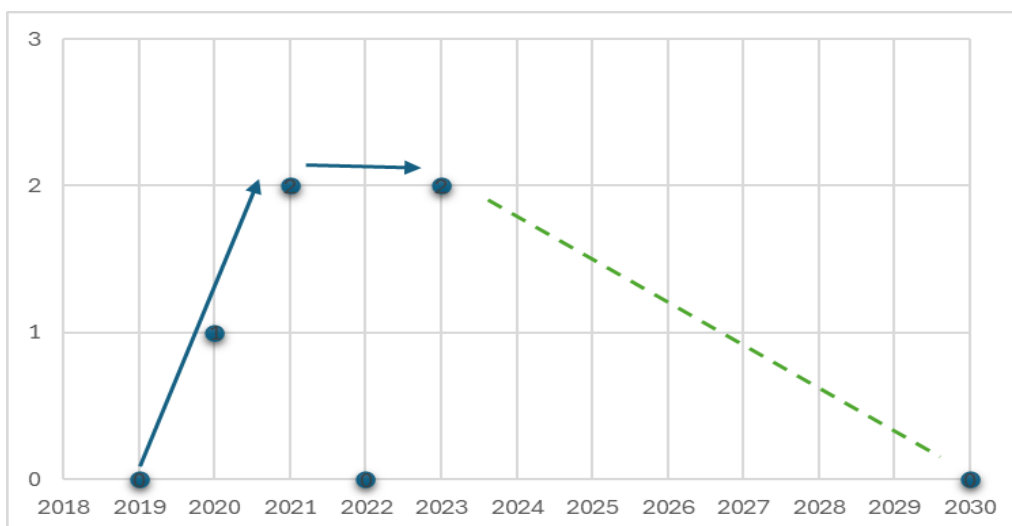
ВИЗИЈА

Друмски саобраћај без погинулих и без тешко повређених лица у саобраћају на територији општине Лапово.

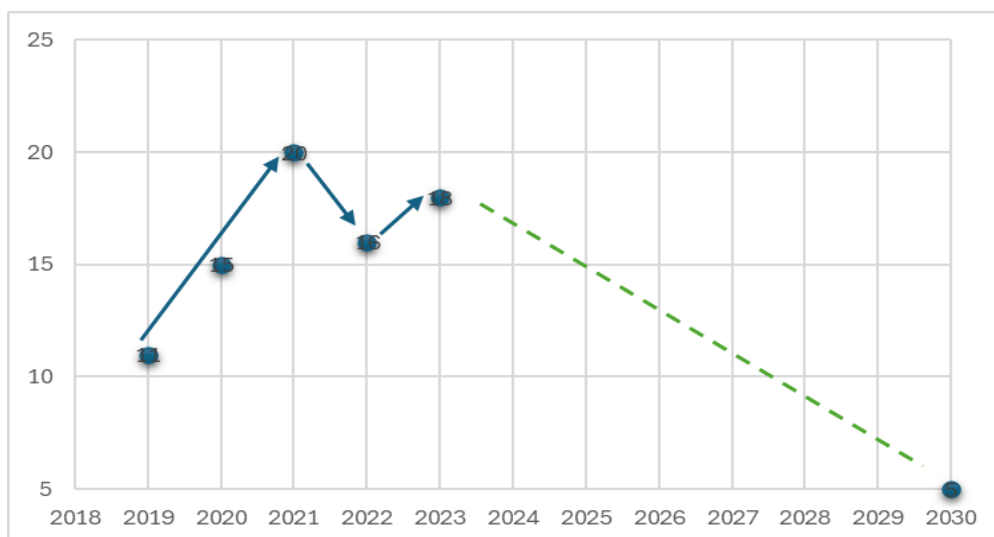
ОПШТИ ЦИЉ

Доношење Стратегије безбедности саобраћаја на територији општине Лапово треба да омогући постизање следећих циљева:

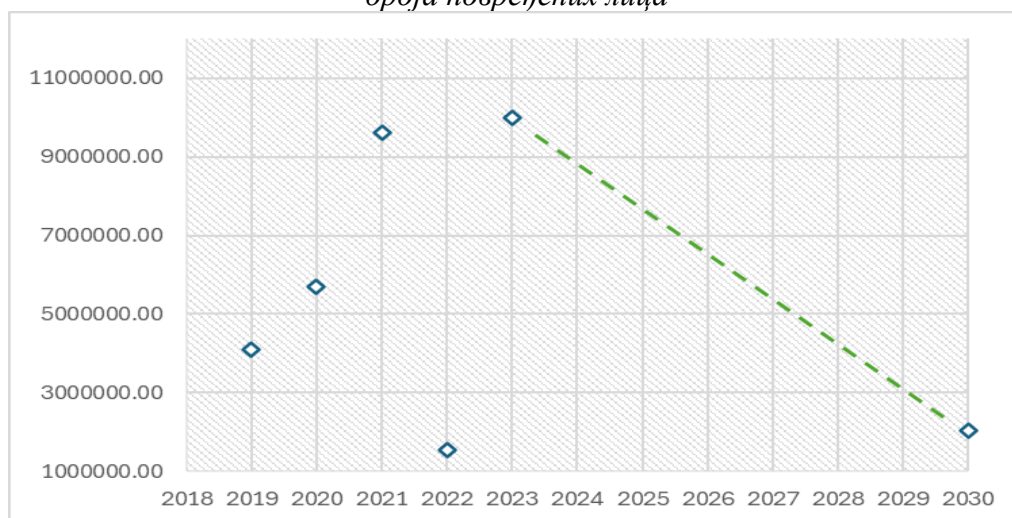
- 1 Без погинуле деце у саобраћају након 2030. године**
- 2 Без погинулих лица у саобраћају након 2030. године**
- 3 Смањење за 50% годишњег броја повређених лица до 2030. године, у односу на 2019. годину.**
- 4 Смањење за 50% укупних годишњих друштвено-економских трошкова саобраћајних незгода до 2030. године, у односу на 2019. годину.**

Графикон 4.1. Процена броја погинулих лица и достизање циља у погледу смањења броја погинулих лица

Графикон 4.2. Процена броја повређених лица и достизање циља у погледу смањења броја повређених лица

Графикон 4.3. Процењени трошкови и уштеде изражени у еврима на основу смањења свих последица саобраћајних незгода

Посебни циљеви усмерени на индикаторе безбедности саобраћаја

Наведене циљеве у погледу коначних исхода (незгоде и настрадала лица) треба остварити тако што ће се непрекидно унапређивати перформансе система безбедности саобраћаја, а што ће бити квантификовано променама вредности најважнијих индикатора безбедности саобраћаја.

Вредности индикатора безбедности саобраћаја за општину Лапово преузете су из базе података АБС о обележјима безбедности саобраћаја у Републици Србији за 2023. годину, а очекивани циљеви у 2030. години у односу на индикаторе безбедности саобраћаја дати су у табели 4.1.

Табела 4.1. Реперне вредности и очекиване вредности индикатора безбедности саобраћаја 2030. године

Индикатор безбедности саобраћаја	Вредност 2023. године у %	Вредност 2030. године у %
Процент возача путничких аутомобила који не користе мобилни телефон током вожње (укупно)	97,8	99
Процент употребе сигурносних појасева на предњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно)	86,5	90
Процент употребе сигурносних појасева на задњим седиштима у путничким аутомобилима (укупно)	29,8	50
Процент употребе заштитних система за децу – дечије ауто седиште	72,5	90
Процент употребе заштитних система за децу - појас	64,5	95
Процент употребе заштитних кацига од стране возача и путника на мотоциклима	96,7	100
Процент употребе заштитних кацига од стране возача и путника на мопедима	62,5	95
Процент пешака који прелазе коловоз на обележеном пешачком прелазу	61,5	90
Процент исправних прелазака коловоза деце	84,0	95
Процент прелазака без ометања	94,4	100

Дефинисање циљних вредности индикатора значајно је за усмеравање планираних активности, као и за праћење ефеката примењених мера у безбедности саобраћаја.

Циљеви који су постављени овом стратегијом у погледу индикатора безбедности саобраћаја су реални и уз пружање додатних напора могу се достићи. Већина индикатора приказаних у претходној табели на територији општине Лапово је боља (има већу позитивну вредност) у односу на републички просек. На основу индикатора могуће је утврдити проблем пре настанка саобраћајних незгода, односно пре него што неко страда.

Најважнији принципи рада у безбедности саобраћаја

Стратегија безбедности саобраћаја општине Лапово, у свим својим деловима, по угледу на националну Стратегију безбедности саобраћаја Републике Србије на путевима за период од 2023. до 2030. године, подржава приступ безбедног система и следеће принципе:

1. принцип, **Поштовање и спровођење свих међународних докумената** који се могу повезати са безбедношћу саобраћаја;
2. принцип, **Нити смрт, нити тешке телесне повреде у виду инвалидитета нису прихватљиви у саобраћају**, тј. не постоји ниједна вредност у саобраћају којом се могу оправдати смрт или тешке повреде у виду инвалидитета у саобраћају;
3. принцип, **Људски је грешити** и људи ће увек грешити у саобраћају;
4. принцип, **Постоји граница људске толеранције на силу**, после које човек задобија тешке повреде или гине; Систем треба да буде такав да се не никад прелази ова граница;
5. принцип **Подељене одговорности** - за саобраћајне незгоде су одговорни креатори система (да креирају безбедан систем, укључујући и прописе) и учесници (да поштују прописана правила учешћа у саобраћају),
6. принцип **Проширене одговорности** – поред правне, треба редовно анализирати и ванправну одговорност: стручну, моралну и политичку одговорност за безбедност саобраћаја;
7. принцип, **Систем треба да опрашта грешке** – у случају отказа или грешке једног елемента система, остали елементи система треба да спрече смрт и тешку повреду;
8. принцип **Превентивног деловања** – редовно и систематски, у континуитету се спроводе прописане процедуре откривања и отклањања (смањивања) ризика у саобраћају, а сваку саобраћајну незгоду са озбиљним последицама користити за учење и унапређење система;
9. принцип, **Безбедности саобраћаја заснована на подацима** – прикупљање, систематизовање и аутоматска обрада података (о изложености, ставовима, самопријављеном понашању, индикаторима безбедности саобраћаја, саобраћајним незгодама и њиховим последицама) су основа за стручно планирање и спровођење оптималних мера у циљу унапређења безбедности саобраћаја;
10. принцип, **Безбедност саобраћаја заснована на науци** – знање у безбедности саобраћаја је скупо и плаћа се жртвама у саобраћајним незгодама; систематско вршење трансфера знања, креирање нових знања, ширење знања из области безбедности саобраћаја, а посебно у вези доказаних и успешних иницијатива, обезбедиће примену најбољих знања и искустава у Републици Србији;

11. принцип **Редовна комуникација** између субјеката безбедности саобраћаја – успостављати и одржавати канале редовне размене информација између субјеката, у оквиру заједничких мултисекторских тела и редовних састанака и комуникација;
12. принцип **Вертикална и хоризонтална координација (усаглашавање)** у раду субјеката и појединаца – Хоризонтална координација - субјекти на истом нивоу (држава, јединица локалне самоуправе) усаглашавају своје активности на извршавању заједничких задатака и достизању јединствених циљева безбедности саобраћаја. Вертикална координација - надлежне државне институције (министарства и др.) обезбеђују координирано спровођење мера и активности на свим нивоима;
13. принцип **Кооперације (сарадње)** између субјеката безбедности саобраћаја – сви субјекти који су укључени у поједине активности сарађују и заједнички раде на реализацији задатака и достизању циљева. Носилац активности ради у циљу укључивања свих субјеката који могу помоћи извршењу задатака и ради на унапређењу посвећености и сарадње, како би се добили оптимални резултати, уз што мање улагање ресурса.

5. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА – ПЕТ СТУБОВА ДЕЛОВАЊА

Нова Деценија акције за безбедност саобраћаја 2021-2030. године даје препоруке за унапређење система безбедности саобраћаја. Препоруке се односе на уређење националног система безбедности саобраћаја који обухвата све кључне елементе на националном нивоу и локаном нивоу. Препоруке су усаглашене са пет стубова безбедности саобраћаја из претходног Глобалног плана који је био на снази у периоду 2011-2020. године.

Прва национална стратегија Републике Србије која је важила за период 2015-2020. године, препознаје пет стубова деловања, док нова национална стратегија Републике Србије за период 2023-2030. године посебних 5 циља дефинише преко наведених пет стубова.

Кључне области рада Стратегије безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово биће приказане кроз пет наведених стубова деловања:

1. Систем управљања безбедношћу саобраћаја
2. Безбедни путеви
3. Безбедна возила
4. Безбедни учесници у саобраћају
5. Деловање након саобраћајне незгоде.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима који уређује област управљања безбедношћу саобраћаја у Републици Србији дефинише да локалне самоуправе треба да израђују своје стратегије по узору на националну Стратегију, како у погледу дефинисаних циљева, тако и у погледу методолошког приступа и анализе проблема.

Систем управљања безбедношћу саобраћаја

У циљу усклађивања локалне стратегије безбедности саобраћаја општине Лапово са националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2023-2030. године, у наставку ће бити приказане мере у оквиру унапређења система управљања безбедношћу саобраћаја на локалном нивоу:

1. Унапређење стратешког оквира безбедности саобраћаја

Организовано ће се пратити национални документи у безбедности саобраћаја и најбоље праксе ће се примењивати у локалним стратешким документима безбедности саобраћаја општине Лапово. Организовано праћење и примена националних документа подразумева ће: праћење, избор, размену искуства и успостављање одрживе сарадње са најважнијим националним институцијама и организацијама, научним институтима и другим субјектима који се баве безбедношћу саобраћаја на националном нивоу, стручне

посете и учешће у раду конференција значајних за праћење трендова у безбедности саобраћаја.

2. Унапређење финансирања безбедности саобраћаја

Доследно ће се користити постојећа средства, вршити надзор и обезбедиће се додатни извори средстава за финансирање безбедности саобраћаја на локалном нивоу. Вршиће се надзор над коришћењем средстава, информисаће се јавност, а све у циљу оптималног коришћења расположивих средстава. Локални савет за безбедност саобраћаја пратиће све Јавне позиве које расписује Министарство унутрашњих послова и Агенција за безбедност саобраћаја и конкурисаће како би општина Лапово обезбедила довољно средстава за годишње финансирање безбедности саобраћаја.

3. Унапређење комуникације, координације и кооперације у безбедности саобраћаја

Успоставиће се канали комуникације, а посебно електронске размене података, као и процедуре редовног извештавања, у циљу оптималне координације и кооперације субјеката у безбедности саобраћаја. Успостављање канала комуникације и процедуре редовног извештавања подразумева одржавање редовних седница локалног савета за безбедност саобраћаја, као и јачање канала комуникације координатора за безбедност саобраћаја на локалном нивоу са Агенцијом за безбедност саобраћаја.

4. Јачање капацитета и интегритета савета и појединаца у области безбедности саобраћаја

Перманентно ће се разматрати и унапређивати капацитет, интегритет и рад савета за безбедности саобраћаја на локалном нивоу. У складу са образовним и другим потребама унапређиваће се систем регрутовања нових и стручног усавршавања постојећих кадрова у области безбедности саобраћаја, а све у циљу јачања капацитета и интегритета појединаца у безбедности саобраћаја. Како би се обезбедило спровођење предвиђених активности и достизање високог стандарда безбедности путне инфраструктуре ојачаће се капацитети који се баве безбедношћу путном инфраструктуром, кроз формирање, односно јачање одговарајућих организационих јединица, сектора и одељења за безбедност путне инфраструктуре и усавршавање довољног броја стручних лица за бављење пословима безбедности саобраћаја на путевима.

Безбедни путеви

У циљу усклађивања локалне стратегије безбедности саобраћаја општине Лапово са националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2023-2030. године, у наставку ће бити приказане мере у оквиру стуба безбедни путеви на локалном нивоу:

1. Унапређење планирања, пројектовања, изградње и одржавања путева

Нови путеви ће бити планирани, пројектовани и изграђени уз потпуну примену свих алата за унапређење безбедности путне инфраструктуре. Постојећи путеви ће бити одржавани тако да се на њима обезбеди висок стандард безбедности саобраћаја. Ово подразумева да ће се редовно спроводити сви прописани алати унапређења безбедности путне инфраструктуре и биће примењени сви прихваћени предлози мера, уз уважавање рањивости свих учесника у саобраћају.

2. Унапређење безбедности саобраћаја на прелазима пута преко пруге

На основу свеобухватне анализе стања безбедности саобраћаја на прелазима пута преко пруге биће предложене, а затим и спроведене мере и активности за унапређење безбедности саобраћаја на прелазима пута преко пруге, како техничке мере, тако и едукативне и превентивно-промотивне активности. Посебно ће се истраживати понашања учесника у саобраћају у односу на различите начине обезбеђења прелаза пута преко пруге, а затим и предузимати мере и активности за смањивање њиховог небезбедног понашања.

3. Унапређење процеса праћења утицајних фактора на настанак саобраћајних незгода са посебним освртом на утицај пута

Доследно ће се спроводити алати, који имају за циљ препознавање утицајних фактора на настанак саобраћајних незгода и последица саобраћајних незгода са посебним освртом на утицај пута.

4. Унапређење безбедности саобраћаја на локацијама повећане угрожености по рањиве учеснике у саобраћају на општинским путевима и улицама

Спровешће се детаљна анализа угрожености рањивих учесника у саобраћају и за све зоне школа и друге угрожене локације, за које се утврди већи ризик страдања по рањиве учеснике у саобраћају, припремиће се пројекти побољшања безбедности саобраћаја, а локације ће бити третиране адекватним мерама и активностима из тих пројеката, а све у циљу побољшања безбедности саобраћаја за угрожене категорије учесника у саобраћају.

Безбедна возила

У циљу усклађивања локалне стратегије безбедности саобраћаја општине Лапово са националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2023-2030. године, у наставку ће бити приказана мера у оквиру стуба безбедна возила на локалном нивоу:

1. Унапређење система одржавања возила, надоградње безбедносних система комерцијалних возила и трактора и контроле техничке исправности возила

Имајући у виду да обнова возног парка зависи од социјално - економских оквира део возног парка старијих годишта која не могу бити замењена морају да буду одржавани на начин да своје техничке карактеристике одржавају на безбедносно прихватљивом нивоу

тј. да не долази до отказа у реалним условима вожње. Систем ванредне (неочекиване) контроле мора се значајно унапредити и правно уредити када су у питању комерцијална возила.

Безбедни учесници у саобраћају

У циљу усклађивања локалне стратегије безбедности саобраћаја општине Лапово са националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2023-2030. године, у наставку ће бити приказане мере у оквиру стуба безбедни учесници у саобраћају на локалном нивоу:

1. Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања

Како би безбедност учесника у саобраћају била подигнута на највиши ниво, и достигнути постављени стратешки циљеви, неопходно је унапређење превентивно пропагандног деловања у безбедности саобраћаја, односно перманентна и доследна примена друштвеног маркетинга.

2. Унапређење система принуде

Мере принуде омогућавају да мањи број учесника у саобраћају склоних чињењу саобраћајних деликата, применом одговарајућих санкција које имају и васпитни и превентивни карактер промене постојећи став, односно понашање.

3. Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања

У циљу успостављања система саобраћајног образовања и васпитања неопходна је примена мера и активности које ће омогућити да свако лице, сагласно старости и начину на који учествује у саобраћају (пешак, возач, путник), пре започињања активног учешћа у саобраћају стекне одговарајућа знања и вештине, као и да развије позитивне ставове везано за безбедност саобраћаја.

4. Праћење нивоа знања, ставова и безбедног понашања учесника у саобраћају

За успешно достизање коначних циљева Стратегије неопходна је реализација мера везаних за праћење резултата, односно периодично утврђивање постојећег стања и оцене стања безбедности саобраћаја. У ту сврху, неопходна је реализација пројеката усмерених ка мерењу индикатора безбедности саобраћаја везаних за заштитне системе (сигурносни појасеви, седишта за децу, заштитне кациге и сл.), индикатора везаних за поштовање ограничења брзине, вожњу под дејством алкохола и понашање рањивих учесника у саобраћају, те пројекте идентификације најугрожаванијих индикатора безбедности саобраћаја. Поред тога, важно је реализовати пројекте усмерене ка утврђивању ставова учесника у саобраћају и пројекте оцене (нивоа) безбедности саобраћаја.

Деловање након саобраћајне незгоде

У циљу усклађивања локалне стратегије безбедности саобраћаја општине Лапово са националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период 2023-2030. године, у наставку ће бити приказане мере у оквиру стуба деловања након саобраћајне незгоде на локалном нивоу:

1. Успостављање повољног окружења за лаичку помоћ повређенима у саобраћајним незгодама

Мера подразумева омасовљавање лица вољних, обучених и способних за указивање прве помоћи и поступање на лицу места саобраћајне незгоде. Што раније започињање пружања прве помоћи и обезбеђења лица места саобраћајне незгоде од стране случајних пролазника, а до доласка првих екипа хитних служби, значајно повећава шансу за преживљавање тешко повређених и смањење ризика од настанка нове саобраћајне незгоде.

2. Унапређење стручности, оспособљености и увежбаности припадника хитних служби за деловање након саобраћајне незгоде

Мера подразумева стручно усавршавање и увежбавање у циљу стицања знања, вештина и оспособљености припадника хитних служби за деловање након саобраћајне незгоде.

3. Опремање хитних служби опремом за брзо и квалитетно деловање након саобраћајне незгоде

Мера подразумева опремање хитних служби опремом која омогућава брз долазак на лице места, брз превоз повређених, квалитетно спасавање и збрињавање, обезбеђење лица места на потребном нивоу, квалитетно вршење увиђаја, и личну безбедност припадника хитних служби, што укључује и специјална возила, личну опрему, медицинску опрему, техничку опрему, опрему за прикупљање доказа о саобраћајној незгоди.

Поред наведених мера којима се стратегија општине Лапово усклађује са националном стратегијом безбедности саобраћаја за период од 2023. до 2030. године, важно је извршити анализу проблема (најважнијих изазова) и дати основне смернице у подручју деловања.

Систем управљања безбедношћу саобраћаја

Најважнији изазови - проблеми безбедности саобраћаја који се могу јавити у систему управљања безбедношћу саобраћаја у општини Лапово, су:

1. непостојање системског праћења стања безбедности саобраћаја услед недефинисаних обележја безбедности саобраћаја,
2. неразумевање значаја података о обележјима безбедности саобраћаја и важности размене и доступности података,

3. недовољно ангажовање стручних лица из области безбедности саобраћаја, уз потребу већег ангажовања кадровских капацитета и сарадника и стручњака из других средина и институција,
4. недостатак стратешког приступа и дугорочног планирања активности безбедности саобраћаја.

Основне смернице у подручју деловања ка унапређивању система управљања безбедношћу саобраћаја у општини Лапово, су:

1. постављање стратешког и правног оквира,
2. изградња и јачање чинилаца у систему управљања,
3. изградња и јачање управљања радом чинилаца и контроле рада чинилаца у систему управљања,
4. адекватно прикупљање и анализа података од значаја за безбедност саобраћаја, да би се омогућило управљање подацима безбедности саобраћаја,
5. изградња и јачање веза између чинилаца у систему управљања,
6. системско праћење реализованих мера и активности и анализа односа уложених средстава и остварених ефеката на унапређење безбедности саобраћаја.

Безбедни путеви

Најважнији изазови - проблеми безбедности саобраћаја који се могу јавити у вези са безбедношћу путева у општини Лапово, су:

1. неспровођење прописаних процедура и алата за унапређење безбедности пута,
2. непознавање пута као узрока саобраћајних незгода,
3. доприношење пута тежини последица саобраћајних незгода,
4. недостатак тротоара, пешачких и бициклических стаза и потреба за рехабилитацијом и уређењем за безбедан саобраћај истих тамо где постоје,
5. велики број објеката и комерцијалног мобилијара који угрожавају безбедност саобраћаја, нарочито пешака,
6. небезбедни путно-пружни прелази,
7. непостојање катастра саобраћајне сигнализације,
8. неустављене и неуређене „зоне школа”,
9. нарушеност заштитног појаса јавних путева,
10. нелегални прикључци на јавне путеве,
11. некавалитетно одржавање путева.

Основне смернице у подручју деловања на унапређењу безбедности путева у општини Лапово су:

1. пут не сме да буде узрок саобраћајне незгоде,
2. пут треба да спречи саобраћајну незгоду када дође до грешке учесника у саобраћају или грешке на возилу,

3. успостављање редовне активности праћења стања путева и улица у надлежности општине и механизма брзог реаговања у отклањању недостатака који угрожавају безбедност,
4. стално праћење стања државних путева који нису у надлежности општине, успоставити најефикасније модалитете координације са управљачем тих путева и обезбедити хитне реакције у ситуацијама угрожавања безбедности,
5. идентификовање и санирање „опасних места“ на којима се групишу саобраћајне незгоде,
6. пут треба да спречи или ублажи последице настале саобраћајне незгоде,
7. одговорно управљање општинским путевима и улицама, првенствено у домену њихове безбедности за све учеснике,
8. изградња површина која ће служити за скидање блата са трактора и пољопривредних машина пре укључења у јавни саобраћај,
9. техничко и организационо јачање зимске службе,
10. реконструкција опасних кривина и деоница на којима је повећана могућност за настанак саобраћајних незгода.

Безбедна возила

Најважнији изазови - проблеми безбедности саобраћаја који се могу јавити у вези са безбедношћу возила у општини Лапово, су:

1. недоследно спровођење прописа и процедура везаних за контролу техничке исправности возила,
2. велики број неосветљених и неозначених возила у саобраћају (теретна возила, трактори, мопеди, бицикли, радне машине),
3. мали проценат возила са довољно елемената активне и пасивне безбедности возила,
4. недовољна промоција „чистих“ и енергетски ефикасних возила,
5. неодговарајуће одржавање техничке исправности возила,
6. велики број нерегистрованих и технички неисправних трактора,
7. недовољна знања возача о значају безбедног возила, односно величини утицаја неисправног возила на настанак саобраћајне незгоде.

Основне смернице у подручју деловања ка унапређењу безбедности возила у општини Лапово су:

1. возило не сме да буде узрок саобраћајне незгоде,
2. унапређење квалитета рада техничких прегледа на територији општине,
3. промовисање важности техничке исправности возила у погледу уређаја и склопова чија неисправност најчешће утиче на настанак саобраћајних незгода,
4. контрола техничке исправности возила у погледу уређаја и склопова чија неисправност најчешће утиче на настанак саобраћајних незгода.
5. возило треба да спречи саобраћајну незгуду када дође до грешке учесника у саобраћају, грешке пута или друге опасне ситуације.

Безбедни учесници у саобраћају

Најважнији изазови - проблеми безбедности саобраћаја који се могу јавити у вези са безбедношћу учесника у саобраћају у општини Лапово су:

1. низак ниво свести о потреби безбедног понашања у саобраћају,
2. недовољан број ефикасних медијских кампања из области безбедности саобраћаја на локалном нивоу,
3. непостојање система саобраћајног образовања и васпитања у систему предшколског, основног, средњег и високог образовања,
4. непредузимање посебних мера за заштиту младих учесника у саобраћају,
5. Низак проценат пешака који прелазе коловоз на обележеном пешачком прелазу.

Основне смернице у подручју деловања ка унапређењу безбедности учесника у саобраћају у општини Лапово су:

1. едукација деце предшколског и школског узраста о правилном понашању у саобраћају са спровођењем свих нивоа такмичења у области познавања безбедности саобраћаја и практичне примене знања у реалним условима саобраћаја,
2. едукација пешака свих узраста у области безбедног учествовања у саобраћају у специфичном окружењу,
3. едукација учитеља и наставника који са децом спроводе наставу из саобраћајног васпитања и образовања,
4. едукација младих о безбедности саобраћаја и последицама у саобраћају, а нарочито едукација у ауто школама о безбедној вожњи,
5. едукација бициклиста свих узраста у вези безбедног учествовања у саобраћају и спровођење посебних акција са бициклистима школског узраста са промовисањем коришћења бицикличких кацага,
6. појачана контрола од стране саобраћајне полиције и адекватно санкционисање небезбедног понашања у саобраћају,
7. едукација родитеља о правилном коришћењу заштитних система за децу,
8. спровођење кампања о безбедној вожњи усмерене ка возачима трактора и пољопривредних машина.

Деловање након саобраћајне незгоде

Најважнији изазови - проблеми безбедности саобраћаја који се могу јавити у вези са деловања након саобраћајне незгоде у општини Лапово су:

1. недостатак координираног деловања свих хитних служби након саобраћајне незгоде,
2. недовољна опремљеност хитних служби адекватном опремом,

3. низак ниво обучености возача и осталих грађана за пружање прве помоћи повређенима у саобраћајној незгоди.

Основне смернице у подручју деловања након саобраћајне незгоде у општини Лапово су:

1. спречавање настанака секундарних саобраћајних незгода;
2. утврђивање грешке која је узроковала саобраћајну незгоду односно допринела тежини последица и примена мера за трајно отклањање утицаја (понављања) грешке,
3. обука и сарадња службе хитне помоћи и МУП-а за ситуације које изискују хитан ескорт/спровођење медицинске екипе у случају закрчења путева;
4. квалитетне пре-судске стручне анализе незгода у циљу утврђивања узрока и њиховог елиминисања убудуће (документационе и теренске);

6. НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА У ОПШТИНИ ЛАПОВО

Успостављање система безбедности саобраћаја захтева препознавање најважнијих носилаца активности на територији општине. Носиоци активности могу бити институције општине, али и компаније, предузетници и појединци који на било који начин могу да дају допринос унапређењу безбедности саобраћаја на територији општине Лапово.

Носиоци активности представљају најважније институције и организације на територији општине Лапово, које ће имати најважнију улогу у реализацији Стратегије безбедности саобраћаја и Акционог плана.

Најзначајнији носиоци активности задужени за унапређење безбедности саобраћаја који делују на територији општине Лапово су:

Скупштина општине Лапово

- уређује правни амбијент у коме функционише управљачки систем безбедности саобраћаја на територији општине,
- усваја стратегију безбедности саобраћаја и утврђује одговорности и обавезе извршних органа и других субјеката,
- разматра извештаје које подноси Тело за координацију послова безбедности саобраћаја општине Лапово (два пута годишње тело подноси извештаје о стању безбедности саобраћаја на територији општине, једном годишње тело подноси извештаје о реализованим активностима на основу програма рада).

Председник општине Лапово

- руководи радом Тела за координацију послова безбедности саобраћаја општине Лапово,
- обезбеђује политичку подршку за рад у области безбедности саобраћаја (пружа подршку кампањама које имају за циљ унапређење понашања свих учесника у саобраћају, научно истраживачком раду у безбедности саобраћаја, прибављању превентиво промотивних материјала у циљу подизања нивоа безбедности саобраћаја на територији општине),
- обезбеђује професионалан рад свих организационих целина које припадају општини,
- као одговорно лице управљача пута дужан је да обезбеди трајно, непрекидно и квалитетно одржавање и заштиту пута, у циљу несметаног и безбедног одвијања саобраћаја,
- као одговорно лице управљача општинских путева и улица обавља надзор над безбедношћу саобраћаја на путевима.

Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима

Рад тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима уређен је Правилником о раду тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“ бр. 16/2024):

- континуирано анализира стање безбедности саобраћаја, показатеље безбедности саобраћаја (индикаторе) и ставове учесника у саобраћају на подручју општине,
- именује координатора за сарадњу са Агенцијом за безбедност саобраћаја,
- припрема предлог програма и доставља надлежном органу јединице локалне самоуправе на усвајање;
- сагледава и оцењује проблеме безбедности саобраћаја, са прецизним одређивањем надлежности одговорних субјеката који делују у систему безбедности саобраћаја на подручју општине,
- подноси извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима Надлежном органу најмање два пута годишње,
- непрекидно прати и предлаже мере за унапређење безбедности саобраћаја на путевима на подручју општине,
- спроводи активности на изради и предлагању стратегије и годишњег плана безбедности саобраћаја на путевима,
- подноси годишњи извештај о реализацији програма са спроведеним мерама и активностима у периоду једне календарске године,
- обезбеђује квалитетну сарадњу и усклађује обављање послова у функцији унапређења безбедности саобраћаја на територији општине;
- надзире спровођење Стратегије безбедности саобраћаја и прати достизање дефинисаних циљева.

Саобраћајна полиција (ПС Лапово)

- учествује у реализацији кампања у безбедности саобраћаја која за циљ имају промену понашања учесника у саобраћају, као и у едукацијама ученика предшколског, основношколског и средњошколског узраста;
- врши непосредан надзор и контролу учесника у саобраћају, искључује учеснике из саобраћаја који су ухваћени у прекршају у складу са Законом,
- врши увиђаје саобраћајних незгода, прикупља податке о истима и врши обезбеђење лица места саобраћајних незгода.

Установе образовања и васпитања

- учествују у раду тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово,
- у сарадњи са телом координацију послова безбедности саобраћаја организују едукације и трибине за своје ученике, које за циљ имају унапређење знања, ставова и понашања деце и младих учесника у саобраћају,
- самостално спроводе мере и активности које имају за циљ унапређивање свести о значају безбедности саобраћаја, о начинима и могућностима смањивања штетних последица саобраћаја.

Здравствена установа (Дом здравља)

- спроводи ефикасан рад у збрињавању и лечењу повређених у саобраћајним незгодама,
- врше анализе крви и других телесних течности на присуство алкохола и психоактивних супстанци и обављају друге активности у складу са Законом,
- координира и сарађује са другим хитним службама (посебно саобраћајном полицијом и ватрогасним јединицама).

Прекршајни суд у Крагујевцу

- обезбеђује брже процесуирање прекршилаца Закона о безбедности саобраћаја на путевима, а посебно казнено делује према рецидивистима у чињењу најтежих прекршаја,
- у сарадњи са саобраћајном полицијом раде на квалитетнијем функционисању система репресије против починилаца саобраћајних прекршаја.

Организације, удружења и политичке странке на територији општине

- Политичке странке у оквиру својих програма могу да изложе концепте унапређивања безбедности саобраћаја на подручју општине за које ће се залагати,
- Организације (нпр. Црвени крст, Удружење лица са инвалидитетом, Удружења пензионера и други) могу учествовати у раду Тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима и спроводити конкретне мере ради унапређења безбедности саобраћаја. Црвени крст може организовати показну вежбу пружања прве помоћи, удружења пензионера организовати предавања са циљем унапређења безбедности старих лица у саобраћају и др.

Средства јавног информисања

- врше информисање грађана о стању безбедности саобраћаја на територији општине,
- врше информисање грађана у погледу безбедног учествовања у саобраћају и последицама небезбедног понашања у саобраћају,
- учествују у промени свести и понашања учесника у саобраћају и у креирању јавног мњења,
- омогућују примену превентивно-пропагандних мера према најширој популацији.

Јавност – грађани општине

- утичу на доносиоце одлука у систему безбедности саобраћаја и захтева спровођење основних активности у безбедности саобраћаја на основу стручних ставова.

7. ИЗВЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

Праћење постојећег стања представља значајан процес у безбедности саобраћаја како би се на основу њега могло дефинисати жељено стање, као и мере и активности које ће постојеће стање што више приближити жељеном.

За анализу података општини је доступна јавна база података о основним обележјима безбедности саобраћаја која се непрекидно ажурира и у надлежности је Агенције за безбедност саобраћаја. Ову Јединствену интегрисану базу података могу сви носиоци активности у општини Лапово користити јавно и под једнаким условима.

У циљу што ефикаснијег достизања циљева ове стратегије, неопходно је успоставити процес непрекидног праћења стања безбедности саобраћаја и реализације мера и активности.

Извештавање о стању безбедности саобраћаја је саставни део праћења стања и обавезна активност предвиђена Законом о безбедности саобраћаја који уређује ову област. У Чланом 14. Закона о безбедности саобраћаја на путевима предвиђено је да надлежни извршни орган јединице локалне самоуправе, општинско веће, подноси скупштини извештај о стању безбедности саобраћаја на том подручју најмање двапут годишње. Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима састављен за првих шест месеци текуће године, подноси се скупштини на седници након 31. јула за текућу годину, односно за период од годину дана подноси се након 31. јануара наредне календарске године.

Координатор извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима доставља Агенцији након подношења скупштини јединице локалне самоуправе. Надлежни орган дужан је да, у складу са законом, извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима учини доступним јавности.

Посебно је важно омогућити редовно извештавање јавности о стању безбедности саобраћаја. У штампаним и електронским медијима објављивати најважније податке о стању безбедности саобраћаја, као и мерама и активностима које се спроводе на територији општине, а односе се на унапређење безбедности саобраћаја.

У периоду од 2025. до 2030. године, односно током периода трајања Стратегије, поред праћења и извештавања потребно је вршити константно унапређење свих елемената ове Стратегије. Активности на спровођењу Стратегије треба прилагодити Акционом плану који дефинише конкретне мере, рокове и реализацију. Акциони план за спровођење ове Стратегије је њен саставни део и налази се у наставку.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Закон о безбедности саобраћаја на путевима, „Службени гласник РС“, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 – одлука УС, 55/2014, 96/2015 – др. закон, 9/2016 – одлука УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019 и 128/2020 – др. Закон, 76/2023-9.
- [2] Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са Акционим планом за период од 2023. до 2025. године „Службени гласник РС“, бр. 84/2023.
- [3] Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, „Службени гласник РС“, бр. 64/2015.
- [4] Министарство унутрашњих послова. Правилник о раду тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“ бр. 16/2024).
- [5] United Nations. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1.
- [6] United Nations. Improving global road safety. Resolution adopted by the General Assembly. A/RES/74/299.
- [7] Липовац, К. (2008). Безбедност саобраћаја. ЈП Службени лист СРЈ. Београд.
- [8] Републички завод за статистику. (2023). Општине и региони у Републици Србији. ISSN 2217-7981.
- [9] Правилник о саобраћајној сигнализацији, „Службени гласник РС“, бр. 85/2017, 14/2021 и 21/2024.
- [10] Агенција за безбедност саобраћаја (2024). Интегрисана база података о основним обележјима саобраћајних незгода. <https://bazaabs.abs.gov.rs/absPortal/>
- [11] Агенција за безбедност саобраћаја, (2024). Индикатори перформанси безбедности саобраћаја у локалној самоуправи Лапово у 2023. години. https://www.abs.gov.rs/static/uploads/15266_lapovo2023ls.pdf
- [12] Закон о путевима („Службени гласник РС”, број 41/18 и 95/2018).
- [13] Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19).
- [14] Закон о прекршајима („Службени гласник РС”, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС, 91/2019, 91/2019 – др. закон и 112/2022 – одлука УС).
- [15] Закон о полицији („Службени гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018).

- [16] Закон о комуналној милицији („Службени гласник РС”, број 49/19).
- [17] Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16, 95/2018 и 2/2023 - одлука УС).
- [18] Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС”, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 - одлука УС).
- [19] Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр. 25/2019).
- [20] Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/2019, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/2021).
- [21] Влада Републике Србије (2024). Уредба о категоризацији државних путева (Службени Гласник РС 87/2023-10, 24/2024-3).
- [22] Правилник о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима („Службени гласник РС“, бр. 40/12, 102/12, 19/13, 41/13, 102/14, 41/15, 78/15, 111/15, 14/16, 108/16, 7/17–испр., 63/17, 45/18, 70/18, 95/18, 104/18, 93/19, 2/2020–испр., 64/2021, 129/2021–др. правилник, 143/2022 и 110/2022–др. правилник);
- [23] Правилник о начину непосредног регулисања саобраћаја на путевима у зони школе („Службени гласник РС“, 89/14);
- [24] Правилником о техничким средствима за успоравања саобраћаја на путу („Службени гласник РС”, број 9/14);
- [25] Кукић. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Лапово са Акционим планом за период од 2019. до 2024. године, АМСС-ЦМВ, Београд, 2019.
- [26] Ранковић Ж. и сарадници: Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Ковин са Акционим планом за период од 2023. до 2028. године, Модел 5, Београд, 2023.
- [27] Сајт општине Лапово - <https://lapovo.ls.gov.rs/>

ОПШТИНА ЛАПОВО

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД ОД 2025. ДО 2030. ГОДИНЕ

Новембар, 2024.

СТУБ 1. СИСТЕМ УПРАВЉАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА						
Мера 1. Унапређење стратешког оквира безбедности саобраћаја						
Активност: ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Извештај о реализацији активности	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00	1.1.7
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 2. Јачање капацитета и интегритета институција и појединаца у области безбедности саобраћаја						
Активност: СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ И УСАВРШАВАЊЕ КООРДИНАТОРА ЗА ПОСЛОВЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја, Стручне и научне организације	Број похађаних семинара унапређења знања и усавршавања координатора за	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	350.000,00	1.1.3
2026						
2027						
2028						

2029			послове безбедности саобраћаја			
2030						
Мера 3. Јачање капацитета и интегритета институција и појединаца у области безбедности саобраћаја						
Активност: САВЕТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА ОДРЖАВА РЕДОВНЕ СЕДНИЦЕ И РЕАЛИЗУЈЕ АКТИВНОСТИ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја	Број одржаних седница	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.200.000,00 (200.000,00 годишње)	1.4.7
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 4. Унапређење финансирања безбедности саобраћаја						
Активност: ПРИПРЕМА ГОДИШЊИХ ПРОГРАМА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА И КОНКУРИСАЊЕ НА ЈАВНЕ ПОЗИВЕ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја, Општинско веће	Одобрени годишњи програми безбедности саобраћаја, Добијена	Спроводи се у оквиру постојећих капацитета	/	1.3.1
2026						
2027						
2028						

2029			средства по јавном позиву.			
2030						
Мера 5. Унапређење стратешког оквира безбедности саобраћаја						
Активност: ИЗВЕШТАВАЊЕ О СТАЊУ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА – ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Скупштина општине, Агенција за безбедност саобраћаја	Број усвојених извештаја о стању безбедности саобраћаја	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	3.000.000,00 (250.000,00 по Извештају, 500.000,00 годишње)	На основу ЗОБС-а (члан 14. став 2)
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						

СТУБ 1.	Укупан буџет	5.300.000,00 дин
----------------	---------------------	-------------------------

Стуб 2. БЕЗБЕДНИ ПУТЕВИ						
Мера 1. Унапређење безбедности саобраћаја на проласцима државних путева кроз насеља						
Активност: АНАЛИЗА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПРОЛАСЦИМА ДРЖАВНИХ ПУТЕВА КРОЗ НАСЕЉА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу, ЈП Пuteви Србије	Спроведени пројекат	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00	2.4.3
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 2. Унапређење безбедности саобраћаја на проласцима државних путева кроз насеља						
Активност: ИЗВОЂЕЊЕ МЕРА ИЗ ПРОЈЕКТА ПОБОЉШАЊА БЕЗБЕДНОСТИ ПРОЛАЗАКА ДРЖАВНИХ ПУТЕВА КРОЗ НАСЕЉА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу, ЈП Пuteви Србије	Спроведене мере	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.000.000,00	2.4.4
2026						
2027						
2028						
2029						

2030						
Мера 3. Унапређење безбедности саобраћаја на локацијама повећане угрожености по рањиве учеснике у саобраћају на општинским путевима и улицама						
Активност: АНАЛИЗА РИЗИКА И ИНДЕТИФИКАЦИЈА ЛОКАЦИЈА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ СТРАДАЊА РАЊИВИХ УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Спроведени пројекат	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00	2.5.5
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 4. Унапређење безбедности саобраћаја на локацијама повећане угрожености по рањиве учеснике у саобраћају на општинским путевима и улицама						
Активност: ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА МЕРА ИЗ ПРОЈЕКТА АНАЛИЗЕ РИЗИКА И ИНДЕТИФИКАЦИЈА ЛОКАЦИЈА СА ПОВЕЋАНИМ РИЗИКОМ СТРАДАЊА РАЊИВИХ УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Спроведене мере	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.500.000,00	2.5.8
2026						
2027						

2028	безбедност саобраћаја					
2029						
2030						
Мера 5. Унапређење безбедности саобраћаја на прелазима пута преко пруге						
Активност: АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПРЕЛАЗИМА ПУТА ПРЕКО ПРУГЕ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја, Железнице Србије	Спроведен пројекат	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00	2.6.1
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 6. Унапређење планирања, пројектовања, изградње и одржавања путева						
Активност: СПРОВОЂЕЊЕ МАПИРАЊА РИЗИКА, ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ И РАНГИРАЊЕ ОПАСНИХ МЕСТА ЗА ОПШТИНСКЕ ПУТЕВЕ И УЛИЦЕ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за	Субјекти безбедности	Спроведени пројекат	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	850.000,00	2.1.15
2026						

2027	безбедност саобраћаја	саобраћаја на локалном нивоу.				
2028						
2029						
2030						

СТУБ 2.	Укупан буџет	5.600.000,00 дин
----------------	---------------------	-------------------------

Стуб 3. БЕЗБЕДНА ВОЗИЛА						
Мера 1. Унапређење система стимулација, фискалних подстицаја, субвенције и других погодности						
Активност: СУБВЕНЦИОНИСАЊЕ ДОГРАДЊЕ ЗЕШТИТНИХ РАМОВА И ДРУГИХ БЕЗБЕДНОСТНИХ СИСТЕМА НА КОРИШЋЕНИМ ТРАКТОРИМА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја	Број подељених рамова	Финансирање по Јавном позиву АБС-а, Буџет општине	1.000.000,00	3.4.5
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						

Мера 2. Унапређење система одржавања возила, надоградње безбедносних система комерцијалних возила и трактора и контроле техничке исправности возила						
Активност: БЕСПЛАТНИ ТЕХНИЧКИ ПРЕГЛЕДИ ЗА ТРАКТОРЕ И КОМЕРЦИЈАЛНА ВОЗИЛА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу,	Број обављених техничких прегледа	Привредни субјекти на територији општине	500.000,00	/
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 3. Унапређење система одржавања возила, надоградње безбедносних система комерцијалних возила и трактора и контроле техничке исправности возила						
Активност: УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ СИСТЕМА ТЕХНИЧКОГ ПРЕГЛЕДА ВОЗИЛА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Вежа са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу, Технички прегледи на	Обновљена опрема на техничким прегледима	Привредни субјекти на територији општине	1.000.000,00	3.2.6
2026						
2027						
2028						
2029						

2030		територији општине				
СТУБ 3.		Укупан буџет			2.500.000,00 дин	
Стуб 4. БЕЗБЕДНИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ						
Мера 1: Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања						
Активност: ЕДУКАЦИЈА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Предшколска установа, Агенција за безбедност саобраћаја	Број реализованих едукација	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00 (125.000,00 годишње)	4.1.4
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 2: Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања						
Активност: ЕДУКАЦИЈА УЧЕНИКА ОСНОВНОШКОЛСКОГ УЗРАСТА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025		Основна школа,				4.1.8

2026	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја	Број реализованих едукација	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00 (125.000,00 годишње)	
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 3: Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања						
Активност: ЕДУКАЦИЈА УЧЕНИКА СРЕДЊОШКОЛСКОГ УЗРАСТА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Средња школа, Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Број реализованих едукација	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	750.000,00 (125.000,00 годишње)	4.1.12
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 4: Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања						
Активност: СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ УЧИТЕЉА, НАСТАВНИКА И РОДИТЕЉА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025		Основна школа,				4.1.7

2026	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Број реализованих едукација	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	250.000,00 (125.000,00 годишње)	
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 5: Унапређење система саобраћајног образовања и васпитања						
Активност: СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА И ПРОФЕСОРА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Средња школа, Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Број реализованих едукација	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	200.000,00 (100.000,00 годишње)	4.1.11
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 6: Унапређење система принуде						
Активност: УНАПРЕЂЕЊЕ ТЕХНИЧКЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ САОБРАЋАЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025					3.000.000,00	4.3.7

2026	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	МУП, Агенција за безбедност саобраћаја	Вредност добијене опреме	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	(500.000,00 годишње)	
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 7: Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања						
Активност: РЕАЛИЗАЦИЈА КАМПАЊЕ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗНАЊА, СТАВОВА И ПОНАШАЊА МЛАДИХ ЗА БЕЗБЕДНО УЧЕШЋЕ У САОБРАЋАЈУ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу, Средња школа.	Број реализованих кампања (број учесника у кампањи)	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.200.000,00 (200.000,00 годишње)	4.2.25
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 8: Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања						
Активност: РЕАЛИЗАЦИЈА КАМПАЊЕ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗНАЊА, СТАВОВА И ПОНАШАЊА СТАРИХ ЛИЦА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом

2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу, Удружење пензионера	Број реализованих кампања (број учесника у кампањи)	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.200.000,00 (200.000,00 годишње)	4.2.24
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 9: Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања						
Активност: РЕАЛИЗАЦИЈА КАМПАЊЕ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗНАЊА, СТАВОВА И ПОНАШАЊА ВОЗАЧА ТРАКТОРА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Број реализованих кампања (број учесника у кампањи)	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.200.000,00 (200.000,00 годишње)	4.2.19
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 10: Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања						
Активност: РЕАЛИЗАЦИЈА КАМПАЊЕ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗНАЊА, СТАВОВА И ПОНАШАЊА У ПОГЛЕДУ БЕЗБЕДНОГ ПРЕВОЖЕЊА ДЕЦЕ У ПУТНИЧКИМ АУТОМОБИЛИМА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним

Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Субјекти безбедности саобраћаја на локалном нивоу	Број реализованих кампања (број учесника у кампањи)	Финансирање по Јавном позиву АБС-а, Буџет општине	4.200.000,00 (700.000,00 годишње)	акционим планом 4.2.3
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 11: Унапређење и интензивирање превентивно пропагандног деловања						
Активност: РЕАЛИЗАЦИЈА КАМПАЊЕ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗНАЊА, СТАВОВА И ПОНАШАЊА ПЕШАКА ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА КОЛОВОЗА						
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја, Железнице Србије	Број реализованих кампања (број учесника у кампањи)	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	400.000,00 (200.000,00 годишње)	4.2.11
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						

СТУБ 4.	Укупан буџет	13.900.000,00 дин
----------------	---------------------	--------------------------

Стуб 5. АКТИВНОСТИ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ						
Мера 1. Опремање хитних служби опремом за брзо и квалитетно деловање након саобраћајне незгоде						
Активност: ОПРЕМАЊЕ ВАТРОГАСНО СПАСИЛАЧКИХ ЈЕДИНИЦА						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја	Купљена опрема	Финансирање по Јавном позиву АБС-а	1.000.000,00	5.7.2
2026						
2027						
2028						
2029						
2030						
Мера 2. Опремање хитних служби опремом за брзо и квалитетно деловање након саобраћајне незгоде						
Активност: ОПРЕМАЊЕ СЛУЖБЕ ХИТНЕ ПОМОЋИ						
Период за реализацију	Носилац активности	Сарадња	Индикатори успешности	Извор финансирања	Износ	Веза са Националним акционим планом
2025			Купљена опрема		500.000,00	5.7.4

2026	Локална самоуправа – Савет за безбедност саобраћаја	Агенција за безбедност саобраћаја		Финансирање по Јавном позиву АБС-а		
2027						
2028						
2029						
2030						

СТУБ 5.	Укупан буџет	1.500.000,00 дин
----------------	---------------------	-------------------------

Табела - Укупно планирана средства по стубовима

Укупно планирана средства по стубовима	
СТУБ 1 - СИСТЕМ УПРАВЉАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА	5.300.000,00
СТУБ 2 – БЕЗБЕДНИ ПУТЕВИ	5.600.000,00
СТУБ 3 - БЕЗБЕДНА ВОЗИЛА	2.500.000,00
СТУБ 4 - БЕЗБЕДНИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ	13.900.000,00
СТУБ 5 - АКТИВНОСТИ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ	1.500.000,00
УКУПНО	28.800.000,00